

RP 33/2002 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av kreditinstitutslagen och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att kreditinstitutslagen, lagen om värdepappersföretag, lagen om finansinspektionen, lagen om andelslag, lagen om införande av lagen om andelslag och värdepappersmarknadslagen ändras. Tillämpningsområdet för kreditinstitutslagen vidgas så att som i lagen avsedd kreditinstitutsverksamhet skall betraktas även generell betalningsförmedling samt utgivning av elektroniska pengar. Med elektroniska pengar avses ett penningvärde som har lagrats på ett elektroniskt datamedium mot att ett lika stort penningbelopp har betalats till utgivaren av de elektroniska pengarna och som ett eller flera företag har förbundit sig att godkänna som betalning. På kreditinstitut som bedriver endast generell betalningsförmedling eller utgivning av elektroniska pengar skall tillämpas kapital- och likviditetskrav enligt direktivet om elektroniska pengar vilka avviker från kraven för andra kreditinstitut. I lagen benämns dessa kreditinstitut betalningsförmedlingsföretag. Genom de föreslagna ändringarna genomförs direktivet om elektroniska pengar. Dessutom utvidgas värdepappersföretagens rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten.

I propositionen föreslås att det förbud för andra än depositionsbanker att ta emot insättningar som för närvarande ingår i kreditinstitutslagen skall ändras. Enligt propositionen skall endast depositionsbanker få ta emot medel som omfattas av insättningsgarantin från allmänheten och benämningen insättning skall få användas endast om dessa medel. De andra kreditinstitut som avses i lagen får ta emot andra återbetalbara medel från allmänheten än insättningar. Dessa kreditinstitut får dock från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran endast för betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar.

I kreditinstitutslagen föreslås dessutom bestämmelser om rätt för andra företag än kreditinstitut att ta emot återbetalbara medel från allmänheten på annat sätt än genom emittering av värdepapper som avses i värdepappersmarknadslagen. Enligt förslaget skall ett företag utan koncession för kreditinstitut kunna ge ut elektroniska pengar och från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran på kundkonton under förutsättning att de elektroniska pengarna eller medlen på kundkontot endast kan användas för inköp av varor eller tjänster som säljs av det företag som tagit emot medlen eller tas ut kontant. Beloppet av de elektroniska pengar som lagras på ett datamedium får dock inte överstiga 150 euro och beloppet av de medel som tagits emot av en och samma kund på ett kundkonto får inte överstiga 3 000 euro. Med stöd av Finansinspektionens beslut får ett företag med ovan nämnda begränsningar också ge ut sådana elektroniska pengar eller från allmänheten ta emot sådana medel som skall återbetalas på anfordran som kan användas som betalning även i andra företag som hör till en företagsgrupp som avses i lagen. Samtidigt föreslås att bestämmelserna i lagen om andelslag om sparkasseverksamhet som bedrivs av andelslag inom detaljhandeln upphävs. De andelslag, som bedriver sparkasseverksamhet när lagen träder i kraft får dock fortsätta sin verksamhet för tio år från lagens ikraftträdelse. I lagen begränsas inte företagens rätt att erbjuda allmänheten tidsbundna skuldförbindelser, men på denna finansiering skall tillämpas motsvarande informationskyldighet som enligt värdepappersmarknadslagen även när värdepappersmarknadslagen inte tillämpas på finansieringen.

Till kreditinstitutslagen och lagen om värdepappersföretag fogas bestämmelser om rätt för kreditinstitut och värdepappersföretag att

lägga ut sin affärsverksamhet liksom om tillsyn över den utlagda verksamheten.

Till kreditinstitutslagen fogas en bestämmelse om kundens rätt till grundläggande banktjänster, enligt vilken en depositionsbank inte utan vägande skäl får vägra att öppna ett

sedvanligt inlåningskonto för kunden eller vägra att bevilja instrument som behövs för användningen av kontot.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING.....	7
1. Inledning.....	7
2. Nuläge	8
2.1. Gällande lagstiftning	8
2.1.1. Kreditinstitutslagen	8
Begreppet kreditinstitutsverksamhet	8
Definition av yrkesmässig affärsverksamhet	9
Definition av återbetalbara medel.....	9
Definition av allmänheten.....	9
Erbjudande av finansiering för egen räkning.....	9
Verksamhet på vilken lagen inte tillämpas	10
Begreppet deposition	10
Insättningsgaranti.....	11
Bestämmelser om distribution av tjänster	11
2.1.2. Lagen om andelslag	12
2.1.3. Annan lagstiftning	13
Lagen om skuldebrev	13
Värdepappersmarknadslagen	13
Lagen om värdepappersföretag	14
Lagen om placeringsfonder	14
Bestämmelserna om försäkringsverksamhet	14
2.2. Europeiska gemenskapernas reglering.....	15
2.2.1. Banksamordningsdirektivet.....	15
Definition av kreditinstitutsverksamhet	15
2.2.2. Insättningsgarantidirektivet	15
2.2.3. Direktivet om elektroniska pengar.....	16
2.3. Lagstiftningen i utlandet	17
2.3.1. Sverige.....	17
Bankverksamhet	17
Värdepappersbolags kundmedel.....	17
Verksamhet med kundmedelskonton	17
Sparkasseverksamhet.....	18
Tillgången till och distributionen av banktjänster	18
Banklagskommitténs förslag	18
2.3.2. Danmark.....	19
Bankverksamhet	19
Annat mottagande av medel från allmänheten.....	19
Tillgången till och distributionen av banktjänster	20
2.3.3. Norge.....	20
Affärs- och sparbanksverksamhet	20
Tillgången till och distributionen av banktjänster	21

Banklagskommitténs förslag	21
2.3.4. Tyskland	21
Rätt att ta emot medel från allmänheten.....	21
Tillgången till och distributionen av banktjänster	21
2.3.5. Belgien.....	22
Rätt att ta emot medel från allmänheten.....	22
2.3.6. Frankrike.....	22
Rätt att ta emot medel från allmänheten.....	22
2.3.7. Storbritannien.....	23
Rätt att ta emot medel från allmänheten.....	23
Tillgången till och distributionen av banktjänster	23
2.4. Utvecklingen på marknaden.....	23
2.4.1. Allmänna utvecklingstrender	23
2.4.2. Förändringar i bankernas affärsverksamhet.....	24
2.4.3. Insättningarnas betydelse som sparinstrument	25
2.4.4. Utvecklingen av bankernas finansiering.....	26
2.4.5. Betalningsförmedlingens utveckling	28
2.4.6. Utvecklingen i fråga om bankernas kontorsnät och platsbundna tjänster	29
2.4.7. Utläggning av funktioner	31
3. Bedömning av nuläget	31
3.1. Tillgången till grundläggande banktjänster.....	31
3.1.1. Inledning.....	31
3.1.2. Bedömning av behovet av lagstiftning	33
Nuvarande lagstiftning.....	33
Bedömning av behovet av reglering.....	34
3.1.3. Sammanfattning.....	37
3.2. Rätt att ta emot insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten	39
3.2.1. Förhållandet mellan depositionsbanksverksamhet och mottagande av andra medel från allmänheten	39
Depositionsbanksverksamhetens särdrag	39
Förhållandet mellan depositionsbanksverksamhet och sparkasseverksamhet.....	40
Förhållandet mellan inlåning och emission av masskuldebrev	42
3.2.2. Bedömning av behovet av lagstiftning	43
Ensamrätt att ta emot insättningar.....	43
Generell betalningsförmedling	44
Genomförande av direktivet om elektroniska pengar	45
3.3. Anlitande av ombud för distributionen av banktjänster	45
3.3.1. Krav som ställs för att servicen skall vara lättillgänglig och verksamheten effektiv	45
3.3.2. Krav från tillsynen.....	46
3.3.3. Bedömning av behovet av lagstiftning	47
4. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	48

4.1.	Allmänna mål för regleringen av tillhandahållandet av finansiella tjänster	48
4.2.	Särskilda mål.....	48
4.3.	De viktigaste förslagen	48
4.3.1.	Kreditinstitutslagens tillämpningsområde	48
4.3.2.	Nya definitioner som föreslås i lagen	50
4.3.3.	Olika företags rätt att ta emot medel från allmänheten.....	52
	Depositionsbankers rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten	52
	Kreditföretags rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten	52
	Betalningsförmedlingsföretags rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten.....	53
	Värdepappersföretags rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten ...	53
	Rätt för andra företag än depositionsbanker, kreditföretag, betalningsförmedlingsföretag och värdepappersföretag att ta emot återbetalbara medel från allmänheten	53
	De föreslagna bestämmelsernas tillämpning på sparkasseverksamhet.....	56
4.3.4.	Översyn av definitionen av kreditinstitutsverksamhet	57
4.3.5.	Anlitandet av ombud inom affärsverksamheten och annan utläggning av verksamheten	57
	De föreslagna bestämmelsernas tillämpningsområde	57
	Principer för anlitandet av ombud och annan utläggning.....	58
4.3.6.	Kundens rätt att få öppna bankkonto	60
4.4.	Propositionens ekonomiska verkningar.....	60
4.4.1.	Övergripande ekonomiska verkningar	60
4.4.2.	Verkningar för företagen	61
	Verkningar för depositionsbankerna och andra kreditinstitut.....	61
	Verkningar för värdepappersföretagen	61
	Verkningar för andelslag som bedriver.....	61
	Verkningar för andra företag.....	62
	Verkningar för konsumenterna	63
	Verkningar för den offentliga förvaltningen.....	63
	Beredningen av propositionen.....	64
	DETALJMOTIVERING.....	65
1.	Lagförslag.....	65
1.1.	Kreditinstitutslag	65
	Ikraftträdelse och övergångsbestämmelser.....	79
1.2.	Lag om värdepappersföretag.....	80
	Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser	82
1.3.	Lag om finansinspektionen	82
1.4.	Lag om upphävande av 21 kap. lagen om andelslag	83
1.5.	Lag om införande av lagen om andelslag	83
1.6.	Värdepappersmarknadslag	83
2.	Ikraftträdande.....	83
3.	Lagstiftningsordning	83

LAGFÖRSLAGEN	85
om ändring av kreditinstitutslagen.....	85
om ändring av lagen om värdepappersföretag	93
om ändring av 15 b och 20 § lagen om finansinspektionen.....	96
om upphävande av 21 kap. lagen om andelslag.....	97
om ändring av 24 § lagen om införande av lagen om andelslag.....	98
om ändring av 4 kap. 5 a § värdepappersmarknadslagen.....	99
BILAGA	100
PARALLELLTEXTER	100
om ändring av kreditinstitutslagen.....	100
om ändring av lagen värdepappersföretag	118
om ändring av 15 b och 20 § lagen om finansinspektionen.....	123
om ändring av 24 § lagen om införande av lagen om andelslag.....	125
om ändring av 4 kap. 5 a § värdepappersmarknadslagen.....	126

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Att tillhandahålla finansiella detaljisttjänster har av tradition varit depositionsbankernas uppgift i samhället. Depositionsbankernas ensamrätt att ta emot insättningar och i praktiken också att sköta betalningsförmedlingen är skyddad i lag genom ett uttryckligt förbud för andra att ta emot insättningar. Det enda undantaget från detta har utgjorts av rätten för andelslag som bedriver sparkasseverksamhet att ta emot placeringar i kontoform från medlemmarna. Å andra sidan har depositionsbankerna på grund av de särskilda risker som hänför sig till deras finansieringsförmedlingsuppdrag ålagts större skyldigheter än andra företag, t.ex. koncessions tvång och därtill ansluten offentlig tillsyn samt särskilda soliditets- och likviditetskrav liksom skyldighet att upprätthålla ett insättningsgarantisystem.

Den senaste tidens utveckling på finansmarknaden har gett anledning att till vissa delar se över regleringen av depositionsbanksverksamheten. Ett centralt utvecklingsdrag som påverkar depositionsbanksverksamheten är depositionsbankernas starka strävan att öka sin kostnadseffektivitet. Detta beror bl.a. på att konkurrensen på det hela taget skärpts till följd av den ekonomiska integrationen i Europa och på behovet av att förbättra effektiviteten inom banksektorn till följd av förra decenniets bankkris. Bankernas strävan att effektivisera sin verksamhet har syns i synnerhet i form av en kraftig utglesning av kontorsnätet och stora personalminskningar under de senaste åren samt en motsvarande snabb utökning av det elektroniska serviceutbudet, t.ex. Internetförbindelser. Den snabba förändringen beträffande distributionskanalerna för banktjänster kräver också att lagstiftningen ses över så att den inte i onödan försvårar ett smidigt och effektivt tillhandahållande av banktjänster. Dessutom är det nödvändigt att göra en utvärdering av frågan om vissa banktjänsters eventu-

ella karaktär av sådana allmännyttiga tjänster som alla medborgare måste garanteras tillgång till genom särskilda åtgärder från det allmännas sida, en fråga som lyfts fram i den allmänna konsumentpolitiska diskussionen.

Dessutom har den snabba tekniska utvecklingen öppnat möjligheter även för andra än de traditionella depositionsbankerna att på ett lönsamt sätt tillhandahålla tjänster i synnerhet i anslutning till betalningar. För att marknaden skall fungera effektivt förutsätts att lagen inte utan särskilda skäl begränsar olika företags möjligheter att tillhandahålla olika tjänster eller belastar dem med sådana förpliktelser som inte kan anses nödvändiga med tanke på marknadens stabilitet eller kundskyddet. Lagstiftningen behöver ses över särskilt i fråga om betalningar som sker på elektronisk väg, något som förutsätts inom den elektroniska handeln, och mera allmänt i fråga om elektronisk betalningsförmedling, för att man skall kunna garantera att tillhandahållandet av elektroniska pengar och betalningsförmedlingstjänster å ena sidan är tillräckligt smidigt och effektivt och å andra sidan tillräckligt tryggt ordnat. Det har utfärdats ett separat direktiv om elektroniska pengar som skall sättas i kraft före den 27 april 2002. Den tekniska utvecklingen medför också nya utmaningar när det gäller lagstiftningens klarhet, så att man kan säkerställa att olika parter behandlas rättvist och att lagstiftningen tillämpas på ett förutsägbart sätt t.ex. i fråga om sådan affärsverksamhet där återbetalbara medel tas emot från allmänheten med hjälp av nya tekniska produkter.

Möjligheten att i större utsträckning än nu tillhandahålla elektroniska betalningstjänster är viktig i synnerhet för handelsföretagen. Med tanke på detaljhandelns konkurrenskraft och rättvisa inbördes konkurrensbetingelser är det dessutom nödvändigt att se till att alla handelsföretag har tillräckliga och lika förutsättningar att tillhandahålla betalningstjänster som stöder deras affärsverksamhet i förhål-

lande till såväl inhemska som utländska konkurrenter. Samtidigt måste man emellertid se till att de rättigheter och därtill anslutna skyldigheter som erbjuds andra företag än depositionsbanker står i rimlig proportion till depositionsbankernas rättigheter och därtill anslutna skyldigheter. Samtidigt måste man ombesörja att det inte inträffar några sådana snabba förändringar i depositionsbankernas verksamhet som kunde äventyra deras verksamhetsbetingelser och därigenom den allmänna stabiliteten på finansmarknaden.

2. Nuläge

2.1. Gällande lagstiftning

2.1.1. Kreditinstitutslagen

Begreppet kreditinstitutsverksamhet

Depositionsbankers och andra kreditinstituts verksamhet regleras i kreditinstitutslagen (1607/1993). Enligt 1 § 1 mom. gäller lagen affärsverksamhet som har till ändamål att yrkesmässigt från allmänheten ta emot depositioner eller andra medel som skall återbetalas och att med dessa medel för egen räkning erbjuda krediter och annan därmed jämförbar finansiering antingen direkt eller genom ett företag som hör till samma koncern eller konsolideringsgrupp. Enligt 1 § 2 mom. gäller lagen inte vid finansiering av handel med fast eller lös egendom eller tjänster bedrivna av den som erbjuder finansiering eller av en sammanslutning inom samma koncern som denne, inte heller finansiering som avser en sammanslutning inom samma koncern.

Ett kreditinstitut skall enligt 7 § ha koncession för sin verksamhet, dvs. endast ett kreditinstitut som har fått koncession får bedriva verksamhet enligt 1 §. Enligt motiveringen kan kreditinstitutets auktorisation antingen innebära koncession för depositionsbankerverksamhet eller koncession för annan kreditinstitutsverksamhet.

Med kreditinstitut avses i lagen depositionsbanker och andra aktiebolag, andelslag eller hypoteksföreningar som idkar verksamhet enligt 1 § 1 mom. Depositionsbanker är affärsbankerna, sparbankerna, sparbanksaktiebolagen, andelsbankerna och andelsbanks-

aktiebolagen. Depositionsbankernas verksamhet skiljer sig från de andra kreditinstitutens verksamhet så till vida att dessa jämfört med övriga kreditinstitut i lagen har getts särskild rätt att ta emot insättningar från allmänheten. Samtidigt skall de höra till den i lagen föreskrivna insättningsgarantifonden för tryggnad av insättnarnas tillgodohavanden. Övriga kreditinstitut, som alltså inte får ta emot insättningar från allmänheten, är hypoteksbankerna, finansbolagen och Finlands Hypoteksförening.

Enligt 20 § får ett kreditinstitut endast idka i lagrummet nämnd och därtill ansluten verksamhet. Enligt lagrummet är kreditinstitutets verksamhet 1) mottagande av medel från allmänheten som skall återbetalas, 2) annan medelsanskaffning, 3) kreditgivning och finansieringsverksamhet samt andra finansieringsarrangemang, 4) finansieringsleasing, 5) betalningsrörelse, 6) inkassering av betalningar, 7) valutaväxling, 8) notariatverksamhet, 9) handel med värdepapper och annan värdepappersverksamhet, 10) garantiverksamhet, 11) kreditupplysningsverksamhet, 12) i anslutning till bostadssparande förmedling av bostadsaktier och andelar samt fastigheter som kommer att användas som egen bostad, samt 13) annan verksamhet som kan jämföras med verksamhet som anges i 1—12 punkterna.

Enligt motiveringen till lagen är bestämmelsen viktig därför att den uttrycker den så kallade principen om allmän bankverksamhet som iaktas i Finland. Enligt motiveringen kan förteckningen över hurudan affärsverksamhet som får idkas inte göras uttömmande på grund av produktutvecklingen och de föränderliga omständigheterna. Enligt motiveringen är det därför nödvändigt att denna punkt regleras på ett flexibelt sätt. Det ankommer på Finansinspektionen att övervaka att gränserna för den verksamhet som är tillåten för kreditinstitutet inte överskrids. Kreditinstitutet skall övervakas av Finansinspektionen med stöd av lagen om finansinspektionen (503/1993).

Kännetecknen på kreditinstitutets tillståndspliktiga verksamhet är alltså

1. yrkesmässig affärsverksamhet,
2. mottagande av återbetalbara medel från allmänheten och

3. erbjudande av finansiering för egen räkning.

För att kreditinstitutslagen skall vara tillämplig måste alla ovan nämnda villkor vara uppfyllda.

Definition av yrkesmässig affärsverksamhet

Enligt motiveringen till regeringens proposition uppfylls kraven på yrkesmässig affärsverksamhet när verksamheten sker i förtjänstsyfte samt är fortgående och planmässig. Verksamhet som är av engångsnatur eller sporadisk uppfyller enligt motiveringen inte dessa krav.

Enligt motiveringen till propositionen utgör inte heller så kallad intressekontorsverksamhet, som riktar sig till personer i samma företags tjänst och inte sker i förtjänstsyfte, sådan verksamhet som motsvarar definitionen. Andelslagens sparkasseverksamhet motsvarar inte heller definitionen, eftersom den är en osjälvständig del av andelslagets affärsverksamhet och endast innebär mottagande av medel från medlemmarna. Inte heller pantlåneverksamheten omfattas av lagens tillämpningsområde, utan den regleras särskilt.

Verksamhet som överensstämmer med definitionen på yrkesmässig affärsverksamhet är enligt motiveringen inte heller verksamhet som bedrivs av en fristående sammanslutning (special purpose company) som förvaltar en viss kreditstock, om verksamheten omfattar endast förvaltning eller vidareförmedling av kreditstocken.

Definition av återbetalbara medel

Enligt motiveringen till regeringens proposition avses med mottagande från allmänheten av medel som skall återbetalas verksamhet där det mellan den som bedriver verksamheten och allmänheten råder ett skuldförhållande, och enligt villkoren för detta återbetalas medlen till borgenären. Typisk medelsanskaffning av detta slag är enligt motiveringen mottagande av depositioner och emittering av masskuldebrev.

Enligt motiveringen till propositionen saknar det instrument som verifierar skuldförhållandet och dess förmånsrätt i förhållande till andra borgenärer i sig betydelse med tan-

ke på definitionen. Så kallade "eviga" lån (perpetual loans) som tecknats på obegränsad tid och vinstandelslån, dvs. partialdebenturer, är enligt motiveringen i detta avseende medel som skall återbetalas.

Enligt motiveringen motsvarar medelsanskaffning som sker på samma villkor som anskaffning av eget kapital inte definitionen av medel som skall återbetalas. I motiveringen konstateras dessutom att medelsanskaffning som sker på samma villkor som eget kapital kan jämföras så kallade konsoliderade aktionärslån, som saknar lånetid och som kan återbetalas först när affärsverksamheten avslutas.

Definition av allmänheten

Enligt motiveringen till regeringens proposition avses med allmänheten en i och för sig oavgränsad skara fysiska personer och sådana juridiska personer som inte är kreditinstitut eller finansiella institut. Enligt motiveringen är det befogat att inte hänföra kreditinstituten eller de finansiella instituten till allmänheten, eftersom de inte behöver skyddas och eftersom en väsentlig del av deras affärsverksamhet består i att låna och investera medel. Begreppet "allmänheten" är enligt lagens detaljmotivering vidsträckt och innefattar även offentliga samfund.

Erbjudande av finansiering för egen räkning

Enligt motiveringen till regeringens proposition avses med erbjudande av finansiering för egen räkning erbjudande av krediter och annan därmed jämförbar finansiering. Med erbjudande av kredit avses enligt motiveringen att pengar erbjuds den som behöver sådana på villkor att pengarna skall återbetalas. Dessutom skall finansiering erbjudas för egen räkning antingen direkt eller genom ett företag som hör till samma koncern eller konsolideringsgrupp. Detta innebär enligt motiveringen verksamhet som sker antingen direkt via kreditinstitutets egen balansräkning eller via balansräkningen för ett företag som hör till samma koncern eller konsolideringsgrupp. Förmedlingsverksamhet utanför balansräkningen, som sker t.ex. på grundval av uppdrag och där ingen kreditrisk uppstår, är

enligt motiveringen inte verksamhet som motsvarar definitionen.

Enligt motiveringen till kreditinstitutslagen saknar kreditinstrumentet i och för sig betydelse, trots att krediterna i allmänhet ges genom att skuldsedlar utfärdas. Som exempel på andra kreditgivningsinstrument nämns i motiveringen växlar, avtal om konton med kredit, remburs och kreditkort.

I motiveringen konstateras vidare att med finansiering som är jämförbar med krediter avses bl.a. kreditkortsfinansiering, finansiering av avbetalningsköp, finansiering av försäljningsfordringar (factoring-finansiering) samt finansiering av köpefordringar (så kallad forfaitingfinansiering). Även finansieringsleasing kan enligt motiveringen jämföras med finansiering.

Verksamhet på vilken lagen inte tillämpas

Trots att de villkor som föreskrivs i 1 § 1 mom. skulle vara uppfyllda, tillämpas lagen ändå inte på de fall som anges i 2 mom., där finansieringen sker inom samma koncern. Oberoende av på vilket sätt medlen skaffas tillämpas lagen alltså inte i fall där finansieringen riktas endast till handel med fast eller lös egendom eller tjänster bedrivna av den som skaffar medlen eller av en sammanslutning som hör till samma koncern som denne.

Enligt lagens motivering är sådan verksamhet t.ex. betalningstidsarrangemang enligt sedvanlig affärsred. Enligt motiveringen anknyter finansieringen i dessa situationer till marknadsföringen av nyttigheter som näringsidkaren säljer till allmänheten, och avbetalnings- eller kreditkortstjänster erbjuds inte genom fristående avtal som inte hänför sig till handel med nyttigheter som näringsidkaren tillverkar eller säljer eller sådan handel med tjänster som han bedriver. Tillämpningen av denna princip medför numera praktiska problem i synnerhet i situationer där finansären är t.ex. en centralaffär eller ett så kallad in-house finansbolag som hör till samma koncern och som finansierar kunder hos detaljhandlare som hör till samma gruppering.

Enligt motiveringen tillämpas lagen inte heller på partihandelns sedvanliga finansiering av produkter i den egna branschen, t.ex. marknadsförings- och utbildningsstöd. Lagen

tillämpas inte heller i de fall där finansieringen riktas direkt till en sammanslutning inom samma koncern. Med detta avses enligt motiveringen bl.a. finansiering av ett koncernbolags investeringar. Det är inte befogat att utsträcka lagens tillämpningsområde till koncernernas interna finansiering, eftersom den som finansierar och den som tar emot finansiering hör till samma ekonomiska intresse-gemenskap och inte i detta avseende kan räknas till allmänheten.

Begreppet deposition

Enligt 50 § 2 mom. kreditinstitutslagen har endast en depositionsbank rätt att ta emot depositioner. Enligt 50 § 1 mom. avses med deposition medel som skall återbetalas och som har tagits emot från allmänheten på konton som uppfyller av Finansinspektionen antagna allmänna villkor. Enligt 51 § skall ett avtal om depositionen slutas mellan banken och den som öppnar kontot. Öppnarens identitet skall alltid konstateras och i avtalet skall antecknas tillräckliga uppgifter om den som öppnar kontot, om kontoinnehavaren och vilka som har rätt att använda kontot. Om ett särskilt bevis utfärdas över depositionen, skall det ställas till viss man och det kan endast transporteras på en namngiven person. Om ett särskilt villkor tas in i avtalet skall villkoren även antecknas på beviset. Ett villkor, med undantag av kontoinnehavarens förordnande om vilka som skall ha rätt att använda kontot, kan ändras eller återkallas endast med bankens samtycke.

Enligt motiveringen har investeringar i depositionsbankerna, som kallas depositioner, vissa egenskaper som gör det möjligt att särskilja dem från andra investeringar. Utmärkande för dem är enligt motiveringen vissa standardvillkor som grundar sig på Finansinspektionens godkännande, ett avtal som ingåtts separat med deponenten för varje öppnat konto, ett konto som öppnats i bankens bokföring för varje namngiven deponent och tillhandahållande för en samling kunder som inte definierats på förhand. Dessutom omfattas bara depositioner av ett säkerhetsfunds-skydd.

Endast en depositionsbank har enligt 82 § 4 mom. rätt att i sin marknadsföring använda

benämningen deposition som enskilt ord eller i sammansättningar för medel som tas emot från allmänheten och som skall återbetalas. Finansinspektionen övervakar bl.a. kreditinstitutens användning av avtalsvillkor. Även konsumentombudsmannen övervakar användningen av avtalsvillkor med avseende på konsumentskyddet.

Finansinspektionen har meddelat depositionsbankerna en anvisning om depositionsavtal (102.5). I anvisningen ger Finansinspektionen sin syn på depositionsförhållande, de minimikrav som skall ställas på depositionsavtal som gäller depositionskonton och avtalsvilkorens innehåll. I anvisningen förutsätts att villkoren gällande depositionsavtalsförhållandet framgår skriftligen av avtalet. Banken skall se till att avtalshandlingen undertecknas först efter att villkoren gällande avtalsförhållandet har skrivits in i handlingen. Separata avtal ingås om de tjänster som hänför sig till kontot. Benämningarna på de avtal och villkor som används för att reglera depositionsförhållanden avviker i någon mån från varandra. Ett depositionsavtal är således enligt anvisningen en helhet som består av ett kontoavtal, kontovillkor och en servicetariff.

När ett konto öppnas skall parterna enligt anvisningen skriftligen sluta ett avtal som innehåller uppgifter om kontohavarna och vilka som har rätt att använda kontot samt om sådana till kontot anslutna villkor som inte är standardvillkor. Vardera parten skall få ett exemplar av kontoavtalet. De villkor som tillämpas på kontot skall framgå av kontoavtalet. Om banken utfärdar ett särskilt depositionsbevis, mot vilket medlen på kontot utbetalas, skall detta enligt anvisningen nämnas i kontoavtalet. (Finansinspektionens anvisning 102.5)

Insättningsgaranti

Genom lagen om ändring av kreditinstitutslagen (1229/1997) från 1997 genomfördes i Finland insättningsgarantidirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 94/9/EEG om system för garanti av insättningar).

För tryggnad av deponenternas tillgodohavanden skall depositionsbankerna enligt 65 § 1 mom. kreditinstitutslagen höra till in-

sättningsgarantifonden. Enligt 65 j § 1 mom. ersätts av insättningsgarantifondens medel deponentens depositionsbanksfordringar på konton som avses i 50 § eller som är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bokförts på kontona, dock högst till ett belopp av 150 000 finska mark. För tryggnad av en stabil verksamhet för depositionsbankerna kan en depositionsbank dessutom enligt 55 § höra till en säkerhetsfond. Depositionsbanken skall enligt 65 m § ge sina deponenter uppgifter om hur insättningsgarantifonden skyddar deras tillgodohavanden eller om motsvarande annat skydd samt om ändringar i tidigare uppgifter.

Om en depositionsbank inte i enlighet med depositionsavtalet och kreditinstitutslagen har betalt en deponentens förfallna och ostridiga fordringar som finns i depositionsbanken på ett sådant konto som avses i 50 §, kan deponenten enligt 65 i § anmäla saken till finansinspektionen. Finansinspektionen kan förelägga insättningsgarantifonden att ersätta deponentens ovan nämnda fordringar om fordran enligt erhållen utredning har lämnats obetald på grund av bankens betalningssvårigheter eller andra ekonomiska svårigheter och svårigheterna enligt finansinspektionens bedömning inte är tillfälliga.

Insättningsgarantifonden skall enligt 65 k § 1 mom. betala deponenternas fordringar inom tre månader efter finansinspektionens beslut enligt 65 i §. Om depositionsbanken har försatts i likvidation före det beslut av finansinspektionen som avses i 65 i §, räknas tidsfristen från beslutet om likvidation.

Enligt 65 n § kan insättningsgarantifonden på det sätt som föreskrivs i stadgarna ta upp lån för sin verksamhet, om dess egna medel inte räcker till för betalningen av de ersättningar som avses i detta kapitel. I insättningsgarantifondens stadgar skall tas in en bestämmelse om skyldighet för de depositionsbanker som hör till fonden att bevilja insättningsgarantifonden lån för uppfyllande av fondens förpliktelser.

Bestämmelser om distribution av tjänster

Enligt 25 § kreditinstitutslagen skall kreditinstitutet ha åtminstone ett fast förrättningsställe. Enligt nämnda lagrum kan kreditinsti-

tutet dessutom idka verksamhet i filialer och på andra verksamhetsställen. Lagen innehåller således inga bestämmelser om distribution av tjänster genom ombud eller annan utläggning av funktioner. Finansinspektionen har dock tolkat den gällande lagen så att inlåningskonton kan användas via detaljhandels kassasystem så att detaljhandlaren fungerar som bankens ombud. I lagstiftningen om företag som tillhandahåller finansiella tjänster finns bestämmelser om utläggning av verksamhet endast i lagen om placeringsfonder (48/1999) samt för clearingorganisationers del i värdepappersmarknadslagen (495/1989).

På utläggning av kreditinstituts funktioner tillämpas endast 68 § kreditinstitutslagen, enligt vilken ett kreditinstitut och till dess konsolideringsgrupp hörande företag inte i sin verksamhet får ta så stora risker att kreditinstitutets soliditet eller konsoliderade soliditet utsätts för väsentlig fara. I samma moment föreskrivs dessutom att kreditinstitutet och de till dess konsolideringsgrupp hörande företagen skall ha med hänsyn till verksamheten tillräcklig intern övervakning och tillräckliga riskkontrollsystem. Enligt samma paragraf meddelar Finansinspektionen närmare föreskrifter om de krav som ställs på riskkontrollsystemen och på den övriga interna kontrollen. Finansinspektionen har inte tills vidare ställt några särskilda krav på utläggningen av funktioner i dessa föreskrifter.

Finansinspektionen har meddelat kreditinstitutet och värdepappersföretagen ett ställningstagande (Finansinspektionens ställningstagande K/37/2001) om de principer som skall iakttas vid utläggning av verksamhet (outsourcing). Ställningstagandet är dock inte någon bindande föreskrift för kreditinstitutet. I ställningstagandet framhävs säkerställandet av en tillförlitlig förvaltning och riskhantering, tryggheten av övervakningsmöjligheterna samt att kreditinstitutet och värdepappersföretagen i alla avseenden själva behåller ansvaret för utlagd verksamhet.

2.1.2. *Lagen om andelslag*

Ett andelslag vars huvudsakliga verksamhetsområde är detaljhandel får med stöd av bestämmelserna i 21 kap. lagen om andelslag

(1044/2001) för finansiering av sin verksamhet bedriva sparkasseverksamhet genom att av sina medlemmar på konton som uppfyller villkoren i lagen om andelslag ta emot sådana penningmedel i euro som skall återbetalas (medlemsplacering), om andelslaget har minst 500 medlemmar och det i pengar betalda andelskapitalet uppgår till minst 80 000 euro.

De allmänna villkoren för de medlemsplaceringsskonton som används för mottagande av medlemsplacering godkänns av finansministeriet. Kontovillkoren får inte innehålla för medlemsplaceringarna oskäliga bestämmelser eller bestämmelser som snedvrider konkurrensen. Såsom gottgörelse för en medlemsplacering får andelslaget betala ränta endast enligt kontovillkoren. Beviljande av någon annan förmån som grundar sig på en medlemsplacering i andelslaget är förbjudet.

Andelslaget får inte i marknadsföring av sin sparkasseverksamheten lämna osanna eller vilseledande upplysningar eller annars använda något förfarande som är otillbörligt från medlemsplaceringens synpunkt eller som strider mot god sed.

Ett andelslag som bedriver sparkasseverksamhet skall ha en med beaktande av medlemsplaceringarnas art och belopp tillräcklig kassareserv, som skall uppgå till minst 25 procent av beloppet av de medlemsplaceringar som skall utbetalas på anfordran och till minst 10 procent av beloppet av de övriga medlemsplaceringarna i andelslaget. Till kassareserven i ett andelslag som bedriver sparkasseverksamhet räknas 1) andelslagets kassa, 2) fordringar som förfaller inom en månad och fordringar med en månads uppsägningstid hos inhemska och med dem jämförbara utländska kreditinstitut samt centralaffärer för andelslag som bedriver sparkasseverksamhet samt 3) fordringsbevis som är lätta att marknadsföra.

Enligt motiveringen till lagen avses med sparkasseverksamhet verksamhet där andelslaget av sina medlemmar på konton som uppfyller de allmänna kontovillkoren tar emot andelslaget såsom gottgörelse penningmedel som skall återbetalas och för vilka betalar ränta enligt kontovillkoren. Det primära syftet med sparkasseverksamheten är enligt motiveringen att finansiera andelslagets rörelse.

Utöver att finansiera andelslagets rörelse är syftet med sparkasseverksamheten att främja andelslagsmedlemmarnas sparande och deras engagemang i andelslagets verksamhet. Bestämmelserna om sparkasseverksamhet möjliggör betalningsförmedling från sparkassekonton.

Ett andelslags sparkasseverksamhet skiljer sig enligt lagens motivering från depositionsbankernas mottagande av insättningar så till vida att karaktäristiskt för de insättningar som gjorts i en depositionsbank är att de har på lag grundat säkerhetsfondsskydd. De insättningar som gjorts i ett andelslags sparkassa har däremot inte något säkerhetsfondsskydd. För att denna skillnad skall framhåvas och för att skillnaden skall vara klar också för en vanlig medlem, skall enligt motiveringen begreppet medlemsplacering användas i samband med andelslagens sparkasseverksamhet.

I den nya lag om andelslag som trädde i kraft den 1 januari 2001 förblev bestämmelserna om sparkasseverksamhet oförändrade, eftersom det när lagen bereddes var känt att bestämmelserna kommer att prövas i samband med denna proposition. Syftet med den nya lagen är att underlätta bildandet av andelslag och deras förvaltning samt att främja anskaffningar av medlems- och placeringsfinansiering. Främjandet av andelslagens anskaffning av eget kapital förutsätter enligt propositionen att andelslagen i så stor utsträckning som möjligt kan använda samma finansieringsinstrument som aktiebolag. För att målet skall uppnås föreslås att ett andelslag utöver andels- och tilläggsandelskapital skall kunna ta emot finansiering genom sådana kapitallån och placeringsandelar som berörs av samma reglering som aktiebolags kapitallån och preferensaktier. Även villkoren för tilläggsinsatserna skall enligt förslaget utformas på samma sätt som i fråga om aktiebolags preferensaktier. Även de tvingande begränsningarna gällande andelslagens nuvarande finansieringsinstrument, insatser och tilläggsinsatser, föreslås bli färre så att det i stadgarna kan bestämmas mera fritt om avkastningen på placeringar, rätten till behållningen då andelslaget upplöses och återbetalningstidpunkten.

2.1.3. *Annan lagstiftning*

Lagen om skuldebrev

Enligt 34 § 1 mom. lagen om skuldebrev (622/1947) kan masskuldebrev emitteras av offentliga samfund och av bokföringsskyldiga. Enligt 2 mom. skall sådana masskuldebrev som har sämre förmånsrätt än emittentens övriga förbindelser benämnas debenturer. Den som emitterar debenturer eller ett samfund som hör till emittentens koncern eller ett samfund som tillsammans med emittenten hör till samma konsolideringsgrupp enligt kreditinstitutslagen får inte ställa säkerhet för betalning av debenturer. Enligt 3 mom. får emittenten inte mot vederlag återköpa debenturer före dessas förfallodag, om inte lånevillkoren berättigar därtill, och inte heller ta emot debenturer som pant. I fråga om kreditinstitut föreskrivs vissa undantag i detta avseende.

Värdepappersmarknadslagen

I värdepappersmarknadslagen (495/1989) regleras bl.a. erbjudandet av värdepapper till allmänheten. Enligt 1 kap. 1 § gäller lagen sättande av värdepapper i omlopp bland allmänheten, omsättning av värdepapper som har satts i omlopp och clearingverksamhet samt offentlig handel med värdepapper. Enligt 2 kap. 2 § är den som sätter värdepapper i omlopp bland allmänheten eller som på uppdrag sköter detta skyldig att tillhandahålla tecknarna tillräcklig information om de omständigheter som väsentligt påverkar värdepapperens värde och att offentliggöra var värdepapperen kan tecknas. Med värdepapper avses i lagen när det gäller värdepapper som är främmande kapital en andel i ett masskuldebrevslån eller någon därmed jämförlig gäldenärsförbindelse som är avsedd att sättas i omlopp bland allmänheten tillsammans med flera andra likalydande förbindelser.

Enligt 2 kap. 3 § 1 mom. är den som till allmänheten erbjuder masskuldebrevslån skyldig att offentliggöra ett prospekt över värdepapperet innan erbjudandet träder i kraft och hålla prospektet tillgängligt för allmänheten under den tid erbjudandet är i

kraft. För offentliggörandet av prospekt ansvarar utöver anbudsgivaren och emittenten den som enligt uppdrag sköter erbjudandet eller emissionen.

I emissionsprospektet skall investerarna enligt 2 kap. 3 § 5 mom. Värdepappersmarknadslagen ges tillräckliga uppgifter så att de skall kunna bilda sig en välgrundad uppfattning som värdepapperen och emittenten. Prospektet skall innehålla väsentliga och tillräckliga uppgifter om emittentens tillgångar, ansvarsförbindelser, ekonomiska ställning, resultat och framtidsutsikter samt orderstock, när denna uppgift är viktig med hänsyn till emittentens verksamhet, och likaså om de med värdepapperen förenade rättigheterna och om andra omständigheter som är av väsentlig betydelse för värdepapperens värde.

En emittent vars värdepapper är föremål för offentlig handel skall enligt 2 kap. 6 § offentliggöra sitt bokslut utan obefogat dröjsmål senast en vecka före det sammanträde där bokslutet skall framläggas för fastställelse, likväl senast tre månader efter räkenskapsperiodens utgång. Denna skyldighet gäller inte staten, dess centralbank, kommuner, samkommuner eller sådana internationella offentliga organ vilka såsom medlemmar har minst två stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Enligt 2 kap. 5 § skall den som emitterar värdepapper som är föremål för offentlig handel upprätta en delårsrapport för varje räkenskapsperiod som är längre än sex månader.

Masskuldebrev som har fogats till värdeandelssystemet berörs också av lagen om värdeandelssystemet (826/1991) och lagen om värdeandelsskonton (827/1991).

Lagen om värdepappersföretag

Lagen om värdepappersföretag (579/1996) gäller sådant yrkesmässigt tillhandahållande av investeringstjänster som bedrivs som näringsverksamhet. Värdepappersföretag har enligt 16 § 1 mom. 1 punkten rätt att ordna krediter och annan finansiering för kunder i anslutning till investeringstjänster för kunder, dock inte för egen räkning. Enligt 52 § skall värdepappersföretag hålla kundernas medel och egendom i bokföringen åtskilda från före-

tagets kapitalbas och egendom. Medel som anförtrots ett värdepappersföretag för förvaring, placering eller annan medelsförvaltning samt som erhållits vid försäljning av egendom skall enligt 4 kap. 5 a § värdepappersmarknadslagen förvaras på konto i en depositionsbank eller i ett utländskt kreditinstituts filial.

Lagen om placeringsfonder

Fondverksamheten regleras i lagen om placeringsfonder (48/1999). Med fondverksamhet avses enligt 1 kap. 2 § anskaffning av medel från allmänheten för kollektiva investeringar och placering av medlen huvudsakligen i sådana investeringsobjekt som avses i 2 § lagen om värdepappersföretag, samt förvaltning av placeringsfonden. De medel som insamlats hos allmänheten bildar en placeringsfond som ägs av de personer, sammanslutningar och stiftelser som placerat medel i den. Den som placerat medel i placeringsfonden, dvs. fondandelsägaren, har rätt till en fondandel som berättigar till en odelad andel av fondens tillgångar.

Bestämmelserna om försäkringsverksamhet

Enligt 3 § lagen om försäkringsbolag (1062/1979) får försäkringsbolag bedriva endast försäkringsverksamhet och i lagen nämnd annan verksamhet, till vilken hör bl.a. verksamhet som ombud för kreditinstitut. Till försäkringsverksamheten räknas på det sätt som närmare anges i lagrummet de försäkringsslag som nämns i de olika försäkringskategorierna i direktiven gällande försäkringsverksamhet. Försäkringsbolagen erbjuder numera i allt större utsträckning försäkringar av typ investeringsobjekt. I social- och hälsovårdsministeriets beslut (858/1995) anges närmare vilka slags försäkringar finska försäkringsbolag och försäkringsföreningar samt i Finland verksamma utländska försäkringsbolag får tillhandahålla. I 6 § i ovan nämnda beslut uppräknas de liv- och pensionsförsäkringar av investeringstyp som är tillåtna. Vissa av dessa försäkringsprodukter avviker inte mycket från insättningar i bank.

2.2. Europeiska gemenskapernas reglering

2.2.1. Banksamordningsdirektivet

Direktiv som är av betydelse med tanke på kreditinstitutsverksamheten är det första (Rådets första direktiv 77/780/EEG om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut) och det andra (Rådets andra direktiv 89/646/EEG om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut) banksamordningsdirektivet. Dessa direktiv har sammanslagits till det nya Europaparlamentets och Rådets direktiv 2000/12/EEG om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut, nedan tredje banksamordningsdirektivet eller bankdirektivet. Enligt artikel 3 i detta direktiv skall medlemsstaterna förbjuda personer eller företag som inte är kreditinstitut att driva rörelse som omfattar att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel. Förbudet behöver dock inte tillämpas i fall som är särskilt omfattade av nationell lagstiftning under förutsättning att verksamheten är underkastad regler och övervakning till skydd för insättare och investerare.

Definition av kreditinstitutsverksamhet

Kreditinstitut definieras i bankdirektivet som ett företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och att bevilja krediter för egen räkning. I direktivets ingress preciseras definitionen av kreditinstitut så att den gäller alla institut, vars verksamhet består i att ta emot återbetalbara medel från allmänheten, antingen genom insättningar eller i annan form, såsom fortlöpande utgivning av obligationer och andra jämförbara värdepapper, samt att bevilja kredit för egen räkning.

När det gäller definitionen av kreditinstitut bör man lägga märke till att begreppet "insättning" inte äger någon självständig juridisk betydelse, utan i direktivet används enbart det kollektiva begreppet "insättningar och andra återbetalbara medel". Det görs

ingen skillnad mellan medel som skaffas t.ex. genom obligationer eller avistainsättningar, utan begreppet omfattar bägge på samma sätt.

Ett viktigt begrepp med tanke på definitionen av kreditinstitut, förutom insättningar och andra återbetalbara medel, är "beviljande av krediter för egen räkning". Begreppet är inte närmare definierat i direktivet, så tolkningen är i sista hand beroende av definitionerna i den nationella lagstiftningen. Det torde dock inte vara möjligt att språkligt tolka begreppet så att det skulle inbegripa förvärvande av värdepapper på sekundärmarknaden, så verksamhet där medel som tagits emot från allmänheten investeras i marknadsvärdepapper torde obestriddligen falla utanför kreditinstitutsbegreppet. Däremot kan det hända att denna verksamhet uppfyller kännetecknen på fondverksamhet eller tillhandahållande av investeringstjänster, varvid den lagstiftning som gäller dessa saker skall tillämpas på den.

2.2.2. Insättningsgarantidirektivet

Enligt artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG om system för garanti av insättningar avses med "insättning" ett tillgodohavande i form av inlåning eller som ett tillfälligt led i normala banktransaktioner och som ett kreditinstitut måste betala tillbaka enligt de lagliga och avtalsmässiga villkor som är tillämpliga, och alla fordringar i form av värdepapper som har ställts ut av kreditinstitut. I princip avses med insättning i direktivet alltså ett kreditinstituts alla skulder där borgenären är någon annan än ett annat kreditinstitut. Medlemsstaterna kan dock i den nationella lagstiftningen lämna offentliga samfunds och vissa företags tillgodohavanden samt skulder i form av värdepapper och skulder som inte är ställda på viss person och vissa andra skulder som nämns i bilagan till direktivet utanför insättningsgarantin. Minimitillämpningsområdet för insättningsgarantin omfattar i praktiken i första hand inlåning från privatpersoner och småföretag.

De begrepp som är centrala för tolkningen av direktivet, t.ex. "inlåning" eller "tillfälligt led i normala banktransaktioner" är inte närmare definierade. Direktivet ger således inte,

med beaktande av också möjligheterna att avvika från direktivet, i praktiken någon ledtråd till en allmän definition av insättningar.

2.2.3. *Direktivet om elektroniska pengar*

Europeiska unionens råd och Europaparlamentet antog den 18 september 2000 ett direktiv som reglerar utgivningen av elektroniska pengar (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/46/EG om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn över sådan verksamhet, nedan direktivet om elektroniska pengar).

Genom direktivet harmoniseras bestämmelserna om utgivning av elektroniska pengar och tillsynen över detta inom EU. Syftet med direktivet är att främja tillhandahållandet av tjänster inom EU genom att föreskriva om de förutsättningar som åtminstone bör föreligga för ömsesidigt erkännande av utgivningen av elektroniska pengar. Direktivet är alltså ett så kallat minimiharmoniseringsdirektiv vars syfte är att säkerställa att den som fått auktorisation i en medlemsstat (hemstaten) och som uppfyller direktivets krav får idka dylik rörelse i andra medlemsstater direkt med stöd av hemstatens auktorisation (principen om en enda auktorisation). Regleringens karaktär och syfte motsvarar således t.ex. banksamordningsdirektiven.

Enligt direktivet är utgivning av elektroniska pengar tillåtet endast för kreditinstitut och de särskilda institut för elektroniska pengar som uppfyller direktivets krav. Kreditinstitutens verksamhet avseende elektroniska pengar regleras inte särskilt med undantag av direktivets krav på att elektroniska pengar som inte använts måste kunna inlösas.

Med elektroniska pengar avses i direktivet ett penningvärde som ett företag (utgivaren av elektroniska pengar) har lagrat på ett elektroniskt datamedium, t.ex. på ett aktivt kort eller i hemdatorns eller mobiltelefonens minne, som är i kundens besittning, och som en tredje part (tillhandahållare av tjänster) förbinder sig att godkänna som betalning. Dyliga betalningsmedel som godkänts av andra än utgivaren kan kallas betalningsmedel med flera användningsområden. Definitionen av elektroniska pengar omfattar däremot inte

sådana betalningsmedel som endast utgivaren själv godkänner som betalning. Ett typiskt exempel på ett sådant betalningsmedel med endast ett användningsområde är de telefonkort som telefonbolagen säljer. Elektroniska pengar som avses i direktivet är således en förskottsbetalning med flera användningsområden som även andra företag än det som gett ut de elektroniska pengarna godkänner.

Enligt direktivet skall ett institut för elektroniska pengar alltid ha auktorisation som beviljats av en myndighet i hemstaten och stå under tillsyn av en myndighet i hemstaten.

Ett institut för elektroniska pengar skall uppfylla bl.a. följande krav för att det skall få auktorisation:

1. institutet för elektroniska pengar får inte idka annan rörelse än utgivning av elektroniska pengar och närbesläktad verksamhet,

2. institutet för elektroniska pengar skall ha ett minimikapital på minst en miljon euro,

3. institutet för elektroniska pengar skall alltid ha en kapitalbas som utgör minst 2 % av beloppet av de utgivna elektroniska pengarna, samt

4. de medel som tagits emot från allmänheten skall placeras i sådana investeringsobjekt med låg risk som närmare regleras i direktivet.

På institut för elektroniska pengar skall dessutom tillämpas de bestämmelser i banksamordningsdirektivet som nämns i direktivet samt direktiven gällande penningtvätt och gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut. Där emot skall direktiven om kreditinstituts soliditet inte tillämpas på institut för elektroniska pengar.

Eftersom syftet med direktivet är att harmonisera uttryckligen gränsöverskridande affärsverksamhet ingår i direktivet en undantagsbestämmelse enligt vilken medlemsstaterna får tillåta att deras behöriga myndigheter undantar ett enskilt institut för elektroniska pengar från direktivets krav, om institutet bedriver verksamhet endast inom medlemsstaten och verksamheten även i övrigt är begränsad på det sätt som närmare anges i direktivet. Verksamhet som omfattas av undantag skall inte vara ömsesidigt erkänd verksamhet.

Enligt direktivet kan undantag beviljas om

1. alla skulder hänförliga till utestående elektroniska pengar normalt inte överstiger 5 miljoner euro och aldrig 6 miljoner euro, eller

2. de elektroniska pengarna godkänns som betalningsmedel endast av ett dotterbolag till institutet som utför operativa uppgifter eller andra uppgifter med anknytning till elektroniska pengar som ges ut eller distribueras av institutet, ett moderbolag till institutet eller av ett annat dotterbolag till moderbolaget, eller

3. de elektroniska pengarna godkänns som betalningsmedel endast av ett begränsat antal företag, som klart kan särskiljas genom i) att de är belägna i samma lokaler eller inom ett annat begränsat lokalt område, eller ii) att de har ett nära finansiellt eller affärsmässigt förhållande till det utgivande institutet, t.ex. en gemensam marknadsförings- eller distributionsstruktur.

De institut som omfattas av undantag får enligt direktivet inte ge ut sådana betalningsmedel på vilka mera elektroniska pengar än 150 euro är lagrade. Dessutom skall institutet regelbundet rapportera om sin verksamhet och redovisa sina skulder hänförliga till elektroniska pengar till tillsynsmyndigheterna.

Direktivet skall genomföras i den nationella lagstiftningen senast den 27 april 2002.

2.3. Lagstiftningen i utlandet

2.3.1. Sverige

Bankverksamhet

I Sverige regleras bankverksamheten genom bankrörelselagen (1987:617). Lagen innehåller bestämmelser om den affärsverksamhet som är tillåten för banker och vissa andra gemensamma bestämmelser för banker. Lagen gäller bankaktiebolag, sparbanker och medlemsbanker. Enligt 1 kap. 2 § får bankrörelse drivas endast efter tillstånd som beviljas av landets regering. Med bankrörelse avses i lagen verksamhet i vilken ingår inlåning på konto om behållningen är nominellt bestämd och tillgänglig för insättaren med kort varsel.

Enligt motiveringen till lagen karaktäriser-

as inlåningen av att den kräver något slags kontoavtal. Kontoavtalet beskrivs som ett ramavtal enligt vilket kontoinnehavaren förlöpande får göra insättningar. Beloppet av de medel som får sättas in är inte bestämt på förhand i avtalet. En insättning skiljer sig enligt motiveringen i detta avseende från bl.a. utgivningen av obligationer.

Enligt lagen om insättningsgaranti omfattas i Sverige endast tillgodohavanden som med kort varsel står till insättarens förfogande av insättningsgarantifonden.

I Sverige är en bank enligt lagen skyldig att på begäran öppna ett inlåningskonto för kunden.

Värdepappersbolags kundmedel

Enligt 4 § 1 mom. lagen om värdepappersrörelse (1991:981) får ett värdepappersbolag och ett utländskt företags filial, med Finansinspektionens tillstånd, för att underlätta värdepappersrörelsen ta emot kunders medel på konto och lämna kunder kredit för placeringar i finansiella instrument.

Enligt gällande lagstiftning skall ett värdepappersbolag i Sverige som bedriver in- och utlåning höra till systemet för insättningsgaranti.

Verksamhet med kundmedelskonton

På grundval av den ändring som gjordes i bankrörelselagen 1995 får ett företag utan tillstånd för bankrörelse ta emot kundmedel på konto. Behållningen på ett konto får dock inte överstiga 15 000 kronor. På de mottagna medlen betalas ränta och kunden får använda behållningen endast för att köpa varor och tjänster som tillhandahålls av det företag som tagit emot medlen eller av företag som ingår i samma koncern eller företagsgrupp som detta företag.

Enligt motiveringen till lagen var syftet med bestämmelsen att klarlägga ställningen för den kundkontoverksamhet som detaljhandelsföretagen bedriver i förhållande till den tillståndspliktiga inlåningsverksamheten. I synnerhet skulle bestämmelsen klarlägga villkoren för att sådan verksamhet skall kunna anses falla utanför den tillståndspliktiga verksamheten.

I motiveringen nämns att ett kundmedelskonto i praktiken delvis kan fungera på samma sätt som ett sparkonto i en bank. På behållningen utgår vanligtvis ränta och i allmänhet föreligger ingen skyldighet att använda behållningen på kontot för betalning av varor eller tjänster. Kontoinnehavaren har när som helst rätt att avsluta kontot och få ut kontobehållningen kontant. I praktiken förekommer dessutom så kallad kontantavrundning upp till 300 kronor, vilket innebär att kunderna kan få högst 300 kronor direkt i handen i samband med betalning av företagets produkter.

I motiveringen anses också att kundmedelskontona företer betydande likhet med vanlig förskottsbetalning eftersom insättningarna är ägnade att användas just för betalning av endast vissa företags produkter och tjänster.

Sparkasseverksamhet

Inlånings- och finansiell verksamhet i ekonomiska föreningar (bl.a. sparkasseverksamhet) är inte tillståndspliktig verksamhet enligt 2 § bankrörelselagen, om syftet med verksamheten är att främja medlemmarnas ekonomiska intressen och antalet medlemmar inte överstiger 1 000 personer. Övriga kooperativ som bedrev sparkasseverksamhet när lagen trädde i kraft fick enligt en övergångsbestämmelse fortsätta verksamheten till utgången av 1997. Tidsfristen har därefter förlängts först till utgången av 1999 och sedan till utgången av 2001.

Regeringen tillsatte 1995 en utredning för att klarlägga regleringen av sparkasseverksamheten. Som resultat av arbetet föreslog utredningen i maj 1996 att en särskild sparkassegaranti skulle införas. Utredningen erhöll dock inget större samhälleligt stöd så regeringen beslöt att utredningsarbetet skulle fortsätta. Orsaken till att man 1995 började utreda reglerna om sparkassornas verksamhet var att begreppet allmänheten samma år hade utgått ur banklagstiftningen. Av denna orsak intogs i lagen en bestämmelse om att regeringen före utgången av 1997 särskilt utreder behovet av regler om sparkassornas verksamhet.

I praktiken har bankrörelselagens undantag

från tillståndsplikt för bankrörelse vilket gäller sparkasseverksamhet använts fel i Sverige. På senare tid har den svenska patent- och registerstyrelsen registrerat flera sådana företag som i praktiken är i utländsk ägo och som marknadsför sina sparkassekonton även utomlands med hjälp av vilseledande marknadsföring. I marknadsföringen har man gett en bild av att sparkasseverksamheten är en riskfri placeringsmöjlighet som kan jämföras med bankrörelse. Av denna anledning ändrades den svenska bankrörelselagen den 1 juli 2000 så att företag som registrerats efter den 14 april 2000 inte längre får bedriva sparkasseverksamhet. Företag som registrerats före detta datum behöll möjligheten att bedriva sparkasseverksamhet. Man håller dock som bäst på att upphäva den specialreglering som gäller sparkasseverksamhet i enlighet med det förslag från banklagskommittén som relateras nedan.

Tillgången till och distributionen av banktjänster

I Sverige finns inga särskilda regler om utläggning av verksamhet som bedrivs av företag som tillhandahåller finansiella tjänster och någon sådan lagstiftningen planeras vterligen inte heller. Den svenska finansinspektionen har dock meddelat ett ställningstagande om villkoren för outsourcing. I ställningstagandet utgår man ifrån att olika företag som tillhandahåller finansiella tjänster avviker så pass mycket från varandra att det alltid måste avgöras från fall till fall om en utläggning av verksamhet kan godkännas.

Ställningstagandet gäller utläggning av administrativa funktioner och affärsverksamhet såväl inom koncernen som utanför den. I ställningstagandet konstateras emellertid att i praktiken varierar inställningen till utläggning mycket beroende på om utläggningen är begränsad till koncernen eller inte. Verksamhet som enligt lagen kräver tillstånd kan inte alls läggas ut.

Banklagskommitténs förslag

I Sverige färdigställdes i slutet av 1998 ett kommittébetänkande (SOU 1998:160) där man granskar lagstiftningen om och tillsynen

över bankernas verksamhet. Enligt kommittén bör inlåningsverksamhet tillåtas även för andra företag och sammanslutningar än banker på det villkoret att de inte bedriver betalningsförmedling. Bankerna skall enligt förslaget ha ensamrätt att bedriva generell betalningsförmedling med medel som är tillgängliga för fordringsägaren med mindre än 30 dagars varsel.

Kommittén föreslog en ny definition av bankrörelse så att endast banker skall ha rätt att ta emot medel som är tillgängliga för fordringsägaren med mindre än 30 dagars varsel och använda dessa medel för generell betalningsförmedling. Den nya definitionen innebär att alla företag skall ha rätt att ta emot såväl uppsägbara medel som andra medel från allmänheten. De skall dock inte få bedriva generell betalningsförmedling. Annan inlåning än bankernas skall dock inte omfattas av insättningsgarantin.

Enligt kommittén bör lagstiftningen säkerställa att konsumenterna har tillgång till åtminstone en trygg sparform. Enligt motiveringen är syftet med bank- och insättningsgarantilagstiftningen att trygga en sådan sparform. I fråga om inlåningsverksamhet som bedrivs av andra företag och sammanslutningar ställs krav på särskild informations-skyldighet.

Det svenska finansdepartementet håller som bäst på att utarbeta en proposition som baserar sig på kommittébetänkandet och som i rätt stor utsträckning motsvarar förslagen i kommittébetänkandet. Enligt propositionen skall bl.a. specialbestämmelserna om sparkasseverksamhet upphävas och i stället skall det föreskrivas allmänt om rätt för företag i aktiebolags- och kooperativform som bedriver annan affärsverksamhet än utlåning och generell betalningsförmedling att på konto ta emot medel från allmänheten upp till det maximibelopp som anges i lagen.

2.3.2. *Danmark*

Bankverksamhet

Enligt den danska lagstiftningen är mottagande av medel från allmänheten tillåtet endast för banker, sparkassor samt företag som bedriver sparverksamhet eller utställande av

förhandsbetalda betalkort och vilkas verksamhet är noga reglerad i lagen. Enligt lagen om banker och sparkassor (Lov om banker og sparekasser m.v. 06/08/1996 nr 730) har banker, sparkassor och andelskassor, dvs. så kallade penninginstitut, rätt att ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel från allmänheten. Även vissa andra inhemska och utländska kreditinstitut har rätt att ta emot medel från allmänheten. Penninginstituten berörs av bestämmelserna om bl.a. kapitalkrav och soliditet i lagen om banker och sparkassor och institutens verksamhet övervakas av Finanstilsynet.

Begreppet insättning förblir något oklart i den danska lagstiftningen. Om ett företags affärsverksamhet består i att yrkesmässigt ta emot medel från allmänheten på konton samt bevilja krediter har affärsverksamheten i Danmark ansetts vara sådan verksamhet som avses i lagen om banker och sparkassor och som kräver tillstånd. Medel som penninginstitut som bedriver dylik verksamhet har tagit emot från allmänheten omfattas av insättningsgarantin.

Annat mottagande av medel från allmänheten

Bedrivandet av sparverksamhet och utställandet av förhandsbetalda betalkort regleras i Danmark i lagen om sparverksamhet och utställande av förhandsbetalda betalkort (Lov om sparevirksomheder og udstedere af forudbetalte betalningskort 22/05/1996, nr 375). Enligt lagen skall Finanstilsynet ha beviljat tillstånd för verksamheten om den bedrivs av någon annan än ett penninginstitut. Företag som bedriver sparverksamhet skall ha en kapitalbas på minst 5 miljoner kronor.

Med sparverksamhet avses verksamhet som består i att yrkesmässigt eller som ett väsentligt inslag i affärsverksamheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel från allmänheten, varvid de mottagna medlen inte används på samma sätt som vid verksamhet enligt lagen om banker och sparkassor. Detta betyder i praktiken att de mottagna medlen inte används för att bevilja krediter som bankerna gör, utan medlen placeras t.ex. vidare på ett bankkonto. De mottagna medlen omfattas inte heller av insättningsgarantin.

I lagen regleras också tillhandahållandet av förhandsbetalda betalkort för allmänheten. Bolag som beviljar sådana kort kan ta emot återbetalbara medel från allmänheten på de villkor som anges i lagen. Betalkortet kan användas antingen i flera självständiga affärer eller på flera verksamhetsställen som tillhör samma bolag eller butikskedja. Det maximala belopp som får lagras på kortet är 1.000 danska kronor. När kortet laddas på nytt får saldot maximalt uppgå till 1.200 kronor. Utanför lagens tillämpningsområde faller kortsystem där kortets maximisaldo är 500 kronor och det sammanlagda värdet av alla kort som kortbolaget utställt är mindre än 1.000.000 kronor.

Bolag som beviljar förhandsbetalda betalkort och som inte är banker eller kreditinstitut skall vara aktiebolag. Bolagen berörs av krav gällande bl.a. minsta aktiekapital, soliditet, användningen av de insatta medlen, revision och verksamhetens art. Bolagen får bedriva endast betalkortverksamhet och närbesläktad verksamhet. Bolaget får inte bevilja krediter. I praktiken finns det endast ett företag som ställer ut förhandsbetalda betalkort i Danmark.

En utvidgning av rätten att ta emot medel från allmänheten har diskuterats även i Danmark. I synnerhet konsumentmyndigheterna har varit för en utvidgning av rätten att ta emot medel eftersom det skulle öka konkurrensen. En kommitté som dryftat utsikterna för den finansiella sektorn i Danmark publicerade sitt betänkande i september 1999 (Ekonomiministeriets udvalg om den finansielle sektor efter år 2000: "Den finansielle sektor efter år 2000"). Tills vidare har dock inga åtgärder för att ändra den gällande lagstiftningen vidtagits utgående från kommittébetänkandet, utan det kommer att göras vissa vidareutredningar. Däremot torde man genomföra direktivet om elektroniska pengar genom att endast höja det maximala penningbelopp som får lagras på förhandsbetalda betalkort.

Tillgången till och distributionen av banktjänster

Distributionen av banktjänster har inte utgjort något problem i Danmark, som inte är

så stort till ytan. För närvarande har bankerna t.o.m. för omfattande kontorsnät och i framtiden kan det förväntas att de minsta kontoren och t.o.m. vissa banker lägger ner sin verksamhet.

I Danmark har inte banktjänsterna betraktats som sådana primära eller allmännyttiga tjänster som var och en borde säkras tillgång till genom offentliga åtgärder. Bankerna har inte i lagen ålagts någon direkt skyldighet att öppna konton. I lagen om banker och sparbanker föreskrivs att bankerna skall sköta sin affärsverksamhet i enlighet med god banksed och Finanstilsynet kan vid behov ingripa i sådan verksamhet som inte anses överensstämma med god bank- och affärsed. Om banken vägrar att öppna konto åt någon kund, kan detta lagrum bli tillämpligt.

Även i Danmark har en utläggning av banktjänsterna diskuterats. Den juridiska inbörden hos termen utläggning har betraktats som problematisk. Lagarna om bankrörelse har inga bestämmelser om utläggning och eftersom ett uttryckligt förbud saknas har outsourcing ansetts tillåten. Tillsynsmyndigheten anser det dock vara väsentligt att ansvaret samt den risk som verksamheten medför bärs av den bank som står bakom utläggningen. I Danmark har man också diskuterat tillsynsmyndighetens rätt att övervaka det företag till vilket banken har lagt ut sina funktioner. Den nuvarande lagstiftningen tillåter inte att tillsynsmyndigheten granskar även detta så kallade ombudsforetag, utan övervakaren kan granska endast värdbankens verksamhet.

2.3.3. Norge

Affärs- och sparbankverksamhet

I Norge tillämpas lagen om affärsbanker (Lov om forretningsbanker, 1961) på alla företag som finansierar sin verksamhet genom att ta emot insättningar från en obestämd krets av insättare. En affärsbank skall enligt lagen vara ett aktiebolag. Lagen gäller inte den norska centralbanken, sparbanker eller företag som har grundats med specialtillstånd. Kooperativ får ta emot insättningar från sina medlemmar utan att lagen tillämpas

på dem. Det finns inte någon separat lag om kooperativens sparkasseverksamhet. Kooperativ som tar emot medel från sina medlemmar skall dock enligt säkerhetsfondens regler höra till kooperativens säkerhetsfond.

Enligt 1 § lagen om sparbanksverksamhet (Lov om sparebanker, 1961) gäller lagen alla företag som har till syfte att främja sparande genom att ta emot insättningar från en obestämd krets av insättare samt att förvalta de medel som anförtrotts företaget utan att stiftarna eller andra har rätt att dra nytta av verksamheten, med undantag av eventuell handel med grundfondsbevis.

Tillgången till och distributionen av banktjänster

I den norska lagen om banktjänster (Lov om finansavtalet og finansoppdrag, 1999) beskrivs att ett finansinstitut inte utan giltigt skäl kan vägra att ingå avtal med en kund. Bestämmelsen gäller såväl öppnande av konto som utförande av betalningsuppdrag.

Banklagskommitténs förslag

I Norge färdigställdes i slutet av 1998 ett kommittébetänkande (Finansforetak m.v. Utredning nr 4 fra Banklovskommissjonen, NOU 1998:14) där man granskar den lagstiftning och tillsyn som gäller bankernas verksamhet. Kommittén föreslår att banker och övriga kreditinstitut skall behålla sin ensamrätt att ta emot insättningar från allmänheten. Dessutom skall endast nämnda företag ha rätt att bedriva betalningsförmedling som riktar sig till allmänheten. Också andra finansinstitut skall få tillhandahålla betalningsförmedlingstjänster för allmänheten, om de har fått denna rätt i samband med att de beviljades tillstånd. Bedrivande av betalningsförmedling skall också vara tillåtet med specialtillstånd.

Enligt kommittén skall kooperativen behålla sin rätt att ta emot insättningar från sina medlemmar för att finansiera verksamheten. Det skall finnas betryggande säkerhet för verksamheten. Även andra detaljhandelsföretag skall ha motsvarande rätt, ifall de mottagna medlen kan användas endast för köp av tjänster och varor som tillhandahålls av det

bolag som tagit emot medlen eller av ett bolag inom samma koncern. Andra än finansinstitut får utställa penningkort eller andra bevis på vanlig köpkraft, om det värde som laddats på kortet inte överstiger 1000 kronor eller en av kungen bestämd högre summa och kortet inte är knutet till ett kontoavtal.

2.3.4. Tyskland

Rätt att ta emot medel från allmänheten

Enligt 1 § i den lag som reglerar kreditinstitutens verksamhet i Tyskland (Gesetz über das Kreditwesen) är kreditinstituten företag som idkar bankrörelse yrkesmässigt eller i en omfattning som kräver kommersiellt ordnad företagsverksamhet. Enligt bestämmelsen är bankrörelse bl.a. mottagande av främmande medel från allmänheten i form av insättningar eller andra återbetalbara medel i den mån de återbetalbara medlen inte har formen av värdepapper (Inhaber- oder Order-schuldverschreibungen), oberoende av om det betalas ränta på medlen eller inte. Bankrörelse är dessutom utgivning av kortpengar och nätpengar. Inlåningsbankverksamhet definieras i lagen som verksamhet inom ramen för vilken banken får bedriva såväl inlåning som utlåning. Eftersom mottagande av insättningar enligt ovanstående definition alltid är bankrörelse, kräver verksamheten alltid tillstånd.

Tillgången till och distributionen av banktjänster

I Tyskland har den fysiska tillgången till banktjänster inte utgjort något problem, snarare förorsakar de alltför många bankerna och det alltför täta kontorsnätet problem. De universella bankerna prissätter också sin service så lågt att priserna för tjänsterna inte har utgjort något hinder för tillgången. Problematiska situationer har åsamkats i första hand av bankernas negativa beslut på små och medelstora företags kreditansökningar.

I förbundsstatens lag åläggs bankerna ingen skyldighet att öppna konto åt vem som helst. De fattigas rätt till ett bankkonto har dock diskuterats även i Tyskland och oppositionen har lämnat in en lagmotion i saken. Bankerna

motsatte sig lagförslaget och återopade sin avtalsfrihet. Frågan löstes genom ett avtal mellan bankföreningarna där bankerna förband sig att öppna ett konto när kunden så önskar. I delstaternas lagstiftningar kan det däremot ingå direkt skyldighet för bankerna att öppna konto.

Tyskland är veterligen den enda medlemsstaten i EU som har lagbestämmelser om utläggning av verksamhet och i den tyska banklagen ingår en strikt bestämmelse om utläggning. Enligt bestämmelsen kan en bank lägga ut viktiga funktioner endast om utläggningen inte försvårar en behörig skötsel av affärsverksamheten eller ledningens och tillsynsmyndighetens möjlighet att övervaka den verksamhet som lagts ut. Tillståndsmyndigheten skall informeras om utläggningen på förhand och utläggning förutsätter att tillsynsmyndigheten också kan övervaka det företag som tagit över bankens funktioner. Genom avtal om utläggningen skall dessutom säkerställas att kreditinstitutet kan meddela anvisningar om den utlagda verksamheten. Lagen gör ingen skillnad mellan anlitaandet av ombud och annan outsourcing och begreppet väsentlig funktion definieras inte heller i lagen.

2.3.5. *Belgien*

Rätt att ta emot medel från allmänheten

I Belgien är bestämmelserna om kreditinstituts verksamhet samlade i lagen om kreditinstituts juridiska ställning och tillsynen över dem. Lagen innehåller bestämmelser om bl.a. kreditinstituts verksamhetsområde, förvaltning, kapitalkrav, tillsyn och filialer. I första kapitlet definieras till att börja med vad som i lagen avses med kreditinstitut. Kreditinstitut avser ett inhemskt eller utländskt företag vars verksamhetsområde omfattar mottagande av insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten samt beviljande av krediter för kreditinstitutets egen räkning.

Tredje kapitlet gäller enbart mottagande av återbetalbara medel från allmänheten. Enligt det kan endast ett inhemskt kreditinstitut eller ett sådant kreditinstitut som grundats enligt lagarna i ett annat EU-land och vars verk-

samhet i Belgien följer bestämmelserna i lagens 66 § för allmänheten marknadsföra mottagandet av insättningar eller andra medel som skall återbetalas genast, efter en viss tid eller på anfordran eller ta emot sådana medel från allmänheten. Enligt den sista punkten gäller lagrummet också gränsöverskridande mottagande av insättningar från allmänheten i Belgien.

Även i Belgien omfattas insättningar av en insättningsgaranti och alla kreditinstitut som är verksamma i landet måste delta i insättningsgarantisystemet.

2.3.6. *Frankrike*

Rätt att ta emot medel från allmänheten

I Frankrike är kreditinstituten enligt den lag som skall tillämpas på kreditinstitutsverksamhet (Loi nr. 84-46 relative à l'activité et contrôle des établissements de crédit, J.O. 24 janvier 1984) juridiska personer som yrkesmässigt idkar bankrörelse. Bankrörelse inbegriper inlåning från allmänheten, utlåning, ställande av betalningsmedel till kundernas förfogande samt administrering av betalningsmedel.

I lagen avses med medel som tagits emot från allmänheten medel som har tagits emot i synnerhet i form av insättningar och så att den som tar emot medlen har rätt att använda dem för egna syften. Mottagandet av medel är dock alltid förknippat med skyldighet att betala dem tillbaka. Lagrummet gäller dock inte mottagande av medel som kan jämföras med insättningar, bl.a. medel som tagits emot för försäkringsändamål.

Lagen förbjuder andra än kreditinstitut att idka bankrörelse. Företag som inte är kreditinstitut får inte idka regelbunden bankrörelse. Det är bl.a. förbjudet för andra företag än kreditinstitut att ta emot medel på villkor att medlen betalas tillbaka antingen på anfordran eller inom en kortare tid än två år. Lagen förbjuder dock inte vilket företag som helst att som ett inlag i sin affärsverksamhet bevilja sina avtalspartner betalningstid, ta emot förskotts betalning eller utställa kuponger eller kort, med vilka avsikten är att köpa en viss produkt eller tjänst från företaget.

2.3.7. *Storbritannien*

Rätt att ta emot medel från allmänheten

I Storbritannien ingår bestämmelser om mottagande av insättningar och begreppet insättning i lagen om finansiella tjänster och finansmarknaden från 1987 (Financial Services Act). De tidigare principerna gällande rätt att ta emot medel från allmänheten har inte ändrats i lagen.

Lagen förbjuder andra företag än sådana som erhållit tillstånd av tillsynsmyndigheten att bedriva i lagen avsedd verksamhet som innebär mottagande av insättningar. Med insättning avses medel som har tagits emot på villkor att de betalas tillbaka inom en viss tid eller på anfordran antingen ökade med ränta eller gottgörelse eller utan sådan. Den mottagna summan får inte ha lämnats för försäkrings- eller kreditförlustreserveringsändamål. I lagen definieras när medel har tagits emot för försäkrings- eller förlustreserveringsändamål.

Med verksamhet som innebär mottagande av insättningar avses åter att de medel som tagits emot i form av insättningar används vidare för utlåning eller att verksamheten i övrigt finansieras med de mottagna medlen eller den ränta de avkastar.

Tillgången till och distributionen av banktjänster

Debatten om banktjänsternas tillgänglighet har varit livlig i Storbritannien. I ett land där det syns klart att befolkningen är uppdelad i rikare och fattigare har det varit svårt för fattiga medborgare med sämre social status att få tillgång till banktjänster. Man har också diskuterat möjligheten att grunda en bank som skulle upprätthållas av staten.

Den brittiska finanstillsynsmyndigheten har avgett ett ställningstagande till utläggning av verksamhet. Ställningstagandet baserar sig på den lagbestämmelse som säger att bankerna måste ha tillräckliga interna kontrollsystem. Det finns inga särskilda bestämmelser om utläggning av verksamhet på lagnivå. Ställningstagandet utgår ifrån att outsourcing inte i sig anses vara förbjuden till någon del, men den bank som lägger ut verk-

samhet måste kunna motivera nyttan av utläggningen för tillsynsmyndigheten. Banken och dess revisorer måste fortlöpande övervaka den utlagda verksamheten samt se till att även tillsynsmyndigheterna får information. Utläggning skall anmälas på förhand till tillsynsmyndigheten. Banken måste dessutom försäkra sig om att kundernas rättigheter tillgodoses och utarbeta en reservplan i händelse av att det uppstår problem med skötseln av den utlagda verksamheten.

Dessa principer gäller utläggning av verksamhet såväl inom som utanför koncernen och det görs ingen skillnad mellan olika typer av verksamhet.

2.4. Utvecklingen på marknaden

2.4.1. *Allmänna utvecklingstrender*

Banksektorn har varit utsatt för starka omvandlingskrafter under hela 1990-talet. Den effektiviserade verksamheten och strukturomvandlingen till följd av bankkrisen, utnyttjandet av datatekniska innovationer, värdepappersmarknadens ökade betydelse, införandet av euron, avregleringen och den skärpta konkurrensen har väsentligt ändrat bankernas omvärld. Omvandlingskrafterna syns i form av värdepapperiseringen på marknaden och däri att andra än sådana som förmedlar bankfinansiering har börjat spela en mera framträdande roll (finansbolag, placeringsfonder, försäkringsbolag) samt som hårdare konkurrens från icke-reglerade institutioner vid tillhandahållandet av traditionella banktjänster. Trycket på förändringar har å andra sidan bidragit till att utveckla nya finansiella produkter. De finansierings-, investerings-, spar- och betalningsmedelsalternativ som erbjuds allmänheten har ökat och deras särdrag eller ändamål har också närmast sig varandra i synnerhet tack vare den tekniska utvecklingen. Konkurrensen skärps också i fortsättningen i synnerhet när det gäller så kallade standardiserade produkter, t.ex. konsumtionskrediter och standardutformade bostadskrediter samt olika sparprodukter. Många av de standardiserade detaljistbankprodukterna kommer att marknadsföras och säljas via nätet. Den tekniska utvecklingen bidrar också till att främja tillhandahållan-

det av finansiella tjänster över statsgränserna.

Bankerna, liksom andra som tillhandahåller finansiella tjänster och försäkringstjänster, blir tvungna att bedöma sin strategiska position i en föränderlig marknadssituation. Effekterna av den tekniska utvecklingen, utvecklingen av regleringen och den skärpta konkurrensen följer och förstärker varandra. Till följd av den skärpta konkurrensen måste enskilda serviceproducenter använda allt större resurser för att utveckla sina system.

Denna utveckling syns allmänt på finansmarknaden. Till följd av den tekniska utvecklingen har det blivit lättare att få tillträde till marknaden för nya aktörer som tillhandahåller finansiella tjänster och betalningstjänster. Den nya tekniken främjar även specialiserade och mindre företags möjligheter att konkurrera med större företag. I och med specialiseringen blir det också allt vanligare att såväl informationssystem som olika tjänster beställs från underleverantörer, dvs. de läggs ut (outsourcing). Anlitandet av ombud och annan utläggning ökar också vid distributionen av finansiella tjänster. Till följd av detta sker det en specialisering även inom produktionen och försäljningen av finansiella tjänster på detaljmarknaden.

I olika länder har allt flera företag, vilkas huvudsakliga affärsverksamhet inte är finans- eller försäkringsbranschen, visat intresse för att tillhandahålla ett allt bredare utbud av finansiella tjänster för sina kunder. Detta har man eftersträvat genom att grunda egna banker (så kallade niche-banker), ingå samarbetsavtal med banker eller försäkringsinstitut eller tillhandahålla olika kredit-, betalnings- eller kontotjänster för egen räkning. De servicesystem för stamkunder som handelskedjorna upprätthåller har utvecklats och utvidgats speciellt snabbt under de senaste åren. I vissa länder, i synnerhet Storbritannien, erbjuder detaljhandelsföretagen och bankerna tillsammans sina kunder olika ändamålsbundna sparkonton och andra stamkundstjänster. I andra länder, t.ex. Finland, upprätthåller vissa handelsföretag egen sparkasseverksamhet och erbjuder således olika betalningsmedel och sparinstrument.

Utnyttjandet av tekniska innovationer har krympt kostnaderna för hantering, lagring och förmedling av data. Den skärpta konkur-

rensen och den tekniska utvecklingen har lett till att bankerna har minskat antalet verksamhetsställen under de senaste åren. I synnerhet den omfattande användningen av Internet har lett till att bankernas omfattande kontorsnät har minskat i betydelse. I Finland har bankerna varit snabba med att ta i bruk det serviceurval som den nya tekniken möjliggör. Den tekniska utvecklingen framhäver fördelarna med produktion i stor skala när det gäller tillhandahållandet av finansiella tjänster och försäkringstjänster. Datorernas och informationsnätets kapacitet har ökat kraftigt under de senaste åren. Denna utveckling kommer att påverka den interna och externa verksamheten hos de företag som tillhandahåller finansiella tjänster och försäkrings-tjänster.

Bankernas verksamhet har av tradition präglats av långvariga kundrelationer. Hus-hållen och företagen har i huvudsak varit kunder hos en och samma bank. Dessutom har bankerna vanligen erbjudit kunderna helhetslösningar när det gällt t.ex. kredit- och kontotjänster. Tillhandahållandet av tjänster via nätet minskar dock den geografiska placeringens betydelse, vilket samtidigt kan göra att kunderna fjärras från sin bank och därmed eventuellt öka konkurrensen såväl mellan bankerna som mellan bankerna och andra företag som tillhandahåller finansiella tjänster samt betalnings- och försäkrings-tjänster. Bankerna har delvis av denna anledning utvecklat olika stam- och preferens-kundssystem för att upprätthålla långvariga kundrelationer.

2.4.2. *Förändringar i bankernas affärsverksamhet*

I och med utvecklingen på marknaden har bankkoncernerna breddat sin egen verksamhet och tillhandahåller numera ett stort urval produkter och tjänster. Det så kallade universalbanksystemet, som tillämpas i Finland liksom i EU:s andra medlemsstater, har främjat bankernas anpassning till förändringarna på marknaden. Bankerna är universalbanker när deras verksamhet förutom traditionell in- och utlåning även omfattar tillhandahållande av olika värdepapperstjänster. Bankerna har dessutom bildat allt flera dotterbolag, t.ex.

livförsäkringsbolag och fondbolag, genom vilka de numera också tillhandahåller olika försäkrings- och fondprodukter.

Bankkoncernernas intäkter består av finansnetto och övriga intäkter. Under 1999 uppgick de inhemska bankernas finansnetto till sammanlagt 2,3 miljarder euro. De övriga intäkterna (dividendintäkter, provisionsnetto, nettoresultat av värdepappershandel och valutaverksamhet och övriga rörelseintäkter) uppgick till sammanlagt ca 1,4 miljarder euro.

Att marknaden blivit mångsidigare har alltså inte betytt enbart förlorade inkomster för bankerna, eftersom deras omfattande verksamhet på andra områden har skapat nya inkomstkällor. I Finland har bankernas aktiva agerande på kapitalmarknaden skapat nya inkomster, t.ex. kommissioner och försäljningsprovisioner från egendomsförvaltning, emittering av skuldebrev och rådgivning.

Bankkoncernerna intar en viktig position också när det gäller andra funktioner än den traditionella förmedlingen av finansiering via balansräkningen. Exempelvis marknadsandelen för de livförsäkringsbolag som ägs av inhemska banker var i september 2000 ca 59 %. Det livförsäkringsbolag som är störst om man ser till premieinkomsterna ägdes av en bank. Även när det gäller fondsparandet har bankernas finansbolag snabbt ökat sin marknadsandel under de senaste åren.

Den ökande verksamheten utanför balansräkningen bidrar till att förändra bankernas verksamhet utan att nödvändigtvis försämra bankernas ställning i förhållande till andra som förmedlar finansiering. Bankerna drar nytta av den finansiering som sker utanför balansräkningen också genom att kapitalkravet blir lägre, vilket i stället betyder högre kapitalavkastning.

Den skärpta konkurrensen inom in- och utlåningsverksamheten har synts inte bara i utvecklingen av den allmänna räntenivån utan också i utvecklingen av bankernas räntemarginal. Räntemarginalen har klart krympt de senaste åren. Skillnaden mellan genomsnittsräntorna på de finländska bankernas utlåning och inlåning (genomsnittlig räntemarginal)

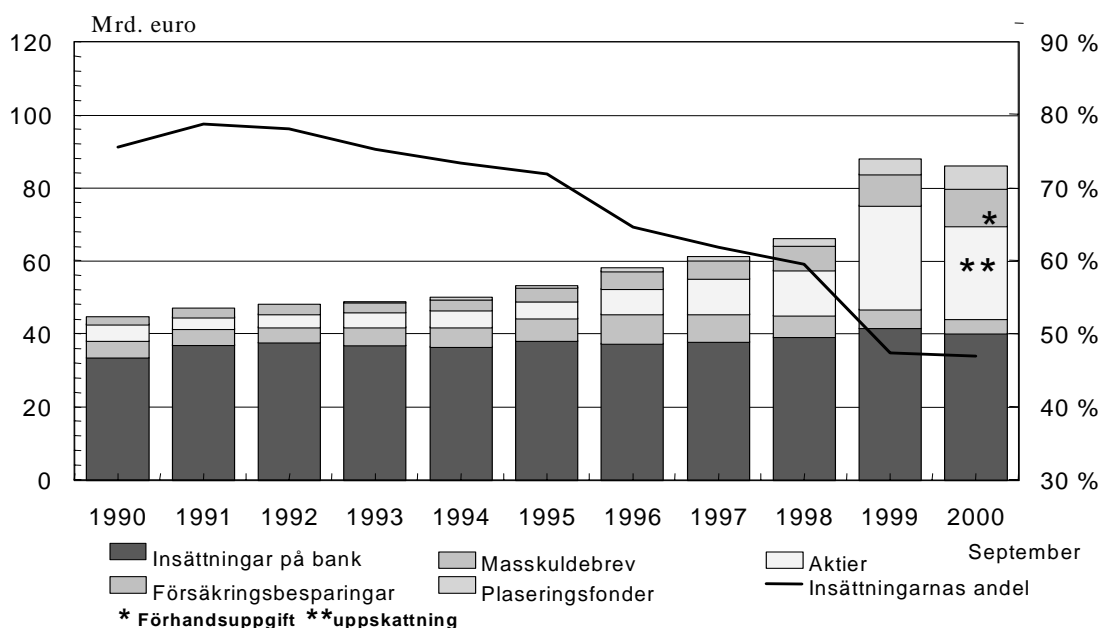
var i slutet av 1994 ungefär 4,94 procentenheter och i september 2000 ungefär 4,25 procentenheter. Också i Europeiska unionens andra medlemsstater har bankernas räntemarginal krympt i jämn takt sedan början av 1990-talet medan de övriga intäkterna har ökat. De övriga intäkterna har dock inte ökat i samma storleksklass som den krympta räntemarginalen har bidragit till att minska bankernas inkomster.

2.4.3. *Insättningarnas betydelse som sparinstrument*

Trots att insättningarnas relativa andel av alla finansobjekt har minskat i Finland under hela 1990-talet, fortsatte den absoluta summan att öka till utgången av 1999. Under 2000 har insättningarna minskat något jämfört med nivån i början av året. Insättningarnas minskade relativa andel har i huvudsak berott på att aktieförmögenheten har ökat i värde. Tack vare värdeökningen står aktierna numera för den största delen av värdet av finansobjekten på den finländska finansmarknaden.

Till följd av utvecklingen på finansmarknaden har det till buds stående spar- och investeringsutbudet breddats. De finländska hushållens finansiella förmögenhet uppgick till ca 86 miljarder euro i september 2000. Av denna förmögenhet fanns ca 40 miljarder euro på bankernas inlåningskonton (ca 47 % av hushållens hela finansiella förmögenhet). Under de två senaste åren har andelen som satt in pengar på brukskonton ökat och andelen som satt in pengar på spar- eller placeringskonton minskat. Ungefär 70 % av hushållen hade 1999 satt in pengar på brukskonton och ca 38 % på spar- eller placeringskonton. I september 2000 hade hushållen ca 25,7 miljarder euro placerade i aktier, medan beloppet ett år tidigare var ca 28,4 miljarder euro. Den minskade aktieförmögenheten har i huvudsak berott på den senaste tidens kursutveckling på börsen. Hushållens frivilliga liv- och pensionsförsäkringssparande ökade från 8,6 miljarder euro i slutet av 1999 till 10 miljarder euro i september 2000.

Hushållens finansiella förmögenhet i Finland 1990-2000/9



Källor: Bankföreningen i Finland, FB, Statistikcentralen, Försäkringsbolagens Centralförbund och Finansinspektionen

Även hushållens fondinvesteringar har ökat under de senaste åren. Då hushållen 1990 hade investerat bara ca 50 miljoner euro i placeringsfonder hade de investerade medlen ökat till ca 6 miljarder euro i september 2000, vilket var ca 7 % av hushållens hela finansiella förmögenhet. Även nettobeloppet av investeringarna i fonder har ökat under hela 1999 och under januari-september 2000. Särskilt populära var aktie- och kombinationsfonderna. De penningmedel som hushållen har placerade i masskuldebrev har minskat. I slutet av 1997 uppgick de till ca 7,5 miljarder euro. I september 2000 var beloppet bara 3,7 miljarder euro.

Utöver de ovan nämnda fanns det hösten 2000 ca 360 miljoner euro på andelslagens sparkassekonton, vilket är ca 0,4 % av hushållens finansiella förmögenhet. Av de medel som finns på sparkassekonton är ca 138 miljoner euro tidsbundna placeringar.

2.4.4. Utvecklingen av bankernas finansiering

Insättningarna spelar fortfarande en central roll för depositionsbankernas finansiering. Bankernas kapitalanskaffning på penning- och kapitalmarknaden minskade på 1990-talet, eftersom inlåningskontona växte i jämn takt och efterfrågan på utlåning var lam. Under de senaste åren har bankernas utlåning dock ökat snabbt. Först 1998 nådde inlåningen 1992 års nivå. Inlåningens relativa andel av bankernas finansiering har ökat i jämn takt eftersom de andra finansieringsformerna har minskat i volym eller förblivit oförändrade medan inlåningen har ökat.

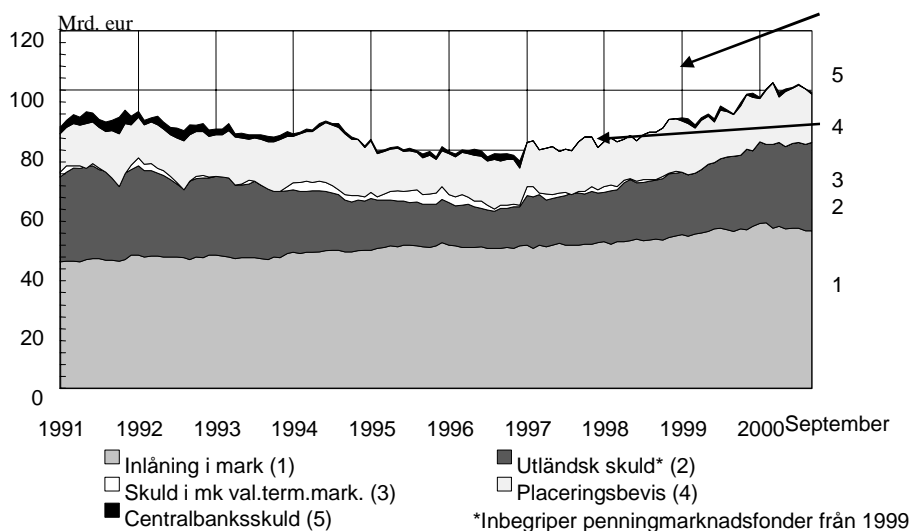
Bankernas inlåningsstock uppgick i september 2000 till sammanlagt 53 miljarder euro. Av allmänhetens insättningar utgjorde valutainlåningen ca 1,1 miljarder euro. Ban-

kernas inlåningsstock började minska något efter början av 2000. Beståndet av bankernas placeringsbevis uppgick i september 2000 till ca 16 miljarder euro.

Inlåningen utgör fortfarande ungefär hälften av de finländska bankernas balansräkning. I september 2000 utgjorde inlåningen ca 53 % av bankernas främmande kapital medan den i början av 1991 utgjorde ca 48 %. I vissa stater, t.ex. Danmark och Sverige,

är inlåningens andel av bankernas finansiering liten därför att bostadsfinansieringen baserar sig på utgivning av obligationer - inte på inlåning som i Finland och flera andra europeiska länder. Hos Merita Bank var inlåningens andel av balansräkningen i september 2000 ca 42 %, hos Andelsbankernas sammanslutning ca 75 %, hos Leoniakoncernen ca 44 % och hos Aktiakoncernen ca 58 %.

Figur: Bankernas finansiering i Finland 1991-2000/9



Källa: Finlands Bank.

I Finland har de omsättningsbara skuld-pappren som bankerna emitterat dock ökat i jämn takt sedan mitten av 1980-talet i och med uppkomsten av penning- och masskuldebrevsmarknaden. I och med att värdepapperisering blivit vanligare kan man anta att denna utveckling också fortsätter.

Att konkurrensen skärps mellan olika investerings- och sparinstrument kommer också att påverka bankernas inlåning i kontoform. Ifall hushållen överför sina sparade medel från insättningar till andra objekt kommer andelen insättningar som förfaller snabbare sannolikt att öka av all inlåning i kontoform. Å andra sidan, om det blir vanligare att använda penningmarknadsfonderna för att placera kontanta medel kommer bankernas

kostnader för kortfristig inlåning också eventuellt att stiga.

Man kan vänta sig att såväl bankernas inlåning som deras utlåning kommer att värdepapperiseras i allt högre grad i framtiden. Exempelvis när det gäller utlåningen kan de lån som bankernas beviljar, t.ex. bostadslån, sammanställas så att de lämpar sig bättre för partimarknaden och därmed får en sekundärmarknad. Hypoteksbankernas verksamhet baserar sig på att lånen buntas ihop på detta sätt, även om utlåningen kvarstår i hypoteksbankernas balansräkning.

Bankerna kan också dra nytta av värdepapperiseringen av företagets finansiering. Som förmedlare av finansiering kan de ordna emission och få inkomster av denna. Vid till-

handahållandet av investeringstjänster blir bankerna dock tvungna att konkurrera med en större grupp. Bankerna får dock inkomster av verksamheten utan att de behöver bära den kreditrisk som hänför sig till företagets verksamhet.

2.4.5. *Betalningsförmedlingens utveckling*

Betalningsförmedlingen har av tradition kanaliserats via bankerna. Av denna anledning spelar kontopengar en viktig roll vid tillhandahållandet av betalningsförmedlingstjänster. Bankerna har tillhandahållit betalningstjänster som är bundna till ett dagligkonto. I stället har insättaren dragit nytta av sina insättningar i form av pålitliga betalningstjänster. Till följd av detta har bankerna betalat en mycket låg ränta på behållningen på dagligkonton. Den tekniska utvecklingen och konkurrensen om hushållens transaktionsmedel har minskat denna korssubvention.

Lönebanken och brukscheckerna revolutionerade hela betalningssystemet i slutet av 60-talet. Sedan ekonomin övergått till kontopengar steg gireringar och checker fram vid sidan av de lagliga betalningsmedlen (sedlar och mynt). Den tekniska utvecklingen åter gjorde det möjligt att börja använda bankkort och kreditkort för betalningar.

I Finland används ett förmedlingssystem för detaljstbetalningar till vilket alla depositionsbanker som är verksamma i Finland har anslutit sig. I Finland finns det inte någon särskild central för betalningsrörelsen, något som är en vanlig lösning i många andra stater, utan parterna är i direkt kontakt med varandra via telekommunikationsnäten. Transaktionerna avvecklas netto mellan bankerna via Finlands Banks checkkontosystem.

Finlands betalningsförmedlingssystem är öppet för nya banker. En ny part kan ansluta sig särskilt till ilgirostemet, girerings-

systemet, kort- och betalterminalsystemet. Den anslutande parten skall vara en depositionsbank som har koncession för bedrivande av bankrörelse i Finland.

Sättet att betala räkningar har fortsatt att förändras under 1990-talet. I början av 1990-talet betalades räkningarna fortfarande ofta genom betalningstjänsten. Även kontantbetalning eller girering vid bankdisken var allmänt förekommande. Efter 1994 har dessa sätt att betala räkningar minskat i andel. I stället har det blivit allt vanligare att betala räkningar via betalautomat eller direktdebitering.

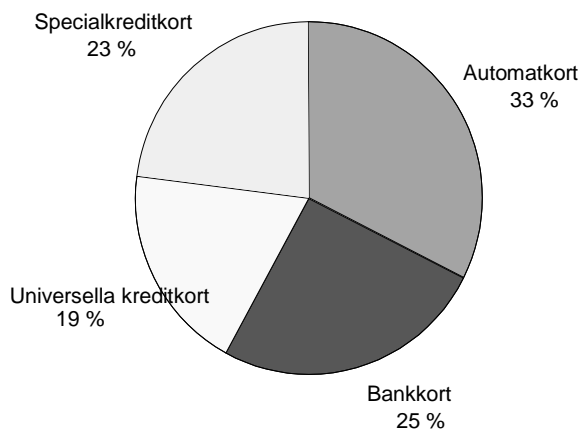
I och med att antalet datorer har ökat har det blivit vanligare med terminalavtal mellan kunden och banken. Också Internet har förändrat betalningsvanorna under de senaste två åren, så att allt flera betalar sina räkningar via datorn antingen hemma eller på arbetsplatsen. Tills vidare är det något vanligare att man använder betalautomat än att man anlitat nätbanken.

År 1999 hade finländarna över 9,3 miljoner betalkort i användning om man räknar enligt kortens olika användningsegenskaper. Bankkortet var fortfarande det vanligaste betalkortet. Bankernas kunder hade 1999 i användning sammanlagt ca 5,6 miljoner kort som utstälts av banker.

Med bankkort betalades 1999 räkningar för sammanlagt ca 54 miljarder mark. Med universella kreditkort betalades räkningar för sammanlagt ca 21 miljarder mark och med handelns kreditkort (specialkreditkort) för sammanlagt ca 10 miljarder.

Volymen av de inköp som görs med elektroniska pengar är fortfarande mycket liten och användningen har ökat mycket långsamt. År 1999 uppgick de betalningar som skedde med elektroniska pengar till 12 miljoner mark. Den största tillämpningen när det gäller elektroniska penningkort är Avant II, ett system som ägs av bankerna.

Figur: Betalkort, 1999



Enligt europeiska mått är mycket litet kontanta pengar i omlopp i Finland, eftersom man under flera decennier har vant sig vid att betala räkningar via banken, dvs. med pengar på bankkonton. Den tekniska utvecklingen kan emellertid leda till att även nya aktörer, t.ex. teleoperatörer, vid sidan av depositionsbankerna vill starta förmedling av detaljistbetalningar vilken baserar sig på medel som tagits emot på förhand.

Lagstiftningen och den framtida datatekniska utvecklingen bestämmer hur hård konkurrensen om tillhandahållandet av betalningstjänster blir. Bankernas fördel har hittills bestått i ensamrätten till insättningar och deras heltäckande infrastruktur. Om rätten att ta emot återbetalbara medel utvidgas, kan det hända att konkurrensen om så kallade avisamedel och tillhandahållandet av betalningstjänster skärps. De traditionella bankernas fördel ligger dock i deras goda rykte samt förmåga att inom betalningsförmedlingen dra nytta av storskalighetsförmånerna med hjälp av sitt existerande kundnät.

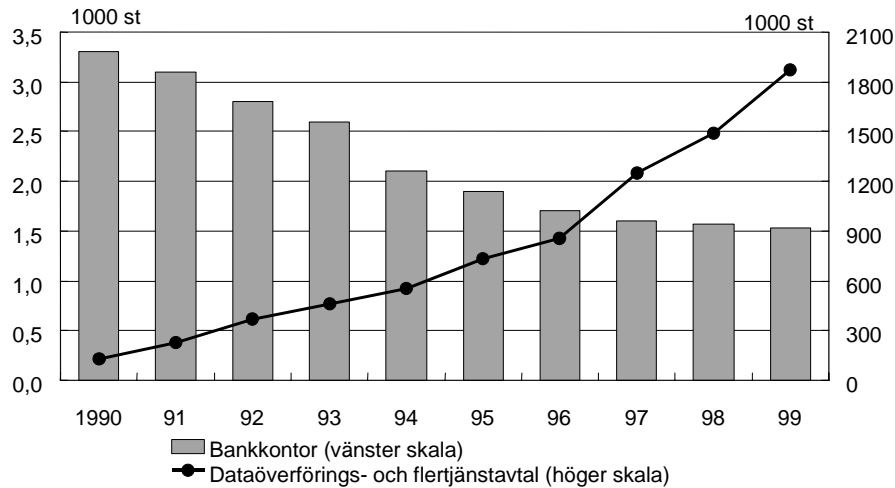
2.4.6. Utvecklingen i fråga om bankernas kontorsnät och platsbundna tjänster

Det fysiska kontorsnätet och antalet banktjänstemän har krympt till ungefär hälften under de senaste tio åren: antalet kontor har minskat från ca 3300 kontor 1990 till mindre än 1550 kontor i slutet av 1999. Under samma tid har bankernas personal halverats från 50500 anställda till ca 24500 anställda. Utvecklingen är i huvudsak en följd av bankernas strävan att övergå till att tillhandahålla banktjänster på elektronisk väg, varvid kostnaderna blir betydligt lägre för bankerna än om de skall upprätthålla ett kontorsnät. Antalet betalautomater, som erbjöds som ett alternativ till kontoren, upphörde att öka 1998. Antalet uttagsautomater har minskat från ca 2800 år 1990 till 2100 år 1999 sedan bankerna gallrat ut överlappningar i sina nät när de bildade ett gemensamt bolag, Automatia Oy, som ansvarar för uttagsautomaterna, och

minskat antalet bankkontor. Utglesningen av automatnätet kommer att fortsätta. Automatia Oy, som upprätthåller bankautomaterna, har planer på att förnya bara 1500 av de 1900 automater bolaget äger under de närmaste åren.

Den allmänna regionala utvecklingen har tillsammans med den skärpta konkurrensen och informationsteknikens utveckling haft stor inverkan på utglesningen av bankernas servicenät.

Figur: Strukturomvandlingen inom bankernas distributionsnät



Källa: Bankföreningen i Finland

Utvecklingen i fråga om kontorsnätet förklaras vid sidan av den tekniska utveckling med bankkrisen i början av 1990-talet och bankernas behov av att skära ner kostnaderna samt med den integration som under de senaste åren ägt rum inom banksektorn. Under de två senaste åren har kontorsnätet inte krympt lika snabbt som tidigare. Personalen minskar fortfarande men inte lika snabbt som i början av 1990-talet.

Den datatekniska utvecklingen och utnyttjandet av den vid tillhandahållet av banktjänster har å andra sidan förbättrat tillgången till banktjänster för de kunder som har den utrustning som krävs för att uträtta bankärenden via nätet och kan använda dessa nya verktyg. Antalet avtal om nättjänster uppgår för närvarande till 1,3 miljoner, ett antal som visserligen också inbegriper företagen. Det är svårt att bedöma i vilken mån uträttandet av bankärenden via nätet kompenserar det krympande fysiska servicenätet, i synnerhet hur snabbt kundernas beredskap att uträtta bankärenden elektroniskt ökar. Enligt vissa utredningar har ungefär en femtedel av kunderna redan fullständigt tillägnat sig de fär-

digheter som krävs och sköter sina bankärenden i huvudsak med hjälp av Internet. Hösten 1999 hade ungefär var tredje person i åldern 10-74 år möjlighet att använda Internet. Möjlighet att använda dator hade ca 60 % av såväl männen som kvinnorna. Minst användes datorer i glesbygden i norra och östra Finland. Det är också möjligt att sköta bankärenden via telefon. Ungefär 97 % av alla hushåll hade telefon (antingen traditionell eller mobiltelefon) 1998. Av de arbetslösa saknade 10 % och av pensionärerna 4 % telefon. Hösten 1999 hade 78 % av Finlands 2,35 miljoner hushåll åtminstone en mobiltelefon (av männen över 60 år hade endast ca 40 % och av kvinnorna endast ca 20 % en egen mobiltelefon). 23 % av hushållen saknade redan traditionell telefon och antalet dylika hushåll hade ökat med 200 000 från 1996 till 1999.

På grund av den kraftiga nedskärningen av kontorsnätet blir det på allt färre ställen möjligt att utföra gireringar och göra kontantuttag vid kassan. De nya betalningssätten, det minskade antalet kontor och de stigande betjäningssavgifterna har minskat den betal-

ningsrörelse som sker över disken.

Det platsbundna distributionsnätets utveckling och finmaskighet kan förutom av förändringarna i antalet bankkontor dessutom i stor utsträckning påverkas av bankernas nuvarande och eventuella framtida samarbete med andra som tillhandahåller tjänster. Även eventuella branschglidningar kan göra att vissa tjänster som i dag är tillgängliga endast via bankerna blir fysiskt tillgängliga även på andra betjäningstillfällen, t.ex. butikernas kassor. Exempelvis kontantuttag är redan nu möjliga vid flera butikers kassor. Det görs också försök med ambulerande tjänster. Exempel på detta är försöken med ambulerande kundrådgivare i östra och norra Finland.

2.4.7. Utläggning av funktioner

Med utläggning avses rent allmänt att man låter ett annat företag sköta någon del av företagets verksamhet. Utläggningen av funktioner kan avse såväl utläggning av den egentliga affärsverksamheten (tillhandahållandet av tjänster) som utläggning av den interna verksamhet, t.ex. bokföring eller marknadsföring, som stöder affärsverksamheten. Nedan används begreppet utläggning för att beskriva utläggning av såväl affärsverksamheten som den inre verksamheten. För att hänvisa till utläggning, där ingåendet av avtal som hör till ett kreditinstituts affärsverksamhet har överlåtits åt något annat företag, används nedan begreppet anlåtande av ombud. Utmärkande för anlåtandet av ombud är att uppdragstagaren i uppdragsgivarens namn och för dennes räkning ingår rättshandlingar som är bindande för uppdragsgivaren med tredje man. Utmärkande för anlåtandet av ombud är således att ombudet företräder kreditinstitutet i förhållande till dess kunder när dessa använder sig av de tjänster som kreditinstitutet tillhandahåller. För att hänvisa till utläggning av sådan verksamhet genom vilken kreditinstitutet endast köper tjänster i anslutning till produktionen av tjänster eller företagets administration används nedan begreppet annan utläggning.

Enligt internationella utredningar har utläggningen av verksamhet ökat betydligt i företagen under de senaste åren och har blivit en av de centrala utvecklingstrenderna inom

företagsverksamheten. Inom kreditinstituterna har utläggningsutvecklingen inte varit lika snabb men de finländska kreditinstituterna har enligt anmälningarna till Finansinspektionen redan nu lagt ut i synnerhet sin dataverksamhet och bankautomattjänsterna. Dessutom har man lagt ut bl.a. back office-verksamhet, förvaltningstjänster gällande fastigheter samt marknadsföring. Dessutom har bankerna ingått avtal som gör det möjligt att använda inlåningskonton via detaljhandeln. I synnerhet till följd av den skärpta konkurrensen och informationsteknikens utveckling förväntas utläggningen av verksamhet öka även inom sektorn för finansiella tjänster.

3. Bedömning av nuläget

3.1. Tillgången till grundläggande banktjänster

3.1.1. Inledning

Samhällets beroendet av de betalningstjänster som bankerna tillhandahåller har ökat under de senaste decennierna. Bland annat möjligheterna att betala kontant till betalningsmottagaren har minskat och när det gäller skötseln av betalningstrafiken har kunderna blivit allt mera beroende av avtal mellan bankerna och de företag som tar emot betalningar. Även privatpersoner som tar emot betalningar behöver i praktiken alltid ett bankkonto. Till följd av utvecklingen har kunderna blivit allt mera beroende av de lösningar som bankerna stannar för när det gäller distributionen och prissättningen av tjänster. Dessutom har prissättningen av de tjänster som bankerna tillhandahåller differentierats så att i och med preferens- och stamkundsystemen har de avgifter som olika kundkategorier betalar för samma service blivit olika stora. Av dessa orsaker har i synnerhet konsumentmyndigheterna och konsumentorganisationerna fäst uppmärksamhet vid att alla medborgare bör kunna tryggas nödvändiga banktjänster på rättvisa och skäliga villkor. Frågan om tryggande av tillgången till nödvändiga banktjänster har ytterligare accentuerats då nedskärningen av antalet bank- och postkontor i kombination med att samarbetet mellan Leonia Bank och pos-

ten upphörde har försämrat tillgången till sådana banktjänster som baserar sig på ett kontorsnät i många områden.

Av denna anledning har det ansetts nödvändigt att överväga åtgärder som kan bidra till att alla fortfarande har tillgång till de viktigaste banktjänsterna på skäliga villkor. Som sådana tjänster har betraktats möjligheten till ett bankkonto liksom möjligheten att använda sig av sådana till bankkontot anknutna tjänster och betalningsmedel utan kredit som är nödvändiga för att man skall kunna använda de pengar som finns på bankkontot. Denna service kallas nedan grundläggande banktjänster. I praktiken möjliggör ett bankkonto endast förvaring av medel på ett konto som omfattas av insättningsgaranti. När det gäller tillgången på andra banktjänster, t.ex. beviljande av krediter och egendomsförvaltning, har det inte framkommit några sådana problem som skulle förutsätta särskilda åtgärder för att främja tillgången till dessa banktjänster.

De faktorer som i praktiken mest påverkar tillgången till banktjänster är i enlighet med det ovan sagda nedskärningen av bankernas kontorsnät samt kundernas beredskap att övergå till de nya elektroniska distributionskanaler som ersätter kontorsnätet. De förändringar som inträffat i bankernas distributionskanaler har granskats närmare i avsnitt 2.4.6.

För banktjänsternas och i synnerhet betalningsrörelsetjänsterna har 1990-talet varit en tid av kraftig förändring och utveckling av nya betalningssätt. Den dominerande utvecklingstrenden har varit att den övergång till elektronisk betalningsrörelse som inträffade på 1980-talet mellan bankerna har spritt sig till kundbetalningsrörelsen, dvs. till betalningsrörelsen och annan kommunikation mellan banken och kunden. Den allmänna utvecklingstrenden har varit att även små betalningar (detaljstbetalningar) har börjat skötas elektroniskt, vilket har syns på så sätt att det har blivit allt vanligare att betala med bankkort. Samtidigt har urvalet av betalningsmedel och distributionskanaler för dem blivit mångsidigare. De traditionella pappersburna betalningssätten som baserar sig på personlig betjäning har så småningom hamnat i skymundan. Utvecklingen karaktä-

riseras av en övergång från betjäning till självbetjäning och från kontor till hem, dvs. den rådande trenden har varit en frigörelse från tids- och platsbundenhet.

Enligt uppskattningar sköter ungefär en femtedel av finländarna sina bankärenden i huvudsak i bankkontor. Enligt en marknadsundersökning som gjordes i januari 2000 var 43 % av kunderna helt av annan åsikt och 55 % delvis av annan åsikt beträffande påståendet att Internet skulle vara det bästa sättet för den kunden att sköta sina bankärenden. Det står dock klart att antalet kunder som är beredda att sköta sina ärenden via nätet hela tiden ökar. Samtidigt kan man anta att missnöjet med banktjänsterna minskar när medborgarna blir mera bekanta med de nya metoderna. I synnerhet den äldre befolkningen kommer dock länge att vara beroende av de traditionella distributionskanalerna för banktjänster.

En särskild fråga när det gäller att bedöma tillgången till banktjänster är vissa kundkategoriers, t.ex. synskadades och utslagnas, ställning. För dessa grupper försvårar en utglesning av det fysiska servicenätet tillgången till grundläggande banktjänster. Å andra sidan har bankteknikens utveckling redan underlättat vissa specialgruppers, t.ex. de rörelsehindrades, ställning.

En annan betydande faktor, vid sidan av servicenätets omfattning, som påverkar möjligheten att anlita banktjänster är det pris kunderna måste betala för banktjänsterna. De arvoden som bankerna uppbar för betalningsförmedlingen har stigit kännbart under de senaste tio åren. Kostnadsstegringen har bl.a. berott på att man vid prissättningen av tjänsterna har försökt övergå direkt till kostnadsansvarighet i stället för den tidigare korssubventioneringen mellan olika tjänster. Dessutom har prissättningen av banktjänsterna differentierats när det har blivit vanligare med olika stamkundssystem och distributionskanalerna har blivit mångsidigare. De förändringar som inträffat i banktjänsternas prissättning har relativt sett försämrat ställningen för i synnerhet de kunder som inte har något behov av eller några möjligheter att utnyttja annat än de nödvändigaste banktjänsterna och som inte kan eller vill anlita de nya elektroniska distributionskanalerna för banktjän-

ter.

En tredje central faktor vid bedömningen av tillgången till grundläggande banktjänster är kvaliteten på banktjänsterna. I synnerhet konsumentorganisationerna har påpekat att t.ex. väntetiderna för kunderna samt köerna i bankerna har blivit oskäligen. Hur snabb man blir betjänad torde dock variera betydligt beroende på kontor och tidpunkt. Å andra sidan har kvaliteten på de grundläggande banktjänsterna förbättrats för de kunder som har beredskap att utträta sina ärenden via nätet och vilkas behov tillfredsställs av bankernas nuvarande system för banktjänster via nätet. Det är dock svårt att bedöma servicens kvalitet efter som det saknas klara kvalitetskriterier.

3.1.2. *Bedömning av behovet av lagstiftning*

Nuvarande lagstiftning

I den nuvarande lagstiftningen har bankerna inte ålagts någon allmän serviceförpliktelse eller någon annan skyldighet att ombesörja tillgången till banktjänster. Bankerna har således ingen skyldighet att upprätthålla servicenät av någon viss omfattning och varken servicens kvalitet eller prissättningen övervakas särskilt. Bankerna har inte heller någon skyldighet att t.ex. öppna bankkonto åt en kund. På bankerna tillämpas endast allmänna konkurrens- och konsumenträttsliga principer, med vars hjälp man har försökt trygga tillgången till service samt en skälig kvalitet och skäligt pris på den.

Den gällande lagstiftningen förutsätter att bankerna har ett förrättningsställe där de bedriver sin verksamhet. Detta begrepp är dock inte definierat i lagen och i praktiken har bankerna kunnat ingå avtal t.ex. med detaljhandelskedjorna om banktjänster via butikernas kassasystem. Lagen har emellertid inga bestämmelser om under vilka försättningar och i vilken omfattningen det är tillåtet att på detta sätt anlita ombud för att distribuera banktjänster.

De grundläggande banktjänsternas karaktär av allmännyttiga tjänster

Lagstiftarens syften att främja tillgången till grundläggande bankservice kan granskas

i ljuset av begreppet allmännyttiga tjänster. Begreppet har använts inom Europeiska unionen på allmän nivå för att motivera unionens allmänna målsättning att främja ekonomisk och social sammanhållning i Europa. Begreppet har också använts inom EU:s allmänna konsumentpolitik. Med begreppet avses såväl kommersiella tjänster som tjänster varmed syftet inte är att uppnå vinst, vilka myndigheterna anser vara allmännyttiga och som är förknippade med särskilda offentliga skyldigheter. Begreppet allmännyttiga tjänster har utformats först och främst med tanke på allmänna samhällspolitiska målsättningar. Dyliga allmänt erkända målsättningar är bl.a. jämlikhet mellan medborgarna samt ekonomisk och social sammanhållning. Den reglering som gäller allmännyttiga tjänster har således klara socialpolitiska målsättningar som hänför sig i synnerhet till garanterande av grundläggande utkomst och förhindrande av utslagning. Dessutom har regleringen gällande allmännyttiga tjänster konsumentpolitiska målsättningar. Dessa målsättningar hänför sig till ett större behov än i fråga om andra tjänster att säkerställa att alla konsumenter har tillgång till servicen på skäliga villkor. Regleringen gällande allmännyttiga tjänster är också förknippad med konkurrensrättsliga målsättningar. Dessa målsättningar hänför sig till behovet av att exakt definiera de tjänster beträffande vilka det kan bli nödvändigt att avvika från de allmänna konkurrensreglerna för att säkerställa ett heltäckande servicebud.

Begreppet allmännyttiga tjänster är i väsentlig grad förknippat med begreppet offentliga skyldigheter. Begreppet avser en för näringsidkaren lagbestämd skyldighet att tillhandahålla tjänster för alla som finns inom näringsidkarens verksamhetsområde samt skyldighet att vid tillhandahållandet av tjänsterna iaktta de krav som myndigheterna ställer på säkerhet, regelbundna leveranser, pris och kvalitet. Offentliga skyldigheter har föreskrivits i vissa branscher i synnerhet för att skydda konsumenternas ställning. Utmärkande för de branscher där det har ansetts nödvändigt med offentliga skyldigheter är att där lätt uppstår så kallade naturliga monopol. Med naturligt monopol avses en konkurrenssituation där det inte är ekonomiskt eller tek-

niskt möjligt eller lönsamt att flera näringsidkare tillhandahåller samma service t.ex. därför att tillhandahållandet av servicen kräver att en omfattande och dyr infrastruktur byggs upp. Typiska exempel på naturliga monopol är järnvägs- och eldistributionsnätet. I synnerhet i fråga om dylika naturliga monopol är det nödvändigt att skydda konsumenterna genom att ställa krav på kvalitet, pris och leveransskyldighet. Offentliga skyldigheter har tillämpats i dessa branscher i synnerhet i samband med sådana marknadsituationer där man har försökt avveckla en tidigare rådande monopolställning och införa fri konkurrens.

Offentliga skyldigheter är i sin tur nära förknippade med avtalstvång. Avtalstvång är ett civilrättsligt begrepp varmed avses kundens rätt att få till stånd ett avtalsförhållande oberoende av den andra partens samtycke. Avtalstvånget har som civilrättsligt begrepp ansetts vara förknippat med direkt avtalsverkan oberoende av de eventuella administrativa sanktioner som den myndigheter som övervakar branschen har förelagt. Av avtalstvånget följer i praktiken rätt för kunden till naturaprestation eller skadestånd. Avtalstvång har ansetts förutsätta en särskild bestämmelse i lag. I den finska lagstiftningen föreskrivs om avtalstvång åtminstone i telemarknadslagen (396/1997), postlagen (907/1993), elmarknadslagen (386/1995) och trafikförsäkringsförordningen (324/1959). Det har dock inte ansetts nödvändigt att förena alla allmännyttiga tjänster med avtalstvång även om de är tillståndpliktiga. I ovan nämnda lagar kompletteras avtalstvånget av bestämmelser om att avgifterna skall fastställas enligt en allmän taxa som vanligen övervakas eller fastställs av myndigheterna och skyldighet att tillämpa allmänna leveransvillkor. Typiskt för nämnda branscher är dessutom att där råder någon slags monopol eller att användningen av tjänsterna regleras i lag. I praktiken motsvarar det avtalstvång som tillämpats i finsk lagstiftning vad som ovan sägs om offentliga skyldigheter.

Det är motiverat att granska behoven av och sätten att lagstifta för att främja tillgången till grundläggande banktjänster i ljuset av begreppet allmännyttiga tjänster. Att betrakta de grundläggande banktjänsterna som all-

männittiga tjänster har ansetts motiverat i synnerhet därför att tillgången till flera tjänster, även sådana som betraktas som oundgängliga, i praktiken förutsätter att konsumenten har ett bankkonto som kan användas för att sköta avgifterna för tjänsterna, t.ex. för att betala el- och telefonräkningar. Dessutom har betalningsförmedling i form av postanvisningar betraktats som en offentlig skyldighet som har ålegat det offentliga postväsendet. Generell betalningsförmedling har tidigare allmänt betraktats som en allmännyttig tjänst som staten har tillhandahållit via postsparbanken, som hade formen av ett verk, i samarbete med posten. Dessutom torde det åtminstone inte i samtliga fall kunna betraktas som skäligt att t.ex. månatliga betalningar, även om de kan fås t.ex. i form av postanvisningar, skall förvaras kontant, vilket har ansetts framhäva inlåningskontots karaktär av allmännyttig tjänst.

Bedömning av behovet av reglering

Att tjänster betraktas som allmännyttiga leder till att det allmänna på sätt eller annat bör försäkra sig om att åtminstone följande krav uppfylls (även med beaktande av de konsumenter som har det sämst ställt):

1. Alla medborgare skall ha tillgång till servicen.
2. Priset på servicen skall vara skäligt.
3. Servicen skall vara av skälig kvalitet.

När man dryftar det behov av reglering som följer av tjänsters allmännyttiga karaktär måste man kunna bedöma hur allvarliga problemen med tillgång, pris och kvalitet är och i vilken mån de kan lösas med hjälp av reglering innan man föreslår särskilda åtgärder från det allmännas sida för att trygga tillgången till service. Att en tjänst är allmännyttig leder inte direkt till att tillhandahållandet måste regleras särskilt. Ifall den allmänna konkurrensen anses trygga ett serviceutbud som uppfyller ovan nämnda krav på skälighet i fråga om tillgång, pris och kvalitet tillräckligt, behövs det ingen särskild reglering. I synnerhet bör man försöka bedöma om styrkan hos de olika regleringsmetoder som står till buds står i ändamålsenlig proportion till problemets allvar.

Ifall tryggandet av tillgången till service

anses förutsätta åtgärder från det allmänna sida, måste man granska om tillgången till servicen kan tryggas genom att rikta åtgärder till det privata utbudet, varvid man kan försöka trygga tillgången genom att ålägga den som tillhandahåller servicen offentliga skyldigheter. Offentliga skyldigheter inbegriper i varje händelse skyldighet att ingå avtal samt dessutom att uppföljningen och övervakningen av priserna och eventuellt kvaliteten är ordnad på något sätt. Om de grundläggande banktjänsterna betraktas som sådana allmännyttiga tjänster beträffande vilka tillgången inte kan tryggas enbart med den privata sektorns utbud, skall de betraktas som offentlig service eller som service som skall stödas av det allmänna. Om de grundläggande banktjänsterna betraktas som offentlig service eller som service som skall stödas av det allmänna, måste man vidare överväga om servicen skall stödas direkt eller indirekt.

I enlighet med det ovan sagda kan det anses finnas följande alternativ när det gäller att reglera allmännyttiga tjänster:

A. Serviceutbudet regleras direkt av det allmänna

1) Servicen tillhandahålls i form av offentlig service;

- a) av staten
- b) av kommunen

2) Privat service stöds med allmänna medel

- a) i form av direkt näringsstöd
- b) genom att de som tillhandahåller servicen beviljas skatteförmåner
- c) genom att ett statligt företag grundas för servicen

3) Användningen av servicen stöds

- a) via systemet för social trygghet
- b) genom de som anlitar servicen beviljas skatteförmåner

4) Privata serviceproducenter åläggs offentliga skyldigheter

B. Främjande av åtgärder på marknadsvillkor

1) Tillgången till service förbättras genom att anlitandet av ombud främjas

2) Utbudet av service som ersätter den nuvarande servicen främjas

Att bestämma att de grundläggande banktjänsterna skall vara offentlig service skulle betyda att vore statens eller kommunens lagbestämda uppgift att tillhandahålla grundläggande

banktjänster. Denna lösning kunde i princip avhjälpa problemet med såväl tillgång som pris i synnerhet för de grupper som lider brist på service. Denna metod är dock förknippad med flera klara, såväl praktiskt som principiellt svårlösta problem. Lösningen förbättrar knappast servicens kvalitet eftersom det är osannolikt att grundläggande banktjänster som tillhandahålls till så låga kostnader som möjligt och utan reell konkurrens i kvalitet vinner över tjänster som tillhandahålls med privata resurser på den konkurrensutsatta marknaden. Med beaktande av de allmänna statsfinansiella målen att bibehålla statens utgifter på oförändrad nivå och de allmänna näringspolitiska målen att inrikta de näringspolitiska åtgärderna för att förbättra marknads funktion kommer det dessutom knappast på fråga att utöka det allmänna lagbestämda uppgifter på finansmarknaden. Dessutom vore det svårt att uppskatta kostnaderna för alternativet samt deras fördelning och inverkan på den föreskrivna servicens kvalitet. En prissättning som understiger marknadspriserna kunde snedvrída en effektiv prissättning på marknaden. Detta är naturligtvis beroende av vilken service som skulle tillhandahållas och vilka som vore berättigade till offentliga grundläggande banktjänster.

Ett något lindrigare ingripande i distributionen av grundläggande banktjänster från det allmänna sida skulle innebära att privata banker får stöd av allmänna medel eller att bankrörelse bedrivs med hjälp av en statsägd bank eller något annat statsägt företag. Vilka problem som skulle lösas beror på hur alternativet skulle genomföras. Effekterna av direkt stöd till bankerna beror på villkoren för att erhålla stöd. Det är osannolikt att stödet med säkerhet skulle leda till att tillgången till servicen förbättras samtidigt som priset sjunker och kvaliteten förbättras. Det vore alltså svårt att förena alla dessa mål. På samma sätt som tillhandahållandet av servicen i form av offentlig service skulle detta alternativ stå i konflikt med de allmänna mål som satts för skötseln av statsfinanserna och näringspolitiken. I princip kunde staten eller kommunerna bevilja bankerna regionalt inriktat stöd t.ex. för att bevara det fysiska servicenätet. Det skulle dock vara svårt att administrera syste-

met, man skulle inte kunna vara säker på dess effektivitet och förutom de statsfinansiella och administrativa frågorna skulle man vara tvungen att beakta EU:s konkurrensrättsliga begränsningar. Dessutom måste man beakta att allt slags näringsstöd snedvrider företagets verksamhet och skapar en ineffektiv ekonomi.

Ett alternativ vore att grunda en statsägd bank som kunde tillhandahålla heltäckande grundläggande banktjänster delvis med avsteg från de företagsekonomiska principerna. Denna lösning kunde i princip förbättra såväl tillgången till service som kvaliteten och sänka priserna. Det vore då fråga om sådana tjänster i anslutning till allmänna ekonomiska syften som avses i EU:s konkurrensrätt och som i sig vore tillåtna för att rätta till de brister som förekommer på marknaden. Staten grundade i tiden postsparbanken just för att alla medborgare skulle få tillgång till grundläggande banktjänster. Staten har dock nyligen avstått från sin kvalificerade majoritet i postsparbanken, som först omvandlades till Postbanken Ab och därefter till Leonia Bank, och idkande av bankrörelse i form av ett statsbolag är inte förenligt med statens nuvarande ägarpolitik. En statlig bank skulle dessutom försämra den nuvarande banksektorns konkurrensbetingelser, eftersom en statsägd banks verksamhetsbetingelser inte kan jämföras med verksamhetsbetingelserna för en privatägd bank som enbart arbetar på företagsekonomiska grunder. Sålunda kan dylik verksamhet avgränsas synnerligen strikt och klart för att man inte skall bryta mot EU:s konkurrensregler. Då vore åter kostnadseffektiviteten sannolikt mycket dålig med tanke på statsfinanserna.

Ett smidigare alternativ än det föregående skulle vara att på sociala grunder direkt stöda de kunder som inte på egen hand förmår utnyttja de grundläggande banktjänsterna. Detta stöd kunde riktas t.ex. till anskaffning av teknik som gör det möjligt att uträtta bankärenden via nätet eller tjänster som upplevs vara dyra. Inriktningen av stödet skulle vara beroende av vad som upplevs som problematiskt i samband med tillhandahållandet av tjänster. Detta alternativ skulle komma i fråga i första hand i de situationer där kostnaderna för anlita av grundläggande bank-

tjänster överstiger kundens betalningsförmåga eller är speciellt höga eller kunden t.ex. på grund av handikapp inte kan utnyttja de till buds stående banktjänsterna. Syftet med lagen om utkomststöd (1412/1997) är att trygga den oundgängliga utkomst som en person behöver för ett människovärdigt liv. I lagen bestäms om de utgifter som skall beaktas när utkomststöd beviljas. I lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987) åter bestäms om kommunernas skyldighet att ombesörja sådan service och sådant stöd varigenom man kan förebygga och undanröja olägenheter och hinder som handikappet medför samt främja de handikappades förutsättningar att leva som jämbördiga medlemmar av samhället. När det gäller speciella kundkategorier kan möjligheten att få nödvändiga banktjänster alltså tryggas med stöd av sociallagstiftningen, även om användningen av denna lösning begränsas av den offentliga ekonomins utgiftsram och den ovan nämnda lagstiftningens karaktär av socialpolitiskt redskap som kommer i sista hand. I praktiken torde det bästa sättet att främja åtminstone olika handikappgruppers behov vara att stöda det frivilliga samarbetet mellan handikapporganisationerna och de organisationer som företräder bankerna.

Att föreskriva offentliga skyldigheter i fråga om de grundläggande banktjänsterna skulle mycket förenklat innebära att bankerna åläggs skyldighet att ingå avtal när de bjuder ut sina tjänster. Avtalstvånget skulle förenas med nödvändiga undantag i sådana fall där kunden har gjort sig skyldig till exempelvis penningtvätt eller förskingring. Även om man på detta sätt skulle kunna trygga var och en rätt att öppna ett bankkonto skulle det inte i sig främja någon lösning på de problem med tillgång, kvalitet och pris som beror på utglesningen av det fysiska servicenätet. Å andra sidan skulle alternativet inte orsaka bankerna några betydande merkostnader eller andra olägenheter. Offentliga skyldigheter har dock i allmänhet ansetts inbegripa inte bara avtalstvång utan också reglering av priser och kvalitet. Att reglera priserna och kvaliteten är speciellt viktigt i de branscher där den offentliga skyldigheten baserar sig på naturliga monopol. Det är svårare att motivera allmän reglering av de grundläggande bank-

tjänsternas pris och kvalitet, eftersom branschen ändå i varje fall huvudsakligen fungerar enligt allmänna konkurrensvillkor. En sådan reglering skulle alltså innebära ett betydande undantag från den reglering som baserar sig på att finansiella tjänster tillhandahålls på marknadsvillkor och kunde sammantaget skapa tryck på höjningar av den allmänna prisnivån på banktjänster samt snedvridda konkurrensen. Om sådan reglering trots de anförda synpunkterna skulle anses nödvändig, borde målet i första hand vara att säkerställa att sådan service som betraktas som grundläggande banktjänster tillhandahålls alla på samma villkor.

I stället för med specialåtgärder från det allmännas sida kan man försöka främja tillgången till banktjänster genom att utöka bankernas möjligheter att anlita andra företag som ombud för distributionen av tjänster. På detta sätt kan man undvika i synnerhet den konkurrenssnedvridning som följer av de alternativ som beskrivs ovan. Den nuvarande lagstiftningen innehåller bestämmelser som kan begränsa bankernas möjligheter att anlita ombud eller medföra osäkerhet beträffande möjligheterna. En sådan bestämmelse är i synnerhet den nuvarande lagstiftningens krav på att det skall finnas ett förrättningsställe för bankrörelsen. Begreppet förrättningsställe är dock inte definierat, vilket är ägnat att försvåra tolkningen av den nuvarande lagen i detta avseende. Dessutom har Finansinspektionen tolkat den nuvarande lagstiftningen så att en bank inte får lägga ut sina kärnfunktioner. Å andra sidan innehåller lagen inga bestämmelser om rätt för Finansinspektionen att granska och få information av bankens ombud. Dessutom kan det i vissa situationer råda oklarhet beträffande bankens skadeståndsskyldighet gentemot kunden för ett fel eller en försummelse från ombudets sida. Ett förtydligande av lagstiftningen i detta avseende vore ägnat att främja anlitaandet av ombud för distributionen av banktjänster och sålunda tillgången till tjänster. Främjas anlitaandet av ombud förutsätter det å andra sidan att de ökade risker som följer av anlitaandet av ombud beaktas tillräckligt i regleringen och tillsynen.

En annan möjlighet att främja tillgången till bankservice på marknadsvillkor är att ut-

vidga andra företags rättigheter att tillhandahålla service som kompletterar banktjänsterna. Detta skulle såväl innebära ett praktiskt alternativ till de tjänster som bankerna tillhandahåller som öka bankernas behov att konkurrera genom att förbättra det egna serviceutbudet. Kompletterande tjänster som kunde komma i fråga är i synnerhet sådana kundkonton hos företag som kan användas för att ta ut kontanter utöver att behållningen på dem kan användas som betalning för varor eller tjänster.

För det tredje kan man i viss mån försöka främja tillgången till banktjänster genom att med hjälp av frivilliga avtal mellan bankerna utveckla sådan god banksed som kan trygga t.ex. kundernas rätt att få öppna ett bankkonto när det inte finns någon grundad anledning att förvägra dem detta. Dylik rätt för kunderna till vissa grundläggande banktjänster har tryggats genom avtal mellan bankerna i t.ex. Tyskland och Belgien.

3.1.3. *Sammanfattning*

I dagens samhälle är det svårt att ifrågasätta de grundläggande banktjänsternas karaktär av allmännyttiga tjänster. Likaså är det uppenbart att tillgången till grundläggande banktjänster i vissa avseenden har försämrats åtminstone tillfälligt och när det gäller vissa traditionella serviceformer. En betydligt svårare fråga är att avgöra om det är nödvändigt att säkerställa en skäligen tillgång till denna service genom särskilda åtgärder från det allmännas sida och vad som vid behov kunde vara dylika ändamålsenliga åtgärder.

När det gäller utvecklingen av utbudet av grundläggande banktjänster kan man skönja drag som talar för lagstiftningsändringar i syfte att främja serviceutbudet. Ett sådant drag är förutom de grundläggande banktjänsternas allmännyttiga karaktär dessutom i synnerhet det fysiska servicenätets snabba utglesning och servicens försämrade tillgänglighet och/eller kvalitet i synnerhet för de kundkategorier som inte för närvarande har någon beredskap att uträtta sina bankärenden via nätet. Vikten av denna utveckling har ytterligare accentuerats genom att Leonia Bank privatiserats och postsamarbetet upphört samtidigt som bankernas servicenät blivit

glesare. En viktig faktor för den framtida utvecklingen är dessutom att kostnaderna för dem som tillhandahåller tjänster elektroniskt blir betydligt lägre än kostnaderna för det fysiska serviceutbudet. Detta kan åtminstone på längre sikt leda till att priserna för de sistnämnda tjänsterna stiger betydligt och sålunda ytterligare försvåra tillgången till grundläggande banktjänster för de kunder som inte har beredskap att utträta sina bankärenden via nätet. Å andra sidan hindrar inte konkurrenslagstiftningen i sig det allmänna från att vara med och tillhandahålla tjänster om ett sådant ingripande från det allmännas sida är tillräckligt motiverat.

Trots ovan nämnda omständigheter tycks det inte i detta skede av utvecklingen finnas tillräckliga grunder för ett direkt ingripande från det allmännas sida när det gäller utbudet av grundläggande banktjänster. Detta beror delvis på att den försämrade tillgången till grundläggande banktjänster också är en följd av den allmänna regionala utvecklingen, som inte i någon väsentlig utsträckning kan påverkas genom banklagstiftningen. Dessutom måste man beakta att effekterna av de ändringar som inträffat i servicenätet drabbar olika områden och olika kategorier av medborgare på mycket olika sätt, och det vore omöjligt att till alla delar inrikta myndigheternas regleringsåtgärder på ett ändamålsenligt sätt. Dessutom kan man anta att antalet sådana kunder som inte har beredskap att utträta sina bankärenden via nätet kommer att minska snabbt under de närmaste åren, eftersom en betydande del av de problem som hänför sig till utbudet av grundläggande banktjänster verkar vara förknippade mera med konsumtionsvanorna än med egentliga tillgänglighetsproblem. Å andra sidan talar inte heller de statsfinansiella begränsningarna och de allmänna riktlinjerna för statens närings- och ägarpolitik för att budgetmedel skall användas för att främja utbudet av grundläggande banktjänster. Dessutom bör man beakta att tillhandahållandet av grundläggande banktjänster inte är förknippat med sådana för naturliga monopol karaktäristiska drag att offentliga skyldigheter, speciellt jäm-

te åtföljande pris- och kvalitetskontroller, skulle vara särskilt motiverade. Att det allmänna ingriper i tillhandahållandet av tjänster är i allmänhet alltid ägnat att snedvrída konkurrensen och skapa konkurrensrättsliga problem samt på lång sikt öka marknadens ineffektivitet och således i slutändan de kostnader som drabbar konsumenterna.

Av ovan nämnda skäl är det åtminstone i detta skede motiverat att försöka främja tillgången till grundläggande banktjänster genom att klarlägga bankernas rätt att bedriva affärsverksamhet genom ombud samt utvidga andra företags rätt att tillhandahålla tjänster som kompletterar de grundläggande banktjänsterna, t.ex. sådana begränsade kundkonton som är förenade med rätt till kontantuttag. Det är mera motiverat att trygga olika specialgruppers, t.ex. handikappades och utslagnas, möjligheter att anlita grundläggande banktjänster utan oskälig ekonomisk belastning med hjälp av den allmänna socialpolitiken samt genom att fortsätta bank- och handikapporganisationernas nuvarande samarbete för att utveckla banktekniken så att den blir ännu lättare att använda.

Enbart en i lag tryggad rätt för kunden att få tillgång till ett bankkonto och de betalningsmedel som behövs för att det skall kunna användas innebär inte i sig samma slags ingrepp i marknadens funktion som de andra åtgärdsalternativ som nämns ovan, eftersom bankerna inte heller för närvarande vägrar att öppna bankkonto annat än i undantagsfall. I enskilda fall kan vägran att öppna bankkonto dock leda till att kunden hamnar i en oskälig situation, eftersom bankkonto och betalningsmedel utan kredit som medför rätt att använda kontot i sig måste betraktas som oundgängliga tjänster i det moderna samhället. Av denna anledning vore det motiverat att överväga att i lagstiftningen ta in en princip enligt vilken depositionsbankerna är skyldiga att för var och en öppna ett vanligt inlåningskonto och bevilja de produkter som är nödvändiga för att man skall kunna använda kontot, om inte banken har särskilda skäl att vägra att göra detta.

3.2. Rätt att ta emot insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten

3.2.1. *Förhållandet mellan depositionsbanksverksamhet och mottagande av andra medel från allmänheten*

Depositionsbanksverksamhetens särdrag

Det finansiella systemets uppgift är att förmedla finansiering från ekonomiska enheter som uppvisar överskott till sådana som uppvisar underskott. Utmärkande för depositionsbankernas verksamhet är att de ändrar arten eller formen av den finansiering de förmedlar. Detta syns i praktiken på så sätt att deras fordringar kan vara annorlunda än deras skulder. Finansieringen byter alltså skepnad i bankens balansräkning. Det sker en så kallad omvandling av fordran (claim transformation).

Vanligen delas denna omvandling in i tre separata grupper, omvandling av enhet (convenience of denomination), omvandling av kvalitet (quality transformation) och omvandling av löptider (maturity transformation). Alla dessa har beröringspunkter med varandra. Med omvandling av enhet eller likviditet avses att banken enligt kundernas behov kan bestämma om enhetsstorleken på sina produkter, t.ex. inlåningskonton och lån. Ett typiskt exempel är små insättares och stora låntagares olika behov och krav. En låntagare vill i regel förhandla med en part om lånet och inte om många små låneposter med olika långivare. Sålunda fungerar banken som förmedlare genom att ta emot små insättningar och bevilja dem vidare i form av större lån.

En omvandling av kvalitet inträffar när banken använder de mottagna medlen för att bevilja finansiering för egen räkning. När banken beviljar krediter vidare för egen räkning tar den på sig den kreditrisk som hänförs till finansieringen. Omvandling av kvalitet är nära förknippad med bankernas särdrag när det gäller den information de innehar. Dessutom tillhandahåller bankerna omvandling av löptider genom sälja skuldförbindelser som förfaller efter en kort tid, t.ex. insätt-

ningar, till långivare och skuldförbindelser som förfaller efter en lång tid till låntagare. Denna omvandling är speciellt förknippad med risker, eftersom tidpunkterna då bankernas skulder och fordringar förfaller varierar mycket.

Också förmedlingen av betalningar har blivit en viktig uppgift för depositionsbankerna. Betalningsförmedlingstjänster innebär att banken tar emot uppdrag som går ut på att utföra gireringar. Bankernas betalningsförmedlingsuppgifter är delvis en följd av insättningarnas särdrag. Insättningsars allmänna gångbarhet som betalningsmedel baserar sig på att de som tar emot betalningarna litar på att de vid behov om de så vill kan byta ut skulderna mot lagliga betalningsmedel, dvs. sedlar och mynt. Detta följer delvis därav att insättningar i princip är medel som skall återbetalas på anfordran dvs. mycket likvida fordringar. Med förmögenhetsobjekts likviditet avses möjlighet att när behov uppstår kunna byta objektet mot något annat förmögenhetsobjekt, dvs. i detta fall oftast ett allmänt godkänt betalningsmedel.

Medel som finns på inlåningskonton duger alltså som allmänna betalningsmedel eftersom de lätt kan överföras i form av betalningar inom de kontosystem som bankerna upprätthåller. Medlen kan överföras antingen inom ett kontosystem eller mellan olika kontosystem. Betalaren ger banken uppdraget genom att överlämna de uppgifter som banken behöver för att utföra betalningsuppdraget och godkänner det genom att underteckna uppdragsblanketten eller knappa in den personliga kod eller företagskod som banken gett honom.

Depositionsbankerna fungerar också som upprätthållare av likviditeten för hushållens och företagets räkning inom ekonomin. Detta beror på att de insättningar som bankerna tagit emot inte är endast likvida betalningsmedel som duger vid kontobetalningar, utan ofta fungerar de också som insättares likviditetsreserv som han vid behov kan ta ut kontant. Bankerna förmår sprida enskilda insättares varierande likviditetsbehov, eftersom det sammanlagda beloppet av insättningarna i en depositionsbank varierar klart mindre än den enskilde insättares uttag och insättningar i

genomsnitt och eftersom bankerna har även andra finansieringskällor än insättningarna.

Genom sin verksamhet ökar bankerna dessutom utbudet på pengar, dvs. den penningmängd som finns inom ekonomin, när de återbördar de pengar de samlat in i form av inlåning till allmänheten i form av utlåning. Penningmängden inom ekonomin ökar när bankerna för egen räkning sätter de medel som finns på inlåningskonton i omlopp. Bankernas inverkan på penningmängden beror på samverkan mellan två faktorer: å ena sidan är bankens skulder (inlåning) gångbara betalningsmedel på ovan angivet sätt och å andra sidan används inlåningen för utlåning.

Förhållandet mellan depositionsbanksverksamhet och sparkasseverksamhet

Enligt gällande lagstiftning förutsätter inlåningsverksamhet som bedrivs av detaljhandelsföretag i andelslagsform, dvs. sparkasseverksamhet, inte koncession enligt kreditinstitutslagen, eftersom verksamheten riktar sig enbart till medlemmarna och de mottagna medlen definieras som medlemsplaceringar. De mottagna medlen betraktas som medlemsplaceringar eftersom syftet med verksamheten är att finansiera andelslagets affärsverksamhet och att främja medlemmarnas sparande och engagemang.

Andelsverksamhetens syfte har varit att främja såväl ideella som ekonomiska mål. Från första början har ett syfte med sparkasseverksamheten varit att erbjuda andelslagets medlemmar en praktisk möjlighet att sätta in sina medel och därför inrättade andelslagen verksamhetsställen också i sådana trakter där depositionsbankerna saknade verksamhetsställen. Ett syfte med sparkassesparandet har också varit att främja andelslagets verksamhet genom att utnyttja de tjänster det erbjuder, samt att finansiera andelslagets affärsverksamhet.

Enligt nuvarande lagtolkning får inga andra än depositionsbanker och detaljhandelsföretag i andelslagsform ta emot återbetalbara medel från sina kunder. Den särskilda rätten för handelsföretag i andelslagsform att ta emot medlemsplaceringar har i allmänhet motiverats med att andelslagen har klart sämre möjligheter än aktiebolagen att ordna fi-

nansiering med eget kapital. De medel som andelslaget tagit emot i sin sparkassa är dock andelslagets skuld till de medlemmar som placerat medlen och kan således inte som sådana jämföras med eget kapital som finansieringskälla.

Den sparkasseverksamhet som andelslagen bedriver avviker från depositionsbankernas mottagande av insättningar åtminstone på följande sätt. För det första avviker depositionsbanksverksamheten och sparkasseverksamheten i fråga om den allmänhet som affärsverksamheten riktar sig till. En depositionsbank får bjuda ut inlåningskonton åt allmänheten medan åter ett andelslag som bedriver sparkasseverksamhet får erbjuda medlemsplaceringskonton endast åt sina medlemmar. För det andra avviker sparkasseverksamheten från depositionsbanksverksamheten däri att i sparkasseverksamheten ingår inte som huvudsaklig affärsverksamhet utlåning eller annan finansieringsverksamhet. För närvarande beviljar handelsföretag i andelslagsform dock i samband med inköp krediter för egen räkning genom ett separat finansbolag. Finansbolaget får inte använda medlemsplaceringarna som källa för sin finansiering. För det tredje hör sparkasseverksamheten inte till andelslagets affärsverksamhet, utan är verksamhet som bedrivs vid sidan av den egentliga detaljhandeln. För det fjärde omfattas sparkassemedlen inte av det obligatoriska insättningsgarantisystemet.

Sparkasseverksamheten påminner dock om depositionsbankernas mottagande av insättningar därför det är möjligt för alla intresserade, dvs. allmänheten, att ansluta sig som medlem till ett andelslag. I lagen uppställs inga specialvillkor för anslutning som medlem eller begränsning av medlemsantalet. Medlemskapet baserar sig på ett avtal mellan andelslaget och medlemmen. Verksamheten avviker inte till denna del från de kontoavtal som depositionsbankerna erbjuder eller de stamkundsavtal som andra detaljhandelsföretag erbjuder. I praktiken är medlemskap i ett andelslag öppet för alla intresserade som ansluter sig till andelslaget som medlem genom att betala medlemsavgift till andelslaget.

Sparkasseverksamheten omfattar mottagande av såväl medel som skall återbetalas på anfordran som tidsbundna medel från

medlemmarna. Verksamheten är således också förknippad med sådana risker som hänför sig till omvandling av fordran. Likviditetsrisker kan uppstå i synnerhet i samband med förbindelser som skall återbetalas på anfordran. Behållningen på medlemskontona kan tas ut fritt av dem som använder kontona utan begränsningar, om inte något annat överenskommit i kontoavtalet.

Sparkassorna åligger dock enligt lag en kassareservförpliktelse, vilket minskar sannolikheten för att en eventuell likviditetskris uppstår. Som säkerhet för sparkasseplaceringar i medlemsandelslagen inom Centrallaget för Handelslagen i Finland (SOK) finns två frivilliga inbördes garanteringar. Regionandelshandlarna borgar för de andra regionala andelshandlarnas förbindelser och lokalandelshandlarna för de andra lokala andelshandlarnas förbindelser.

Den sparkasseverksamhet som bedrivs i andelslagsform har inte i praktiken någon inverkan på finansmarknadens stabilitet, eftersom sparkassesystemet är ett så kallat slutet kontosystem. Med ett slutet system avses ett system där utställaren själv är den enda som godkänner det betalningsmedel han utställt, dvs. betalningsmottagare. Medlen på medlemskontona duger inte som allmänna betalningsmedel på samma sätt som medlen på inlåningskonton. Behållningen på medlemskontona kan dock användas som betalningsmedel även vid betalningen av tjänster och produkter som tillhandahålls av andelslagets avtalspartner. De andelslag som bedriver sparkasseverksamhet hör inte till det betalningssystem som bankerna upprätthåller. De andelslag som bedriver sparkasseverksamhet sysslar inte heller för närvarande med finansiering för egen räkning i någon stor skala.

Förhållandet mellan insättningar och utgivning av elektroniska pengar och tillhandahållandet av olika förskottsbetalningsmedel

Betalningstransaktioner som ansluter sig till inköp av varor och tjänster kan allmänt taget indelas på tre sätt med avseende på inköphändelsen så att betalningen sker på förhand, samtidigt eller i efterhand. Förskottsbetalningar är alltså betalningstransaktioner som sker före inköphändelsen.

I Finland och andra länder används olika förskottsbetalningssystem. Till följd av den

tekniska utvecklingen tas nya förskottsbetalningssystem hela tiden i bruk. I praktiken är det därför svårt att dra en gräns mellan olika förskottsbetalningssystem.

Förskottsbetalningar kan indelas i två grupper: förskottsbetalning för en bestämd produkt (traditionella förskottsbetalningar) och förskottsbetalningar med flera användningsändamål. Förskottsbetalningar för en bestämd produkt innebär att medel inbetalas för inköp av en på förhand överenskommen/specificerad produkt eller tjänst. Traditionella förskottsbetalningar är t.ex. busskort, lunchsedlar, telefonkort, gymkort osv. När det gäller förskottsbetalningar med flera användningsområden är den produkt som köps inte uttryckligen specificerad på förhand. Förskottsbetalningar med flera användningsändamål kan indelas i förskottsbetalningar som riktar sig till en begränsad produktkategori och förskottsbetalningar som är avsedda för mera omfattande användning. För förskottsbetalningssystem som är avsedda för mera omfattande användning används ofta benämningen elektroniska pengar.

De elektroniska pengar som avses i direktivet om elektroniska pengar avviker i princip från insättningar på så sätt att de är avsedda att endast utgöra ett betalningsmedel som ersätter kontanter. På elektroniska pengar används vanligtvis elektronisk kodning medan det på sedlar och mynt används fysiska äktetsdetaljer. Genom den elektroniska kodningen säkerställs uppgifternas äkthet, tillförlitlighet och korrekthet vid betalningar som sker med elektroniska pengar. Elektroniska pengar skiljer sig från insättningar också på så sätt att elektroniska pengar i princip inte sätts in på ett specificerat konto. Elektroniska pengar är till sin natur innehavarpengar till skillnad från behållningen på inlåningskonton. Dessutom betalas i princip inte ränta på elektroniska pengar utan en eventuell räntefördel tillfaller utgivaren till fullt belopp.

Utgivningen av elektroniska pengar som affärsverksamhet baserar sig på ränteutgifter från placeringen av medel som tagits emot från kunderna samt eventuellt på uppbörden av serviceavgifter, antingen av kunderna när de elektroniska pengarna ges ut eller av serviceproducenterna när de elektroniska pengarna löses in. Eftersom de utgivna elektro-

niska pengarna i praktiken skall kunna gottskrivas serviceproducenterna genast efter betalningshändelsen, måste utgivaren investera de mottagna medlen i objekt som å ena sidan är likvida och säkra och å andra sidan ger tillräcklig avkastning, så att kostnaderna för affärsverksamheten och avkastningskravet på kapitalet kan täckas.

Utgivningen av elektroniska pengar som affärsverksamhet består av följande delfunktioner (i tidsordning):

1. mottagande av penningmedel (i praktiken kontanter eller som girering) från kunden (allmänheten),
2. lagring av de mottagna medlen i elektronisk form på ett datamedium som överläts till kunden,
3. investering av de medel som mottagits från allmänheten (i objekt som är tillräckligt likvida och säkra och ger avkastning),
4. gottgörelse till serviceproducenten för betalningar som gjorts med de elektroniska pengarna, samt
5. inlösen av oanvända elektroniska pengar från kunderna.

Utgivningen av elektroniska pengar förutsätter således avtal med å ena sidan kunderna (allmänheten) och å andra sidan de företag (serviceproducenter) som godkänner betalningsmedlet i fråga.

Systemen för elektroniska pengar kan indelas i universella och begränsade system, samt i system som baserar sig på så kallat öppet när det (åtminstone i princip) kan användas för att betala tjänster som tillhandahålls av andra än den som gett ut de elektroniska pengarna (eller av företag med nära anknytning till utgivaren). De begränsade systemen är i princip så kallade slutna system där möjligheterna att använda de medel som betalats, lagrats eller satts in på förhand är begränsade i förväg. Med slutna system avses i allmänhet system där utgivaren själv är den enda som godkänner det betalningsmedel han gett ut, dvs. betalningsmottagare. Inom ett slutet system uppstår ett fordringsförhållande i princip endast mellan två parter, serviceproducenten som tar emot medlen och den som använder sig av servicen.

Ett system som baserar sig på öppet omlopp är sådant att de elektroniska pengar som

är i omlopp fritt kan överföras från en användare till en annan, på samma sätt som traditionella kontanta medel (sedlar kan flyttas från en plånbok till en annan). I ett system som baserar sig på slutet omlopp går pengarna via utgivaren. I ett system som baserar sig på slutet omlopp kan alltså t.ex. betalningsmottagaren inte direkt använda de elektroniska pengar han erhållit som betalning för sina egna betalningar, utan de elektroniska pengarna måste först redovisas till utgivaren som sedan gottskriver betalningsmottagaren.

Gränsen mellan å ena sidan elektroniska pengar och andra förskottsbetalningar och å andra sidan traditionella insättningar i bank blir suddig, om förskottsbetalningen har drag av återbetalbarhet och om det betalas någon slags ersättning för den, t.ex. ränta. Då skiljer sig en förhandsbetalningen inte väsentligt från mottagandet av insättningar.

Förhållandet mellan inlåning och emission av masskuldebrev

Med masskuldebrevslån avses ett lån som är uppdelat i flera olika delskuldebrev med samma villkor. Masskuldebrevslån och insättningar är bägge i regel skuldebrev med standardformat och nominellt värde. Dessutom är förfallodagen för såväl masskuldebrev som tidsbundna insättningar överenskommen på förhand. När det gäller omsättningsbarheten skiljer sig de finansiella instrumenten dock från varandra i praktiken. Masskuldebrev är omsättningsbara medan åter tidsbundna insättningar inte är det. Masskuldebrev är i princip, tvärt emot behållningen på ett inlåningskonto, innehavarskuldebrev, dvs. de kan överföras till en tredje part utan att gäldenären behöver underrättas. Dessutom varierar masskuldebrevets pris/avkastning enligt den prisnivå som råder på sekundärmarknaden. Till skillnad från inlåningsavtal kan man inte på förhand avtala om den faktiska avkastningen på ett masskuldebrev före förfallodagen.

I praktiken finns det dock inte en fungerande sekundärmarknad för alla masskuldebrev, t.ex. finska statens avkastningsobligationer. Obligationer avsedda för privatpersoner och tidsbundna insättningar avviker alltså inte mycket från varandra. Tidsbundna insätt-

ningar kan dock mot en ersättning tas ut före tidsfristens utgång. Möjligheten till återbetalning på anfordran kan betraktas som en central faktor som skiljer depositionsbankernas inlåning från emissionen av masskuldebrev. Däremot kan t.ex. kontoförmen inte betraktas som en sådan omständighet, eftersom masskuldebrev kan emitteras i form av värdeandelar, varvid endast anteckningarna på värdeandelskontona utvisar innehavarens på masskuldebrevet baserade rättigheter.

Förmedlingen av finansiering som baserar sig på emission av värdepapper, t.ex. masskuldebrev, är förknippad med risker som är karaktäristiska för omvandling av fordran. Beviljande av sådan finansiering för egen räkning utanför koncernen som baserar sig på emission av masskuldebrev kräver också enligt gällande lagstiftning koncession för kreditinstitut, vilket också överensstämmer med banksamordningsdirektiven. De risker som hänförs till verksamheten är dock inte lika betydande som vid omvandling som baserar sig på mottagande av insättningar, eftersom de emitterade värdepappren inte är medel som skall återbetalas på anfordran. Verksamheten är således inte lika beroende av borgenärernas uppträdande som sådan förmedling av finansiering som baserar sig på insättningar.

3.2.2. *Bedömning av behovet av lagstiftning*

Ensamrätt att ta emot insättningar

Den förmedling av finansiering som baserar sig på mottagande av medel från allmänheten och utlåning till allmänheten är en viktig funktion med tanke på samhällsekonomin. Det är därför nödvändigt att säkerställa att den är tillförlitlig och säker genom att i huvudsak behålla den nuvarande kreditinstitutslagstiftningen, som baserar sig på EU:s banksamordningsdirektiv. Ett av de centrala målen för kreditinstitutslagstiftningen är att skydda det finansiella systemet mot systemrisk. Fara för likviditetsrisker, som kan orsaka systemrisk, föreligger i synnerhet vid sådan finansieringsförmedling där man i stor skala tar emot avistamedel från allmänheten. Förmedling av finansiering som baserar sig

på avistamedel som tagits emot från allmänheten är utmärkande just för depositionsbanksverksamheten. Allmänhetens misstroende gentemot dylik förmedling av finansiering kan utlösa en flykt som stör hela det finansiella systemets funktion så att allmänheten behåller sina kontanter och sköter sina betalningar kontant. Av dessa orsaker är det inte motiverat att göra några sådana ändringar i kreditinstitutslagstiftningen som avsevärt skulle förändra depositionsbankernas eller andra kreditinstituts nuvarande verksamhetsområde. Även de direktiv som gäller bankrörelsen begränsar avsevärt möjligheterna att väsentligt avvika från de nuvarande principerna för den reglering som gäller kreditinstituten.

Det obligatoriska insättningsgarantisystemet utgör en central del av den nuvarande regleringen av bankrörelsen. Det baserar sig å ena sidan på behovet att bekämpa möjligheten till en insättningsflykt som skulle äventyra det finansiella systemets stabilitet och å andra sidan på behovet av att säkerställa åtminstone en trygg betalningsförmedlings- och sparform för allmänheten. Det nuvarande insättningsgarantisystemet reviderades 1997 och det har inte tills vidare uppstått några behov av att ändra på det.

Av ovan nämnda orsaker är det skäl att undvika stora och plötsliga förändringar i betingelserna för bankernas finansiering och för deras affärsverksamhet i övrigt. Detta beror framför allt på det allmänna behovet av att undvika störningar i finansierings- och betalningsförmedlingssystemet. Dessutom måste man beakta att betydande förändringar i betingelserna för bankernas finansiering vilka beror på lagstiftningen påverkar bankernas lönsamhet och därigenom t.ex. deras förmåga att upprätthålla insättningsgarantisystemet.

Det är dock nödvändigt att i vissa avseende ompröva de bestämmelser som gäller depositionsbankernas nuvarande ensamrätt att ta emot medel i kontoförmen. Orsaker till detta är bl.a. de ökade allmänna effektivitetskraven på marknaden, vilka beror på uppkomsten av euroområdet, den tekniska utvecklingen i fråga om tillhandahållandet av finansiella tjänster, i synnerhet detaljistbetalningstjänster. En annan orsak är behovet av att främja tillhandahållandet av tjänster som ersätter de

grundläggande banktjänsterna för alla grupper av medborgare, vilket beror på flyttningsrörelsen inom Finland och den tekniska utvecklingen i fråga om tillhandahållandet av grundläggande banktjänster samt utglesningen av bankernas fysiska nätverk.

Framför allt är det nödvändigt att främja andra företags möjligheter att i begränsad omfattning ta emot medel på egna kundkonton. Företagens rätt att upprätthålla egna kundkonton, i synnerhet om de förenas med rätt till kontantuttag och utgivning av elektroniska betalningsmedel, kan bidra till att ersätta den försämrade tillgång till banktjänster som beror på att bankernas kontorsnät blir glesare.

Handelsföretag i andelslagsform har för närvarande rätt att från allmänheten ta emot återbetalbara medel på sparkassekonton. Rätten har motiverats bl.a. med att andelslagen har sämre möjligheter än andra företagsformer att på marknaden ordna finansiering med eget kapital. Finansiering med eget kapital täcker dock i allmänhet endast en relativt liten del av företagets hela finansieringsbehov. För att olika företagsformer skall kunna garanteras jämlika konkurrensbetingelser förutsätts därför att de har likadana möjligheter att finansiera sin verksamhet med främmande kapital. Den reform av lagen om andelslag som är aktuell kommer dessutom när den genomförs att i någon mån förbättra andelslagens förutsättningar för finansiering med eget kapital. Å andra sidan måste man beakta att medlemsplaceringarna för närvarande utgör en betydande del av finansieringen för de andelslag som bedriver sparkasseverksamhet, så det är inte motiverat med några plötsliga ändringar i betingelserna för dessa andelslags finansiering. När man bedömer den lagstiftning som gäller sparkassornas medlemsplaceringar är det dessutom skäl att beakta att de likviditetskriser som under senaste årtionde drabbade vissa sparkassar visade att även sparkassornas medlemsplaceringar är förenade med likadant hot om insättningsflykt som insättningarna i bank. Detta talar för att denna verksamhet borde begränsas enligt samma principer som annat mottagande av medel från allmänheten som inte omfattas av insättningsgarantin.

Det är inte skäl att begränsa den reglering

som utvidgar företagets rätt att skaffa medel från allmänheten enbart till exempelvis företag som bedriver detaljhandel, eftersom även företag som tillhandahåller immateriella tjänster kan ha samma behov att ge ut elektroniska pengar eller erbjuda kundkonton som företag som bedriver varuhandel. Dessutom vore det i praktiken svårt att entydigt begränsa de föreslagna bestämmelsernas tillämpningsområde enligt bransch.

Bestämmelserna om rätt att ta emot insättningar i den nuvarande lagen kan dessutom tolkas på olika sätt, så det är nödvändigt att förtydliga dem med tanke på den allmänna rättssäkerheten. Enligt den nuvarande lagen är det straffbart för andra än depositionsbanker att ta emot insättningar. Å andra sidan kan lagens nuvarande definition av deposition inte tillämpas när nämnda straffbestämelse tillämpas, eftersom lagens definition av deposition gäller enbart depositionsbankernas egen inlåning. I lagen definieras alltså inte alls vad som är straffbart mottagande av insättningar, utan definitionen av förbudet mottagande av insättningar har helt och hållet varit beroende av Finansinspektionens tolkning. Detta kan inte betraktas som tillräckligt med tanke på att myndigheternas verksamhet bör vara förutsägbar och inte heller med tanke på den allmänna rättssäkerheten.

Generell betalningsförmedling

I den nuvarande lagen föreskrivs inte särskilt om rätten att bedriva betalningsförmedling som affärsverksamhet. Betalningsförmedlingen har dock stor betydelse för samhällsekonominns stabilitet, effektivitet och tillväxt. Även med tanke på kundskyddet är det viktigt att systemen är säkra. Betalningsförmedlingsmekanismens tillförlitlighet och säkerhet har hittills indirekt skyddats genom lagstiftningen, eftersom endast depositionsbankerna i praktiken har haft möjlighet att bedriva generell betalningsförmedling. Om denna ensamrätt slopas, måste det ändå säkerställas att systemet förblir tillförlitligt och säkert. Eftersom generell betalningsförmedling som bedrivs som affärsverksamhet i praktiken baserar sig på medel i kontoform som tagits emot från allmänheten, har regleringen av betalningsförmedlingen dessutom

lagstiftningstekniskt ett indirekt samband med annan lagstiftning som gäller rätten att ta emot återbetalbara medel från allmänheten.

Bedrivandet av generell betalningsförmedling förutsätter omfattande investeringar i informationssystem och ett stort kundnät. Deltagandet i generella betalningssystem förutsätter dessutom att man uppfyller de krav som ställs av Finlands Bank, som svarar för den övergripande tillsynen över betalningssystemen. Av dessa skäl är det inte särskilt sannolikt att betalningsförmedlingen åtminstone inom den närmaste framtiden utvidgas utanför banksystemet.

Betalningsförmedling kan dock åtminstone i princip bedrivas som affärsverksamhet även utanför depositionsbankssystemet, och den tekniska utvecklingen kan mycket snabbt förändra de nuvarande formerna av affärsverksamhet. I samband med bestämmelserna om depositionsbankernas ensamrätt att ta emot insättningar är det således skäl att bestämma även om rätten att från allmänheten ta emot medel för betalningsförmedling.

Ifall lagstiftningen skulle tillåta helt oreglerat mottagande av medel från allmänheten för betalningsförmedling och tillhandahållande av detaljistbetalningstjänster, kunde detta avsevärt försämra tillförlitligheten hos betalningsförmedlingen och förmedlingen av finansiering. Detta kunde ha skadliga följder för en effektiv och stabil samhällsekonomi. Dessutom binder betalningsförmedlingen i betydande mån hushållens oundgängliga transaktionsmedel, vilket ökar behovet av att genom lagstiftning främja en säker betalningsförmedling. Av dessa orsaker ligger det i allmänt intresse att det i lagen uttryckligen föreskrivs om rätten att från allmänheten ta emot medel för betalningsförmedling.

Genomförande av direktivet om elektroniska pengar

Europeiska unionens direktiv om elektroniska pengar skall sättas i kraft före den 27 april 2002. Med beaktande av direktivets tvingande bestämmelser samt den förväntade ökningen av den elektroniska handeln och det därtill anslutna behovet av elektroniska pengar är det nödvändigt att genom lagstift-

ning se till att de som ger ut elektroniska pengar är tillförlitliga. Vad som lagstiftningen åtminstone skall omfatta bestäms i huvudsak på grundval av direktivets tvingande bestämmelser. Eftersom riskerna med utgivning av elektroniska pengar är mindre än t.ex. inom depositionsbanksrörelsen och betydelsen av utgivningen av elektroniska pengar tills vidare inte är tillnärmelsevis i klass med bankrörelsen, kan man när det gäller utgivningen av elektroniska pengar begränsa sig till en minimireglering i enlighet med direktivet som är mera inskränkt än den som gäller kreditinstitutsverksamheten.

De risker som hänför sig till utgivningen av elektroniska pengar är i stort sett av samma typ som inom den allmänna betalningsförmedlingen, och utgivningen av elektroniska pengar kan även annars i praktiken ha avsevärda beröringspunkter med betalningsförmedling. Av denna orsak vore det ändamålsenligt att försöka utgå från så likadana grunder som möjligt när betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar regleras.

Direktivet gäller endast elektroniska pengar som är lagrade på ett elektroniskt datamedium. Eftersom även betalningsmedel i kontoform i stor utsträckning är förknippade med samma risker och således samma regleringsbehov, vore det ändamålsenligt att utsträcka regleringen till att på samma sätt omfatta alla betalningsmedel som baserar sig på medel som tagits emot på förhand. Det är t.ex. nödvändigt att reglera sådana medel på butikernas kundkonton som kan användas för betalning av tjänster och varor på samma sätt som elektroniska pengar som motsvarar definitionen i direktivet. Då kan verksamheten regleras på ett sätt som är oberoende av den använda tekniken.

3.3. Anlitande av ombud för distributionen av banktjänster

3.3.1. *Krav som ställs för att servicen skall vara lättillgänglig och verksamheten effektiv*

Den ovan konstaterade utglesningen av bankernas fysiska kontorsnät har skapat ett behov av ersättande kanaler för distributio-

nen av banktjänster. Ett annat alternativ till det traditionella kontorsnätet vid sidan av elektroniska distributionskanaler är att distributionen av tjänsterna överförs till andra företag som fungerar som bankens ombud, t.ex. detaljhandlarna. Även om bankerna redan har ingått dylika ombudsavtal, förutsätter en ökning av distributionen av banktjänster genom ombud att lagstiftningen ändras, så att oklar lagstiftning eller brister i tillsynen över risker i anslutning till anlitaandet av ombud inte skall hindra inrättandet av ersättande distributionskanaler.

Den skärpta konkurrensen på finansmarknaden accentuerar även på ett mera övergripande sätt behovet av att ordna verksamheten i de företag som tillhandahåller finansiella tjänster på ett effektivt och smidigt sätt. Med tanke på företagssektorns allmänna effektivitet är det nödvändigt att uppmuntra företagen att bilda nätverk och utnyttja den moderna informationstekniken fullt ut. Informationsteknikens utveckling har å andra sidan gjort det ännu lättare att integrera olika företags informationssystem. Det utökade utbudet av finansiella tjänster över datanäten ändrar distributionskanalerna, vilket förutsätter flexibla företagsstrukturer och ökar behovet av att integrera i synnerhet sådana företag i processen med att producera och distribuera finansiella tjänster som besitter särskilt tekniskt kunnande. Branschglidningar, i synnerhet bildandet av finanskonglomerat, samt t.ex. den ökade användningen av Internet-portaler för att tillhandahålla tjänster accentuerar för sin del behovet av att ordna företagets verksamhet på ett smidigt sätt. Av dessa orsaker är det skäl att försöka främja även möjligheterna att lägga ut verksamhet som bedrivs av företag som tillhandahåller finansiella tjänster i den mån det är möjligt utan att det äventyrar dessa företags stabila verksamhet.

3.3.2. *Krav från tillsynen*

När man skall bedöma det regleringskrav som hänför sig till utläggningen av kreditinstitutens verksamhet måste man å ena sidan beakta sådana eventuella risker med utläggningen som kan äventyra stabiliteten hos kreditinstitutens verksamhet och i sista hand hela finansmarknaden. Riskerna med outso-

urcing har inte beaktats särskilt i den nuvarande lagstiftningen. Lagstiftningen har fäst särskild uppmärksamhet vid de direkta ekonomiska risker som följer av beslut gällande affärsverksamheten, t.ex. kreditförlustrisker samt marknadsrisker och likviditetsrisker till följd av ändringar i valuta- och aktiekurserna. För dessa har kvantitativa begränsningar har uppställts. Betydligt knapphändigare är bestämmelserna om de operativa och andra indirekta risker, t.ex. juridiska och ryktesrisker, som hänför sig till sättet att ordna verksamheten rent allmänt, t.ex. ledningen, personalstyrkan och personalens yrkesskicklighet, den interna kontrollen och riskhanteringssystemen.

Trots att särskild lagstiftning saknas har outsourcingen inte tills vidare orsakat några betydande praktiska problem. De snabba förändringarna i fråga om de finansiella tjänsternas distributionskanaler, den skärpta konkurrensen och informationsteknikens snabba utveckling förutsätter dock att man även i lagstiftningen förbereder sig på att bankernas operativa risker kan öka till följd av outsourcing.

Den eventuella extra risk som kan följa av att kreditinstituten lägger ut funktioner begränsar sig i huvudsak till ökade operativa risker, även om outsourcing också kan orsaka juridiska risker och ryktesrisker. Riskerna är dock alltid i ovan nämnda avseende indirekta, eftersom det hör till outsourcingens karaktär att det företag som lagt ut sin affärsverksamhet ensam ansvarar för de beslut som fattats om affärsverksamheten och de ekonomiska ansvar och risker som besluten medför. Outsourcing ökar dock avsevärt kreditinstitutets indirekta risker så till vida att arbetsgivarens styr- och tillsyns rätt enligt arbetsavtalslagen ersätts med särskilt överenskomna rättigheter enligt uppdragsavtalet, vilka vanligtvis är betydligt mera inskränkta än i ett anställningsförhållande. Ett annat viktigt särdrag är att det utläggande företagens möjligheter att påverka de ekonomiska resurser och personalresurser som behövs för att verksamheten skall fortsätta minskar betydligt. För det tredje ställer integrationen av tillsynen och riskhanteringssystemen mellan företagen särskilda krav på företagets dataadministration.

Dessutom måste man beakta att behovet av reglering är avsevärt större när verksamhet läggs ut utanför kreditinstitutens konsolideringsgrupp, eftersom konsolideringsgruppen enligt nuvarande lagstiftning övervakas som en helhet och t.ex. Finansinspektionens tillsynsbefogenheter omfattar hela konsolideringsgruppen på samma sätt.

Med beaktande av skillnaderna mellan olika kreditinstitut när det gäller omfattningen av deras verksamhet och verksamhetens karaktär bör reglerna om utläggning av verksamhet i princip gälla all utlagd verksamhet med undantag för sådana funktioner som på grund av sin karaktär inte kan orsaka några operativa, juridiska eller ryktesrisker som skulle påverka kreditinstitutets stabila verksamhet. Funktioner som klart stannar utanför behovet av reglering är i första hand sådana funktioner i anslutning till företagets administration som saknar betydelse med tanke på riskhantering och annan intern kontroll. Regleringen skall alltså inte behöva gälla uppgifter i anslutning till exempelvis personaladministration och materialförvaltning, underhåll av anläggningstillgångar samt marknadsföring.

När ombud anlitas måste man dessutom med tanke på kundskyddet kunna försäkra sig om att kreditinstitutet inte genom avtalsvillkor kan minska sitt ansvar för att avtalsförpliktelserna gentemot kunden uppfylls. I lagen är det därför nödvändigt att föreskriva att kreditinstitutet gentemot kunden ansvarar för att avtalet fullföljs på samma sätt som om kunden skulle ha ingått avtal med någon som är anställd hos kreditinstitutet.

Kreditinstitutslagens gällande sekretessbestämmelser samt de allmänna bestämmelserna om affärshemlighet i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978) är bindande även för dem som står i uppdragsförhållande till kreditinstitutet. Genom lag 45/2002 har bestämmelserna om bankhemlighet utsträcks till att omfatta även anställda hos ombud och andra företag som agerar för kreditinstitutets räkning.

3.3.3. *Bedömning av behovet av lagstiftning*

Utläggningen av kreditinstitutens verksam-

het begränsas för närvarande endast av generalklausulen i 68 § om rätt för Finansinspektionen att allmänt övervaka kreditinstitutens risktagning. Den gällande lagen innehåller således inga särskilda begränsningar gällande kreditinstitutens och värdepappersföretagens (nedan kreditinstitut) utläggning av verksamhet, utan utläggningen baserar sig på allmän avtalsfrihet och Finansinspektionens bedömningar i enskilda fall av de risker som utläggningen av olika funktioner kan medföra för kreditinstitutens verksamhet. På anlitandet av ombud tillämpas dessutom endast allmänna civilrättsliga bestämmelser och bestämmelser som gäller kundskyddet. Finansinspektionen har visserligen i sina ställningstaganden uttryckt sin ståndpunkt beträffande inom vilka gränser outsourcing kan godkännas.

Eftersom det inte finns några särskilda bestämmelser om utläggning av verksamhet och eftersom Finansinspektionens ställningstaganden inte är juridiskt bindande, kan den juridiska situationen betraktas som så pass oklar att den kan hindra sådan effektivisering av verksamheten som är nödvändig av konkurrensskäl och försvåra inrättandet av sådana alternativa distributionskanaler som är nödvändiga för tillgången till finansiella tjänster. Med beaktande av outsourcingens ökande betydelse och de eventuella ökade operativa riskerna till följd därav kan den nuvarande regleringens tillräcklighet dessutom ifrågasättas med tanke på tillsynen över kreditinstitutets risker och kundskyddet.

Särskilda bestämmelser som begränsar utläggningen av funktioner har föreskrivits för fondbolagen i lagen om placeringsfonder. Konkurrensneutralitetsskäl kräver inte i sig att utläggningen av dessa företags funktioner regleras på samma sätt som i fråga om andra kreditinstitut. Däremot är det nödvändigt att utsträcka den reglering som gäller kreditinstitut så att den med oförändrat innehåll omfattar även värdepappersföretag, eftersom de bedriver affärsverksamhet som konkurrerar med kreditinstitutet. Den reglering som gäller utläggning av funktioner är även av betydelse för regleringen gällande finanskonglomerat som bildas av kreditinstitut och försäkringsanstalter. Tills vidare är det dock inte ändamålsenligt att utsträcka regleringen till

dessa finanskonglomerat, eftersom det ännu inte i övrigt föreskrivs om deras verksamhet och tillsyn i lag.

4. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

4.1. Allmänna mål för regleringen av tillhandahållandet av finansiella tjänster

Det centrala målet för finansmarknadslagstiftningen är att skydda de finansiella systemen från systemrisk. Fara för likviditetsrisk, som kan orsaka systemrisk, föreligger i synnerhet vid sådan förmedling av finansiering där man i stor skala tar emot avistamedel från allmänheten. Allmänhetens misstroende gentemot dylik förmedling av finansiering kan utlösa en flykt som stör hela det finansiella systemets funktion så att allmänheten behåller sina kontanter och sköter sina betalningar kontant. Ett centralt mål för regleringen av tillhandahållandet av finansiella tjänster är alltså att trygga finansmarknadens stabilitet genom att minska faran för systemrisk.

Ett annat viktigt allmänt mål för regleringen gäller det finansiella systemets effektivitet, som kan främjas i första hand genom att möjligheterna för olika institut att konkurrera utökas. Samtidigt måste man se till att konkurrensbetingelserna är likadana för alla.

Ett tredje viktigt allmänt mål är att skydda kunderna. Utöver de allmänna principerna för kundskydd, som skäliga avtalsvillkor och tillsyn över marknadsföringen, är ett viktigt mål med tanke på kundskyddet att säkerställa åtminstone en trygg betalningsförmedlings- och sparform för allmänheten samt att trygga tillgången till grundläggande banktjänster.

4.2. Särskilda mål

Det centrala syftet med förslagen är att främja tillgången till grundläggande banktjänster och ersättande tjänster genom att klarlägga vilka principer som gäller för utläggning av kreditinstituten affärsverksamhet samt att utvidga rätten för andra än kreditinstitut att ta emot återbetalbara medel från allmänheten.

Ett mål är dessutom att förbättra möjlighe-

terna för andra företag än kreditinstitut att effektivisera sin verksamhet och på lika villkor konkurrera med företag som bedriver samma slags affärsverksamhet. Strävan är att nå detta mål genom att utvidga rätten för andra företag än andelslag att ta emot återbetalbara medel från allmänheten och förenhetliga bestämmelserna om andelslags och andra företags mottagande av medel från allmänheten.

Genom förslagen vill man också å ena sidan främja betalningssystemens effektivitet och å andra sidan deras säkerhet genom att föreskriva särskilt om rätten att ta emot medel från allmänheten för generell betalningsförmedling.

Genom förslagen genomförs dessutom direktivet om elektroniska pengar. Målet för förslagen är i detta avseende att föreskriva allmänt om utgivningen av elektroniska pengar på ett sätt som överensstämmer med de krav som ställs på elektroniska pengar i direktivet om elektroniska pengar och som är viktiga med tanke på praktiken.

För att trygga finansmarknadens stabilitet och finans- och betalningsförmedlingsmekanismens tillförlitliga funktion försöker man uppnå ovan nämnda mål så att kreditinstitutens och andra företags nuvarande, på den gällande kreditinstitutslagstiftningen baserade, arbetsfördelning inom det finansiella systemet och betalningsförmedlingssystemet förblir oförändrad till sina centrala delar. Genom förslagen försöker man i synnerhet bibehålla depositionsbankernas förutsättningar att upprätthålla en spar- och betalningsförmedlingsform som särskilt skyddas genom lagstiftning.

4.3. De viktigaste förslagen

4.3.1. Kreditinstitutslagens tillämpningsområde

I propositionen föreslås att kreditinstitutslagens tillämpningsområde utvidgas så att som i lagen avsedd kreditinstitutsverksamhet skall betraktas inte bara kreditinstitutsverksamhet enligt den nuvarande lagen utan även affärsverksamhet som avser generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar. Bestämmelserna om utgivning av elektroniska pengar skall tillämpas både på

utgivning av elektroniska pengar enligt direktivet om elektroniska pengar och på kundkonton där det tas emot sådana medel med karaktären av förskottsbetalningar som kan användas för senare betalning av varor eller tjänster samt dessutom för kontantuttag från kontot.

För tillsynen över betalningssystemens tillförlitlighet och säkerhet samt på grund av kundskyddsaspekter kräver betalningsförmedling i stor skala som är öppen för allmänheten och utgivning av elektroniska pengar samma slags tillsyn över likviditeten och soliditeten som vid tillsynen över kreditinstitut som förmedlar finansiering. Även i den ändring av banksamordningsdirektivet som hänför sig till direktivet om elektroniska pengar (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/28/EG om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut) har instituten för elektroniska pengar formellt definierats som kreditinstitut. Av denna anledning är det inte ändamålsenligt att föreslå en helt separat reglering och tillsyn enbart för företag som bedriver generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar, utan på dem tillämpas i princip vad som i denna lag och på andra ställen i lag bestäms om kreditinstitut. Generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar skall vara verksamhet som är tillåten för alla kreditinstitut.

Utvidgningen av tillämpningsområdet baserar sig vad gäller utgivningen av elektroniska pengar på ovan nämnda direktiv om elektroniska pengar. Eftersom både generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar baserar sig på mottagandet av återbetalbara medel från allmänheten och kortvarig placering av dessa medel, skall generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar regleras enligt samma principer. Med tanke på den praktiska affärsverksamheten kan det dessutom vara motiverat att tillhandahålla betalningsförmedlingstjänster och elektroniska pengar samtidigt, vilken också talar för en enhetlig reglering. Likheten mellan utgivningen av elektroniska pengar och motsvarande verksamhet i kontoform talar åter för att regleringen gällande utgivning av elektroniska pengar också skall

omfatta kundkonton.

Till lagen fogas bestämmelser om en ny form av kreditinstitut, betalningsförmedlingsföretag, vars verksamhet begränsas till i lagen avsedd generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar samt till närbesläktad verksamhet. Regleringen gällande betalningsförmedlingsföretag motsvarar vad som i direktivet om elektroniska pengar bestäms om institut för elektroniska pengar. Betalningsförmedlingsföretag skall vara i lagen avsedda kreditinstitut och på dem skall i fråga om annat än den tillåtna affärsverksamheten tillämpas samma bestämmelser som på kreditinstitut, om inte något annat bestäms i lagen.

Bestämmelser som enbart gäller betalningsförmedlingsföretag är enligt förslaget bestämmelserna i enlighet med direktivet om elektroniska pengar om lägre minimikapital för betalningsförmedlingsföretag än för andra kreditinstitut, om soliditet och om den särskilda begränsning gällande placeringen av medel som skall trygga likviditeten. På kraven gällande depositionsbankers och andra i den nuvarande lagen avsedda kreditinstituts soliditet och likviditet skall fortfarande tillämpas enbart den gällande lagstiftningen i den mån de bedriver samma verksamhet som betalningsförmedlingsföretag, eftersom direktivet om elektroniska pengar inte gäller dessa kreditinstitut. I synnerhet beträffande likviditetskravet skulle det vara ägnat att försvåra dessa kreditinstituts konkurrensbetingelser i förhållande till utländska kreditinstitut om de skulle åläggas ett strängare krav i enlighet med direktivet om elektroniska pengar.

Lagen skall, liksom för närvarande, gälla alla företag till den del lagen begränsar företagens rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten samt att använda orden "insättning" och "bank" i sin affärsverksamhet. I lagen föreslås dessutom en uttrycklig bestämmelse om att kreditinstitut i princip har ensamrätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten. Lagen skall dock innehålla betydande undantag från denna huvudregel. I detta avseende ersätter bestämmelserna den nuvarande lagens, delvis oklara, allmänna förbud mot att ta emot insättningar. Kreditinstitutslagen skall således tillämpas allmänt på mottagande av återbetalbara medel från all-

mänheten inom all slags affärsverksamhet.

Med begreppet återbetalbara medel skall fortfarande i enlighet med den etablerade tolkningen av banksamordningsdirektivet avses all anskaffning av främmande kapital. Begreppet mottagande av återbetalbara medel skall också omfatta mottagande av medel från allmänheten för utgivning av elektroniska pengar. Begreppet skall i princip inte vara beroende av om de elektroniska pengarna kan lösas in fritt i form av pengar eller om de kan användas enbart för betalning av varor eller tjänster. Av de föreslagna bestämmelserna följer visserligen att den som ger ut elektroniska pengar i allmänhet skall vara skyldig att lösa in oanvända elektroniska pengar i form av pengar. Att begreppet mottagande av återbetalbara medel omfattar även utgivning av elektroniska pengar klarlägger betydligt lagens uppbyggnad och bidrar till att säkerställa att likadan affärsverksamhet är förknippad med likadana rättigheter och skyldigheter. Eftersom de olika typer av kreditinstitut som regleras i lagen skall ha olika rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten, kommer begreppet återbetalbara medel i praktiken att ha olika innebörd beroende på typen av affärsverksamhet.

4.3.2. *Nya definitioner som föreslås i lagen*

Att tillämpningsområdet utvidgas till generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar samt att direktivet om elektroniska pengar genomförs leder till att man i lagen måste använda flera sådana begrepp som inte tidigare har definierats i lag.

Med betalningsförmedlingsföretag avses i lagen ett kreditinstitut som får bedriva endast generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar och därtill nära anknyten verksamhet.

Med kreditföretag avses i lagen andra kreditinstitut än depositionsbanker och betalningsförmedlingsföretag.

Med generell betalningsförmedling avses i lagen betalningsuppdrag som inom ramen för affärsverksamheten utförs med återbetalbara medel som på förhand tagits emot från allmänheten. I praktiken skall lagen alltså tillämpas på sådana dagligkonton som kan an-

vändas för att utföra och ta emot gireringar och på vilka det är möjligt att göra kontantinsättningar och kontantuttag. Sådana enstaka betalningar till mottagaren beträffande vilkas förmedling man varje gång ingår ett separat avtal skall inte vara sådan generell betalningsförmedling som avses i lagen.

Med elektroniska pengar avses elektroniska pengar enligt direktivet om elektroniska pengar. Med elektroniska pengar avses således ett penningvärde som har lagrats på ett elektroniskt datamedium mot att ett lika stort penningbelopp har betalats till den som ger ut de elektroniska pengarna och som ett eller flera företag har förbundit sig att godkänna som betalning. Utgivningen av elektroniska pengar går till så att mot kundens penningprestation överläts till denne ett datamedium på vilket ett penningvärde som motsvarar kundens penningprestation har lagrats. Datamediet kan vara t.ex. ett aktivt kort eller hemdatorns eller mobiltelefonens minne. Utgivningen av elektroniska pengar förutsätter inte att ett konto öppnats eller att medel på något annat sätt tagits emot på förhand, men den kan också basera sig på att medel mottagits på förhand. För kunden uppkommer dock alltid en med en kontofordran jämförbar fordran på utgivaren i samband med att de elektroniska pengarna ges ut till dess att kunden har löst in de elektroniska pengarna hos utgivaren eller använt dem som betalning. När kunden har använt de elektroniska pengarna som betalning vid inköp av en vara eller en tjänst, uppstår för försäljaren av varan eller tjänsten på motsvarande sätt inlösningsrätt i förhållande till utgivaren i fråga om det använda penningbeloppet. Den föreslagna definitionen av elektroniska pengar skall inte omfatta pappersburna betalningsmedel eller betalningsmedel i annan dylik icke-elektronisk form. Dylika betalningsmedel har i praktiken relativt liten betydelse och därför är det inte nödvändigt att föreskriva särskilt om dem. Dessa betalningsmedel hör inte heller till tillämpningsområdet för direktivet om elektroniska tjänster.

Elektroniska pengar kan antingen ha endast ett användningsområde eller tillhandahållas inom ett öppet eller ett slutet system. Med elektroniska pengar med endast ett användningsområde avses nedan elektroniska peng-

ar som endast den som gett ut de elektroniska pengarna godkänner som betalning. Utgivningen av elektroniska pengar med endast ett användningsområde blir direkt utanför lagens tillämpningsområde med undantag för det i lagen angivna maximibeloppet 150 euro som får lagras på ett och samma elektroniska datamedium.

Med elektroniska pengar som tillhandahålls inom ett slutet system avses nedan sådana elektroniska pengar som utöver utgivaren även företag som hör till samma i lagen avsedda företagsgrupp som utgivaren godkänner som betalning. Utgivningen av elektroniska pengar som tillhandahålls inom ett slutet system betraktas om kreditinstitutsverksamhet enligt lagen, men Finansinspektionen kan på företagets ansökan besluta att företaget får bedriva affärsverksamhet utan koncession, om det endast ger ut dylika elektroniska pengar.

Eftersom lagen har särskilda bestämmelser om insättningar, skall ett betalningsmedel som är knutet till ett sådant konto i en depositionsbank som omfattas av insättningsgarantin inte betraktas som elektroniska pengar. Sålunda är t.ex. inte ett sådant betalkort med vars hjälp ett handelsföretag med stöd av ett avtal som det ingått med banken och kunden direkt kan debitera kundens bankkonto som betalning för kundens inköp inte elektroniska pengar enligt lagen. På tillhandahållandet av sådana betalningsmedel som är knutna till ett bankkonto tillämpas alltså endast bestämmelserna om depositionsbanker. Sådana elektroniska pengar som har överförts från ett inlåningskonto till ett sådant särskilt datamedium som innehavaren kan använda utan kontakt med inlåningskontot är dock i lagen avsedda elektroniska pengar.

Tillämpningen av lagen skall inte påverkas av om det penningvärde som lagrats på det elektroniska datamediet kan inlösas helt eller delvis i form av pengar utöver att det kan användas som betalning för varor eller tjänster. Det skall inte heller ha någon betydelse för tillämpningen av lagen om ränta betalas på behållningen eller inte. Bestämmelserna om elektroniska pengar skall således också tillämpas t.ex. på sådana medel på ett elektroniskt datamedium som enligt avtalsvillkoren när som helst kan tas ut i form av pengar, an-

tingen hela summan eller en del av den, och på vilka det betalas ränta enligt avtalsvillkoren tills de tagits ut. I enlighet med vad som föreslås nedan skall denna ränta omfattas av källbeskattningen av ränteinkomster på samma sätt som den ränta som betalas på behållningen på bankkonton.

På utgivare av elektroniska pengar tillämpas i enlighet med kraven i direktivet om elektroniska pengar principen om att utgivaren alltid är skyldig att lösa in de oanvända medel som finns kvar på datamedier i form av pengar till den del de överstiger den minimigräns som föreskrivs i lagen. I enlighet med artikel 2 i direktivet om elektroniska pengar föreskrivs i lagen om obligatorisk inlösen av elektroniska pengar så att utgivaren är skyldig att lösa in elektroniska pengar i form av pengar till deras fulla värde, minskat med en skälig avgift. I de avtalsvillkor som tillämpas på utgivningen av elektroniska pengar kan det dock bestämmas att elektroniska pengar som lagrats på ett elektroniskt datamedium som överlåtits åt kunden inte behöver lösas in om den återstående behållningen understiger 10 euro. Skyldigheten att lösa in elektroniska pengar skall i enlighet med direktivet och elektroniska pengar och den ändring av kreditinstitutsdirektivet som gavs i samband med det gälla alla utgivare av elektroniska pengar med undantag av företag som ger ut elektroniska pengar med endast ett användningsområde.

Med kundkonto avses i lagen sådana kundkonton som den som tar emot medel upprätthåller i sitt informationssystem och vars medel kan användas, vanligen med hjälp av ett betalkort eller ett annat dylikt elektroniskt datamedium som ges åt kunden, för betalning av varor och tjänster som tillhandahålls av ett eller flera företag och för kontantuttag. Medlen på dylika konton skiljer sig från de elektroniska pengar som avses ovan på så sätt att penningvärdet på kontot inte har lagrats på det datamedium som överläts åt kunden utan endast i mottagarens eget informationssystem på ett konto i kundens namn.

Eftersom elektroniska pengar och ett kundkonto i informationssystemet hos den som säljer varor eller tjänster inte avviker väsentligt från varandra som betalningsmedel, är det motiverat med avseende på instrument-

neutraliteten att reglera utgivningen av elektroniska pengar och mottagandet av medel på kundkonton i enlighet med samma principer. I enlighet med detta föreskrivs i lagen att bestämmelserna om utgivning av elektroniska pengar skall tillämpas även på mottagandet av medel på kundkonton, om inte något annat bestäms i lag. Även kundkonton skall antingen kunna ha endast ett användningsområde eller kunna användas inom ett slutet system i enlighet med vad som ovan sägs om elektroniska pengar med endast ett användningsområde och elektroniska pengar som tillhålls inom ett slutet system. På kundkonton med endast ett användningsområde och kundkonton inom ett slutet system skall dock tillämpas en övre gräns på 3 000 euro per kund, medan det på motsvarande elektroniska pengar tillämpas en övre gräns på 150 euro per medium. Även möjligheten enligt direktivet om elektroniska pengar att inte lösa in små belopp som blivit kvar på elektroniska medier skall gälla enbart elektroniska pengar. Medel på kundkonton skall alltid betalas tillbaka till fullt belopp.

Med medel som skall återbetalas på anfordran avses i lagen medel som inlånats för en icke angiven tid och som borgenären enligt avtalsvillkoren kan säga upp till betalning genast eller efter högst 30 dagars uppsägningstid samt medel som inlånats för viss tid och vilkas lånetid är högst 30 dagar eller som borgenären kan säga upp före förfallodagen även i andra exceptionella fall än de som nämns i avtalsvillkoren.

4.3.3. *Olika företags rätt att ta emot medel från allmänheten*

Depositionsbankers rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten

Bestämmelserna om depositionsbankernas finansiering ändras inte i sak. Depositionsbankerna får fortfarande ta emot insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten oberoende av deras form.

Lagens definition av insättning ändras därför att mottagande av återbetalbara medel på konto med nedan föreslagna begränsningar tillåts för alla företag i aktiebolags- och andelslagsform. Med insättning avses i lagen

medel som tagits emot på konto i en depositionsbank och som helt eller delvis skall ersättas ur insättningsgarantifonden. Insättningsgarantins tillämpningsområde ändras inte. Av de föreslagna ändringarna följer att det inte längre är nödvändigt att i lagen förbjuda andra företag än depositionsbanker att ta emot insättningar, eftersom andra företag enligt lagen inte kan höra till insättningsgarantifonden och deras finansiering kan alltså inte heller i övrigt motsvara lagens definition av insättning. I lagen förbjuds däremot, med de undantag som relateras närmare nedan, andra företag än kreditinstitut att från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran. Dessutom förbjuds andra företag än depositionsbanker att i sin marknadsföring använda benämningen insättning eller att annars förfara på ett sådant sätt i sin marknadsföring i anslutning till mottagandet av medel från allmänheten som orsakar risk för sammanblandning med insättningar eller kundkonton. På denna grund kan man t.ex. ingripa i användningen av benämningen konto vid sådan finansiering som kan sammanblandas med depositionsbankernas tidsbundna konton eller kundkonton.

Kreditföretags rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten

Kreditföretags rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten ses över så att dessa kreditinstitut inte får ta emot sådana medel från allmänheten som skall återbetalas på anfordran annat än i samband med generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar. Det är inte motiverat att ge kreditföretag allmän rätt att från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran, eftersom dessa medel är känsliga för plötsliga likviditetsproblem och kreditföretagen, till skillnad från depositionsbankerna, inte omfattas av insättningsgarantisystemet eller något särskilt kassareservkrav. Kreditföretag skall dock få ta emot medel som skall återbetalas på anfordran i samband med generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar, eftersom mottagandet av sådana medel är en oundgänglig del av denna affärsverksamhet.

På kreditföretags mottagande av medel från

allmänheten skall vidare tillämpas bestämmelserna om kundskydd i 10 kap., i synnerhet 82 §, där kreditinstitutet åläggs att lämna alla de upplysningar om en nyttighet som kunden behöver och där kreditinstitutet förbjuds att lämna osanna eller vilseledande upplysningar och att annars förfara på ett sätt som är otillbörligt från kundens synpunkt eller som strider mot god sed.

I praktiken innebär de föreslagna bestämmelserna ingen ändring i kreditinstitutens nuvarande finansiering.

Betalningsförmedlingsföretags rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten

De betalningsförmedlingsföretag som avses i lagen skall ha precis samma rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten som kreditföretag. Eftersom betalningsförmedlingsföretag inte får bedriva annan affärsverksamhet än generell betalningsförmedling och tillhandahållande av elektroniska pengar och till dessa nära anknyten affärsverksamhet, skall den övriga finansieringen dock i praktiken vara av betydligt mindre betydelse för betalningsförmedlingsföretag än för kreditinstitut.

På betalningsförmedlingsföretags marknadsföring av mottagandet av medel från allmänheten tillämpas bestämmelserna om kundskydd i lagens 10 kap. på samma sätt som i fråga om kreditföretag enligt vad som sägs ovan.

Värdepappersföretags rätt att ta emot återbetalbara medel från allmänheten

I samband med tillhandahållandet av flera investeringstjänster, t.ex. värdepappersförmedlings- och förvaltningstjänster, är det nödvändigt att ta emot kundernas penningmedel för åtminstone kortvarig förvaring. På värdepappersföretag tillämpas samma soliditetskrav som på kreditinstitut och de övervakas även i övrigt på samma sätt som kreditinstitut. Kundmedel som värdepappersföretagen tar emot omfattas dessutom av investerarskyddet. Av dessa orsaker föreslås att man delvis kunde frångå den princip som nu skall tillämpas på värdepappersföretag, enligt vilken kundmedel alltid skall sättas in på ett

konto i en depositionsbank, om man inte skriftligen har kommit överens om någon annan placering av medlen. I stället föreslås att värdepappersföretag av sin kunder får ta emot medel som skall återbetalas på anfordran, om mottagandet av medel hör ihop med att kunden tillhandahålls investeringstjänster. För värdepappersföretag som bedriver sådan verksamhet föreslås dock samma minimikapitalkrav på 5 miljoner euro som för kreditinstitut.

Av förslaget följer att värdepappersföretag får ta emot medel som skall återbetalas på anfordran från kunder endast som en del av ett sådant förvaltnings- eller värdepappersförmedlingsavtal eller annat avtal gällande tillhandahållande av investeringstjänster som förutsätter att de avgifter som ansluter sig till investeringstjänsterna betalas för kundens räkning. De föreslagna bestämmelserna tillåter således inte t.ex. generell betalningsförmedling med behållningen på sådana konton. Det kan dock betalas ränta på behållningen på sådana konton och inga kvantitativa eller tidsmässiga begränsningar skall tillämpas på kontots behållning. De föreslagna bestämmelserna begränsar inte heller kundens möjlighet att ta ut de medel som finns på kontot, antingen helt eller delvis, innan investeringstjänsten förvärfvas.

Rätt för andra företag än depositionsbanker, kreditföretag, betalningsförmedlingsföretag och värdepappersföretag att ta emot återbetalbara medel från allmänheten

Rätten för andra företag än kreditinstitut att från allmänheten ta emot återbetalbara medel utvidgas jämfört med nuläget. Depositionsbankerna behåller dock sin ensamrätt att ta emot medel som omfattas av insättningsgarantin från allmänheten och att använda ordet insättning vid sin inlåning. Enligt förslaget får andra företag än kreditinstitut från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran endast med nedan nämnda begränsningar. I lagen begränsas däremot inte tillhandahållandet av tidsbundna skuldförbindelser för allmänheten, eftersom tidsbunden inlåning inte är förbunden med samma slags likviditetsrisker som kan äventyra återbetalningen av medlen som medel som

skall återbetalas på anfordran. Med tanke på en konsekvent lagstiftning vore det nödvändigt att på tillhandahållandet av sådana tidsbundna skuldförbindelser som faller utan för värdepappersmarknadslagens tillämpningsområde tillämpa bestämmelser som motsvarar värdepappersmarknadslagen om informationsskyldighet gällande emittentens ekonomiska ställning, liksom för närvarande föreskrivs i fråga om andelslag som bedriver sparkasseverksamhet. I enlighet med detta föreslås att ett annat företag än ett kreditinstitut, ett värdepappersföretag och en i värdepappersmarknadslagen avsedd värdepappersmittent som inom ramen för sin affärsverksamhet tar emot andra medel från allmänheten än sådana som skall återbetalas på anfordran skall offentliggöra och för allmänheten framlägga bokslut, bokslutskommuniké och delårsrapport samt omedelbart offentliggöra omständigheter som påverkar förbindelsens värde. I propositionen föreslås inga ändringar i värdepappersmarknadslagen.

I lagen föreskrivs om betydande undantag från ovan nämnda begränsning gällande mottagandet av medel som skall återbetalas på anfordran. Den föreslagna begränsningen skall för det första inte gälla värdepappersföretags kundmedel i enlighet med vad som sagts ovan och inte heller fondverksamhet, försäkringsverksamhet eller Finlands Bank. Om dessa bestäms särskilt. För det andra får företag, med den begränsningar som relateras nedan, från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran på sådana konton vars behållning kan användas som betalning för varor eller tjänster som säljs av den som tagit emot medlen eller ett företag som hör till samma företagsgrupp som mottagaren eller tas ut kontant. Dessutom får företagen, med de begränsningar som relateras nedan, ge ut sådana elektroniska pengar som lagrats på ett elektroniskt datamedium som överlåts åt kunden och som utgivaren och företag som hör till samma företagsgrupp som denne godkänner som betalning. Undantagen gäller ovan avsedda utgivning av elektroniska pengar med endast ett användningsområde och elektroniska pengar som kan användas inom ett slutet system och på motsvarande sätt tillhandahållandet av kundkonton med endast ett användningsområde och kundkon-

ton som kan användas inom ett slutet system.

Företag i aktiebolags- och andelslagsform får enligt förslaget utan koncession och därtill ansluten tillsyn från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran mot utgivning av ovan avsedda elektroniska pengar med endast ett användningsområde och på kundkonton med endast ett användningsområde. Det föreslås att på ovan avsedda kundkonton med endast ett användningsområde vilka tillhandahålls utan koncession skall tillämpas en övre gräns på 3 000 euro per kund. Av kundskyddsskäl föreskrivs dessutom att på ett elektroniskt datamedium får lagras elektroniska pengar högst till ett belopp som motsvarar 150 euro. Det föreslås att på sådana utgivare av elektroniska pengar som endast ger ut elektroniska pengar med ett användningsområde skall inte tillämpas andra särskilda kundskyddsbestämmelser än ovan nämnda kvantitativa begränsningar. Även på denna verksamhet skall dock tillämpas konsumentskyddslagens bestämmelser om otillbörlig marknadsföring och oskäliga avtalsvillkor.

Den föreslagna gränsen på 3 000 euro per kund är motiverad i synnerhet av den orsaken att den skulle erbjuda andra företag än kreditinstitut en konkurrenskraftig möjlighet att tillhandahålla kundkonton utan att det skulle orsaka oskäliga konkurrensolägenheter för bankerna eller att mottagandet av medel från allmänheten skulle hamna utanför tillsynen i alltför stor skala med tanke på kundskyddet. Den relativt höga gräns som föreslås kan också motiveras med att lagen inte behöver ändras till denna del under de närmaste åren t.ex. på grund av den allmänna ekonomiska utvecklingen.

Dessutom föreslås att på utgivningen av elektroniska pengar skall tillämpas undantaget i artikel 8 i direktivet om elektroniska pengar enligt vilket den behöriga myndigheten kan besluta att direktivets krav inte tillämpas på företag som ger ut elektroniska pengar endast i begränsad omfattning. Sådan begränsad utgivning av elektroniska pengar utgörs av ett sådant slutet system som det med tanke på betalningssystemens stabilitet inte är nödvändigt att reglera på samma sätt som generell betalningsförmedling inom öppna system.

I enlighet med detta föreslås att Finansinspektionen kan besluta att koncession inte skall krävas av företag i aktiebolags- eller andelslagsform som ger ut endast sådana elektroniska pengar som kan användas som betalning endast när man köper varor eller tjänster som säljs av den som ger ut de elektroniska pengarna och företag som hör till samma i lagen avsedda företagsgrupp som utgivaren. Med utgivning av elektroniska pengar jämföras, i enlighet med vad som konstateras ovan, även sådana medel som tagits emot på konto och som kan användas som betalning för varor eller tjänster och tas ut kontant. En förutsättning för ovan nämnda beslut skall dessutom vara att företaget inte tillhandahåller annan finansiering än att det beviljar betalningstid när man köper varor eller tjänster som säljs av företaget eller företag som hör till samma i lagen avsedda företagsgrupp som detta.

Möjligheten att verka med stöd av ett myndighetsbeslut utan koncession skall gälla endast sådan verksamhet som är begränsad till betalning av produkter som tillhandahålls av en sådan företagsgrupp som definieras närmare i lagen. Med företagsgrupp avses i lagen en koncern eller en sådan företagsgrupp som består av ett centralinstitut, företag som hör till samma koncern som centralinstitutet och sådana företag som har ett nära och bestående företagsekonomiskt förhållande till centralinstitutet. Dessutom avses med företagsgrupp en annan sådan företagsgrupp som består av företag som verkar i samma byggnad eller på samma tomt eller i byggnader på ett därmed jämförbart klart avgränsat område.

Möjligheten att verka utan koncession är avsedd att tillämpas inte bara på koncerner utan i första hand på sådana kooperativa grupper som består av ett centralinstitut, företag som är medlemmar i det och deras dotterföretag, samt på andra grupper som består av sådana självständiga företag som har ett gemensamt marknadsförings- och distributionsystem eller andra motsvarande funktioner som är centrala för gruppens enhetlighet och som centralinstitutet kan styra med avseende på de företag som hör till företagsgruppen. En typisk situation där bestämmelsen är tillämplig är detaljhandelskedjor och

företagskedjor som arbetar enligt franchisingprincipen.

Dessutom skall möjligheten till undantag kunna tillämpas på sådana företag som är belägna i samma köpcentrum, på samma flyg- eller järnvägsstation, campus, skidcentrum, idrottsstadion eller i någon annan med dessa jämförbar byggnad eller på ett med dem jämförbart begränsat område. Direktivets ordalydelse gör det inte möjligt att utsträcka undantagsmöjligheten enbart på denna grund till all affärsverksamhet som bedrivs på samma elektroniska marknadsplats, t.ex. samma Internet-portal. En företagsgrupp som definieras på detta sätt kan i praktiken omfatta en så stor grupp av varandra oberoende företag att det skulle äventyra direktivets mål för regleringen av öppna system för elektroniska pengar om den lämnas utanför den reglering som direktivet förutsätter. Dessutom vore det ägnat att äventyra rättvisa konkurrensbetingelser i förhållande till andra företagsgrupper av motsvarande omfattning.

Syftet med myndigheternas beslutsförande vore i första hand att säkerställa att bestämmelsen tolkas med beaktande av de allmänna mål som satts för regleringen av kreditinstitutsverksamhet och utgivning av elektroniska pengar, t.ex. betalningssystemens tillförlitlighet och kundskyddet samt strävan att undvika plötsliga förändringar i systemet för förmedling av finansiering. I beslutsförandet måste man dessutom beakta de olika förpliktelser som hänför sig till reglerad och oreglerad verksamhet och de därav följande jämlikhetsaspekterna vad konkurrensbetingelserna beträffar liksom att bestämmelsen inte borde tillämpas på sådana arrangemang vars syfte enbart är att börja omfattas av den föreslagna möjligheten till undantag.

På utgivning av elektroniska pengar som sker utan koncession med stöd av ett beslut som avses ovan tillämpas vad som i lagen föreskrivs om allmän om rätt för andra företag än kreditinstitut som erhållit koncession att ta emot återbetalbara medel från allmänheten. I enlighet med detta får ett sådant företag från en och samma kund ta emot högst 3 000 euro och på ett och samma elektroniska datamedium lagra elektroniska pengar till ett belopp som motsvarar högst 150 euro. Maximibeloppet per kund gäller hela företagsgruppen

så att de företag som hör till en företagsgrupp tillsammans får ta emot medel till det maximibelopp som anges i lagen från en och samma kund.

Ett företag som avses ovan är skyldigt att ge Finansinspektionen regelbunden information om den mängd elektroniska pengar som är i omlopp. På dessa företag tillämpas inte vad som allmänt bestäms om Finansinspektionens tillsynsobjekt i lagen om finansinspektionen. Finansinspektionen skall dock ha rätt att förelägga sådana företag en tillsynsavgift och vid vite ålägga ett företag att fullgöra sin ovan nämnda rapporteringsskyldighet.

När medel tas emot från allmänheten utan koncession är det ur kundens synvinkel sett fråga om en riskplacering, eftersom det inte föreslås att några säkerhets- eller kassareservkrav eller andra motsvarande skyddsarrangemang skall tillämpas på verksamheten. Dessa medel skall inte heller omfattas av insättningsgarantin. På marknadsföringen av mottagandet av medel från allmänheten som sker utan koncession för kreditinstitut skall således tillämpas konsumentskyddslagens allmänna förbud mot otillbörlig och vilseledande marknadsföring samt oskäligen avtalsvillkor. Med stöd av dessa bestämmelser vore företaget skyldigt att i synnerhet se till att det inte marknadsför mottagandet av medel från allmänheten på ett sätt som ger en vilseledande bild av de risker som hänför sig till verksamheten jämfört med de risker som hänför sig till exempelvis depositionsbanksverksamhet. På emissionen av tidsbundna skuldförbindelser skall dock tillämpas samma informationsskyldighet som enligt värdepappersmarknadslagen, eftersom ovan nämnda begränsningar gällande maximibeloppet av de mottagna medlen och deras användningsändamål inte skall tillämpas när dessa förbindelser bjuds ut till allmänheten.

Möjligheten att ta emot återbetalbara medel från allmänheten utan koncession annat än med stöd av värdepappersmarknadslagen skall gälla endast företag i aktiebolags- och andelslagsform, eftersom de bolagsrättsliga bestämmelser som gäller andra företagsformer, t.ex. om minimikapital, borgenärsskydd, förvaltningsorganens ansvar och bokslutsinformation, är avsevärt knapphändigare än de

krav som gäller aktiebolag och andelslag och de skulle sålunda inte erbjuda ett tillräckligt skydd för den allmänhet som investerar medel i dessa företag. Inom tillämpningsområdet för ovan avsedda bestämmelser är det å andra sidan inte nödvändigt att beakta t.ex. offentliga samfund, eftersom de inte bedriver affärsverksamhet och lagens begränsningar alltså inte heller i övrigt gäller för dem.

De föreslagna bestämmelsernas tillämpning på sparkasseverksamhet

För att förenhetliga konkurrensbetingelserna för olika företagsformer föreslås dessutom att bestämmelserna om sparkasseverksamhet i lagen om andelslag upphävs. Av förslaget följer att de andelslag som bedriver sparkasseverksamhet inom den föreslagna övergångstiden på tio år antingen skall bolagisera den nuvarande sparkasseverksamheten och ansöka om i lagen avsedd koncession för betalningsförmedlingsföretag eller annat kreditinstitut eller, om andelslaget tillhandahåller enbart ovan avsedda kundkonton som används inom ett slutet system, anhålla om att Finansinspektionen fattar ett beslut om att verksamheten inte kräver koncession. Om medlemsplaceringarna kan användas enbart som betalning för varor eller tjänster som andelslaget självt säljer och för kontantuttag, får andelslaget fortsätta att ta emot sådana medlemsplaceringar utan koncession eller ovan nämnda beslut av Finansinspektionen.

Om andelslaget fortsätter att ta emot medlemsplaceringar som skall återbetalas på anfordran på kundkonton i enlighet med det ovan sagda antingen direkt med stöd av lag eller på grundval av Finansinspektionens beslut utan koncession, får det belopp som tas emot från en och samma kund efter övergångstiden inte överskrida nämnda gräns på 3 000 euro. Begränsningen skall dock inte gälla medlemsplaceringar som tagits emot före övergångstidens utgång. Av förslaget följer dessutom att andelslaget efter övergångstiden inte får bedriva i lagen avsedd generell betalningsförmedling med medel som tagits emot som medlemsplaceringar. En övre gräns på 6000 euro per kund skall dock tillämpas på medel som skall återbetalas på anfordran redan efter en övergångstid på fem

år.

Av förslaget följer å andra sidan att för de andelslag som för närvarande bedriver spar-kasseverksamhet försvinner helt det lagbestämda kravet på kassareserv efter den föreslagna övergångstiden. Dessutom får de fortsätta att ta emot tidsbundna medlemsplaceringar från sina medlemmar. På tillhandahållandet av sådana medlemsplaceringar tillämpas fortfarande även motsvarande informationsskyldighet som i fråga om värdepappersmarknadslagen. Tidsbundna medlemsplaceringar får dock inte marknadsföras på ett sådant sätt att de kan sammanblandas med de tidsbundna konton eller kundkonton som tillhandahålls av depositionsbanker.

4.3.4. *Översyn av definitionen av kreditinstitutsverksamhet*

Det föreslås dessutom att definitionen av kreditinstitutsverksamhet ses över på motsvarande sätt som den ovan föreslagna ändringen av rätten att ta emot medel från allmänheten, så att som sådan utlåning som avses i definitionen betraktas inte beviljandet av betalningstid i samband med försäljningen av varor ens när den som tillhandahåller finansieringen juridiskt är en annan person än försäljaren (t.ex. en centralaffär eller dess dotterbolag), förutsatt att den som tillhandahåller finansieringen endast erbjuder kredit med betalningstid i samband med försäljningen av varor eller tjänster som tillhandahålls av företag som hör till en sådan företagsgrupp som definieras i lagen. Definitionen av företagsgrupp är densamma som vad som ovan sägs i fråga om rätten att tillhandahålla elektroniska pengar som kan användas inom ett slutet system eller motsvarande kundkonton.

Förslaget gör det möjligt att kundkontosystemet kan användas på enhetliga grunder inom en ovan nämnd företagsgrupp oberoende av om det i enlighet med vad som sagts ovan tas emot förskottsbetalningar på kontona eller om kontot enbart används för att bevilja kredit med betalningstid. Förslaget klarlägger definitionen av kreditinstitutsverksamhet i synnerhet i fråga om sådan kreditkortsverksamhet som bedrivs av handelsgrupperingar och där t.ex. centralaffären beviljar kunder hos självständiga företag som

hör till grupperingen kredit med betalningstid av medel som erhållits genom masskuldebrevslån eller tagits emot på ovan nämnda kundkonton.

4.3.5. *Anlitandet av ombud inom affärsverksamheten och annan utläggning av verksamheten*

De föreslagna bestämmelsernas tillämpningsområde

I lagen föreslås bestämmelser om kreditinstituts och värdepappersföretags rätt att i sin affärsverksamhet anlita ombud samt om rätten att lägga ut uppdrag som hör till den interna kontrollen och riskhanteringen. De föreslagna bestämmelserna gäller såväl kreditinstitut som värdepappersföretag, eftersom dessa företag bedriver konkurrerande verksamhet. Däremot föreskrivs det inte i detta sammanhang om fondbolag, eftersom de inte konkurrerar med kreditinstituten eller värdepappersföretagen på det sättet att konkurrensskäl skulle förutsätta att regleringen för enhetligas för deras del. Vad som nedan sägs om kreditinstitut tillämpas alltså även på värdepappersföretag.

De föreslagna bestämmelserna skall gälla endast utläggning av verksamhet till företag som inte tillhör kreditinstitutets konsolideringsgrupp, eftersom de företag som hör till konsolideringsgruppen i allmänhet bildar en enda gemensamt styrd affärsverksamhetshelhet, som Finansinspektionen redan nu övervakar som en helhet. Alla företag som hör till konsolideringsgruppen har bl.a. lagbestämd skyldighet att ombesörja att den interna kontrollen och riskhanteringssystemet är tillräckliga, och Finansinspektionens granskningsrätt och rätt till information omfattar dessa företag i full utsträckning. Däremot skall bestämmelserna tillämpas på koncernföretag utanför konsolideringsgruppen, eftersom de i praktiken är sådana företag som bedriver annan verksamhet än finansiell verksamhet och till vilka kreditinstitutet i allmänhet har endast en ägarmässig förbindelse, och de risker som hänför sig till dem kontrolleras inte nödvändigtvis som en del av koncernens sammantagna risker. Med konsolideringsgrupp jämföras den sammanslutning av an-

delsbanker som avses i lagen om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform (1504/2001), eftersom den med stöd av nämnda lag berörs av likadana bestämmelser om centraliserad intern kontroll och riskhantering som konsolideringsgrupper.

Förslagen gällande utläggning gäller såväl anlitaandet av ombud för kreditinstitutens affärsverksamhet som utläggning av uppgifter som är av betydelse för den interna kontrollen och riskhanteringen. Bestämmelserna skall tillämpas såväl när avtal som ansluter sig till finansiella tjänster och investerings-tjänster ingås genom ombud som när rutinar-tade kundfunktioner som ansluter sig till distributionen av tjänsterna sköts genom ombud. Förslagen gäller också kreditinstitutets återfinansiering och andra sådana funktioner som omfattar ingåendet av avtal för kreditinstitutes räkning på penning-, kapital- och derivatmarknaden.

Bestämmelserna tillämpas dessutom när uppgifter som är viktiga med tanke på riskhanteringen och den interna kontrollen överförs till någon annat företag (nedan annan utläggning), eftersom dessa interna funktioner är av central betydelse för kreditinstitutets stabila verksamhet. Viktiga funktioner som de föreslagna bestämmelserna alltid skall tillämpas på är åtminstone sådana funktioner där ett utomstående företag lagrar, bearbetar eller analyserar data som är betydelsefulla med tanke på kreditinstitutets riskhantering i sådan omfattning att det kan ha inverkan på kreditinstitutets ledning eller de risknyckeltal som rapporteras till myndigheterna. Utanför förslagets tillämpningsområde hamnar däremot förvärvandet av andra administrativa uppgifter, t.ex. tjänster i anslutning till personaladministration och materialförvaltning, underhåll av anläggningstillgångar och marknadsföring, från utomstående företag samt anskaffning från andra företag av tjänster som kreditinstitutet förmedlar vidare till sina kunder, t.ex. köp av tjänster som behövs för kundernas egendomsförvaltning från andra företag.

Samma bestämmelser tillämpas såväl på anlitaandet av ombud som på annan utläggning, eftersom all affärsverksamhet som kan läggas ut kan, beroende på dess relativa betydelse för kreditinstitutets hela verksamhet,

vara förknippad med ett särskilt behov av att säkerställa att riskhanteringen och den övriga interna kontrollen är tillräcklig och att affärsverksamheten rent allmänt sköts på behörigt sätt. Å andra sidan har man inte ansett det möjligt att i lagen definiera när den utlagda verksamheten är av väsentlig omfattning, eftersom kreditinstitutens storlek och de olika funktionernas relativa betydelse varierar betydligt mellan kreditinstitutet och de risker som olika funktioner medför inte kan definieras på ett sådant sätt som skulle göra det möjligt att i lagstiftningen särskilja utläggning i väsentlig omfattning från mindre väsentlig sådan. Det har inte heller ansetts möjligt att å ena sidan skilja mellan ingåendet av egentliga beslut gällande affärsverksamheten och de kundrutiner som hänför sig till fullföljandet av avtalen och å andra sidan skilja dessa från riskhantering och intern kontroll, eftersom en ändamålsenligt ordnad verksamhet i allmänhet förutsätter att både ingåendet av avtal och skötseln av de förpliktelser som följer av dem liksom hanteringen av de uppgifter som hänför sig till dem och som behövs för riskhanteringen kan skötas på samma ställe.

Principer för anlitaandet av ombud och annan utläggning

I lagen föreslås en uttrycklig bestämmelse om kreditinstituts rätt att anlita ombud i sin affärsverksamhet, eftersom det är nödvändigt att ordna verksamheten på ett effektivt och smidigt sätt för att bibehålla kreditinstitutets konkurrenskraft. Att främja företagets möjligheter att bilda nätverk genom att tillåta att affärsverksamheten läggs ut är ägnat att öka den allmänna effektiviteten inom ekonomin samt i synnerhet att främja distributionen av banktjänster och sålunda underlätta tillgången till banktjänster. Dessutom erbjuder det en möjlighet att dra nytta av informationsteknikens utveckling.

I synnerhet för att säkerställa att kreditinstitutets bestämmelser om kreditinstitutets förrättningsställen inte skall utgöra ett hinder för att anlita ombud för tillhandahållandet av finansiella tjänster, föreslås bestämmelser om anlitaandet av ombud i samma paragraf där det bestäms om kreditinstitutets bedrivande av affärsverksamhet i filialer och på andra

verksamhetsställen. Det föreslås att en motsvarande bestämmelse fogas till lagen om värdepappersföretag. Bestämmelsen ändrar den nuvarande regleringen så att även värdepappersföretag alltid skall ha minst ett fast förrättningsställe. Detta krav kan motiveras med behovet av att främja tillsynen och kundskyddet samt över huvud taget förtroendet för värdepappersföretagens verksamhet speciellt i situationer där tjänsterna tillhandahålls via datanät. Kravet på ett fast förrättningsställe betyder i praktiken att myndigheterna och allmänheten har en gatuadress till värdepappersföretaget där värdepappersföretagets anställda finns.

Det föreslås inte att anlita eller annan utläggning i sig skall förbjudas till någon del i lagen. För att ett sådant förbud inte i onödan skulle begränsa ett effektivt ordnande av kreditinstitutens affärsverksamhet borde det i lagen kunna avgränsas till de funktioner som är viktigast för kreditinstitutet och i synnerhet till sådan utläggning som är ägnad att försvåra hanteringen av de operativa riskerna. Av ovan konstaterade orsaker är det inte möjligt att på lagnivå skilja mellan olika funktioner eller deras delfunktioner på basis av hur väsentliga de är. Å andra sidan borde den verksamhet som är tillåten för kreditinstitut av rättssäkerhetsskäl kunna definieras i lagen så att man tillräckligt väl kan förutsäga hur lagen kommer att tillämpas i enskilda fall. Finansinspektionen kan dessutom med stöd av generalklausulen i 68 § kreditinstitutslagen, som gäller kreditinstitutens riskhantering och interna kontroll, ingripa när de operativa riskerna eventuellt ökar till följd av utläggning. I lagen konstateras dock allmänt att anlita eller förutsätter att detta inte försvårar kreditinstitutets interna kontroll eller riskhantering eller annan behörig skötsel av affärsverksamheten.

För att säkerställa att Finansinspektionen har möjlighet att i tid ingripa i de nya risker som uppstår för kreditinstitutet till följd av anlita eller förutsätter annan utläggning, föreslås att ett kreditinstitut som har för avsikt att lägga ut sin affärsverksamhet skall underrätta Finansinspektionen på förhand om utläggningen. För Finansinspektionen föreslås rätt att meddela närmare föreskrifter om innehållet i anmälan. Finansinspektionen kan

t.ex. bestämma att kreditinstitutet skall upprätta en skriftlig plan för utläggningen, om inte utläggningen på det sätt som Finansinspektionen närmare föreskriver skall betraktas som oväsentlig med tanke på kreditinstitutets hela verksamhet. Finansinspektionen kan också meddela närmare föreskrifter om innehållet i utlägningsplanen. Av anmälan skall framgå åtminstone vilken verksamhet som läggs ut och dess omfattning, vilket företag som åtar sig att sköta verksamheten, en utredning över hur den utlagda verksamheten omfattas av kreditinstitutets interna kontroll och riskhanteringssystem samt en utredning över hur kreditinstitutet kan säkerställa att det företag som sköter verksamheten har tillräckliga ekonomiska resurser, personalresurser och andra sådana resurser som är nödvändiga för att sköta verksamheten. Av anmälan skall dessutom framgå på vilket sätt kreditinstitutet kan säga upp ett avtal om utläggning av verksamhet. I lagen ingår inga särskilda bestämmelser om godkännandet av en anmäld utlägningsåtgärd, eftersom Finansinspektionen redan nu vid vite kan förbjuda en åtgärd som kan äventyra kreditinstitutets soliditet eller föreslå för finansministeriet att koncessionen återkallas. Dessutom vore ett särskilt tillstånds- eller annat godkännandeförfarande ägnat att göra myndigheternas verksamhet mera stelbent och vore speciellt problematiskt i en sådan situation där man senare blir tvungen att omvärdera de risker som hänför sig till utläggningen därför att ombudets förutsättningar att sköta den utlagda verksamheten har försämrats sedan utläggningen godkändes.

Finansinspektionen kan i en föreskrift begränsa anmälningskyldigheten till att gälla endast överlåtandet av skötseln av funktioner som är väsentliga för kreditinstitutets hela verksamhet till ett ombud. Om alla utlägningsobjekt skulle anmälas till Finansinspektionen skulle såväl Finansinspektionens som kreditinstitutets arbetsbörda öka orimligt och detta skulle i sin tur försämra deras förutsättningar att klara av sina viktigaste uppgifter. Som ovan konstaterats är det ändå inte möjligt att i lagen definiera begreppet väsentlighet på ett sådant sätt att det skulle lämpa sig för alla kreditinstitut. Av denna anledning föreslås att Finansinspektionen kan meddela

närmare föreskrifter om när utläggningen skall anses vara på så sätt väsentlig att de föreslagna bestämmelserna skall tillämpas på den. Finansinspektionen kan däremot inte i sina föreskrifter på något sätt förbjuda utläggning på förhand, utan det skall endast vara möjligt att begränsa utläggning i enskilda fall med stöd av 68 § kreditinstitutslagen.

På bedömningen av vad som är väsentligt skall inverka å ena sidan den utlagda verksamhetens karaktär och å andra sidan dess omfattning i förhållande till hela verksamhetens omfattning. Vid bedömningen av vad som är väsentligt bör man i synnerhet fästa uppmärksamhet vid den maximala ekonomiska risk som den verksamhet som ombudet sköter kan orsaka. Som väsentlig utläggning skall betraktas åtminstone sådant anlåtande av ombud där ombudet i kreditinstituts namn och för dess räkning kan ingå sådana beslut om affärsverksamheten som baserar sig på annat än avtal med standardvillkor och som ökar kreditinstituts motparts-, likviditets- eller marknadsrisk. Verksamheten skall sålunda betraktas som väsentlig om ombudet vid kreditinstituts inlåning eller utlåning eller annan placering av kreditinstituts medel anförtros prövningsrätt beträffande valet av avtalspart eller prissättningen i avtalet eller andra centrala avtalsvillkor. Som väsentlig skall likaså betraktas åtminstone sådan utläggning av affärsverksamhet som baserar sig på avtal med standardvillkor och som är så omfattande att den inverkar på kreditinstituts medelsförvaltning eller om allmänhetens förtroende för kreditinstituts verksamhet allmänt taget kan äventyras på grund av eventuella fel eller försummelser från ombudets sida.

För att säkerställa att tillsynen över kreditinstituten är tillräcklig föreslås att man genom ett avtal mellan kreditinstituten och ombudet skall försäkra sig om att kreditinstituten fortlöpande får alla uppgifter som är nödvändiga för den interna kontrollen och riskhanteringen från ombudet. Dessutom skall det förutsättas av avtalet att kreditinstituten kan lämna dessa uppgifter vidare till Finansinspektionen samt för sparbankernas del till sparbanksinspektionen. Om avtalet mellan kreditinstituten och ombudet enligt Finansinspektionens uppfattning inte uppfyller ovan

nämnda krav, kan Finansinspektionen med stöd av 13 § lagen om finansinspektionen förbjuda att avtalet fullföljs eller att det förlängs. I händelse av en dylik situation måste Finansinspektionen i praktiken också övervaka att ombudsmannaavtalen innehåller ett med tanke på kreditinstituten tillräckligt flexibelt uppsägningsvillkor. Motsvarande principer skall tillämpas även på annan utläggning.

Kreditinstituten skall i enlighet med de allmänna civilrättsliga principerna vara skyldigt att ersätta en skada som åsamkas kreditinstituts avtalspart på grund av ett fel eller en försummelse från ombudets sida.

Bestämmelserna om anlåtandet av ombud föreslås ingå i de kapitel som gäller affärsverksamhet i kreditinstitutslagen och lagen om värdepappersföretag. Bestämmelserna om annan utläggning än anlåtandet av ombud föreslås ingå bland de bestämmelser som gäller reglering och tillsyn över operativa risker.

4.3.6. *Kundens rätt att få öppna bankkonto*

I lagen föreslås en bestämmelse som främjar tillgången till grundläggande banktjänster enligt vilken en depositionsbank skall ha rätt att vägra att tillhandahålla grundläggande banktjänster om det föreligger vägande skäl. till grundläggande banktjänster hänförs inlåningskonton för sådan allmän betalningsförmedling som en depositionsbank som bedriver allmän betalningsförmedling erbjuder på sedvanliga villkor, kontobetalningsinstrument som är nödvändiga för användningen av kontot, såsom automatkort, bankkort och koder för Internetbanken samt betalningsförmedlingstjänster i enlighet med kontovillkoren. Banken skall ha rätt att vägra att öppna ett konto av vägande skäl. Kunden skall underrättas om orsaken till vägran.

4.4. **Propositionens ekonomiska verkningar**

4.4.1. *Övergripande ekonomiska verkningar*

Förslaget främjar den elektroniska handeln

genom att det skapar förutsättningar för ökad användning av elektroniska pengar och ökar allmänhetens förtroende för betalning på elektronisk väg. Propositionen ökar också i någon mån konkurrensen om hushållens transaktionsmedel samt möjliggör ökad konkurrens när det gäller betalningsförmedling, vilket vore ägnat att öka den allmänna effektiviteten inom ekonomin. De föreslagna bestämmelserna är å andra sidan så pass begränsade att de inte äventyrar finansmarknadens och betalningssystemens ostörda funktion. Förslaget förbättrar dessutom tillgången till grundläggande banktjänster i synnerhet i avlägsna trakter, vilket bidrar till att stöda den regionala utvecklingen.

Genom att direktivet om elektroniska pengar genomförs säkerställer man verksamhetsbetingelserna för de företag som erhållit koncession för utgivning av elektroniska pengar även i de övriga länderna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Förslaget främjar således allmänt taget ibruktandet av elektroniska pengar på den inre marknaden. Förslaget främjar också förutsättningarna för finländska utgivare av elektroniska pengar att konkurrera på den inre marknaden, eftersom finländska företag får möjlighet att ge ut elektroniska pengar i alla stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet med stöd av sin finländska koncession och finsk lagstiftning.

4.4.2. Verkningsför företagen

Verkningsför depositionsbankerna och andra kreditinstitut

Av propositionen följer att konkurrenssituationen för depositionsbankerna när det gäller hushållens transaktionsmedel eventuellt skärps i någon mån, när andra företags rätt att ta emot medel från allmänheten utvidgas till att gälla även andra än detaljhandelsföretag i andelslagsform och därför att såväl generell betalningsförmedling som utgivning av elektroniska pengar kan bedrivas inte bara med stöd av koncession för kreditinstitut utan också med stöd av en snävare koncession för betalningsförmedlingsföretag.

Å andra sidan behåller depositionsbankerna sin ensamrätt till inlåning som omfattas av

den lagstadgade insättningsgarantin. Den juridiska regleringen av verksamhet som kräver koncession och verksamhet som depositionsbankerna har ensamrätt till förtydligas vilket bidrar till att förbättra bankernas konkurrensställning. Reformerna leder knappast till att medel i någon betydande omfattning flyttas bort från insättningarna, eftersom andra företags rätt att ta emot medel från allmänheten begränsas i förhållande till bankernas verksamhet. Dessutom är andra företags verksamhet förknippade med större risker för kunden. Om t.ex. 500 000 nya kundkonton öppnas minskar det bankernas nuvarande inlåningsstock på 53 miljarder euro med 750 miljoner euro, dvs. ungefär 1,4 %, om kunderna flyttar i genomsnitt hälften av det i lagen föreslagna tillåtna maximibeloppet, dvs. 1 500 euro, från bankkonton till kundkonton. Sannolikt skulle genomsnittssaldot på kundkontona vara betydligt mindre än så. Å andra sidan kan det att en övre gräns sätts för de konton som tillhandahålls av andra än depositionsbanker betyda att medel som finns på andelslagens nuvarande sparkassekonton eventuellt flyttas till bankerna.

De föreslagna ändringarna som klarlägger principerna för anlitaandet av ombud vid distributionen av tjänster främjar dessutom bankernas möjligheter att ordna sin affärsverksamhet på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt.

Förslaget har inga betydande inverkningsför andra kreditinstituts verksamhet.

Verkningsför värdepappersföretagen

Förslaget har inga betydande inverkningsför värdepappersföretagens verksamhetsbetingelser, eftersom värdepappersföretagen redan för närvarande har kunnat ingå separata avtal om inlåning av kundmedel. Förslaget underlättar dock den praktiska administrationen av kundmedlen.

Verkningsför andelslag som bedriver

De föreslagna bestämmelserna gör det möjligt att bedriva sparkasseverksamhet som baserar sig på de nuvarande särskilda bestämmelserna under tio år efter att den föreslagna lagen trätt i kraft, dock så, att efter en över-

gångstid på fem år skall det tillämpas en övre gräns på 6000 euro på medlemsplaceringar som skall återbetalas på anfordran. Efter den tioåriga övergångstiden därefter begränsas rätten för de andelslag som nu bedriver sparkasseverksamhet att ta emot återbetalbara medel från allmänheten, liksom för andra företag, till rätt att ta emot medel på sådana konton som kan användas för kontantuttag och för betalning av varor och tjänster som andelslaget säljer. Den övre gräns som föreslås för kontomedel som tas emot av andra än depositionsbanker begränsar också beloppet av de medlemsplaceringar som andelslagen kan ta emot från en och samma kund. Dessutom försvinner den möjlighet att använda kontona för generell betalningsförmedling som nu i princip är förknippad med dem. I detta avseende har förslaget dock inte stor praktisk betydelse eftersom sparkassorna inte heller för närvarande bedriver generell betalningsförmedling. Möjligheterna att använda kontona krymper dock något jämfört med nuläget. Å andra sidan kommer det krav på kassareserv som den nuvarande lagen förutsätter inte längre att tillämpas på andelslag som bedriver sparkasseverksamhet efter den föreslagna övergångstiden.

Man kan uppskatta att medlemsplaceringarna med avistavillkor i andelslag som för närvarande bedriver sparkasseverksamhet minskar med ungefär 130 miljoner euro under den föreslagna övergångstiden på tio år på grund av det föreslagna maximibeloppet på 3 000 euro per kund. Då placeringar med avistavillkor skyddas av en kassareserv på 35 % och andra placeringar av en kassareserv på 10 %, betyder den föreslagna begränsningen av placeringarnas maximibelopp att andelslagen blir tvungna att på finansmarknaden skaffa ny finansiering till ett belopp av uppskattningsvis ca 85 miljoner euro under den föreslagna övergångstiden på tio år.

De föreslagna ändringarna tillåter andelslagen att fortsätta att ta emot tidsbundna medlemsplaceringar. På informationsskyldigheten gällande tidsbundna medlemsplaceringar, vilken för närvarande regleras särskilt i lagen om andelslag, tillämpas efter den föreslagna övergångstiden enbart värdepappersmarknadslagen i den omfattning som värdepappersmarknadslagens tillämpningsområde för-

utsätter. Vid marknadsföringen av medlemsplaceringar måste man dessutom beakta de föreslagna bestämmelserna om marknadsföring av mottagande av medel som kan sammanblandas med insättningar och kundkonton.

Den föreslagna tioåriga övergångstiden gör det lättare för de andelslag som nu bedriver sparkasseverksamhet att anpassa sin finansiella struktur till den nya regleringen. Dessa andelslag blir under denna tid tvungna att ersätta den nuvarande finansieringen som har formen av tidsbundna konton och som för närvarande uppgår till ett belopp av ca 138 miljoner euro.

Med beaktande av finansmarknadens likviditet och den relativt låga räntenivån samt den relativt höga ränta som nu betalas på medlemsplaceringar kommer förslaget knappast att försvåra finansieringen av affärsverksamheten hos andelslag som bedriver sparkasseverksamhet särskilt mycket trots den begränsning per kund som sätts för sparkassornas avistakonton.

Verkningar för andra företag

De föreslagna bestämmelserna gällande betalningsförmedlingsföretag är ägnade att förbättra företagens förutsättningar att börja bedriva generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar, eftersom denna verksamhet får bedrivas med lägre startkapital och den också till vissa delar är lättare reglerad än den nuvarande kreditinstitutsverksamheten. I vilken mån det kommer ut nya aktörer på marknaden som tillhandahåller tillståndspliktiga betalningsförmedlingstjänster och i vilken utsträckning allmänheten börjar använda sig av dessa tjänster påverkas delvis av hur tekniken utvecklas, hur de tekniska standarderna etableras, hur kunderna vänjer sig vid den nya tekniken samt hur de säkerhetsfrågor som ansluter sig till tekniken löses.

De föreslagna bestämmelserna om rätt för andra företag än kreditinstitut och sparkassor som bedriver detaljhandel att från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran förenhetligar konkurrensbetingelserna i synnerhet för företag som bedriver detaljhandel. Den föreslagna ändringen av

definitionen av kreditinstitutsverksamhet effektiviserar dessutom företagets verksamhet, eftersom den gör det möjligt att använda kundkontosystemet på enhetliga grunder inom företagsgrupperingarna oberoende av om medel tas emot på kontona på förhand eller om kontot enbart används för att bevilja kredit med betalningstid.

Däremot kommer de föreslagna ändringarna knappast att ha någon väsentlig inverkan på företagets finansiering eftersom man av konkurrensskäl sannolikt måste betala relativt hög ränta på kundkontona. Det är dock svårt att göra någon kvantitativ bedömning av dessa verkningar.

Bestämmelserna har ingen betydande inverkan på teleoperatörernas nuvarande verksamhet. Bestämmelserna hindrar dock teleoperatörerna från att utan koncession enligt lagen eller ett beslut om undantag av Finansinspektionen bedriva sådan affärsverksamhet där de tar emot återbetalbara medel från allmänheten, t.ex. i enlighet med värdepappersmarknadslagen eller genom att ta emot förskottsbetalningar i mobiltelefonens minne, och samtidigt beviljar kunderna betalningstid för betalningen av varor eller tjänster som andra företag tillhandahåller exempelvis genom att debitera kunden för varans eller tjänsters pris i efterhand i samband med telefonräkningen.

Verkningar för konsumenterna

Propositionen klarlägger vilka principer som gäller för anlitaandet av ombud för distributionen av finansiella tjänster och ger således depositionsbankerna bättre förutsättningar än nu att anlita andra företag som ombud för distributionen av tjänster. Propositionen har således gynnsamma verkningar i synnerhet för tillgången till grundläggande banktjänster, vilket gynnar i synnerhet privatpersoner som bor i glesbygden och andra sådana kategorier av medborgare för vilka utglesningen av bankernas kontorsnät har medfört problem vid anlitaandet av banktjänster. Omfattningen av propositionens verkningar blir dock i detta avseende i hög grad beroende av vilka verksamhetsstrategier som bankerna väljer för distributionen av sina tjänster och till vilka kundgrupper bankerna i första hand

vill rikta sitt serviceutbud.

Allmänhetens valmöjligheter ökar till följd av det mångsidigare serviceutbudet, när alla företag i begränsad omfattning får rätt att ta emot medel från allmänheten på konton och således möjlighet att i begränsad omfattning tillhandahålla betalnings- och kontantuttags-tjänster. Att alla företag tillåts ha sådana kundkonton som är förenade med rätt till kontantuttag främjar kontantförsörjningen i synnerhet inom sådana områden där det inte är lönsamt för bankerna att upprätthålla ett kontors- eller automatnät. Dessutom kan inrättandet av de särskilda betalningsförmedlingsföretag som föreslås i lagen, vilket kan ske till lägre kostnader än de nuvarande kreditinstituten, beroende på hur konkurrensförhållandena utvecklas och hur vanligt det blir med elektroniska pengar, erbjuda konsumenterna möjligheter till ett mångsidigare serviceutbud.

Utnyttjandet av de nya tjänsterna förutsätter att kunderna tillägnar sig större beredskap att bedöma de risker som ansluter sig till företagets ekonomiska situation. Den ökade konkurrensen till följd av det mångsidigare utbudet kan å andra sidan inverka på ett för allmänheten positivt sätt på prisnivån på tjänsterna.

Det är inte möjligt att göra någon kvantitativ bedömning av förslagets verkningar för konsumenterna, eftersom de ovan beskrivna eventuella verkningarna till stor del är beroende av i vilken omfattning och på vilka villkor de tjänster som den föreslagna lagstiftningen möjliggör börjar tillhandahållas.

Verkningar för den offentliga förvaltningen

Förslagen gällande anlitaandet av ombud och annan utläggning av verksamhet förbättrar Finansinspektionens möjligheter att i tid ingripa i med tanke på tillsynen väsentliga risker som följer av utläggningen, vilket bidrar till att främja stabiliteten hos den verksamhet som bedrivs av företag som tillhandahåller finansiella tjänster.

De föreslagna bestämmelserna om möjligheten att bedriva begränsad kreditinstitutsverksamhet utan koncession med stöd av Finansinspektionens beslut liksom de föreslagna bestämmelserna om anmälan av utlägg-

ningsprojekt till Finansinspektionen medför vissa merkostnader för Finansinspektionen. Det är dock svårt att uppskatta dessa kostnader eftersom de delvis är beroende av i vilken utsträckning Finansinspektionen blir tvungen att behandla ovan nämnda ansökningsärenden gällande begränsad kreditinstitutsverksamhet och i vilken utsträckning företagen som tillhandahåller finansiella tjänster i framtiden lägger ut sin verksamhet. Kostnadsökningen vore dock inte betydande jämfört med de totala kostnaderna för tillsynen.

Beredningen av propositionen

Finansministeriet tillsatte den 9 september 1999 en arbetsgrupp (bankservicearbetsgruppen), som fick i uppdrag att bedöma behovet av att se över den lagstiftning som gäller mottagandet av insättningar och andra därmed jämförbara återbetalbara medel från allmänheten samt betalningsförmedlingen. Propositionen baserar sig på arbetsgruppens promemoria som har utarbetats i form av en regeringsproposition (Finansministeriets arbetsgruppspromemorior 16/2001). Utlåtanden om arbetsgruppspromemorian har erhållits av justitieministeriet, social- och hälso-

vårdsministeriet, konkurrensverket, konsumentverket, Finlands Bank, Europeiska Centralbanken, Finansinspektionen, Bankföreningen i Finland, Suomen Rahoitusyhtiöiden Yhdistys, Sparbanksförbundet, Andelsbankcentralen-ABC andelslag, Paikallisosuuspankkiliitto, Suomen Hypoteekkiyhdistys, Fondkommissionärsföreningen, Handels Centralförbund, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund, Finlands Konsumentförbund, Kuluttajat-Konumenterna ry, Finansförbundet rf, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry, Finlands Kommunförbund samt Centrallaget för Handelslagen i Finland. I utlåtandena förhöll man sig i huvudsak positiv till propositionen, dock så att Bankföreningen i Finland motsatte sig att företagen skulle tillåtas ha kundkonton i förslagen omfattning och Centrallaget för Handelslagen i Finland motsatte sig att bestämmelserna om sparkasseverksamhet skulle upphävas. Dessutom ansåg justitieministeriet och konsumentverket att förslaget borde innehålla en bestämmelse enligt vilken en positionsbank inte kan vägra ingå ett avtal om ett inlåningskonto med en kund och inte vägra att utföra betalningsförmedlingstjänster i anslutning till kontot på skäliga villkor.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Kreditinstitutslag

1 §. Tillämpningsområde. I denna paragraf nämns, liksom i nuvarande 1 §, lagens tillämpningsområde. Lagens tillämpningsområde utvidgas så att det förutom sådan kreditinstitutsverksamhet som avses i den nuvarande lagen även börjar omfatta generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar enligt direktivet om elektroniska pengar. Med utgivning av elektroniska pengar jämföras mottagande av återbetalbara medel från allmänheten på sådana konton vars medel kan användas till betalning av varor eller tjänster och tas ut kontant. I lagen benämns dessa konton kundkonton.

I paragrafen definieras lagens tillämpningsområde på så sätt att lagen gäller sådan i 1 mom. avsedd affärsverksamhet som innebär att återbetalbara medel tas emot från allmänheten. Även generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar enligt 1 mom. 2 punkten baserar sig på att återbetalbara medel tas emot från allmänheten, eftersom denna verksamhet förutsätter att kundernas medel tas emot på ett sådant sätt att ett skuldförhållande upprättas mellan mottagaren och överlåtare.

I 1 mom. bestäms för tydlighetens skull att lagen tillämpas inte bara på sådan kreditinstitutsverksamhet som avses i lagen utan också på kreditinstitutens ensamrätt att inom ramen för sin affärsverksamhet ta emot återbetalbara medel från allmänheten samt på undantag från denna ensamrätt. Bestämmelsen framhäver den omständigheten att lagen i detta avseende gäller även andra företag än de som bedriver sådan kreditinstitutsverksamhet som avses i lagen. Dyliga bestämmelser, som skall tillämpas på företag som bedriver all slags affärsverksamhet, ingår i förslaget till 2 a §, där det bestäms om rätt för andra företag än kreditinstitut att under de förutsättningar som närmare anges i paragrafen ta emot återbetalbara medel från allmänheten, samt i 98 §, där det bestäms att det skall vara straffbart

att ta emot medel från allmänheten i strid med 2 a §.

Med återbetalbara medel avses i lagen generellt all finansiering med främmande kapital. Begreppet omfattar också sådant mottagande av medel från allmänheten varmed syftet inte egentligen är att ta emot medel för att finansiera affärsverksamheten utan där mottagandet av medel från allmänheten är en oundgänglig del av de tjänster som tillhandahålls, exempelvis i samband med utgivning av elektroniska pengar och generell betalningsförmedling. Medel som skall återbetalas på anfordran definieras i 5 mom.

I lagen ges inte, liksom inte heller för närvarande, någon särskild definition av allmänheten, utan därmed avses på samma sätt som i den gällande lagen en på förhand obegränsad grupp av kunder oberoende av om det är fråga om fysiska eller juridiska personer. Det omfattande allmänhetsbegreppet innefattar också offentliga samfund. Endast kreditinstituten blir utanför begreppet allmänheten.

Tillhandahållandet av tjänster skall således enligt vedertagen tolkning alltid anses riktas till allmänheten när tjänsterna marknadsförs offentligt t.ex. i tidningar, på Internet eller genom att de tillhandahålls på ett sådant verksamhetsställe dit allmänheten har tillträde. Enligt vedertagen tolkning betraktas likaså som tillhandahållande för allmänheten åtminstone sådan direkt marknadsföring som baserar sig på personlig kontakt och som riktar sig till mer än hundra personer.

Utanför begreppet allmänheten och därmed lagens tillämpningsområde blir enligt vedertagen tolkning också sådan intressekontorsverksamhet där man på ett intressekontor som arbetsgivaren upprätthåller tar emot endast betalningar som baserar sig på anställnings- eller pensionsförhållanden för personer som är eller som tidigare har varit anställda hos arbetsgivaren.

Lagen tillämpas endast på mottagande av återbetalbara medel från allmänheten inom ramen för affärsverksamhet. Till skillnad från nuvarande 1 § nämns i lagen inte särskilt yrkesmässig affärsverksamhet, eftersom be-

greppet affärsmässighet kan anses ingå redan i begreppet affärsverksamhet. Att lagens tillämpningsområde begränsas till affärsverksamhet betyder liksom i den nuvarande lagen att finansiering som är av engångsnatur eller annars tillfällig inte uppfyller villkoren för att lagen skall tillämpas.

I 1 mom. 1 punkten ges på samma sätt som i nuvarande 1 § 1 mom. en definition på affärsverksamhet som kräver koncession för kreditinstitut.

I 1 mom. 2 punkten utvidgas lagens tillämpningsområde till generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar. Med generell betalningsförmedling avses i lagen utförandet av betalningsuppdrag med hjälp av medel som på förhand tagits emot från kunden. I praktiken förutsätter tillhandahållandet av betalningsförmedlingstjänster ett avistakonto i kundens namn som debiteras med den summa som betalningsuppdraget avser och på vilket inkommande betalningar kan tas emot. Eftersom betalningen i praktiken vanligtvis sker till mottagarens konto, förutsätter generell betalningsförmedling i praktiken även anslutning till ett betalningssystem som omfattar flera företag. Verksamhet av typ kurirverksamhet, där företaget ingår ett separat avtal med kunden om skötseln av varje uppdrag och tar emot de medel som skall förmedlas separat från kunden för skötseln av varje enskilt uppdrag, betraktas inte som sådan generell betalningsförmedling som avses i lagen.

Definitionen av kreditinstitutsverksamhet täcker i enlighet med förslaget till 1 mom. även affärsverksamhet som innebär att man från allmänheten tar emot återbetalbara medel och beviljar kredit med betalningstid åt dem som köper varor och tjänster som tillhandahålls av sådana företag som hör till samma koncern som företaget eller en annan i 5 c § avsedd begränsad företagsgrupp. På motsvarande sätt täcker definitionen av kreditinstitutsverksamhet utgivning av sådana elektroniska pengar och tillhandahållande av sådana kundkonton som företag som hör till samma koncern som utgivaren eller en annan i 5 c § avsedd begränsad företagsgrupp godkänner som betalning. Om ett företag i aktiebolags- eller andelslagsform inte bedriver annan finansieringsverksamhet än beviljan-

det av krediter med betalningstid åt kunder hos företag som hör till samma företagsgrupp och inte tillhandahåller sådana elektroniska pengar eller kundkonton som duger som betalning utanför företagsgruppen, kan detta företag dock i enlighet med förslaget till 1 a § 2 mom. bedriva sådan begränsad kreditinstitutsverksamhet utan koncession och därmed förknippade förpliktelser.

I 2 mom. föreskrivs dessutom på samma sätt som i den nuvarande lagen att finansiering av företag som hör till samma koncern inte betraktas som sådan kreditinstitutsverksamhet som avses i lagen. Som kreditinstitutsverksamhet betraktas dock i enlighet med förslaget till 2 mom., liksom för närvarande, finansiering av ett företag som hör till koncernen när detta företag använder medel som det erhållit på detta sätt för att bevilja finansiering utanför koncernen. Det är således inte möjligt att kringgå lagens bestämmelser genom att differentiera mottagande av medel och tillhandahållande av finansiering på olika företag inom koncernen. Enligt det föreslagna momentet skall, till skillnad från den nuvarande lagen, förutom finansiering inom koncernen endast sådan finansiering varmed det enda syftet är att bevilja betalningstid när försäljaren säljer sina egna produkter eller tjänster bli utanför begreppet kreditinstitutsverksamhet. På ett företag som med stöd av detta moment blir utanför lagens allmänna tillämpningsområde skall dock bestämmelserna i förslaget till 2 a § tillämpas.

I 3 mom. ges en definition av elektroniska pengar. Som i paragrafen avsedda elektroniska pengar betraktas i enlighet med 1 mom. elektroniska pengar enligt direktivet om elektroniska pengar. Med elektroniska pengar avses således ett penningvärde som den som ger ut de elektroniska pengarna har lagrat på ett elektroniskt datamedium som ges åt kunden mot att kunden överlåter ett lika stort penningbelopp till utgivaren. Penningvärdet kan vara lagrat på ett programbaserat eller ett annat separat datamedium, t.ex. ett aktivt kort eller i hemdatorns eller mobiltelefonens minne. Definitionen hindrar inte att den som ger ut de elektroniska pengarna uppbär ett skäligt arvode för utgivningen.

Utgivningen av elektroniska pengar förutsätter inte att ett konto öppnats eller att medel

på något annat sätt tagits emot på förhand, men den kan också basera sig på medel som tagits emot på förhand. För kunden uppkommer dock alltid en med en kontofordran jämförbar fordran på utgivaren senast i samband med att de elektroniska pengarna ges ut till dess att kunden har löst in de elektroniska pengarna hos utgivaren eller använt dem som betalning. När kunden har använt de elektroniska pengarna som betalning när han köpt en vara eller en tjänst, uppstår för försäljaren av varan eller tjänsten på motsvarande sätt inlösningsrätt i förhållande till utgivaren i fråga om det använda penningbeloppet. I 87 a § föreskrivs dessutom i enlighet med artikel 3 i direktivet om elektroniska pengar att kunden alltid har rätt att lösa in oanvända elektroniska pengar hos utgivaren till det fulla värdet, om det belopp som skall inlösas är större än 10 euro.

Den föreslagna definitionen omfattar också elektroniska pengar med bara ett användningsområde. Med elektroniska pengar med ett användningsområde avses sådana elektroniska pengar som endast utgivaren själv godkänner som betalning. Utgivning av sådana elektroniska pengar blir direkt med stöd av definitionen av kreditinstitutsverksamhet i 1 § 1 mom. utanför lagens allmänna tillämpningsområde. Även på elektroniska pengar med bara ett användningsområde tillämpas dock bestämmelsen i 2 a § 3 mom. om den maximisumma elektroniska pengar som kan laddas på ett elektroniskt datamedium.

Tillämpningen av bestämmelserna om elektroniska pengar påverkas inte av om det betalas ränta på de elektroniska pengarna.

Den föreslagna definitionen omfattar inte förskottsbetalningsmedel som är pappersburna eller i annan dylik icke-elektronisk form. I 2 a § föreskrivs att försäljningen av dylika betalningsmedel till allmänheten inte omfattas av de begränsningar gällande mottagandet av återbetalbara medel som anges i nämnda paragraf. Dylika betalningsmedel som faller utanför lagens tillämpningsområde och som i praktiken har liten betydelse är t.ex. pappersburna presentkort, lunchsedlar samt kollektivtrafikens, biografernas och idrottsföreningarnas seriebiljetter. Av definitionen följer också att på dessa förskottsbetalningsmedel tillämpas inte vad som i 87 a § föreskrivs

om obligatorisk inlösnings av elektroniska pengar.

Som elektroniska pengar enligt denna paragraf betraktas inte sådana betalningsmedel som är bundna till ett konto i en depositionsbank vilket omfattas av insättningsgaranti. Så är t.ex. ett sådant betalkort med vars hjälp ett handelsföretag med stöd av ett avtal som den ingått med banken och kunden direkt debiterar kundens bankkonto som betalning för kundens inköp inte sådana elektroniska pengar som avses i lagen. På tillhandahållandet av dylika betalningsmedel som är knutna till ett bankkonto tillämpas således enbart bestämmelserna om depositionsbanker. Sådana elektroniska pengar som har överförts från ett inlåningskonto till ett separat elektroniskt datamedium som innehavaren kan använda utan kontakt till inlåningskontot är dock sådana elektroniska pengar som avses i lagen.

Enligt 4 mom. jämföras med utgivning av elektroniska pengar även mottagande av återbetalbara medel från allmänheten på sådana kundkonton i mottagarens informationssystem vars medel kan användas, t.ex. med hjälp av ett betalkort eller ett annat dylikt elektroniskt datamedium som ges åt kunden, till betalning av varor och tjänster som den som tagit emot medlen eller ett annat företag tillhandahåller och tas ut kontant. Dylika konton skiljer sig från de elektroniska pengar som avses ovan på så sätt att ett penningvärde i kontoform inte har lagrats på det datamedium som överläts till kunden utan endast i mottagarens eget informationssystem på ett konto i kundens namn. Av definitionen på kundkonto följer att utmärkande för ett kundkonto är såväl betalegenskap som avistae genskap.

Enligt paragrafen skall på dylik kundkontoverksamhet tillämpas vad som i lagen bestäms om utgivning av elektroniska pengar. Däremot skall den föreslagna bestämmelsen i 87 a § om inlösnings av elektroniska pengar inte tillämpas på behållningen på kundkonton. Konto innehavaren skall således alltid ha rätt att få de medel som finns på kontot tillbaka i form av pengar till fullt belopp. I 2 a § bestäms att ett företag som inte har koncession för kreditinstitutsverksamhet från en och samma kund får ta emot högst det belopp som föreskrivs i 2 a § 3 mom. på kundkon-

ton.

I 5 mom. ges en definition av medel som skall återbetalas på anfordran. Begreppet medel som skall återbetalas på anfordran används i förslagen till 2 a, 2 d, 2 e § och 98 §.

Utmärkande för medel som skall återbetalas på anfordran är att tidpunkten för deras återbetalning är beroende av krav som fordringsägaren anför senare. De medel som avses i momentet är för det första sådana medel som skall återbetalas på anfordran och beträffande vilka man inte alls avtalat om någon förfallodag, utan återbetalningstidpunkten är enbart beroende av krav som fordringsägaren anför senare. Som medel som skall återbetalas på anfordran betraktas dessutom sådana skuldförbindelser beträffande vilka man särskilt kommit överens om en förfallodag men som enligt avtalsvillkoren på fordringsägarens yrkande kan återbetalas före förfalldagen eller vilkas lånetid är högst 30 dagar. Medel som tagits emot för viss tid skall dock inte betraktas som medel som skall återbetalas på anfordran, om fordringsägarens rätt att säga upp medlen före den överenskomna förfalldagen begränsar sig enbart till de exceptionella situationer som nämns i avtalsvillkoren, t.ex. betalningsstörningar hos gäldenären. Bestämmelserna om medel som skall återbetalas på anfordran är således inte tillämpliga på sådana skuldförbindelser för viss tid som berörs av för värdepappersmarknaden sedvanliga uppsägningsklausuler.

Som medel som skall återbetalas på anfordran betraktas inte heller sådana medel som inte tagits emot för någon bestämd tid och som fordringsägaren enligt avtalsvillkoren kan få tillgång till tidigast 30 dagar efter att de sagts upp.

För att förhindra att lagen kringgås skall som medel som skall återbetalas på anfordran betraktas alla medel på ett sådant konto av vars medel enligt avtalsvillkoren endast en del åt gången kan återbetalas på anfordran.

Den föreslagna definitionen begränsar inte den nuvarande handeln med företagscertifikat mellan företagen, trots att deras löptid understiger 30 dagar, eftersom dylika företagscertifikat i praktiken inte bjuds ut till en sådan på förhand obegränsad grupp av investerare att verksamheten kan anses rikta sig

till allmänheten.

1 a §. Tillståndsplikt för kreditinstitutsverksamhet och undantag därifrån. I 1 mom. föreskrivs på samma sätt som i nuvarande 7 § att kreditinstitutsverksamhet enligt 1 § inte får bedrivas utan koncession. Den nuvarande 7 § upphävs i enlighet med vad som föreslås nedan.

I 2—5 mom. bestäms om möjligheten att inte tillämpa bestämmelserna i denna lag på sådana aktiebolag och andelslag företag som bedriver endast i 2 mom. avsedd begränsad kreditinstitutsverksamhet. I fråga om utgivningen av elektroniska pengar motsvarar den föreslagna paragrafen artikel 8 i direktivet om elektroniska pengar, men direktivets undantag tillämpas även på tillhandahållandet av kundkonton och beviljandet av kredit med betalningstid åt kunder hos en sådan företagsgrupp som avses i paragrafen.

Enligt 2 mom. 1 punkten är begränsad kreditinstitutsverksamhet för det första tillhandahållande av finansiering för att bevilja betalningstid vid köp av varor och tjänster som tillhandahålls av företag som hör till samma, i 5 c § definierade företagsgrupp. Verksamhet där finansiering tillhandahålls enbart för beviljande av betalningstid när man säljer produkter eller tjänster som företaget självt tillhandahåller blir direkt med stöd av 1 § 1 mom. utanför koncessions-skyldigheten, så dylik verksamhet får bedrivas utan ett sådant beslut som avses i denna paragraf.

Enligt 2 punkten skall begränsad kreditinstitutsverksamhet också vara sådan verksamhet där man från allmänheten tar emot återbetalbara medel på sådana i 1 § 4 mom. avsedda kundkonton vars medel kan användas endast som betalning för varor eller tjänster som säljs av ett företag som hör till samma i 5 c § avsedda företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget och tas ut kontant. Om medlen på kundkontona duger som betalning endast när man köper varor eller tjänster som mottagaren av medel själv tillhandahåller, blir verksamheten direkt med stöd av 1 § 2 mom. utanför koncessionsskyldigheten.

Enligt 3 punkten skall begränsad kreditinstitutsverksamhet likaså vara utgivning av sådana elektroniska pengar som enbart ett företag som hör till samma i 5 c § avsedda

företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget godkänner som betalning. Om de elektroniska pengarna duger som betalning endast när man köper varor eller tjänster som utgivaren själv tillhandahåller, blir verksamheten direkt med stöd av 1 § 2 mom. utanför koncessionsskyldigheten.

Enligt 3 mom. skall ett företag i aktiebolags- eller andelslagsform som planerar att bedriva i 2 mom. avsedd begränsad kreditinstitutsverksamhet anmäla verksamheten till Finansinspektionen innan den inleds. Finansinspektionen skall inom tre månader efter att ha tagit emot anmälan besluta om den planerade verksamheten motsvarar lagrummets definition av begränsad kreditinstitutsverksamhet. Ett positivt beslut förutsätter att företaget inte bedriver annan i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten avsedd kreditinstitutsverksamhet än verksamhet som avses i 2 mom. 1—3 punkten i denna paragraf.

I 3 mom. bestäms dessutom om återkallande av beslut. Finansinspektionen skall återkalla ett beslut om arten och omfattningen av företagets verksamhet inte uppfyller villkoren i 2 mom. Återkallandet kan bero på att det har getts felaktiga, vilseledande eller bristfälliga uppgifter om verksamhetens omfattning eller art när anmälan gjordes eller på att företagets verksamhet efter att beslutet meddelades har ändrats på så sätt att villkoren för beslutet inte längre uppfylls.

Enligt 4 mom. är de lagrum som alltid skall tillämpas även på företag som avses i denna paragraf

- 2 a §, där det bestäms om de begränsningar som gäller mottagandet av återbetalbara medel från allmänheten utan koncession för kreditinstitut,

- 2 c § 2 mom., där det bestäms om marknadsföring i anslutning till mottagandet av återbetalbara medel,

- 87 a §, där det bestäms om obligatorisk inlösning av elektroniska pengar,

- 98 §, som innehåller allmänna straffbestämmelser, samt

- 101 §, där det bestäms om Finansinspektionens rätt att förelägga ett företag vite, om företaget försummar sin rapporteringsskyldighet enligt denna paragraf.

Enligt 5 mom. skall ett företag som avses i paragrafen vara skyldigt att till Finansinspek-

tionen varje kvartal meddela det sammanlagda beloppet av de skulder som motsvarar beloppet av de elektroniska pengar som är i omlopp och de medel som finns på kundkonton vid rapporteringstidpunkten. Beträffande de elektroniska pengarna baserar sig bestämmelsen på artikel 8.3 i direktivet om elektroniska pengar. I momentet bestäms dessutom om Finansinspektionens rätt att av företag som avses i paragrafen få de andra uppgifter som behövs för tillämpningen av paragrafen. Finansinspektionen kan således av de företag som avses i paragrafen begära sådana uppgifter med vars hjälp Finansinspektionen kan försäkra sig om att företaget uppfyller villkoren för ett beslut enligt 2 mom. Uppgifterna kan t.ex. gälla de avtal som företaget har ingått med andra företag som hör till en företagsgrupp enligt 5 c §.

På företag enligt denna paragraf tillämpas inte vad som i lagen om finansinspektionen bestäms om tillsynsobjekt, eftersom Finansinspektionens tillsyn i praktiken begränsas till att övervaka för det första att arten och omfattningen av företagets verksamhet inte överskrider villkoren i 2 mom. för att lagen inte skall tillämpas och för det andra att rapporterings- och informationsskyldigheten enligt 4 mom. fullgörs. För att effektivisera rapporterings- och informationsskyldigheten kan Finansinspektionen förelägga vite i enlighet med förslaget till 101 §. Finansinspektionen kan förelägga ett sådant företag en tillsynsavgift i enlighet med förslaget till ändring av 20 § lagen om finansinspektionen.

I 6 mom. föreskrivs för tydlighetens skull att på företag som avses i denna paragraf tillämpas inte vad som i någon annan lag bestäms om kreditinstitut, med undantag av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998).

2 §. *Kreditinstitut.* Den nuvarande lagens definition av kreditinstitut förtydligas så till vida att ett kreditinstitut allmänt definieras som ett företag som har koncession för kreditinstitutsverksamhet. Dessutom nämns i paragrafen på samma sätt som i den nuvarande 2 § de olika former av kreditinstitut som regleras i lagen. Dessa kreditinstitutsformer är depositionsbank, kreditföretag enligt 2 d § samt betalningsförmedlingsföretag enligt 2 e §.

2 a §. *Kreditinstituts ensamrätt att från allmänheten ta emot återbetalbara medel och undantag därifrån.* Paragrafen innehåller bestämmelser som rätt för företag att från allmänheten ta emot återbetalbara medel inom ramen för sådan affärs- verksamhet som i enlighet med denna lag inte förutsätter koncession för depositionsbank, kreditföretag eller betalningsförmedlingsföretag och på vilken värdepappersmarknadslagen inte tillämpas. Som mottagande av återbetalbara medel betraktas också utgivning av elektroniska pengar. Paragrafen skall tillämpas både på sådana företag vilkas verksamhet direkt med stöd av 1 § 2 mom. faller utanför begreppet kreditinstitutsverksamhet och sålunda utanför koncessionsskyldigheten och på sådana företag beträffande vilka Finansinspektionen i enlighet med 1 a § 3 mom. har beslutat att deras verksamhet inte kräver koncession.

I 1 mom. förvägras i princip alla företag rätt att från allmänheten ta emot återbetalbara medel utan koncession enligt denna lag på andra sätt än genom att emittera värdepapper i enlighet med värdepappersmarknadslagen. Utgivning av elektroniska pengar jämföras i momentet med mottagande av återbetalbara medel. Tillämpandet av bestämmelserna i denna paragraf på utgivningen av elektroniska pengar skall inte vara beroende av om andra bestämmelser i denna lag tillämpas på de elektroniska pengarna. Paragrafen skall således tillämpas även på sådana elektroniska pengar som endast utgivaren godkänner som betalning oberoende av om det enligt denna lag är obligatoriskt att lösa in de elektroniska pengarna. Nedan i denna paragraf föreskrivs det dock om betydande undantag från det ovan nämnda principiella förbudet mot att från allmänheten ta emot återbetalbara medel eller ge ut elektroniska pengar.

I 1 mom. föreskrivs på samma sätt som i 50 § 2 mom. andra meningen, vilken paragraf föreslås bli upphävd, att lagen inte gäller Finlands Banks rätt att från allmänheten ta emot återbetalbara medel. Dessutom konstateras i momentet att paragrafen inte tillämpas på placeringsfonder enligt lagen om placeringsfonder, på vilka fortfarande enbart lagen om placeringsfonder skall tillämpas, på värdepappersföretags rätt att ta emot medel, från allmänheten enligt 16 § 2 mom. lagen om

värdepappersföretag, eller på försäkringsanstalters försäkringsverksamhet enligt lagen om försäkringsbolag. Bestämmelsen tillåter alltså bl.a. att så kallade kapitaliseringsavtal ingås inom de gränser som lagen om försäkringsbolag och försäkringsdirektiven tillåter. I momentet bestäms dessutom att paragrafen inte begränsar försäljningen av andra än elektroniska förskottsbetalningsmedel. Bestämmelsens syfte är att från lagens tillämpningsområde utesluta pappersburna betalningsmedel som i praktiken är av ringa betydelse, t.ex. lunchsedlar och olika seriebiljetter.

De begränsningar som föreskrivs i denna paragraf skall inte heller gälla intressekon-torsverksamhet i enlighet med vad som sägs om begreppet allmänhet i samband med 1 §.

Enligt 2 mom. får alla aktiebolag eller andelslag utan hinder av förslaget till 1 mom. från allmänheten på kundkonton ta emot sådana medel som skall återbetalas på anfordran och som endast kan användas som betalning för varor eller tjänster som aktiebolaget eller andelslaget självt säljer och tas ut kontant. Av definitionen av kundkonto följer att på kontot får tas emot medel endast på sådana villkor att antingen hela beloppet eller en del av det när som helst på anfordran kan tas ut kontant. I momentet föreskrivs dessutom att alla aktiebolag och andelslag får ge ut sådana elektroniska pengar som endast utgivaren själv godkänner som betalning.

I momentet bestäms dessutom att sådana i 1 a § 2 mom. avsedda aktiebolag och andelslag som bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet och vilkas verksamhet med stöd av Finansinspektionens beslut inte kräver koncession för kreditinstitut får, utan hinder av 1 mom., på kundkonton ta emot sådana medel som skall återbetalas på anfordran och som kan användas som betalning för varor eller tjänster som säljs av ett eller flera företag som hör till samma i 5 c § avsedda företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget och tas ut kontant. I momentet föreskrivs dessutom att ovan avsedda aktiebolag eller andelslag får ge ut elektroniska pengar som endast ett eller flera företag som hör till samma i 5 c § avsedda företagsgrupp som utgivaren godkänner som betalning.

I 3 mom. föreskrivs att beloppet av medel som tas emot från en och samma kund på ett

konto som avses i 2 mom. inte får överstiga 3000 euro. I momentet föreskrivs dessutom att ett i 2 mom. avsett aktiebolag eller andelslag får lagra elektroniska pengar till ett belopp som motsvarar högst 150 euro på ett elektroniskt datamedium. Sistnämnda begränsning baserar sig på artikel 8 i direktivet om elektroniska pengar. Begränsningen är avsedd att tillämpas på utgivning av sådana elektroniska pengar som lagras på ett elektroniskt datamedium som ges endast åt kunden. Om beloppet av de elektroniska pengar som överlåtitts åt kunden följs särskilt för varje kund i utgivarens kontosystem, skall på maximisumman av de elektroniska pengarna tillämpas den förstnämnda begränsningen per kund.

Utan hinder av begränsningen gällande maximibeloppet av medel som får tas emot på kundkonton kan på kontot uppföras räntor, kundgottgörelser och andra sådana prestationer som den som tagit emot medlen skall erlagga till kunden på grundval av kontoavtalet.

Den övre gränsen per kund skall tillämpas särskilt för varje företagsgrupp så att de företag som hör till företagsgruppen tillsammans från en och samma kund får ta emot medel högst till det belopp som nämns i momentet på ett kundkonto.

I 4 mom. tillåts företag i aktiebolags- och andelslagsform utan hinder av förslaget till 1 mom. att erbjuda allmänheten andra skuldförbindelser än sådana som skall återbetalas på anfordran. Ett företag som emitterar andra dylika skuldförbindelser än värdepapper som avses i värdepappersmarknadslagen skall offentliggöra bokslut, bokslutskommuniké, delårsrapport och årsrapport med iakttagande i tillämpliga delar av samma principer som den som emitterar värdepapper. Bestämmelsen motsvarar till väsentliga delar de bestämmelser som för närvarande skall tillämpas på andelslag som bedriver sparkasseverksamhet.

Delårsrapport skall på samma sätt som vid utgivning av masskuldebrev upprättas för räkenskapsperiodens sex första månader. Till övriga delar skall 2 kap. 5, 5 a, 6 och 6 a § värdepappersmarknadslagen tillämpas som sådana med undantag för hänvisningarna till den som ordnar offentlig handel. På undantag

från den informationsskyldighet som föreskrivs i denna paragraf tillämpas vad som bestäms i 2 kap. 11 § värdepappersmarknadslagen.

Eftersom de krav som gäller utgivning av tidsbundna skuldförbindelser avsevärt avviker från de krav som gäller kundkonton, måste man vid marknadsföringen av mottagandet av medel från allmänheten i enlighet med de allmänna principerna för kundsnytt se till att det är möjligt att klart skilja de olika formerna av finansiering från varandra.

2 b §. Depositionsbank. Till lagen fogas en ny paragraf där det ges en definition av depositionsbank. Med depositionsbank avses ett kreditinstitut som får bedriva i 1 mom. avsedd affärsverksamhet. Förteckningen över verksamhet som är tillåten för kreditinstitut i nuvarande 20 § flyttas till 2 b § 2 mom. Samtidigt kompletteras förteckningen över tillåten affärsverksamhet med utgivning av elektroniska pengar samt lagring av data på elektroniska datamedier på andra företags vägnar. Med utgivning av elektroniska pengar jämföras mottagande av medel på kundkonton i enlighet med vad som sägs i fråga om 1 § 4 mom. En depositionsbank som ger ut elektroniska pengar får dessutom i samband med sådan affärsverksamhet på elektroniska datamedier lagra förutom de elektroniska pengarna även andra data på andra företags vägnar. En depositionsbank får således ge ut sådana elektroniska datamedier på vilka förutom de elektroniska pengarna har lagrats andra egenskaper som kan utnyttjas när man använder sig av tjänster som tillhandahålls av andra företag eller offentliga samfund. Sådana egenskaper kan vara t.ex. elektronisk signatur eller egenskaper som hänför sig till andra företags stamkundssystem, t.ex. bonuspoäng för köp av varor eller tjänster som tillhandahålls av sådana företag. En depositionsbank får dessutom bedriva verksamhet som hänför sig till sådan verksamhet, exempelvis databehandling i anslutning till lagringen av data, datateknisk planering och konsultverksamhet samt produktion av identifierings- och certifieringstjänster.

Nedan i 2 d och 2 e § föreskrivs att även kreditföretag och betalningsförmedlingsföretag som avses i nämnda paragrafer får bedriva i 2 mom. avsedd verksamhet i den mån

den inte särskilt förbjuds för dessa kreditanstalter i nämnda paragrafer. Sålunda skall ovan avsedd utgivning av elektroniska pengar och lagring av data i anslutning därtill på andra företags vägnar samt närliggande verksamhet tillåtas även för kreditföretag och betalningsförmedlingsföretag på samma sätt som för depositionsbanker.

I 20 § 1 mom. 5 punkten i den nuvarande lagen föreskrivs att betalningsrörelse är ett affärsverksamhetsområde som är tillåtet för kreditinstitut. I den nuvarande lagen definieras emellertid inte betalningsrörelse. Den nämnda punkten ändras så att begreppet betalningsrörelse i punkten i enlighet med den allmänna terminologi som föreslås i lagen ersätts med begreppet generell betalningsförmedling och annan betalningsrörelse. Innehållet ändras inte i sak.

En depositionsbank skiljer sig från andra kreditinstitut på så sätt att endast depositionsbanker får ta emot sådana insättningar som definieras i 2 c §. Denna princip framgår av 1 mom. jämfört med 2 d och 2 e § 1 mom., ty i de sistnämnda momenten förbjuds uttryckligen andra kreditinstitut att ta emot insättningar. Av denna anledning upphävs nuvarande 50 § 2 mom., där denna princip föreskrivs särskilt. Nedan i 10 § föreskrivs att av kreditinstitutets koncession skall alltid framgå om koncessionen har beviljats för verksamhet som depositionsbank, kreditföretag eller betalningsförmedlingsföretag.

I 3 mom. föreskrivs på samma sätt som i den nuvarande lagen att en depositionsbank kan vara ett aktiebolag, ett andelslag eller en sparbank. I paragrafens hänvisas till skillnad från den nuvarande lagen inte till de olika typer av depositionsbanker som regleras i lagen om affärsbanker och andra kreditinstitut i aktiebolagsform, lagen om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform och sparbankslagen, eftersom dessa olika typer av depositionsbanker definieras i dessa bakgrundslagar och därför är det inte nödvändigt att hänvisa till dem särskilt i denna lag. I gällande 6 §, som inte föreslås bli ändrad, sägs allmänt att på depositionsbanker tillämpas antingen lagen om affärsbanker och andra kreditinstitut i aktiebolagsform, sparbankslagen eller lagen om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform.

I 4 mom. föreskrivs för tydlighetens skull att en depositionsbank skall höra till den i 6 a kap. avsedda insättningsgarantifonden. I nämnda kapitel bestäms närmare om insättningsgarantisystemet och om depositionsbankens skyldigheter i anslutning därtill.

2 c §. *Insättning*. Till lagen fogas en ny definition på insättning. Samtidigt upphävs nuvarande 50 §.

I paragrafen föreskrivs att med insättning avses alla medel som helt eller delvis ersätts ur insättningsgarantifonden. Som insättningar betraktas således också sådana medel som inte ersätts ur insättningsgarantifonden av den orsaken att beloppet överstiger den i lagen angivna övre gränsen för insättningsgarantin. Den föreslagna paragrafen ändrar inte det nuvarande tillämpningsområdet för insättningsgarantin, som fortfarande i enlighet med 65 j § begränsas till medel som allmänheten har på konton i depositionsbanker. I lagen intas inte någon särskild definition på konto. Därmed avses således vid tillämpningen av denna paragraf i enlighet med vedertagen praxis avistakonton och tidsbundna konton inom depositionsbankens inlåningssystem. Även kreditinstitut och betalningsförmedlingsföretag får i samband med generell betalningsförmedling och kundkontoverksamhet ta emot medel från kunderna på konton. Medel som tagits emot på dylika konton som upprätthålls av andra kreditinstitut får dock inte kallas insättningar och de kan inte omfattas av insättningsgarantin.

Av den ändring av 2 a § och 98 § 1 mom. som föreslås ovan följer att den nuvarande lagens förbud för andra än depositionsbanker att ta emot insättningar i lagen ersätts med ett allmänt förbud mot att i strid med denna lag ta emot återbetalbara medel från allmänheten. Det föreskrivs inte särskilt om depositionsbankernas ensamrätt att ta emot insättningar, eftersom det av definitionerna av depositionsbank och insättning följer att inga andra än depositionsbanker får ta emot medel som definieras som insättningar. Bestämmelserna om insättningar i denna lag tillämpas endast på mottagandet av återbetalbara medel som avses i denna lag. Bestämmelserna i denna lag skall således inte tillämpas exempelvis på affärsverksamhet där gods anförtros åt någon annan i enlighet med 12 kap. han-

delsbalken.

I momentet föreskrivs dessutom att vid marknadsföring som gäller mottagande av återbetalbara medel från allmänheten får man inte gå till väga på ett sätt som kan orsaka risk för sammanblandning med insättningar som avses i denna paragraf. Exempelvis marknadsföring av tidsbundna placeringar med fast kapital under benämningen konto inom annan verksamhet än depositionsbanksverksamhet kan lätt orsaka sådan risk för sammanblandning eftersom utmärkande för kontobegreppet är, med undantag för det inom bankverksamheten vedertagna begreppet tidsbundet konto, att skuldens nominella värde kan ändras fortlöpande på grund av de debiteringar och krediteringar som görs på kontot. Utmärkande för tidsbundna skuldförbindelser är däremot att kapitalet inte förändras under avtalstiden och att kapitalet på förfallodagen återbetalas i sin helhet på en gång.

2 d §. Kreditföretag. Det föreslås att till lagen fogas en ny 2 d §, där det ges en definition av kreditföretag. Med kreditföretag avses andra kreditinstitut enligt den nuvarande lagen än depositionsbanker.

I 1 mom. definieras kreditföretag på så sätt att med kreditföretag avses ett kreditinstitut som från allmänheten får ta emot andra återbetalbara medel än insättningar och bedriva all verksamhet som avses i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten. Ett kreditföretag skiljer sig alltså från en depositionsbank endast på så sätt att det inte får ta emot insättningar.

I 2 mom. föreskrivs om den affärsverksamhet som är tillåten för kreditföretag på samma sätt som i 2 b § 2 mom. Ett kreditföretag får således med stöd av sin koncession också bedriva generell betalningsförmedling och ge ut elektroniska pengar. Ett kreditföretag får dock inte från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran annat än i samband med generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar. Till andra delar ändrar bestämmelsen inte den nuvarande lagens innehåll i sak. Av förslaget till 10 § följer att av kreditföretagets koncession skall framgå att den berättigar endast till sådan verksamhet som avses i denna paragraf. Om kreditföretaget är en i lagen om hypoteksbanker (1240/1999) avsedd hypoteksbank, skall av dess koncession

dessutom framgå att koncessionen har beviljats för verksamhet som hypoteksbank.

I 3 mom. föreskrivs på samma sätt som i den nuvarande lagen att ett kreditföretag kan vara ett aktiebolag, ett andelslag eller en hypoteksförening.

Enligt 4 mom. skall när ett kreditföretag från allmänheten på ett konto tar emot i 2 mom. avsedda medel som skall återbetalas på anfordran för betalningsförmedling tillämpas vad som i 51—54 § i denna lag bestäms om kontoinnehavare samt om preskription av skyldighet att betala ränta på medlen på kontot och om kvittning av medlen.

2 e §. Betalningsförmedlingsföretag. Till lagen fogas en ny paragraf där det ges en definition av betalningsförmedlingsföretag. Med betalningsförmedlingsföretag avses enligt 1 mom. ett sådant kreditinstitut som får bedriva i 1 § 1 mom. 2 punkten avsedd verksamhet, dvs. generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar.

I 2 mom. föreskrivs närmare om den verksamhet som är tillåten för betalningsförmedlingsföretag. Ett betalningsförmedlingsföretag får enligt momentet bedriva generell betalningsförmedling och annan betalningsrörelse, utgivning av elektroniska pengar och därtill ansluten databehandling och lagring av data på andra företags vägnar, valutaväxling samt därtill nära ansluten verksamhet. Ett betalningsförmedlingsföretag får, på samma sätt som ett kreditföretag, från allmänheten ta emot andra återbetalbara medel än insättningar, medel som skall återbetalas på anfordran dock endast i samband med generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar. Med utgivning av elektroniska pengar jämställs mottagande av medel på kundkonton i enlighet med vad som sägs i samband med 1 § 4 mom. Ett betalningsförmedlingsföretag får inte bevilja kredit eller annan finansiering i någon form.

I 10 § föreskrivs på samma sätt som i fråga om andra kreditinstitutsformer att det av ett betalningsförmedlingsföretags koncession skall framgå att koncessionen har beviljats endast för verksamhet som betalningsförmedlingsföretag.

På betalningsförmedlingsföretag tillämpas i princip vad som i denna lag och på andra ställen i lag bestäms om kreditinstitut. Senare

i lagen föreskrivs dock om undantag för betalningsförmedlingsföretag, vilka gäller minimikapital (13 §), investering av medel för tryggnad av likviditeten (66 a §) och minimibeloppet av kapitalbasen (78 d §). Med stöd av Europeiska centralbankens förordning (EG) nr 2818/98 angående tillämpningen av minimireserver berörs betalningsförmedlingsföretag också av Europeiska centralbankens minimireservförpliktelse.

I 3 mom. konstateras att ett betalningsförmedlingsföretag kan vara ett aktiebolag eller ett andelslag.

I 4 mom. föreskrivs i enlighet med artikel 1.4 och 5.3 i direktivet om elektroniska pengar att ett betalningsförmedlingsföretag inte får äga aktier eller andelar i andra tjänsteföretag än sådana som avses i 3 a § eller använda andra derivatinstrument än sådana standardiserade ränte- och valutakursrelaterade derivatinstrument som dagligen är föremål för säkerhetskrav och som är nödvändiga för att skydda tillgångarna och skulderna.

De krav som ställs på betalningsförmedlingsföretag som avses i paragrafen motsvarar de krav som ställs på institut för elektroniska pengar enligt direktivet om elektroniska pengar. Ett betalningsförmedlingsföretag får alltså ge ut elektroniska pengar och bedriva därtill ansluten affärsverksamhet i alla stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet med stöd av sin koncession enligt denna lag.

I 5 mom. föreskrivs på samma sätt som i förslaget till 2 d § 4 mom. att på medel som ett betalningsförmedlingsföretag tar emot på konton och som skall återbetalas på anfordran tillämpas vad som i 51—54 § bestäms om insättningar.

3 §. *Finansiella institut*. Hänvisningen i paragrafen till 20 § ändras till att avse den föreslagna 2 b §, där det på samma sätt som i nuvarande 20 § bestäms om den verksamhet som är tillåten för kreditinstitut. Paragrafens innehåll ändrar inte i sak.

5 c §. *Företagsgrupp*. I paragrafen ges en definition av en sådan företagsgrupp inom vilken elektroniska pengar som är begränsade enbart till gruppen får ges ut utan koncession med stöd av ett i förslaget till 1 a § 3 mom. avsett beslut av Finansinspektionen.

Som en sådan företagsgrupp som avses i momentet betraktas för det första enligt 1 punkten företag som hör till samma i bokföringslagen avsedda koncern.

Som företagsgrupp betraktas dessutom i enlighet med 2 punkten en sådan företagsgrupp som består av ett centralinstitut, företag som hör till samma koncern som centralinstitutet och sådana företag som har ett bestående och nära företagsekonomiskt förhållande till centralinstitutet eller till ett företag som hör till samma koncern som det. Begreppet centralinstitut definieras inte i lagen utan därmed avses vilket som helst företag till vilket flera företag har ett liknande bestående och nära företagsekonomiskt förhållande.

Bestämmelsen är avsedd att tillämpas i första hand på sådana kooperativa grupper som består av ett centralinstitut, företag som är medlemmar i det och deras dotterföretag, samt på andra grupper som består av sådana företag som har ett gemensamt marknadsförings- och distributionssystem eller andra motsvarande gemensamma funktioner som är centrala för gruppens enhetlighet och som centralinstitutet kan styra med avseende på de företag som hör till företagsgruppen. En typisk situation där bestämmelsen är tillämplig är detaljhandelskedjor och företagskedjor som arbetar enligt franchising-principen. För att motsvara definitionen av grupp räcker inte t.ex. enbart att företagen är anslutna till ett gemensamt stamkundssystem eller att de i huvudsak skaffar de produkter de säljer från samma partiaffär eller att deras produkter tillhandahålls via en gemensam Internetportal. Definitionen täcker dock även t.ex. sådana företagsgrupper som tillhandahåller sina produkter enbart via en gemensam Internetportal, om företagsgruppen i övrigt uppfyller paragrafens krav på en företagsgrupp.

Med företagsgrupp avses enligt 3 punkten även en sådan grupp som består av företag som verkar i samma byggnad eller på samma tomt eller på ett därmed jämförbart klart avgränsat område. Bestämmelsen är avsedd att tillämpas på grupper som består av sådana företag som verkar t.ex. i samma köpcentrum, på samma idrottsstadion, flygfält eller järnvägsstation eller i en annan sådan klart

avgränsad byggnad eller grupp av byggnader som bildar en enhetlig servicehelhet. Om samma företag bedriver affärsverksamhet såväl på ett ovan avsett avgränsat område som på ett affärsställe utanför det, är en förutsättning för att undantaget gällande företagsgrupp skall tillämpas att de elektroniska pengarna eller medlen på kundkontot kan användas som betalning endast i de av företagets affärsställen som ligger inom området i fråga.

7 §. *Tillståndsplikt.* Paragrafen föreslås bli upphävd på grund av 1 a § 1 mom. Lagens innehåll ändrar inte i sak.

8 §. *Firma.* Det föreslås att 1 mom. flyttas till de andra bestämmelserna som enbart tillämpas på depositionsbanker och blir ny 50 § i stället för nuvarande 50 § 1 och 2 mom. Lagens innehåll ändrar inte i sak.

10 §. *Koncession.* Till paragrafen fogas för tydlighetens skull ett nytt 5 mom. där det bestäms att av kreditinstitutets koncession skall framgå om den berättigar till verksamhet som depositionsbank enligt 2 b §, kreditföretag enligt 2 d § eller betalningsförmedlingsföretag enligt 2 e §. Bestämmelsen bidrar till att klarlägga begreppen depositionsbank och insättning, eftersom endast ett kreditinstitut som har koncession för depositionsbank kan höra till insättningsgarantifonden och använda benämningen insättning när det tar emot medel.

13 §. *Minimikapital.* Paragrafen ändras så att minimibeloppet av ett betalningsförmedlingsföretags kapital i enlighet med direktivet om elektroniska pengar blir 1 miljon euro till skillnad från andra kreditinstitut. Paragrafen förändras också så att den för sig om minimikapital i stället av startkapital, eftersom det kapitalkrav som paragrafen avser. Shall tillämpas under kreditinstitutets hela verksamhetstid.

14 §. *Innehåll i depositionsbankens och kreditföretags bolagsordning och stadgar.* Nuvarande 20 § 3 mom. flyttas i oförändrad till denna paragraf, eftersom 20 § upphävs med anledning av förslaget till 2 b §. Paragrafen tillämpas inte på betalningsförmedlingsföretag, eftersom de på grund av 2 e § inte får bedriva sådan verksamhet som paragrafen avser.

17 §. *Upplysningar som skall lämnas fi-*

nansinspektionen. Till 1 mom. fogas en ny 6 punkt, enligt vilken kreditinstitutet inte får inleda sin verksamhet innan det har lämnat Finansinspektionen en utredning över planerad utläggning av kreditinstitutets funktioner. Utredning skall ges såväl om anlitaandet av ombud för affärsverksamheten som om annan viktig utläggning. Utredningen kan också ingå i den skriftliga plan för affärsverksamheten som enligt den praxis Finansinspektionen tillämpar skall fogas till ansökan om koncession.

20 §. *Området för affärsverksamheten.* Paragrafen upphävs eftersom det i 2 b och 2 d § i motsvarighet till 1—3 mom. föreskrivs om den affärsverksamhet som är tillåten för depositionsbanker och kreditföretag medan 4 mom. i enlighet med det ovan sagda blir ny 14 §.

25 §. *Förrättningsställe och anlitaande av ombud.* 1 mom. ändras så att där nämns uttryckligen kreditinstitutets rätt att bedriva affärsverksamhet också genom ombud. För anlitaandet av ombud ställs dock de villkor som anges i förslaget till 2 och 3 mom.

I 1 mom. föreskrivs om de allmänna villkoren för anlitaandet av ombud. Att anlita ombud skall enligt momentet vara tillåtet endast när det inte skadar kreditinstitutets riskkontroll eller interna kontroll eller annan behörig skötsel av affärsverksamheten. Kreditinstitutet skall således innan affärsverksamheten överläts åt ett ombud försäkra sig om att ombudet i sin verksamhet iakttar t.ex. bestämmelserna om marknadsföring av finansiella tjänster och god banksed. I synnerhet skall kreditinstitutet försäkra sig om att anlitaandet av ombud inte försämrar kreditinstitutets möjligheter att kontrollera sina risker eller försvårar kreditinstitutets interna kontroll. Ifall dessa allmänna villkor enligt Finansinspektionens uppfattning inte uppfylls, kan Finansinspektionen med stöd av 13 § lagen om finansinspektionen förbjuda att ombudsavtalet fullföljs eller förlängs.

I 2 mom. föreskrivs dessutom att kreditinstitutet skall försäkra sig om att det av ombudet får alla de uppgifter som behövs för myndighetstillsynen över kreditinstitutet, dess riskkontroll och interna kontroll. I praktiken skall kreditinstitutet ta in ett villkor gällande detta i det avtal som ingås med ombu-

det. I avtalet skall man dessutom komma överens om att dessa uppgifter kan utlämnas till Finansinspektionen för att Finansinspektionen skall kunna försäkra sig om att ombudets verksamhet inte innebär någon risk för kreditinstitutets verksamhet. Sparbanker skall dessutom se till att uppgifterna kan lämnas även till sparbanksinspektionen.

Enligt 3 mom. skall kreditinstitutet göra en skriftlig anmälan om utläggning av verksamhet till Finansinspektionen när det låter ett ombud börja sköta uppgifter som hör till affärsverksamheten. Momentet gäller inte överföring av uppgifter som hör till affärsverksamheten till ett sådant ombud som hör till samma konsolideringsgrupp som kreditinstitutet eller till sammanslutningen av andelsbanker. Uppgifter som hör till affärsverksamheten är uppgifter som hänför sig till verksamhet som i 2 a § 1 mom. definieras som verksamhet som är tillåten för kreditinstitut. Om annan outsourcing än anlitaandet av ombud föreskrivs särskilt i 68 §.

Enligt förslaget till 3 mom. meddelar Finansinspektionen närmare föreskrifter om innehållet i anmälan om utläggning av verksamhet. I föreskriften kan förutsättas en särskild plan för utläggningen, av vilken framgår t.ex. arten och omfattningen av den verksamhet som bedrivs genom ombud, ombudets namn och hemort samt bransch, en utredning om hur den affärsverksamhet som bedrivs genom ombud omfattas av kreditinstitutets interna kontroll och riskkontrollsystem, hur kreditinstitutet kan försäkra sig om att det företag som sköter verksamheten har ekonomiska och andra förutsättningar att sköta de utlagda uppgifterna, hur avsikten är att sköta de utlagda uppgifterna, om ombudet är förhindrat att sköta de utlagda funktionerna (reservplan) samt grunder för uppsägning av ombudsavtalet och uppsägningstiden.

I Finansinspektionens föreskrift kan dessutom definieras vad som med tanke på all den verksamhet som bedrivs av ett företag som tillhandahåller finansiella tjänster är sådant oväsentligt anlitaande av ombud att den anmälan som avses i momentet inte behöver göras. På bedömningen av väsentligheten skall inverka å ena sidan den utlagda verksamhetens art och å andra sidan dess omfattning i förhållande till hela verksamheten. När

väsentligheten bedöms skall uppmärksamhet fästas i synnerhet vid den maximala ekonomiska risk som den verksamhet som ombudet sköter kan orsaka. Som väsentlig outsourcing skall betraktas åtminstone sådant anlitaande av ombud där ombudet i företagets namn och på dess vägnar kan fatta sådana beslut om affärsverksamheten som baserar sig på andra instrument än avtal med standardvillkor och som ökar företagets motparts- eller marknadsrisk. Verksamheten skall således betraktas som väsentlig om ombudet vid företagets inlåning eller utlåning eller annan investering av företagets medel anförtros prövningsrätt vid valet av avtalsparter eller prissättningen av avtalet eller andra centrala avtalsvillkor. Som väsentlig skall likaså betraktas åtminstone sådan affärsverksamhet som baserar sig på avtal med standardvillkor och som är så omfattande att den inverkar på kreditinstitutets medelsförvaltning eller där allmänhetens förtroende för kreditinstitutets verksamhet allmänt taget kan äventyras på grund av eventuella fel eller försummelser från ombudets sida.

50 §. *Depositionsbanks firma.* Paragrafen ändras så att där föreskrivs på samma sätt som i nuvarande 8 § 1 mom. om de särskilda krav som skall ställas på en depositionsbanks firma. Samtidigt upphävs paragrafens nuvarande bestämmelser om definition av deposition och depositionsbankens ensamrätt att ta emot depositioner på grund av förslaget till 2 b och 2 c §, där depositionsbank och insättning definieras. Av dessa definitioner följer att det inte är nödvändigt att särskilt föreskriva om depositionsbankernas ensamrätt att ta emot insättningar. Det undantag gällande Finlands Bank som nu ingår i 50 § 2 mom. flyttas till 2 a §, där det även i övrigt bestäms om undantag gällande mottagandet av återbetalbara medel från allmänheten. Lagens innehåll ändrar inte i sak.

50 a §. *Kundens rätt till grundläggande banktjänster.* I paragrafen föreskrivs om kundens rätt till grundläggande banktjänster. Med grundläggande banktjänster avses i paragrafen inlåningskonton som används för sådan betalningsförmedling som en depositionsbank erbjuder allmänheten på sedvanliga villkor samt instrument som behövs för användningen av kontot, såsom automatkort,

bankkort och koder för Internetbanken. Till grundläggande banktjänster hänförs också sådan skötsel av uppdrag som gäller betalningsförmedling som överensstämmer med kontovillkoren. Till de grundläggande banktjänsterna hänförs däremot inte t.ex. konton med kredit eller kontobetalningsinstrument med kredit.

Paragrafen tillämpas endast på sådana depositionsbanker som erbjuder allmänheten sedvanliga inlåningskonton för allmän betalningsförmedling. Paragrafen förpliktar således inte t.ex. depositionsbanker som är specialiserade på egendomsförvaltning att utvidga sitt urval av tjänster till sedvanliga dagligkonton.

Enligt paragrafen får banken vägra att erbjuda grundläggande banktjänster bara om det föreligger vägande skäl. Kunden skall underrättas om orsaken till vägran. Som vägande skäl kan anses t. ex. att kunden har inte kunnat identifieras på ett pålitligt sätt. Vägran kan också baseras på att kunden har tidigare gjort sig skyldig till ett väsentligt brott mot avtal gällande konton eller kontobetalningsinstrument som behövs för att använda konton. Som vägande skäl kan också anses att banken har grundad anledning att misstänka missbruk.

Vid bedömningen av vägande skäl kan också iaktas varaktigheten av kundförhållandet och egenskaper av kontobetalningsinstrumentet. Om t. ex. det är fråga om en ny kund och banken inte har någon uppfattning om de inkomster, som kommer att insättas på konton eller om inkomsternas regelbundenhet, är banken inte pliktig, åtminstone inte strax vid öppnandet av konton, att erbjuda ett sådant kontobetalningsinstrument, som gör det möjligt för kunden att överskrida sitt konto. Ett sådant kontobetalningsinstrument kan också avslås på grunden av att medel insätts på konton oregelbundet eller endast tillfälligt.

Syftet med paragrafen är att främja tillgången till grundläggande banktjänster. I detta avseende har även prissättningen av tjänsterna betydelse. Den i paragrafen tryggade rätten för kunden till grundläggande banktjänster skall inte i praktiken kunna göras betydande t.ex. genom oskälig och diskriminerande prissättning.

65 j §. *Fordringar som skall ersättas.* Det

föreslås att 1 mom. ändras till följd av den föreslagna ändringen av 50 §. Dessutom ändras markbeloppet i momentet till ett eurobelopp. Lagens innehåll ändrar inte i sak.

66 a §. *Betalningsförmedlingsföretags likviditet.* Det föreslås att till lagen fogas en ny 66 a §, där det bestäms om krav på betalningsförmedlingsföretags likviditet i enlighet med artikel 5 i direktivet om elektroniska pengar. I 1 mom. föreskrivs en särskild investeringsbegränsning för att trygga betalningsförmedlingsföretags likviditet. Ett belopp av betalningsförmedlingsföretagets medel som motsvarar de medel som mottagits från allmänheten mot de elektroniska pengar som företaget gett ut eller för generell betalningsförmedling skall fortlöpande vara placerat i sådana likvida investeringsobjekt med låg risk som avses i paragrafen. Med utgivning av elektroniska pengar jämförs i enlighet med förslaget till 1 § 4 mom. mottagandet av medel på de kundkonton som avses i nämnda moment.

Sådana tillåtna investeringsobjekt som avses i paragrafen är för det första i 76 § 1 mom. I gruppen avsedda fordringar hos offentliga samfund samt fordringar för vilka säkerheten består av ett offentligt samfunds garanti eller en fordran hos ett offentligt samfund. För det andra får medel placeras i en insättning i en finländsk eller därmed jämförbar utländsk bank. För det tredje får medel placeras i andra skuldförbindelser som Finansinspektionen godkänner. I enlighet med förslaget till 4 mom. meddelar Finansinspektionen närmare föreskrifter om godtagbara skuldförbindelser. Finansinspektionens myndigande att meddela föreskrifter skall vara begränsat till genomförande av direktivet om elektroniska pengar. Som en i förslaget till 1 mom. 3 punkten avsedd skuldförbindelse kan således godkännas endast skuldebrev som avses i artikel 5.1 c i direktivet och som är kvalificerade poster enligt artikel 2.12 i direktiv 93/6/EG. Skuldebrev som avses i nämnda artikel är bl.a. skuldebrev som ges ut av kreditinstitut och värdepappersföretag samt under vissa förutsättningar andra företags börsnoterade masskuldebrevslån. Det är ändamålsenligt att låta Finansinspektionen definiera dessa poster närmare genom sina föreskrifter, eftersom nämnda bestämmelse i

direktivet för närvarande har satts i kraft genom Finansinspektionens föreskrifter.

I 1 mom. föreskrivs dessutom i enlighet med direktivet om elektroniska pengar om värdering av de poster som avses i momentet till anskaffningsvärdet eller ett lägre sannolikt värde.

I 2 mom. föreskrivs i enlighet med artikel 5.2 i direktivet om elektroniska pengar att i de investeringsobjekt som avses i 1 mom. 2 och 3 punkten får inte placeras mera sådana medel som avses i 1 mom. än tjugo gånger beloppet av betalningsförmedlingsföretagets kapitalbas.

I 3 mom. föreskrivs i enlighet med artikel 5.6 i direktivet om elektroniska pengar att när de tillgångsposter som avses i 1 mom. sjunker under den gräns som avses i lagrummet skall Finansinspektionen förelägga en tidsfrist inom vilken betalningsförmedlingsföretaget skall vidta åtgärder för att få upp tillgångsposterna på den nivå som avses i 1 mom. Finansinspektionen kan då eller även annars på ansökan av betalningsförmedlingsföretaget för viss tid tillåta att som täckning för betalningsförmedlingsföretagets i 1 mom. avsedda skulder används andra tillgångsposter än sådana som avses i 1 mom. 1—3 punkten. Beloppet av dessa tillgångsposter får dock i enlighet med kraven i nämnda artikel inte överstiga 5 % av beloppet av dessa skulder eller betalningsförmedlingsföretagets kapitalbas, beroende på vilket av dessa belopp som är lägre.

I 4 mom. föreskrivs om bemyndigande för Finansinspektionen att meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av denna paragraf. Bemyndigandet är begränsat till sättande i kraft av detaljerade bestämmelser i direktivet om elektroniska pengar och innebär alltså ingen betydande prövningsrätt.

68 §. Generalklausul om riskkontroll. Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom. och ändras. I det nya 2 mom. föreskrivs att när kreditinstitutet överför uppgifter som är av betydelse med tanke på riskkontrollen eller annan interna kontroll till ett sådant företag som inte hör till samma konsolideringsgrupp som kreditinstitutet eller till sammanslutningen av andelsbanker skall kreditinstitutet göra en anmälan enligt förslaget till 25 § 3 mom. På

sådan utläggning som avses i momentet skall dessutom tillämpas 25 § 2 mom., enligt vilket kreditinstitutet skall se till, i praktiken med hjälp av avtalsvillkor, att det av det företag som sköter kreditinstitutets uppgifter får de uppgifter som behövs för myndighetstillsynen, riskkontrollen och den interna kontrollen och att även tillsynsmyndigheterna har tillgång till dessa uppgifter.

Det föreslås att 3 mom. ändras så att Finansinspektionens rätt att meddela föreskrifter uttryckligen skall gälla även den anmälingsskyldighet som avses i 2 mom. I momentet föreskrivs särskilt att det genom en föreskrift också kan definieras till vilken del utläggning kan betraktas som väsentlig med avseende på tillämpningen av 2 mom.

78 d §. Minimibeloppet för kapitalbasen i betalningsförmedlingsföretaget. I paragrafen bestäms om kravet på ett betalningsförmedlingsföretags soliditet. På depositionsbanker och kreditföretag som bedriver motsvarande verksamhet tillämpas enbart soliditetskravet i 76—78 §, även om verksamheten i praktiken skulle vara begränsad till den verksamhet som är tillåten för betalningsförmedlingsföretag.

I 1 mom. föreskrivs till skillnad från andra kreditinstituts soliditetskrav att ett betalningsförmedlingsföretag skall ha åtminstone en sådan kapitalbas som motsvarar 2 % av det sammanlagda beloppet av betalningsförmedlingsföretagets skulder som baserar sig på medel den tagit emot mot utgivning av elektroniska pengar och för generell betalningsförmedling. Med utgivning av elektroniska pengar jämställs i enlighet med förslaget till 1 § 4 mom. mottagande av medel på i nämnda moment avsedda kundkonton. Om det månatliga genomsnittsvärdet av det sammanlagda beloppet av dylika skulder under de senaste sex månaderna är större än skulderna vid rapporteringsögonblicket, skall kravet på en kapitalbas på 2 % beräknas på detta genomsnittsvärde.

Om betalningsförmedlingsföretaget har verkat mindre än sex månader skall i stället för ovan nämnda genomsnittsvärde användas det värde som betalningsförmedlingsföretaget satt som mål innan verksamheten inleddes. Detta värde skall anges i verksamhetsplanen och Finansinspektionen skall godkän-

na det innan verksamheten inleds.

I 2 mom. föreslås att på de medel som skall investeras i enlighet med 66 a § 2 mom. skall betalningsförmedlingsföretaget tillämpa sådana begränsningar som är nödvändiga för att skydda betalningsförmedlingsföretaget från de marknadsrisker som hänför sig till medlen. Av momentet följer att betalningsförmedlingsföretaget skall ha ett sådant limit- eller annat riskkontrollsystem som kan säkerställa att ett sänkt marknadsvärde på de medel som avses i momentet inte äventyrar betalningsförmedlingsföretagets verksamhetsbetingelser. I lagen anges inga kvantitativa begränsningar för dessa risker och Finansinspektionen kan inte heller på förhand sätta några sådana övre gränser, utan det är betalningsförmedlingsföretagets ledning som skall sätta gränserna. Finansinspektionen kan dock med stöd av generalklausulen i 68 § ingripa i saken om de gränser som ledningen satt är uppenbart otillräckliga.

De föreslagna bestämmelserna motsvarar artikel 5 i direktivet om elektroniska pengar. Finansinspektionen meddelar i enlighet med förslaget till 81 a § närmare föreskrifter om beräkning av kapitalkravet i 1 mom.

81 a §. Närmare föreskrifter. Paragrafen föreslås bli kompletterad med en hänvisning till direktivet om elektroniska pengar. Finansinspektionen kan således meddela de närmare föreskrifter om beräkning av ett betalningsförmedlingsföretags kapitalkrav som följer av kraven i nämnda direktiv. Dessutom ersätts de direktivhänvisningar som finns i den nuvarande paragrafen med en hänvisning till direktiv 2000/12/EG, eftersom de direktiv som det hänvisas till i den nuvarande lagen har sammanslagits till det nämnda nya direktivet.

82 §. Marknadsföring. Det föreslås att 4 mom. upphävs och för att göra lagens uppbyggnad klarare föreslås att motsvarande bestämmelse flyttas till den föreslagna 2 c §. Lagens innehåll ändrar inte i sak.

87 a §. Skyldighet att lösa in elektroniska pengar. I paragrafen föreskrivs i enlighet med artikel 3 i direktivet om elektroniska pengar att den som ger ut elektroniska pengar är skyldig att lösa in de elektroniska pengarna till deras fulla värde. Bestämmelsen gäller både inlösen av oanvända elektroniska peng-

ar som blivit kvar på ett elektroniskt datamedium från innehavaren av datamediet och skyldighet att betala en penningprestation som motsvarar försäljningspriset på en vara eller tjänst som betalats med elektroniska pengar till den som sålt varan eller tjänsten. I avtalet kan man fastställa ett skäligt arvode för inlösen samt en skälig tid inom vilken det oanvända penningvärdet skall inlösas. Genom avtalet kan man också avvika från inlösningsskyldigheten enligt paragrafen när det belopp som skall lösas in är högst 10 euro.

Bestämmelsen skall tillämpas på kreditinstitut och på aktiebolag och andelslag som avses i 1 a § 2 mom. Bestämmelsen skall däremot inte tillämpas på den som ger ut elektroniska pengar med endast ett användningsområde. Bestämmelsen skall inte heller tillämpas på medel som tagits emot på kundkonton.

98 §. Kreditinstitutsbrott. Det föreslås att straffbestämmelserna i nuvarande 1 mom. förtydligas till följd av de ändringar som föreslås ovan. Dessutom bestäms att det skall vara ett straffbart kreditinstitutsbrott att från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran i strid med bestämmelserna i förslaget till 2 a §.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. där det på samma sätt som i 8 kap. 3 § värdepappersmarknadslagen bestäms att det skall vara straffbart att bryta mot informationsskyldigheten i förslaget till 2 a § 4 mom.

99 §. Depositionsbanksbrott. Det föreslås att paragrafen upphävs till följd av ändringarna i 98 §. Lagens innehåll ändrar inte i sak.

101 §. Vite. Det föreslås att 1 mom. ändras så att Finansinspektionen kan förelägga även i 1 a § 2 mom. avsedda företag vite för att effektivisera den rapporteringsskyldighet som avses i 2 mom.

Ikraftträdelse och övergångsbestämmelser

Enligt förslaget till övergångsbestämmelse skall ett företag som när lagen träder i kraft bedriver i lagen avsedd verksamhet som kräver koncession ansöka om koncession eller i 1 a § 2 mom. avsett beslut inom ett år efter att lagen trätt i kraft eller upphöra med den

verksamhet som kräver koncession.

De bestämmelser som föreslås i denna lag tillämpas inte retroaktivt på sådana medel som har tagits emot före lagens ikraftträdande och inte på sådana elektroniska pengar som har getts ut före ikraftträdandet.

Bestämmelser om övergångstiden i fråga om sparkasseverksamhet ingår nedan i förslaget till lag om upphävande av 21 kap. lagen om andelslag. Enligt förslaget till övergångsbestämmelse skall andelslag som bedriver sparkasseverksamhet ordna sin finansiering i enlighet med denna lag inom tio år efter att lagen trätt i kraft. Det föreslås också att i andelslag som bedriver sparkasseverksamhet får beloppet av medel som är återbetalbara vid anfordran inte överstiga 6000 euro per kund efter en övergångstid på fem år.

De avtal om utläggning av verksamhet som avses i 25 och 68 § skall anmälas även till den del som dylika avtal har ingåtts före lagens ikraftträdande. Dylika avtal får dock anmälas inom sex månader efter att lagen trätt i kraft.

1.2. Lag om värdepappersföretag

13 §. Minimikapital. Det föreslås att de kapitalkrav som anges i mark i 1 och 2 mom. ändras till euro och så att beloppet motsvarar kraven i rådets direktiv 93/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut. Hänvisningen i 2 mom. ändras dessutom till följd av de ändringar som föreslås i 16 §. Paragrafens rubrik och 1 och 2 mom. ändras dessutom så att i dem hänvisas till minimikapital i stället för startkapital, eftersom det krav på minimikapital som anges i paragrafen är avsett att tillämpas under värdepappersföretagets hela verksamhetstid. Till följd av ändringen föreslås att bestämmelsen i 4 mom. om bolagsordningens förbud mot att sänka aktiekapitalet upphävs som onödig. Innehållet i 1 och 2 mom. ändrar inte i sak.

Bestämmelsen om inbetalning av aktiekapitalet i pengar i nuvarande 3 mom. Förändras, eftersom de bestämmelser om apportegendom som numera finns i lagen om aktiebolag räcker till för att säkerställa att de medel som är placerade i startkapitalet motsva-

rar aktiekapitalets nominella värde.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 moment, så att det nu .Varande 3 mom. blir 4 mom. Enligt momentet startkapitalet för ett värdepappersföretag som från kunderna tar emot återbetalbara medel på konto skall vara minst 5 miljoner euro. Av ett värdepappersföretag skall krävas ett lika stort kapital som i fråga om kreditinstitut. I momentet konstateras dessutom särskilt att i fråga om ett värdepappersföretag som bedriver verksamhet som avses i förslaget till 16 § 2 mom. 3 eller 4 mom. skall krävas ett minimikapital på 5 miljoner mark. Kravet motsvarar de krav som ställs i annan lagstiftning som gäller saken. För att få rättigheter som clearingmedlem skall aktiekapitalet enligt 4 a kap. 8 § 5 punkten värdepappersmarknadslagen uppgå till minst fem miljoner euro och enligt 2 kap. 7 § lagen om värdeandelssystemet (826/1991) skall ett kontoförande instituts eget kapital uppgå till minst fem miljoner euro.

16 §. Rörelse. I paragrafen föreskrivs om den affärsverksamhet (sidotjänster) som är tillåten för värdepappersföretag vid sidan av investeringstjänster. För att underlätta anmälningsförfarandet indelas de sidotjänster som nämns i paragrafen i två grupper så att i 1 mom. uppräknas de sidotjänster som nämns i investeringstjänstdirektivet och i 2 mom. andra sidotjänster.

Det föreslås att 1 mom. 1 punkten ändras i motsvarighet till investeringstjänstdirektivet så att ett värdepappersföretag skall ha rätt att bevilja krediter och annan finansiering i anslutning till investeringstjänster även för egen räkning. Sådan verksamhet skall inte betraktas som kreditinstitutsverksamhet som avses i kreditinstitutslagen ens när ett värdepappersföretag tar emot återbetalbara medel från allmänheten, om finansieringen beviljas i samband med tillhandahållandet av investeringstjänster, t.ex. för att finansiera köp av värdepapper som förmedlas av värdepappersföretaget.

Till 1 mom. fogas en ny 2 punkt, där det bestäms om tillhandahållandet av rådgivning i fråga om kapitalstrukturer, affärsverksamhetsstrategier och närliggande frågor samt råd och tjänster avseende fusioner och företagsförvärv. Punkten motsvarar de sidotjäns-

ter som nämns i punkt 4 i avsnitt C i bilagan till investeringstjänstdirektivet. Ovan nämnda rådgivningsservice har i tillsynspraxis med stöd av principen om direktivets direkta verkan tolkats som investerings- och finansieringsrådgivning som gäller investeringsobjekt enligt 16 § 1 mom. 6 punkten lagen om värdepappersföretag trots att det inte direkt är fråga om rådgivning som gäller investeringsobjekt.

Enligt artikel 3.1 i investeringstjänstdirektivet får ett värdepappersföretags auktorisation omfatta en eller flera av de sidotjänster som avses i avsnitt C i bilagan till direktivet. För tydlighetens skull bör den paragraf som gäller sidotjänster innehålla bestämmelser om ovan nämnda rådgivning till företag.

Till 1 mom. 3 punkten fogas ett omnämnande av tjänster i anslutning till emissionsgaranti.

I 2 mom. föreskrivs om andra sidotjänster än sådana som nämns i investeringstjänstdirektivet. Till momentet fogas en ny 1 punkt, där det bestäms om värdepappersföretags rätt att ta emot återbetalbara medel från kunder på konto utan hinder av vad som i förslaget till 2 a § kreditinstitutslagen föreskrivs om rätten att ta emot återbetalbara medel från allmänheten och vad som i 52 § lagen om värdepappersföretag och 4 kap. 5 a § värdepappersmarknadslagen föreskrivs om separat förvaring av kundmedel. Värdepappersföretag får ta emot medel från kunder endast i samband med tillhandahållandet av investeringstjänster. I praktiken skall mottagandet av medel från en kund således hänföra sig till egendomsförvaltning, värdepappersförmedling eller annat tillhandahållande av sådana investeringstjänster som förutsätter att de avgifter som hänför sig till investeringstjänsten betalas av kundens medel. Generell betalningsförmedling skall inte tillåtas i fråga om dessa medel, men bestämmelsen möjliggör ett avtal enligt vilket kunden har rätt att ta ut hela beloppet eller en del av det kontant innan investeringstjänsten förvärvas.

Rätten att ta emot medel skall framgå av värdepappersföretagets koncession. För mottagandet av medel ställs inga kvantitativa begränsningar. Av ett värdepappersföretag som har rätt att ta emot medel förutsätts, liksom av kreditinstitut, ett minimikapital på minst

5 miljoner euro.

Ett värdepappersföretag behöver inte åtskilja medel som avses i 1 punkten från de egna tillgångarna i enlighet med 52 § lagen om värdepappersföretag och 4 kap. 5 a § värdepappersmarknadslagen, utan medlen skall upptas som värdepappersföretagets skuld i balansräkningen. Ifall att värdepappersföretaget blir insolvent skall medlen räknas till värdepappersföretagets tillgångar.

De medel som avses i punkten hör till de fordringar som skall ersättas investerarna ur ersättningsfonden. Om detta bestäms i 32 § 1 mom., 39 § 1 mom. och 40 § 1 mom.

I 2 mom. 6 punkten bestäms om rätten att tillhandahålla annan investerings- och finansieringsrådgivning än sådan som avses ovan i denna paragraf. Härmed avses annan rådgivning än investerings- och finansieringsrådgivning som gäller investeringsobjekt enligt 16 § 1 mom. 4 punkten. Ett värdepappersföretag kan med stöd av denna rätt erbjuda en kund rådgivning gällande placering av medel i andra investeringsobjekt än sådana som avses i lagen om värdepappersföretag. Dylika andra objekt kan vara investeringsrelaterade försäkringar, fastigheter eller värdeföremål.

Till 2 mom. fogas en ny 7 punkt, där det bestäms om tillhandahållande av annan service som har nära anknytning till den verksamhet som nämns i paragrafen. Sådan service som avses i punkten kan vara juridisk rådgivning eller skatterådgivning som ansluter sig till investeringsverksamheten.

Nuvarande 2 mom. blir 3 mom. Med stöd av det normgivningsbemyndigande som ingår i det skall Finansinspektionen ha rätt att meddela närmare föreskrifter även om det förfarande som skall iaktas vid mottagandet av medel som avses i 2 mom. 1 punkten. Finansinspektionen kan t.ex. bestämma att avtalet om mottagande av medel skall innehålla information om att ifall värdepappersföretaget blir insolvent skall de medel som avtalet avser räknas till värdepappersföretagets tillgångar.

16 b §. Förrättningsställe och anlitande av ombud. Det föreslås att en paragraf som motsvarar förslaget till 25 § kreditinstitutslagen skall fogas till lagen.

29 §. Generalklausul om riskkontroll. Det föreslås att paragrafen ändras på samma sätt

som 68 § kreditinstitutslagen.

38 §. *Investerarskyddets omfattning.* I paragrafen definieras de investerare som omfattas av ersättningskyddet. För närvarande omfattar det skydd som avses i bestämmelsen alla de tjänster som tillhandahålls av ett värdepappersföretag, varvid värdepappersföretaget antingen kan inneha kundens medel eller har rätt att annars förvalta kundens medel. I fråga om dessa tjänster har det ansetts föreligga risk för att kundens medel sammanblandas med värdepappersföretagets tillgångar eller att de av någon annan orsak inte kan återbördas till kunden ifall värdepappersföretaget blir insolvent. Nämnade risk föreligger också i fråga om medel enligt förslaget till 16 § 2 mom. 1 punkten. När ett värdepappersföretag blir insolvent i enlighet med nämnda punkt skall de medel som mottagits på värdepappersföretagets konto räknas till värdepappersföretagets tillgångar. Av denna orsak föreslås i paragrafen att investerarnas ersättningskydd även skall omfatta investerare av vilka värdepappersföretaget har tagit emot medel som avses i 16 § 1 mom. 2 punkten på konto.

39 §. *Ersättningskyldighetens inträdande.* Till 1 mom. fogas en hänvisning till 16 § 2 mom. 1 punkten, varvid en investerare vars medel värdepappersföretaget har tagit emot på ett konto som avses i ovan nämnda lagrum och vars klara och ostridiga fordringar värdepappersföretaget inte har betalat kan göra ansökan enligt 1 mom. till Finansinspektionen.

40 §. *Fordringar som ersätts.* I 1 mom. definieras vilka fordringar som ersätts. Medel på ett konto som avses i 16 § 2 mom. 1 punkten omfattas av ersättningskyddet, så en hänvisning till nämnda lagrum fogas till 1 mom.

Det maximala ersättningsbelopp som enligt 1 mom. skall betalas till en och samma investerare omvandlas till euro, varvid det maximala ersättningsbeloppet blir 20 000 euro.

Till paragrafen fogas ett nytt 6 mom. enligt vilken kreditinstitut som hör till sammanslutningen av andelsbanker betraktas som ett enda kreditinstitut i fråga om ersättningskyddet. Bestämmelsen motsvarar 65 j § 6 mom. kreditinstitutslagen, vilket gäller fordringar som ersätts ur insättningsgaranti-

fonden. Enligt den betraktas vid tillämpningen av paragrafen depositionsbanker som på basis av lag, avtal eller något annat arrangemang helt eller delvis ansvarar för varandras skulder eller förbindelser som en enda depositionsbank. Att ovan nämnda bestämmelse om sammanslutningen av andelsbanker fogas till lagen är motiverat med beaktande av att kreditinstitut som hör till sammanslutningen av andelsbanker enligt 36 § 3 mom. betraktas som ett enda kreditinstitut då ersättningsfondens garantiavgift beräknas.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Ett värdepappersföretag som när lagen träder i kraft bedriver i 52 § angiven inlåning av kundmedel på grundval av ett särskilt avtal enligt lagrummet skall upphöra med denna verksamhet inom 12 månader efter lagens ikraftträdande, om det inte under denna tid har erhållit koncession för verksamhet enligt förslaget till 16 § 2 mom. 1 punkten.

Sådana avtal om utläggning av verksamhet som avses i 16 b och 29 § skall också anmälas i den mån sådana avtal har ingåtts före lagens ikraftträdande. Sådana avtal skall få anmälas inom sex månader efter att lagen trätt i kraft.

1.3. Lag om finansinspektionen

15 b §. *Förbud mot och begränsning av tillhandahållande av investeringstjänster.* Bemyndigandet att utfärda verksamhetsförbud i 1 mom. utvidgas så att Finansinspektionen kan förbjuda ett värdepappersföretag även att ta emot medel som avses i förslaget till 16 § 2 mom. 1 punkten i en situation där det finns skäl att misstänka att insolvens hotar.

20 §. *Tillsynsavgift.* Det föreslås att 1 mom. ändras så att tillsynsavgift får uppbäras även av företag som avses i förslaget till 1 a § 2 mom. kreditinstitutslagen för att täcka de kostnader som Finansinspektionen åsamkas av tillsynen över den rapporteringsskyldighet som anges i 2 mom. i nämnda paragraf.

1.4. Lag om upphävande av 21 kap. lagen om andelslag

1 §. På grund av de ändringar som görs i kreditinstitutslagen föreslås att 21 kap. lagen om andelslag upphävs. När de andelslag som avses i kapitlet och som för närvarande bedriver sparkasseverksamhet tar emot medel från allmänheten skall alltså tillämpas enbart vad som bestäms i kreditinstitutslagen och värdepappersmarknadslagen. För sparkassorna föreskrivs dock en särskild övergångstid i 2 §.

2 §. I paragrafen föreslås en särskild tio år lång övergångstid för dem som bedriver sparkasseverksamhet inom vilken de skall ordna mottagandet av medel från allmänheten i enlighet med de bestämmelser som föreslås i kreditinstitutslagen. När denna övergångstid går ut får beloppet av medlen på kundkontona i de andelslag som bedrivit sparkasseverksamhet inte överstiga det maximalbelopp per kund som anges i 2 a § lag om kreditinstitut. Enligt förslaget i 3 mom. skall det efter 31.12.2007 tillämpas en gräns av 6000 euro på sådana medlemsplaceringar, som skall återbetalas på anfordran. Till andra delar skall de av lagen om andelslag upphävda stadgandena tillämpas ända till den i 2 mom. avsedda tio år långa övergångstidens utgång.

Om det sammanlagda beloppet av sådana medlemsplaceringar som har mottagits av en och samma medlem och som skall återbetalas på anfordran överstiger 3000 euro när den i 2 mom. avsedda övergångstiden går ut, eller om det motsvarande beloppet överstiger 6000 euro, när den i 3 mom. avsedda övergångstiden går ut, skall andelslaget deponera det överstigande beloppet hos länsstyrelsen inom sex månader från övergångsperiodens utgång enligt lagen om deponering av pengar, värdeandelar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgöringskyldighet (281/1931). För att säkra att en medlem inte slutligt förlorar sin rätt till medlemsplaceringen, tillämpas 3 och 7 § den nämnda lagen inte på det deponerade beloppet. Andelslaget skall också senast tre månader före övergångstidens utgång underätta medlemmar om andelslagets skyldighet att deponera medlen.

1.5. Lag om införande av lagen om andelslag

Enligt den gamla lagen om andelslag (247/1954) tillämpades kraven på antalet medlemmar och minimikapital i ett andelslag som bedriver sparkasseverksamhet inte på ett sådant handelslag som hade inlett sin sparkasseverksamhet före den 1 juli 1996. I den nya lagen om införande av lagen om andelslag (1489/2001) ingår inte någon motsvarande övergångsbestämmelse. Efter det att den nya lagen trädde i kraft har det framkommit att nio till S-gruppen hörande lokala handelslag som har sparkassor fortfarande inte uppfyller nämnda krav. Det är nödvändigt att bibehålla det undantag som gäller små handelslag för att de störningsfritt skall kunna fortsätta sparkasseverksamheten under den övergångsperiod på 10 år som föreslås ovan i punkt 1.4. Det föreslås att det föreskrivs om undantaget i 24 § lagen om införande av lagen om andelslag på motsvarande sätt som i övergångsbestämmelsen i 16 § i den gamla lagen om andelslag.

1.6. Värdepappersmarknadslag

Det föreslås att 5 kap. 4 a § 2 mom. ändras på grund av förslaget till 16 § 2 mom. 1 punkten lagen om värdepappersföretag.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter de har antagits och blivit stadfästa.

3. Lagstiftningsordning

I denna proposition föreslås att definitionen av affärsverksamhet som enligt lagen omfattas av koncession utvidgas i fråga om generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar. Att denna verksamhet beläggs med koncession baserar sig på behovet att skydda betalningssystemens ostörda funktion och främja förtroendet för betalning på elektronisk väg samt i fråga om utgivningen av elektroniska pengar dessutom på de tvingande bestämmelserna i direktivet om elektroniska pengar. Regleringen är av sam-

ma karaktär som den reglering som för närvarande tillämpas på kreditinstitut. Även en konsekvent lagstiftning och ett rättvist bemötande av de företag som är verksamma på finansmarknaden förutsätter således att mottagandet av medel från allmänheten i samband med omfattande generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar underkastas samma krav och begränsningar oberoende om denna verksamhet bedrivs av en depositionsbank enligt den nuvarande lagen eller av ett annat kreditinstitut eller av ett företag som specialiserat sig på enbart dylik verksamhet.

I propositionen föreslås att Finansinspektionens rätt att meddela föreskrifter utökas i viss mån. Utökningen gäller genomförandet av vissa detaljerade bestämmelser i direktivet om elektroniska pengar inom ramen för den rambestämmelse som föreslås i 66 §. De föreskrifter Finansinspektionen meddelar baserar sig på direktivets tvingande bestämmelser

och motsvarar de föreskrifter som Finansinspektionen med stöd av den nuvarande lagen har rätt att meddela för genomförandet av vissa detaljerade krav i direktivet.

I propositionen föreslås att bestämmelserna om sparkasseverksamhet i lagen om andelslag upphävs efter en övergångstid på fem år. När övergångstiden går ut leder förslaget till vissa lagbestämda ändringar i avtalen mellan andelslagen och deras medlemmar. Även om de föreslagna bestämmelserna innebär retroaktiva ingrepp i gällande avtal, kan propositionens verkningar i synnerhet med beaktande av övergångstidens längd inte betraktas som betydande i detta avseende.

Av ovan anförda skäl har det ansetts att lagen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Det är dock nödvändigt att begära grundlagsutskottets utlåtande om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av kreditinstitutslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i kreditinstitutslagen av den 30 december 1993 (1607/1993) 7 §, 8 § 1 mom., 20 §, 82 § 4 mom. och 99 §,

av dessa lagrum 20 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1340/1997 och 524/1998 samt 82 § 4 mom. och 99 § sådana de lyder i lag 418/1996,

ändras 1-3 och 13 §, 17 § 1 mom. 5 punkten, 25 och 50 §, 65 j § 1 mom., 68 § 2 mom., 81 a och 98 § samt 101 § 1 mom..

av dessa lagrum 2 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1500/2001, 3 § och 68 § 2 mom., sådana de lyder i nämnda lag 45/2002, 13 § sådan den lyder i nämnda lag 1500/2001, 17 § 1 mom. 5 punkten sådan den lyder i lag 949/1996, 50 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 418/1996, 65 j § 1 mom. sådant det lyder i nämnda lag 524/1998, 81 a § sådant den lyder i nämnda lag 1340/1997 och 98 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 577/1998 och nämnda lag 1500/2001, samt

fogas till lagen nya 1 a, 2 a-2 e och 5 c §, till 10 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 570/1996 och i nämnda lag 524/1998, ett nytt 5 mom., till lagen en ny 14 § i stället för den 14 § som upphävts genom nämnda lag 1500/2001, till 17 § 1 mom., sådan det lyder delvis ändrat i nämnda lag 949/1996 en ny 6 punkt, till lagen nya 50 a och 66 a §, till 68 §, sådan den lyder i nämnda lagar 1340/1997 och 45/2002, ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. blir 3 mom. och till lagen nya 78 d och 87 a §, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på affärsverksamhet (kreditinstitutsverksamhet) där återbetalbara medel tas emot från allmänheten samt

1) krediter eller annan finansiering erbjuds för egen räkning, eller

2) generell betalningsförmedling bedrivs eller elektroniska pengar ges ut.

I denna lag bestäms dessutom om ensamrätt för kreditinstituten att i affärsverksamhet ta emot återbetalbara medel från allmänheten samt om undantag från detta.

Som finansiering enligt 1 mom. 1 punkten betraktas inte betalningstid som den som säljer varor eller tjänster beviljar köparen och inte finansiering uteslutande till sådana företag inom samma koncern som inte erbjuder finansiering enligt 1 mom. inom ramen för

sin affärsverksamhet. Utgivning av sådana elektroniska pengar som endast den som ger ut de elektroniska pengarna själv godkänner som betalning betraktas inte som utgivning av elektroniska pengar enligt 1 mom. 2 punkten.

Med elektroniska pengar avses i denna lag ett penningvärde som har lagrats på ett elektroniskt datamedium mot att ett lika stort penningbelopp har betalats till den som ger ut de elektroniska pengarna och som ett eller flera företag har förbundit sig att godkänna som betalning.

Vad som i denna lag bestäms om utgivning av elektroniska pengar tillämpas också när medel som skall återbetalas på anfordran tas emot från allmänheten på ett sådant konto vars medel kan användas till betalning av varor eller tjänster som ett eller flera företag säljer samt vars medel kan tas ut kontant (*kundkonto*).

Med medel som skall återbetalas på anfordran avses i denna lag sådana medel som inlånats för en icke angiven tid och som fordringsägaren enligt avtalsvillkoren kan säga upp till betalning genast eller efter högst 30 dagars uppsägningstid samt medel som inlånats för viss tid och vilkas lånetid är högst 30 dagar eller vilka fordringsägaren kan säga upp före förfallodagen även i andra fall än de exceptionella fall som särskilt nämns i avtalsvillkoren.

1 a §

Tillståndsplikt för kreditinstitutsverksamhet och undantag därifrån

Kreditinstitutsverksamhet får inte bedrivas utan koncession enligt denna lag.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. får aktiebolag eller andelslag bedriva begränsad kreditinstitutsverksamhet utan koncession. Med *begränsad kreditinstitutsverksamhet* avses i denna lag

1) tillhandahållande av sådan finansiering med vilken syftet är att bevilja betalningstid vid köp av varor eller tjänster som säljs av ett företag som hör till samma i 5 c § avsedda företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget,

2) mottagande av återbetalbara medel från allmänheten på sådana kundkonton vars medel kan användas enbart till betalning av varor eller tjänster som säljs av ett företag som hör till samma i 5 c § avsedda företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget samt vars medel kan tas ut kontant, och

3) utgivning av sådana elektroniska pengar som enbart företag som hör till samma i 5 c § avsedda företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget godkänner som betalning.

Ett aktiebolag eller ett andelslag som har för avsikt att bedriva begränsad kreditinstitutsverksamhet skall göra anmälan därom till Finansinspektionen innan verksamheten inleds. Ett aktiebolag eller ett andelslag som bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet skall dessutom utan dröjsmål underrätta Finansinspektionen när verksamheten upphör eller betydande förändringar inträffar i verksamhetens omfattning. Finansinspektionen skall inom tre månader efter att ha tagit emot

anmälan besluta om den planerade verksamheten är begränsad kreditinstitutsverksamhet. Finansinspektionen skall utan dröjsmål återkalla beslutet, om verksamheten inte längre är begränsad kreditinstitutsverksamhet.

På ett aktiebolag eller ett andelslag som bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet tillämpas inte bestämmelserna i denna lag, med undantag av 2 a §, 2 c § 2 mom. samt 98, 87 a och 101 §.

Ett aktiebolag eller ett andelslag som bedriver verksamhet enligt 2 mom. 2 eller 3 punkten skall varje kvartal meddela Finansinspektionen det sammanlagda beloppet av de skulder som baserar sig på de elektroniska pengar som aktiebolaget eller andelslaget gett ut och på kundkonton i aktiebolaget eller andelslaget. Finansinspektionen har dessutom rätt att av ett aktiebolag eller ett andelslag som bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet få de andra uppgifter som behövs för tillämpningen av denna paragraf.

På ett aktiebolag eller ett andelslag som bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet tillämpas inte vad som i någon annan lag bestäms om kreditinstitut. På ett sådant aktiebolag eller andelslag tillämpas dock lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998).

2 §

Kreditinstitut

Ett kreditinstitut är ett företag som har koncession för kreditinstitutsverksamhet. Ett kreditinstitut kan vara en depositionsbank, ett kreditföretag eller ett betalningsförmedlingsföretag.

2 a §

Kreditinstituts ensamrätt att från allmänheten ta emot återbetalbara medel och undantag därifrån

Andra än kreditinstitut får inte bedriva affärsverksamhet där återbetalbara medel tas emot från allmänheten på andra sätt än genom emission av värdepapper som avses i värdepappersmarknadslagen (495/1989), om inte något annat bestäms i denna paragraf.

Vad som bestäms i denna paragraf begränsar dock inte Finlands Banks rätt att från allmänheten ta emot återbetalbara medel, fondbolags rätt att bedriva fondverksamhet enligt lagen om placeringsfonder (48/1999), värdepappersföretags rätt att från allmänheten ta emot återbetalbara medel i enlighet med lagen om värdepappersföretag (579/1996) eller försäkringsanstalters rätt att bedriva försäkringsrörelse enligt lagen om försäkringsbolag (1062/1979). Vad som bestäms i denna paragraf begränsar inte heller försäljningen av sådana betalningsmedel som inte är elektroniska pengar.

Ett aktiebolag eller ett andelslag får utan hinder av 1 mom. från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran på ett sådant kundkonto vars medel kan användas enbart till betalning av varor eller tjänster som aktiebolaget eller andelslaget självt säljer samt vars medel kan tas ut kontant samt ge ut sådana elektroniska pengar som endast aktiebolaget eller andelslaget självt godkänner som betalning. Aktiebolag och andelslag som bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet får dessutom från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran på kundkonton som avses i 1 a § 2 mom. 2 punkten och ge ut elektroniska pengar som avses i 1 a § 2 mom. 3 punkten.

Ett aktiebolag eller ett andelslag som avses i 2 mom. eller, om aktiebolaget eller andelslaget hör till en företagsgrupp enligt 5 c §, alla aktiebolag och andelslag som hör till samma företagsgrupp tillsammans får från en och samma kund ta emot högst ett belopp som motsvarar 3 000 euro på ett kundkonto. Ett aktiebolag eller andelslag som avses i 2 mom. får på ett samma elektroniska datamedium lagra elektroniska pengar högst till ett belopp som motsvarar 150 euro.

Aktiebolag och andelslag får utan hinder av 1 mom. erbjuda allmänheten andra skuldförbindelser än sådana som skall återbetalas på anfordran. Om sådana skuldförbindelser erbjuds allmänheten på andra sätt än genom att värdepapper enligt värdepappersmarknadslagen sätts i omlopp bland allmänheten, skall aktiebolaget eller andelslaget upprätta och offentliggöra delårsrapport, årsrapport, bokslut och bokslutskommuniké med iakttagande i tillämpliga delar av 2 kap. 5, 5 a, 6 och

6 a § värdepappersmarknadslagen. På undantag från den informationsskyldighet som föreskrivs i denna paragraf tillämpas 2 kap. 11 § värdepappersmarknadslagen.

2 b §

Depositionsbank

En depositionsbank är ett kreditinstitut som får ta emot insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten samt bedriva verksamhet enligt 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten. Depositionsbanker får bedriva affärsverksamhet enligt 2 mom. i denna paragraf och därtill ansluten verksamhet.

Depositionsbankers affärsverksamhet omfattar

- 1) mottagande av insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten,
 - 2) annan medelsanskaffning,
 - 3) kreditgivning och finansieringsverksamhet samt andra finansieringsarrangemang,
 - 4) finansieringsleasing,
 - 5) generell betalningsförmedling och annan betalningsrörelse,
 - 6) utgivning av elektroniska pengar, databehandling i anslutning därtill och lagring av data på elektroniska datamedier på andra företags vägnar,
 - 7) inkassering av betalningar,
 - 8) valutaväxling,
 - 9) notariatverksamhet
 - 10) handel med värdepapper och annan värdepappersverksamhet,
 - 11) garantiverksamhet,
 - 12) kreditupplysningsverksamhet,
 - 13) i anslutning till bostadssparande förmedling av bostadsaktier och bostadsandelar samt fastigheter som kommer att användas som egen bostad,
 - 14) annan verksamhet som kan jämföras med verksamhet som anges i 1—13 punkten.
- En depositionsbank får dessutom tillhandahålla posttjänster enligt avtal med någon som har koncession för postförmedling samt utföra administrativa tjänster för företag inom samma koncern eller konsolideringsgrupp som depositionsbanken.

En depositionsbank kan vara ett aktiebolag,

ett andelslag eller en sparbank.

Depositionsbanker skall höra till insättningsgarantifonden enligt 6 a kap.

2 c §

Insättning

Med *insättning* avses i denna lag sådana återbetalbara penningmedel som skall ersättas helt eller delvis ur insättningsgarantifonden i enlighet med 65 j §.

Vid marknadsföring får ordet ”insättning” användas, antingen som sådant eller i ett sammansatt ord, endast i fråga om sådana penningmedel som avses i 1 mom. Vid marknadsföring som gäller mottagande av andra återbetalbara medel från allmänheten får förfarandet inte heller försvåra särskiljandet av insättningar från andra återbetalbara medel.

2 d §

Kreditföretag

Ett *kreditföretag* är ett kreditinstitut som från allmänheten får ta emot andra återbetalbara medel än insättningar samt bedriva verksamhet som avses i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten.

Kreditföretag får bedriva affärsverksamhet enligt 2 b § 2 mom. och därtill ansluten verksamhet med undantag av mottagande av insättningar från allmänheten. Kreditföretag får inte heller från allmänheten ta emot andra medel som skall återbetalas på anfordran annat än i samband med generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar. Kreditföretag får bedriva hypoteksbanksverksamhet på det sätt som bestäms i lagen om hypoteksbanker (1240/1999).

Ett kreditföretag kan vara ett aktiebolag, ett andelslag eller en hypoteksörening enligt lagen om hypoteksöreningar (936/1978).

På medel som ett kreditföretag tagit emot för generell betalningsförmedling på ett konto och som skall återbetalas på anfordran tillämpas vad som i 51—54 § bestäms om insättningar.

2 e §

Betalningsförmedlingsföretag

Ett *betalningsförmedlingsföretag* är ett kreditinstitut som får bedriva verksamhet enligt 1 § 1 mom. 2 punkten.

Betalningsförmedlingsföretag får bedriva affärsverksamhet som avses i 2 a § 2 mom. 1, 2, 5, 6 och 8 punkten och därtill ansluten affärsverksamhet med undantag av mottagande av insättningar från allmänheten. Betalningsförmedlingsföretag får inte heller från allmänheten ta emot andra medel som skall återbetalas på anfordran annat än i samband med generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar. Betalningsförmedlingsföretag får inte bevilja kredit.

Ett betalningsförmedlingsföretag kan vara ett aktiebolag eller ett andelslag.

Ett betalningsförmedlingsföretag får inte inneha aktier eller andelar i andra sammanslutningar än tjänsteföretag som avses i 3 a §. Ett betalningsförmedlingsföretag får inte använda andra derivatinstrument än sådana ränte- och valutakursrelaterade standardiserade derivatinstrument som dagligen är föremål för säkerhetskrav och vars syfte är att täcka de risker som hänför sig till betalningsförmedlingsföretagets tillgångar och skulder.

På medel som ett betalningsförmedlingsföretag tagit emot för generell betalningsförmedling på ett konto och som skall återbetalas på anfordran tillämpas vad som i 51—54 § bestäms om insättningar.

3 §

Finansiella institut

Med *finansiella institut* avses i denna lag sammanslutningar, med undantag för kreditinstitut, vilka såsom sin huvudsakliga verksamhet tillhandahåller tjänster som avses i 2 b § 2 mom. 3—11 punkten eller förvärvar ägarandelar. Som finansiella institut betraktas inte försäkringsammanslutningar enligt lagen om försäkringsbolag (1062/1979) och inte konglomerats holdningsammanslutningar enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat (45/2002).

5 c §

Företagsgrupp

Med företagsgrupp avses i denna lag

- 1) en koncern enligt bokföringslagen,
- 2) en grupp som består av ett centralinstitut, företag som hör till samma koncern som centralinstitutet samt sådana företag som har ett nära och bestående företagsekonomiskt förhållande till centralinstitutet eller till ett företag som hör till samma koncern som centralinstitutet, eller
- 3) företag som verkar i samma byggnad eller på samma tomt eller på ett därmed jämförbart klart avgränsat område.

10 §

Koncession

Koncession kan beviljas för verksamhet som depositionsbank, kreditföretag eller betalningsförmedlingsföretag.

13 §

Minimikapital

Aktiekapitalet, andelskapitalet eller grundkapitalet för en depositionsbank och ett kreditföretag skall vara minst 5 miljoner euro. Aktie- eller andelskapitalet för ett betalningsförmedlingsföretag skall vara minst 1 miljon euro. Kapitalet skall vara tecknat i sin helhet när koncessionen beviljas.

14 §

Innehållet i depositionsbankers och kreditföretags bolagsordning och stadgar

I en depositionsbanks och ett kreditföretags bolagsordning eller stadgar skall anges huruvida depositionsbanken eller kreditföretaget tillhandahåller eller inte tillhandahåller investeringstjänster enligt 3 § lagen om värdepappersföretag samt förvarings- och förvaltningstjänster enligt 16 § 1 mom. 5 punkten i nämnda lag.

17 §

Upplysningar som skall lämnas Finansinspektionen

Kreditinstitutet får inte inleda sin verksamhet innan det har fått koncession och lämnat Finansinspektionen

5) en utredning över betydande bindningar enligt 4 a § mellan kreditinstitutet och någon annan juridisk eller fysisk person,

6) en utredning över i vilken omfattning kreditinstitutet ämnar tillhandahålla tjänster genom ombud eller låta ett annat företag sköta uppgifter som ansluter sig till riskkontrollen och den interna kontrollen.

25 §

Förrättningsställe och anlitande av ombud

Kreditinstitutet skall för sin verksamhet ha åtminstone ett fast förrättningsställe. Det kan dessutom bedriva verksamhet i filialer och på andra verksamhetsställen. Kreditinstitutet kan bedriva affärsverksamhet också genom ett ombud om anlitaandet av ombud inte skadar kreditinstitutets riskkontroll och interna kontroll eller övrig skötsel av kreditinstitutets affärsverksamhet.

När kreditinstitutet låter ett ombud sköta affärsverksamheten skall det se till att ombudet fortlöpande ger kreditinstitutet de uppgifter som behövs för myndighetstillsynen över kreditinstitutet och för kreditinstitutets riskkontroll och interna kontroll, och att kreditinstitutet kan lämna dessa uppgifter vidare till Finansinspektionen samt dessutom till sparbanksinspektionen, om kreditinstitutet övervakas av sparbanksinspektionen.

Ett kreditinstitut som har för avsikt att bedriva affärsverksamhet genom ett ombud som inte hör till samma konsolideringsgrupp eller i lagen om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform (1504/2001) avsedda sammanslutning som kreditinstitutet skall anmäla detta till Finansinspektionen innan verksamheten överförs till ombudet. Finansinspektionen meddelar närmare föreskrifter om innehållet i anmälan samt om när

den affärsverksamhet som bedrivs genom ombud kan anses vara så ringa att anmälan inte behöver göras. Vad som bestäms i detta moment tillämpas dessutom på betydande ändringar som inträffar i avtalsförhållandet mellan kreditinstitutet och ombudet.

50 §

Depositionsbanks firma

I en depositionsbanks firma skall ingå ordet "bank" eller en sammansättning där ordet "bank" ingår och av firman skall bankens sammanslutningsform framgå.

50 a §

Kunders rätt till grundläggande banktjänster

En depositionsbank får vägra att öppna ett vanligt inlåningskonto och att bevilja en produkt som är avsedd för användningen av ett sådant konto eller vägra att sköta ett uppdrag som avser betalningsförmedling endast om det föreligger vägande skäl för vägran. Kunden skall underrättas om orsaken till vägran.

65 j

Fordringar som skall ersättas

Av insättningsgarantifondens medel ersätts en insättares depositionsbanksfordringar på konton i en depositionsbank eller som är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bokförts på kontona, dock högst till ett belopp av 25 000 euro. Om ett konto används för investeringstjänster i enlighet med 33 § 2 mom. lagen om värdepappersföretag, skall ersättningen dock i enlighet med 6 kap. i nämnda lag betalas ur den ersättningsfond som avses i den nämnda lagen.

66 a §

Betalningsförmedlingsföretags likviditet

Ett betalningsförmedlingsföretag skall ha investerat i följande investeringsobjekt ett belopp som motsvarar det sammanlagda be-

loppet av de skulder som baserar sig på medel som betalningsförmedlingsföretaget tagit emot mot utgivning av elektroniska pengar och för generell betalningsförmedling:

- 1) poster som avses i 76 § I gruppen,
- 2) insättningar i kreditinstitut som avses i 76 § II gruppen 1 punkten,
- 3) andra skuldförbindelser som Finansinspektionen godkännt.

När detta moment tillämpas värderas tillgångsposterna till anskaffningsutgiften eller, om deras sannolika överlåtelsepris vid rapporteringstidpunkten är lägre än detta, till det beloppet.

Ett betalningsförmedlingsföretag får investera medel som avses i 1 mom. i poster som avses i 1 mom. 2 och 3 punkten högst till ett belopp som motsvarar 20 gånger beloppet av betalningsförmedlingsföretagets kapitalbas.

Om beloppet av de tillgångsposter som avses i 1 mom. understiger det belopp som avses i momentet skall Finansinspektionen bestämma en tidsfrist inom vilken betalningsförmedlingsföretaget skall vidta åtgärder för att beloppet av tillgångsposterna skall nå upp till den nivå som avses i momentet. Finansinspektionen kan då eller även annars på betalningsförmedlingsföretagets ansökan för viss tid tillåta att andra tillgångsposter än sådana som avses i 1 mom. används som täckning för betalningsförmedlingsföretagets i momentet avsedda skulder. Beloppet av dessa tillgångsposter får dock inte överstiga 5 procent av beloppet av dessa skulder eller betalningsförmedlingsföretagets kapitalbas, beroende på vilket belopp som är mindre.

Finansinspektionen meddelar de närmare föreskrifter om tillämpningen av denna paragraf som behövs för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/46/EG om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet.

68 §

Generalklausul om riskkontroll

På överföringen av uppgifter som ansluter sig till ett kreditinstituts riskkontroll och övriga interna kontroll till ett sådant företag

som inte hör till samma konsolideringsgrupp eller i lagen om andelsbanken och andra kreditinstitut i andelslagsform avsedda sammanslutning som kreditinstitutet tillämpas vad som bestäms i 25 § 2 och 3 mom.

Finansinspektionen meddelar närmare föreskrifter om de krav som ställs på de i 1 mom. avsedda riskkontrollsystemen och på den övriga interna kontrollen samt på en tillförlitlig förvaltning liksom om anmälan som avses i 2 mom. och om när uppgifter som överförs till ett annat företag enligt 2 mom. kan anses vara så ringa att anmälan inte behöver göras.

78 d §

Minimibeloppet för kapitalbasen i betalningsförmedlingsföretag

Ett betalningsförmedlingsföretag skall med avvikelse från 76—78 § ha en kapitalbas som åtminstone motsvarar två procent av det sammanlagda beloppet av medel som den tagit emot mot utgivning av elektroniska pengar och för generell betalningsförmedling eller, om de senaste sex månadernas månatliga genomsnittsvärde av det sammanlagda beloppet av dylika skulder är större, två procent av nämnda genomsnittsvärde. Om mindre än sex månader har gått sedan betalningsförmedlingsföretaget inledde sin verksamhet, tillämpas i stället för nämnda genomsnittsvärde det värde som satts som mål i betalningsförmedlingsföretagets verksamhetsplan och som godkänts av Finansinspektionen.

På de medel som skall investeras i enlighet med 66 a § 2 mom. skall betalningsförmedlingsföretaget tillämpa sådana begränsningar som är nödvändiga för att skydda betalningsförmedlingsföretaget från marknadsrisker som hänför sig till medlen.

81 a §

Närmare föreskrifter

Finansinspektionen meddelar sådana närmare föreskrifter om tillämpningen av detta kapitel som behövs för att genomföra direktiv 93/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut, Europaparla-

mentets och rådets direktiv 2000/12/EG om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/46/EG om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet.

87 a §

Skyldighet att lösa in elektroniska pengar

Den som ger ut elektroniska pengar är skyldig att lösa in dem till ett belopp som till fullo motsvarar deras värde, minskat med en skälig avgift som eventuellt uppbärs för inlösen. Från denna inlösningskyldighet får avvikelse göras genom avtal i fall där penningvärdet av de elektroniska pengar som skall lösas in är högst 10 euro. Villkoren för inlösen skall framgå av de avtalsvillkor som tillämpas på utgivningen av elektroniska pengar.

98 §

Kreditinstitutsbrott

Den som

1) från allmänheten tar emot medel som skall återbetalas på anfordran i strid med 2 a, 2 d eller 2 e §,

2) bedriver verksamhet som avses i 1 § 1 mom. utan koncession för verksamheten eller i strid med beslut enligt 1 a § 3 om.,

3) i sin affärsverksamhet använder ordet "insättning" i strid med 2 c § 2 mom. eller ordet "bank" i strid med 8 § 2 mom,

4) i sådana fall som avses 1 2 kap. 9 §, 4 kap. 9 eller 12 c §, 13 kap. 15 §, 14 kap. 16 § eller 14 a kap. 4 § lag om aktieföretag, 12 kap. 4, 5, 10 och 12 § lagen om andelslag samt 12 och 26 § sparbankslagen till en registermyndighet eller domstol ger felaktig anmälan, försäkrans eller intyg om betalning av ett kreditinstituts aktiekapital, grundfondskapital, placeringsandelskapital eller om betalningen av i ett kreditinstituts skuld, eller

5) bryter mot vad som i lagen om aktieföretag, lagen om andelslag eller sparbankslagen föreskrivs om en såsom oberoende sakkunnig

fungerande revisors utlåtande

skall, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för den föreskrivs på något annat ställe i lag, för *kreditinstitutsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 2 a § 4 mom. skall, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för den föreskrivs på något annat ställe i lag, för *brott mot bestämmelserna om erbjudande av skuldförbindelser till allmänheten* dömas till böter.

Straff för ingivande av osant intyg till myndighet bestäms i 16 kap.8 § strafflagen.

101 §

Vite

Om en kreditinstitutssammanslutning inte i sin verksamhet har iakttagit denna lag eller de bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den eller om ett aktiebolag eller ett andelslag som avses i 1 a § 2 mom. försummar den anmälningsskyldighet som föreskrivs i 1 a § 5 mom. eller underlåter att lämna de i nämnda moment avsedda uppgif-

ter som Finansinspektionen begärt, kan Finansinspektionen vid vite ålägga sammanslutningen eller aktiebolaget eller andelslaget att fullgöra sin skyldighet.

Denna lag träder i kraft den .

Ett företag som när lagen träder i kraft bedriver verksamhet enligt 1 § 1 mom. 2 punkten utan koncession för kreditinstitut skall ansöka om koncession enligt 1 § eller göra anmälan enligt 1 a § 3 mom. eller upphöra med den verksamhet som kräver koncession inom ett år efter ikraftträdandet. På medel som tagits emot före ikraftträdandet och på elektroniska pengar som getts ut före ikraftträdandet tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

Vad som bestäms i 10 § 5 mom. tillämpas inte på koncession som har beviljats före ikraftträdandet.

Uppgifter enligt 25 § 3 mom. och 68 § 2 mom. om avtal om utläggning av verksamhet som gällde vid lagens ikraftträdande skall meddelas Finansinspektionen senast sex månader efter att lagen har trätt i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen om värdepappersföretag**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 juli 1996 om värdepappersföretag (579/1996) 13 och 16 §, 29 § 2 mom., 38 § 1 mom., 39 § 1 mom. och 40 § 1 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 13 § delvis ändrad i lag 49/1999, 16 § delvis ändrad i lag 801/2000, 29 § 2 mom. i lag 48/2002 samt 38 § 1 mom., 39 § 1 mom. och 40 § 1 mom. i lag 518/1998, samt

fogas till lagen en ny 16 b §, till 29 §, sådan den lyder i lag 1347/1997 och i nämnda lag 48/2002, ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. blir 3 mom., samt till 40 §, sådan den lyder i nämnda lag 518/1998, ett nytt 6 mom., som följer:

13 §

Minimikapital

Ett värdepappersföretag skall ha ett aktiekapital på minst 730 000 euro, om inte något annat bestäms nedan.

Värdepappersföretag, som får tillhandahålla endast sådana investeringstjänster som avses i 3 § 1 mom. 1, 5 och 6 punkten, skall ha ett aktiekapital på minst 125 000 euro. Om ett värdepappersföretag som bedriver i detta moment avsedd verksamhet också bedriver sådan verksamhet som avses i 16 § 2 mom. 5 punkten, skall aktiekapitalet dock uppgå till minst 730 000 euro.

Ett värdepappersföretag som bedriver verksamhet som avses i 16 § 2 mom. 1, 3 eller 4 punkten skall ha ett aktiekapital på minst 5 miljoner euro.

Aktiekapitalet skall vara tecknat i sin helhet när verksamhetstillståndet beviljas.

16 §

Rörelse

Ett värdepappersföretag får, utöver att tillhandahålla investeringstjänster enligt 3 §, under de förutsättningar som anges i verksamhetstillståndet

1) bevilja krediter och annan finansiering till kunder i anslutning till investeringstjänster,

2) erbjuda företag rådgivning avseende kapitalstrukturer, affärsverksamhetsstrategi och

andra närliggande frågor samt råd och tjänster avseende fusioner och företagsförvärv,

3) tillhandahålla tjänster i samband med emission av värdepapper och emissionsgaranti,

4) tillhandahålla investerings- och finansieringsrådgivning som gäller investeringsobjekt,

5) tillhandahålla andra förvarings- och förvaltningstjänster för investeringsobjekt än sådana som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten samt kassavalvstjänster, samt

6) tillhandahålla valutatjänster i anslutning till investeringstjänster.

Dessutom får ett värdepappersföretag under de förutsättningar som anges i verksamhetstillståndet

1) utan hinder av vad som bestäms i kreditinstitutslagen samt i 52 § i denna lag i samband med en investeringstjänst av kunden ta emot återbetalbara medel på ett konto,

2) ordna offentlig handel med investeringsobjekt enligt bestämmelserna i värdepappersmarknadslagen,

3) verka som kontoförande institut eller ett kontoförande instituts underinstitut enligt bestämmelserna i lagen om värdeandelssystemet (826/1991),

4) verka som clearingmedlem enligt bestämmelserna i värdepappersmarknadslagen,

5) sköta de uppgifter som enligt bestämmelserna i lagen om placeringsfonder hör till ett förvaringsinstitut,

6) tillhandahålla annan investerings- och finansieringsrådgivning än sådan som avses ovan i denna paragraf,

7) bedriva annan verksamhet som är nära jämförbar med verksamhet som avses i denna paragraf.

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om tillhandahållande av sådana investeringstjänster som avses i denna paragraf.

16 b §

Förrättningsställe och anlitan­de av ombud

Värdepappersföretaget skall för sin verksamhet ha åtminstone ett fast förrättningsställe. Det kan dessutom bedriva verksamhet på andra verksamhetsställen. Värdepappersföretaget kan bedriva affärsverksamhet också genom ett ombud om anlita­ndet av ombud inte skadar värdepappersföretagets riskkontroll och interna kontroll eller övrig skötsel av värdepappersföretagets affärsverksamhet.

När värdepappersföretaget låter ett ombud sköta affärsverksamheten skall det se till att ombudet fortlöpande ger värdepappersföretaget de uppgifter som behövs för myndighetstillsynen över värdepappersföretaget och för värdepappersföretagets riskkontroll och interna kontroll, och att värdepappersföretaget kan lämna dessa uppgifter vidare till Finansinspektionen.

Ett värdepappersföretag som har för avsikt att bedriva affärsverksamhet genom ett ombud som inte hör till samma konsolideringsgrupp eller i lagen om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform (1504/2001) avsedda sammanslutning som värdepappersföretaget skall anmäla detta till Finansinspektionen innan verksamheten överförs till ombudet. Finansinspektionen meddelar närmare föreskrifter om innehållet i anmälan samt om när den affärsverksamhet som bedrivs genom ombud kan anses vara så ringa att anmälan inte behöver göras. Vad som bestäms i detta moment tillämpas dessutom på betydande ändringar som inträffar i avtalsförhållandet mellan värdepappersföretaget och ombudet.

29 §

Generalklausul om riskkontroll

På överföringen av uppgifter som ansluter sig till ett värdepappersföretags riskkontroll och övriga interna kontroll till ett sådant företag som inte hör till samma konsolideringsgrupp eller i lagen om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform avsedda sammanslutning som värdepappersföretaget tillämpas vad som bestäms i 16 b § 2 och 3 mom.

Finansinspektionen meddelar närmare föreskrifter om de krav som ställs på de i 1 mom. avsedda riskkontrollsystemen och på den övriga interna kontrollen samt på en tillförlitlig förvaltning liksom om anmälan som avses i 2 mom. och om när uppgifter som överförts till ett annat företag enligt 2 mom. kan anses vara så ringa att anmälan inte behöver göras.

38 §

Investerarskyddets omfattning

Investerarskyddet omfattar investerare som har tillhandahållits investeringstjänster eller sådana förvarings- eller förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten eller av vilka värdepappersföretaget har tagit emot medel som avses i 2 mom. 1 punkten i nämnda paragraf.

39 §

Ersättnings­skyldighetens inträde

Om ett värdepappersföretag i samband med tillhandahållande av investeringstjänster eller i samband med sådana förvarings- eller förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten eller tjänster som avses i 2 mom. 1 punkten i nämnda paragraf inte enligt lag el-

ler avtal har betalt en i 38 § angiven investerarens klara och ostridiga fordringar som värdepappersföretaget innehar eller förvaltar, kan investeraren anmäla detta till Finansinspektionen.

40 §

Fordringar som ersätts

Av ersättningsfondens medel betalas i 38 § angivna investerarens fordringar som innehas eller förvaltas av ett värdepappersföretag i samband med att detta tillhandahåller investeringstjänster eller sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten eller tjänster som avses i 2 mom. 1 punkten i nämnda paragraf. Till en och samma investerare kan i ersättning betalas nio tiondedelar av investerarens fordran på ett värdepappersföretag, dock högst 20 000

euro.

Vid tillämpningen av denna paragraf betraktas kreditinstitut som hör till sammanlutningen av andelsbanker som ett enda kreditinstitut.

Denna lag träder i kraft den .

Ett värdepappersföretag som när lagen träder i kraft bedriver inlåning av kundmedel skall inom 12 månader efter ikraftträdandet ansöka om rätt enligt 16 § 2 mom. 1 punkten att från kunder ta emot återbetalbara medel på konto eller upphöra med inlåningen av kundmedel.

Uppgifter enligt 16 b § 3 mom. och 29 § 2 mom. om sådana avtal om utläggning av verksamhet som varit i kraft vid lagens ikraftträdande skall meddelas Finansinspektionen senast sex månader efter lagen har trätt i kraft.

3.

Lag**om ändring av 15 b och 20 § lagen om finansinspektionen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 11 juni 1993 om finansinspektionen (503/1993) 15 b § 1 mom. och 20 § 1 mom., sådana de lyder, 15 b § 1 mom. i lag 521/1998 och 20 § 1 mom. i lag 80/1998, som följer:

15 b §

Förbud mot och begränsning av tillhandahållande av investeringstjänster

Finansinspektionen kan för högst tre månader förbjuda ett värdepappersföretag eller ett kreditinstitut att tillhandahålla sådana investeringstjänster som avses i lagen om värdepappersföretag och sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten i nämnda lag samt att ta emot medel som avses i 2 mom. 1 punkten i nämnda paragraf, om den med beaktande av värdepappersföretagets eller kreditinstitutets finansiella tillstånd har anledning att misstänka att värdepappersföretaget eller kreditinstitutet hotas av insolvens samt att den ersättningsfond som ger investerarskydd uppenbarligen

kan bli tvungen att ersätta investerarnas fordringar.

20 §

Tillsynsavgift

För täckande av kostnaderna för Finansinspektionens verksamhet skall en tillsynsavgift betalas av tillsynsobjekten, de aktiebolag och andelslagen som avses i 1 a § 2 mom. kreditinstitutslagen och emittenterna av värdepapper som är föremål för offentlig handel.

—————
 Denna lag träder i kraft den .

4.**Lag****om upphävande av 21 kap. lagen om andelslag**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs 21 kap. lagen den 28 december 2001 om andelslag (1488/2001).

2 §

Denna lag träder i kraft den .

Utan hinder av vad som beskrivs i kreditinstitutslagen (1607/1993) tillämpas på sparekasseverksamhet bestämmelser i 21 kap. lagen om andelslag med de begränsningar som föreskrivs i 3 mom. tio år efter det att denna lag trätt i kraft.

Det sammanlagda beloppet av sådana medlemsplaceringar, som har mottagits av en och samma medlem och som skall återbetalas på anfrördan, får inte överstiga 6000 euro efter 31.12.2007.

Om det sammanlagda beloppet av sådana medlemsplaceringar som har mottagits av en och samma medlem och som skall återbetalas på anfordran överstiger 3000 euro när den i

2 mom. avsedda övergångstiden går ut eller om det överstiger 6000 euro när den i 3 mom. avsedda övergångstiden går ut, skall andelslaget deponera det överstigande beloppet hos länsstyrelsen inom sex månader från övergångsperiodens utgång enligt lagen om deponering av pengar, värdeandelar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet (281/1931). På en medlemsplacering som deponerats enligt detta moment tillämpas inte 3 och 7 § i nämnda lag. Ett andelslag måste senast tre månader före den övergångstids utgång som avses i 2 och 3 mom. underrätta medlemsplaceringens innehavare om övergångstidens utgång och om den därav följande deponeringsskyldigheten. Underrättelsen skall sändas till den adress som medlemsplaceringen eller innehavaren av medlemsplaceringen har meddelat till andelslaget.

5.**Lag****om ändring av 24 § lagen om införande av lagen om andelslag**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 24 § lagen den 28 december 2001 om införande av lagen om andelslag
(1489/2001) ett nytt 5 mom. som följer:

_____ 24 § _____ andelslag som har inlett sparkasseverksamheten före den 1 juli 1996.
De krav på andelskapital och medlemsantal i ett andelslag som ingår i 1 § 1 mom. i 21 kap. i den nya lagen tillämpas inte på ett _____
_____ Denna lag träder i kraft den _____.

1.

Lag**om ändring av kreditinstitutslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i kreditinstitutslagen av den 30 december 1993 (1607/1993) 7 §, 8 § 1 mom., 20 §, 82 § 4 mom. och 99 §,
 av dessa lagrum 20 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1340/1997 och 524/1998 samt 82 § 4 mom. och 99 § sådana de lyder i lag 418/1996,
ändras 1-3 och 13 §, 17 § 1 mom. 5 punkten, 25 och 50 §, 65 j § 1 mom., 68 § 2 mom., 81 a och 98 § samt 101 § 1 mom..
 av dessa lagrum 2 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1500/2001, 3 § och 68 § 2 mom., sådana de lyder i nämnda lag 45/2002, 13 § sådan den lyder i nämnda lag 1500/2001, 17 § 1 mom. 5 punkten sådan den lyder i lag 949/1996, 50 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 418/1996, 65 j § 1 mom. sådant det lyder i nämnda lag 524/1998, 81 a § sådan den lyder i nämnda lag 1340/1997 och 98 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 577/1998 och nämnda lag 1500/2001, samt
fogas till lagen nya 1 a, 2 a-2 e och 5 c §, till 10 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 570/1996 och i nämnda lag 524/1998, ett nytt 5 mom., till lagen en ny 14 § i stället för den 14 § som upphävts genom nämnda lag 1500/2001, till 17 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i nämnda lag 949/1996 en ny 6 punkt, till lagen nya 50 a och 66 a §, till 68 §, sådan den lyder i nämnda lag 1340/1997 och 45/2002, ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. blir 3 mom. och till lagen nya 78 d och 87 a §, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag gäller affärsverksamhet som har till ändamål att yrkesmässigt från allmänheten ta emot depositioner eller andra medel som skall återbetalas och att med dessa medel för egen räkning erbjuda krediter och annan därmed jämförbar finansiering antingen direkt eller genom ett företag som hör till samma koncern eller konsolideringsgrupp.

Lagen gäller inte vid finansiering av handel med fast eller lös egendom eller tjänster bedrivna av den som erbjuder finansiering eller av en sammanslutning inom samma koncern som denne, inte heller finansiering

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på affärsverksamhet (kreditinstitutsverksamhet) där återbetalbara medel tas emot från allmänheten samt

1) krediter eller annan finansiering erbjuds för egen räkning, eller

2) generell betalningsförmedling bedrivs eller elektroniska pengar ges ut.

I denna lag bestäms dessutom om ensamrätt för kreditinstituten att i affärsverksamhet ta emot återbetalbara medel från allmänheten samt om undantag från detta.

Som finansiering enligt 1 mom. 1 punkten betraktas inte betalningstid som den som säljer varor eller tjänster beviljar köparen

Gällande lydelse

som avser en sammanslutning inom samma koncern.

Föreslagen lydelse

och inte finansiering uteslutande till sådana företag inom samma koncern som inte erbjuder finansiering enligt 1 mom. inom ramen för sin affärsverksamhet. Utgivning av sådana elektroniska pengar som endast den som ger ut de elektroniska pengarna själv godkänner som betalning betraktas inte som utgivning av elektroniska pengar enligt 1 mom. 2 punkten.

*Med **elektroniska pengar** avses i denna lag ett penningvärde som har lagrats på ett elektroniskt datamedium mot att ett lika stort penningbelopp har betalats till den som ger ut de elektroniska pengarna och som ett eller flera företag har förbundit sig att godkänna som betalning.*

*Vad som i denna lag bestäms om utgivning av elektroniska pengar tillämpas också när medel som skall återbetalas på anfordran tas emot från allmänheten på ett sådant konto vars medel kan användas till betalning av varor eller tjänster som ett eller flera företag säljer samt vars medel kan tas ut kontant (**kundkonto**).*

*Med **medel som skall återbetalas på anfordran** avses i denna lag sådana medel som inlånats för en icke angiven tid och som fordringsägaren enligt avtalsvillkoren kan säga upp till betalning genast eller efter högst 30 dagars uppsägningstid samt medel som inlånats för viss tid och vilkas lånetid är högst 30 dagar eller vilka fordringsägaren kan säga upp före förfallodagen även i andra fall än de exceptionella fall som särskilt nämns i avtalsvillkoren.*

1 a §**Tillståndsplikt för kreditinstitutsverksamhet och undantag därifrån**

Kreditinstitutsverksamhet får inte bedrivas utan koncession enligt denna lag.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. får aktiebolag eller andelslag bedriva begränsad kreditinstitutsverksamhet utan koncession. Med begränsad kreditinstitutsverksamhet avses i denna lag

1) tillhandahållande av sådan finansiering med vilken syftet är att bevilja betalningstid vid köp av varor eller tjänster som säljs av

ett företag som hör till samma i 5 c § avsedda företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget,

2) mottagande av återbetalbara medel från allmänheten på sådana kundkonton vars medel kan användas enbart till betalning av varor eller tjänster som säljs av ett företag som hör till samma i 5 c § avsedda företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget samt vars medel kan tas ut kontant, och

3) utgivning av sådana elektroniska pengar som enbart företag som hör till samma i 5 c § avsedda företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget godkänner som betalning.

Ett aktiebolag eller ett andelslag som har för avsikt att bedriva begränsad kreditinstitutsverksamhet skall göra anmälan därom till Finansinspektionen innan verksamheten inleds. Ett aktiebolag eller ett andelslag som bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet skall dessutom utan dröjsmål underrätta Finansinspektionen när verksamheten upphör eller betydande förändringar inträffar i verksamhetens omfattning. Finansinspektionen skall inom tre månader efter att ha tagit emot anmälan besluta om den planerade verksamheten är begränsad kreditinstitutsverksamhet. Finansinspektionen skall utan dröjsmål återkalla beslutet, om verksamheten inte längre är begränsad kreditinstitutsverksamhet.

På ett aktiebolag eller ett andelslag som bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet tillämpas inte bestämmelserna i denna lag, med undantag av 2 a §, 2 c § 2 mom. samt 98, 87 a och 101 §.

Ett aktiebolag eller ett andelslag som bedriver verksamhet enligt 2 mom. 2 eller 3 punkten skall varje kvartal meddela Finansinspektionen det sammanlagda beloppet av de skulder som baserar sig på de elektroniska pengar som aktiebolaget eller andelslaget gett ut och på kundkonton i aktiebolaget eller andelslaget. Finansinspektionen har dessutom rätt att av ett aktiebolag eller ett andelslag som bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet få de andra uppgifter som behövs för tillämpningen av denna paragraf.

På ett aktiebolag eller ett andelslag som

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet tillämpas inte vad som i någon annan lag bestäms om kreditinstitut. På ett sådant aktiebolag eller andelslag tillämpas dock lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998).

2 §

2 §

*Kreditinstitut**Kreditinstitut*

Med kreditinstitut avses i denna lag depositionsbanker och andra aktiebolag, andelslag eller hypoteksföreningar som idkar verksamhet enligt 1 § 1 mom.

Depositionsbanker är affärsbankerna, sparbankerna, se sparbanksaktiebolag som avses i 91 § lagen om sparbanksaktiebolag (1502/2001), andelsbankerna, de andelsbanksaktiebolag som avses i 32 § lagen om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform (1504/2001).

Ett kreditinstitut är ett företag som har koncession för kreditinstitutsverksamhet. Ett kreditinstitut kan vara en depositionsbank, ett kreditföretag eller ett betalningsförmedlingsföretag.

2 a §***Kreditinstituts ensamrätt att från allmänheten ta emot återbetalbara medel och undantag därifrån***

Andra än kreditinstitut får inte bedriva affärsverksamhet där återbetalbara medel tas emot från allmänheten på andra sätt än genom emission av värdepapper som avses i värdepappersmarknadslagen (495/1989), om något annat inte bestäms nedan i denna paragraf. Vad som bestäms i denna paragraf begränsar dock inte Finlands Banks rätt att från allmänheten ta emot återbetalbara medel, fondbolags rätt att bedriva fondverksamhet enligt lagen om placeringsfonder (48/1999), värdepappersföretags rätt från allmänheten ta emot återbetalbara medel i enlighet med lagen om värdepappersföretag (579/1996) eller försäkringsanstalters rätt att bedriva försäkringsrörelse enligt lagen om försäkringsbolag (1062/1979). Vad som bestäms i denna paragraf begränsar inte heller försäljningen av sådana betalningsmedel som inte är elektroniska pengar.

Ett aktiebolag eller ett andelslag får utan hinder av 1 mom. från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran på ett sådant kundkonto vars medel kan användas enbart till betalning av varor eller tjänster som aktiebolaget eller andelslaget självt säljer samt vars medel kan tas ut kontant samt ge ut sådana elektroniska pengar som endast aktiebolaget eller andelslaget självt godkänner som betalning. Aktiebolag och andelslag som bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet får dessutom från allmänheten ta emot medel som skall återbetalas på anfordran på kundkonton som avses i 1 a § 2 mom. 2 punkten och ge ut elektroniska pengar som avses i 1 a § 2 mom. 3 punkten.

Ett aktiebolag eller ett andelslag som avses i 2 mom. eller, om aktiebolaget eller andelslaget hör till en företagsgrupp enligt 5 c §, alla aktiebolag och andelslag som hör till samma företagsgrupp tillsammans får från en och samma kund ta emot högst ett belopp som motsvarar 3 000 euro på ett kundkonto. Ett aktiebolag eller andelslag som avses i 2 mom. får på ett samma elektroniska datamedium lagra elektroniska pengar högst till ett belopp som motsvarar 150 euro.

Aktiebolag och andelslag får utan hinder av 1 mom. erbjuda allmänheten andra skuldförbindelser än sådana som skall återbetalas på anfordran. Om sådana skuldförbindelser erbjuds allmänheten på andra sätt än genom att värdepapper enligt värdepappersmarknadslagen sätts i omlopp bland allmänheten, skall aktiebolaget eller andelslaget upprätta och offentliggöra delårsrapport, årsrapport, bokslut och bokslutskommuniké med iakttagande i tillämpliga delar av 2 kap. 5, 5 a, 6 och 6 a § värdepappersmarknadslagen. På undantag från den informationsskyldighet som föreskrivs i denna paragraf tillämpas 2 kap. 11 § värdepappersmarknadslagen.

2 b §

Depositionsbank

En depositionsbank är ett kreditinstitut

som får ta emot insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten samt bedriva verksamhet enligt 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten. Depositionsbanker får bedriva affärsverksamhet enligt 2 mom. i denna paragraf och därtill ansluten verksamhet.

Depositionsbankers affärsverksamhet omfattar

1) mottagande av insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten,

2) annan medelsanskaffning,

3) kreditgivning och finansieringsverksamhet samt andra finansieringsarrangemang,

4) finansieringsleasing,

5) generell betalningsförmedling och annan betalningsrörelse,

6) utgivning av elektroniska pengar, data-behandling i anslutning därtill och lagring av data på elektroniska datamedier på andra företags vägnar,

7) inkassering av betalningar,

8) valutaväxling,

9) notariatverksamhet

10) handel med värdepapper och annan värdepappersverksamhet,

11) garantiverksamhet,

12) kreditupplysningsverksamhet,

13) i anslutning till bostadssparande förmedling av bostadsaktier och bostadsandelar samt fastigheter som kommer att användas som egen bostad,

14) annan verksamhet som kan jämföras med verksamhet som anges i 1—13 punkten. En depositionsbank får dessutom tillhandahålla posttjänster enligt avtal med någon som har koncession för postförmedling samt utföra administrativa tjänster för företag inom samma koncern eller konsolideringsgrupp som depositionsbanken.

En depositionsbank kan vara ett aktiebolag, ett andelslag eller en sparbank.

Depositionsbanker skall höra till insättningsgarantifonden enligt 6 a kap.

2 c §

Insättning

Med **insättning** avses i denna lag sådana återbetalbara penningmedel som skall ersättas helt eller delvis ur insättningsgaranti-

fonden i enlighet med 65 j §.

Vid marknadsföring får ordet "insättning" användas, antingen som sådant eller i ett sammansatt ord, endast om sådana penningmedel som avses i 1 mom. Vid marknadsföring som gäller mottagande av andra återbetalbara medel från allmänheten får förfarandet inte heller försvåra särskiljandet av insättningar från andra återbetalbara medel.

2 d §

Kreditföretag

Ett **kreditföretag** är ett kreditinstitut som från allmänheten får ta emot andra återbetalbara medel än insättningar samt bedriva verksamhet som avses i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten.

Kreditföretag får bedriva affärsverksamhet enligt 2 b § 2 mom. och därtill ansluten verksamhet med undantag av mottagande av insättningar från allmänheten. Kreditföretag får inte från heller allmänheten ta emot andra medel som skall återbetalas på anfordran annat än i samband med generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar. Kreditföretag får bedriva hypoteksbanksverksamhet på det sätt som bestäms i lagen om hypoteksbanker (1240/1999).

Ett kreditföretag kan vara ett aktiebolag, ett andelslag eller en hypoteksförening enligt lagen om hypoteksföreningar (936/1978).

På medel som ett kreditföretag tagit emot för generell betalningsförmedling på ett konto och som skall återbetalas på anfordran tillämpas vad som i 51—54 § bestäms om insättningar.

2 e §

Betalningsförmedlingsföretag

Ett **betalningsförmedlingsföretag** är ett kreditinstitut som får bedriva verksamhet enligt 1 § 1 mom. 2 punkten.

Betalningsförmedlingsföretag får bedriva

affärsverksamhet som avses i 2 a § 2 mom. 1, 2, 5, 6 och 8 punkten och därtill ansluten affärsverksamhet med undantag av mottagande av insättningar från allmänheten. Betalningsförmedlingsföretag får inte heller från allmänheten ta emot andra medel som skall återbetalas på anfordran annat än i samband med generell betalningsförmedling och utgivning av elektroniska pengar. Betalningsförmedlingsföretag får inte bevilja kredit.

Ett betalningsförmedlingsföretag kan vara ett aktiebolag eller ett andelslag.

Ett betalningsförmedlingsföretag får inte inneha aktier eller andelar i andra sammanslutningar än tjänsteföretag som avses i 3 a §. Ett betalningsförmedlingsföretag får inte använda andra derivatinstrument än sådana ränte- och valutakursrelaterade standardiserade derivatinstrument som dagligen är föremål för säkerhetskrav och vars syfte är att täcka de risker som hänförs till betalningsförmedlingsföretagets tillgångar och skulder.

På medel som ett betalningsförmedlingsföretag tagit emot för generell betalningsförmedling på ett konto och som skall återbetalas på anfordran tillämpas vad som i 51—54 § bestäms om insättningar.

3 §

Finansiella institut

Med *finansiella institut* avses i denna lag med undantag för kreditinstitut sammanslutningar vilka såsom sin huvudsakliga affärsverksamhet tillhandahåller tjänster som avses i 20 § 2—10 punkten eller förvärvar ägarandelar. Som finansiella institut betraktas inte försäkringssammanslutningar enligt lagen om försäkringsbolag (1062/1979) och inte konglomerats holdningsammanslutningar enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat (45/2002).

3 §

Finansiella institut

Med *finansiella institut* avses i denna lag sammanslutningar, med undantag för kreditinstitut, vilka såsom sin huvudsakliga verksamhet tillhandahåller tjänster som avses i 2 b § 2 mom. 3—11 punkten eller förvärvar ägarandelar. Som finansiella institut betraktas inte försäkringssammanslutningar enligt lagen om försäkringsbolag (1062/1979) och inte konglomerats holdningsammanslutningar enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat (45/2002).

5 c §

Företagsgrupp

Med företagsgrupp avses i denna lag

1) en koncern enligt bokföringslagen,

2) en grupp som består av ett centralinstitut, företag som hör till samma koncern som centralinstitutet samt sådana företag som har ett nära och bestående företagsekonomiskt förhållande till centralinstitutet eller till ett företag som hör till samma koncern som centralinstitutet, eller

3) företag som verkar i samma byggnad eller på samma tomt eller på ett därmed jämförbart klart avgränsat område.

7 §

Tillståndsplikt

Ett kreditinstitut skall ha koncession för sin verksamhet.

(upphävs)

8 §

Firma

I en depositionsbanks firma skall ingå ordet "bank" eller en sammansättning där ordet "bank" ingår och av firman skall bankens sammanslutningsform framgå.

(upphävs)

7 §

Tillståndsplikt

8 §

Firma

10 §

Koncession

Koncession kan beviljas för verksamhet som depositionsbank, kreditföretag eller betalningsförmedlingsföretag.

13 §

Startkapital

Aktiekapitalet, andelskapitalet eller

13 §

Minimikapital

Aktiekapitalet, andelskapitalet eller

Gällande lydelse

grundkapitalet för ett kreditinstitut *som bildas* skall uppgå till minst 5 miljoner euro. Startkapitalet skall vara tecknat i sin helhet när koncessionen beviljas.

Föreslagen lydelse

grundkapitalet för *en depositionsbank och ett kreditföretag* skall vara minst 5 miljoner euro. *Aktie- eller andelskapitalet för ett betalningsförmedlingsföretag* skall vara minst 1 miljon euro. *Kapitalet* skall vara tecknat i sin helhet när koncessionen beviljas.

14 §

Innehållet i depositionsbankers och kreditföretags bolagsordning och stadgar

I en depositionsbanks och ett kreditföretags bolagsordning eller stadgar skall anges huruvida depositionsbanken eller kreditföretaget tillhandahåller eller inte tillhandahåller investeringstjänster enligt 3 § lagen om värdepappersföretag samt förvarings- och förvaltningstjänster enligt 16 § 1 mom. 5 punkten i nämnda lag.

17 §

Upplysningar som skall lämnas Finansinspektionen

Kreditinstitutet får inte inleda sin verksamhet innan det har fått koncession och lämnat Finansinspektionen:

5) en utredning över betydande bindningar enligt 4 a § mellan kreditinstitutet och någon annan juridisk eller fysisk person.

5) en utredning över betydande bindningar enligt 4 a § mellan kreditinstitutet och någon annan juridisk eller fysisk person,

6) en utredning över i vilken omfattning kreditinstitutet ämnar tillhandahålla tjänster genom ombud eller låta ett annat företag sköta uppgifter som ansluter sig till riskkontrollen och den interna kontrollen.

20 §

Området för affärsverksamheten

Ett kreditinstitut får endast idka i denna paragraf nämnd och därtill ansluten verksamhet.

Kreditinstitutets verksamhet är följande:
1) mottagande av medel från allmänheten som skall återbetalas,
2) annan medelsanskaffning,

20 §

Området för affärsverksamheten

(upphävs)

3) kreditgivning och finansieringsverksamhet samt andra finansieringsarrangemang,

4) finansieringsleasing,

5) betalningsrörelse,

6) inkassering av betalningar,

7) valutaväxling,

8) notariatverksamhet,

9) handel med värdepapper och annan värdepappersverksamhet,

10) garantiverksamhet,

11) kreditupplysningsverksamhet,

12) i anslutning till bostadssparande förmedling av bostadsaktier och -andelar samt fastigheter som kommer att användas som egen bostad, samt

13) annan verksamhet som kan jämföras med verksamhet som anges i 1—12 punkterna.

Kreditinstitutet får utan hinder av 1 mom. tillhandahålla posttjänster enligt avtal med någon som har koncession för postförmedling samt utföra administrativa tjänster för företag inom samma koncern eller konsolideringsgrupp som kreditinstitutet.

Utöver vad som bestäms annanstans i lag skall i kreditinstitutets bolagsordning eller stadgar föreskrivas om kreditinstitutet tillhandahåller sådana investeringstjänster som avses i 3 § lagen om värdepappersföretag samt sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten i nämnda lag. Om kreditinstitutet inte tillhandahåller sådana tjänster, måste också detta anges i bolagsordningen eller stadgarna.

25 §

Fast förrättningsställe

Kreditinstitutet skall för sin verksamhet ha åtminstone ett fast förrättningsställe. Det kan dessutom idka verksamhet i filialer och på andra verksamhetsställen.

25 §

Förrättningsställe och anlitande av ombud

Kreditinstitutet skall för sin verksamhet ha åtminstone ett fast förrättningsställe. Det kan dessutom bedriva verksamhet i filialer och på andra verksamhetsställen. Kreditinstitutet kan bedriva affärsverksamhet också genom ett ombud om anlitanDET av ombud inte skadar kreditinstitutets riskkontroll och interna kontroll eller övrig skötsel av kreditinstitutets affärsverksamhet.

När kreditinstitutet låter ett ombud sköta

affärsverksamheten skall det se till att ombudet fortlöpande ger kreditinstitutet de uppgifter som behövs för myndighetstillsynen över kreditinstitutet och för kreditinstitutets riskkontroll och interna kontroll, och att kreditinstitutet kan lämna dessa uppgifter vidare till Finansinspektionen samt dessutom till sparbanksinspektionen, om kreditinstitutet övervakas av sparbanksinspektionen.

Ett kreditinstitut som har för avsikt att bedriva affärsverksamhet genom ett ombud som inte hör till samma konsolideringsgrupp eller i lagen om andelsbanken och andra kreditinstitut i andelslagsform (1504/2001) avsedda sammanslutning som kreditinstitutet skall anmäla detta till Finansinspektionen innan verksamheten överförs till ombudet. Finansinspektionen meddelar närmare föreskrifter om innehållet i anmälan samt om när den affärsverksamhet som bedrivs genom ombud kan anses vara så ringa att anmälan inte behöver göras. Vad som bestäms i detta moment tillämpas dessutom på betydande ändringar som inträffar i avtalsförhållandet mellan kreditinstitutet och ombudet.

50 §

Deposition

Med deposition avses i denna lag medel som skall återbetalas och som har tagits emot från allmänheten på konton som uppfyller av finansinspektionen antagna allmänna villkor.

Endast en depositionsbank har rätt att ta emot depositioner. Denna lag begränsar inte Finlands Banks rätt att ta emot depositioner.

50 §

Depositionsbanks firma

I en depositionsbanks firma skall ingå ordet "bank" eller en sammansättning där ordet "bank" ingår och av firman skall bankens sammanslutningsform framgå.

50 a §

Kunders rätt till grundläggande banktjänster

En depositionsbank får vägra att öppna ett vanligt inlåningskonto och att bevilja en produkt som är avsedd för användningen av ett sådant konto eller vägra att sköta ett uppdrag som avser betalningsförmedling

endast om det föreligger vägande skäl för vägran. Kunden skall underrättas om orsaken till vägran.

65 j §

Fordringar som skall ersättas

Av insättningsgarantifondens medel ersätts en deponents depositionsbanksfordringar på konton som avses i 50 § eller som är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bokförts på kontona, dock högst till ett belopp av 150 000 finska mark. Om ett konto används för investeringstjänster i enlighet med 33 § 2 mom. lagen om värdepappersföretag, skall ersättningen dock i enlighet med lagens 6 kap. betalas ur den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag.

65 j §

Fordringar som skall ersättas

Av insättningsgarantifondens medel ersätts en insättares depositionsbanksfordringar på konton i en depositionsbank eller som är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bokförts på kontona, dock högst till ett belopp av 25 000 euro. Om ett konto används för investeringstjänster i enlighet med 33 § 2 mom. lagen om värdepappersföretag, skall ersättningen dock i enlighet med 6 kap. i nämnda lag betalas ur den ersättningsfond som avses i den nämnda lagen.

66 a §***Betalningsförmedlingsföretags likviditet***

Ett betalningsförmedlingsföretag skall ha investerat i följande investeringsobjekt ett belopp som motsvarar det sammanlagda beloppet av de skulder som baserar sig på medel som betalningsförmedlingsföretaget tagit emot mot utgivning av elektroniska pengar och för generell betalningsförmedling:

- 1) poster som avses i 76 §. I gruppen,*
- 2) insättningar i kreditinstitut som avses i 76 § II gruppen 1 punkten,*
- 3) andra skuldförbindelser som Finansinspektionen godkänt.*

När detta moment tillämpas värderas tillgångsposterna till anskaffningsutgiften eller, om deras sannolika överlåtelsepris vid rapporteringstidpunkten är lägre än detta, till det beloppet.

Ett betalningsförmedlingsföretag får investera medel som avses i 1 mom. i poster som avses i 1 mom. 2 och 3 punkten högst till ett belopp som motsvarar 20 gånger beloppet av betalningsförmedlingsföretagets kapitalbas.

Om beloppet av de tillgångsposter som

avses i 1 mom. understiger det belopp som avses i momentet skall Finansinspektionen bestämma en tidsfrist inom vilken betalningsförmedlingsföretaget skall vidta åtgärder för att beloppet av tillgångsposterna skall nå upp till den nivå som avses i momentet. Finansinspektionen kan då eller även annars på betalningsförmedlingsföretagets ansökan för viss tid tillåta att andra tillgångsposter än sådana som avses i 1 mom. används som täckning för betalningsförmedlingsföretagets i momentet avsedda skulder. Beloppet av dessa tillgångsposter får dock inte överstiga 5 procent av beloppet av dessa skulder eller betalningsförmedlingsföretagets kapitalbas, beroende på vilket belopp som är mindre.

Finansinspektionen meddelar de närmare föreskrifter om tillämpningen av denna paragraf som behövs för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/46/EG om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet.

68 §

Generalklausul om riskkontroll

Finansinspektionen utfärdar närmare föreskrifter om hur riskkontrollen och den interna kontrollen skall ordnas samt om kraven på en tillförlitlig förvaltning.

På överföringen av uppgifter som ansluter sig till ett kreditinstituts riskkontroll och övriga interna kontroll till ett sådant företag som inte hör till samma konsolideringsgrupp eller i lagen om andelsbanken och andra kreditinstitut i andelslagsform avsedda sammanslutning som kreditinstitutet tillämpas vad som bestäms i 25 § 2 och 3 mom.

Finansinspektionen meddelar närmare föreskrifter om de krav som ställs på de i 1 mom. avsedda riskkontrollsystemen och på den övriga interna kontrollen samt på en tillförlitlig förvaltning liksom om anmälan som avses i 2 mom. och om när uppgifter, som överförs till ett annat företag enligt 2 mom. kan anses vara så ringa att anmälan inte behöver göras.

78 d §

Minimibeloppet för kapitalbasen i betalningsförmedlingsföretag

Ett betalningsförmedlingsföretag skall med avvikelse från 76—78 § ha en kapitalbas som åtminstone motsvarar två procent av det sammanlagda beloppet av medel som den tagit emot mot utgivning av elektroniska pengar och för generell betalningsförmedling eller, om de senaste sex månadernas månatliga genomsnittsvärde av det sammanlagda beloppet av dylika skulder är större, två procent av nämnda genomsnittsvärde. Om mindre än sex månader har gått sedan betalningsförmedlingsföretaget inledde sin verksamhet, tillämpas i stället för nämnda genomsnittsvärde det värde som satts som mål i betalningsförmedlingsföretagets verksamhetsplan och som godkänts av Finansinspektionen.

På de medel som skall investeras i enlighet med 66 a § 2 mom. skall betalningsförmedlingsföretaget tillämpa sådana begränsningar som är nödvändiga för att skydda betalningsförmedlingsföretaget från marknadsrisker som hänför sig till medlen.

81 a §

Närmare föreskrifter

Finansinspektionen meddelar sådana närmare föreskrifter om tillämpningen av detta kapitel som förutsätts i rådets direktiv 89/299/EEG om kapitalbasen i kreditinstitut, 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut, 93/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut samt 92/30/EEG om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut.

81 a §

Närmare föreskrifter

Finansinspektionen meddelar sådana närmare föreskrifter om tillämpningen av detta kapitel som behövs för att genomföra direktiv 93/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/46/EG om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet

82 §

Marknadsföring

Endast en depositionsbank har rätt att i sin marknadsföring använda benämningen *deposition* som enskilt ord eller i sammansättningar för medel som tas emot från allmänheten och som skall återbetalas.

(upphävs)

87 a §

Skyldighet att lösa in elektroniska pengar

Den som ger ut elektroniska pengar är skyldig att lösa in dem till ett belopp som till fullo motsvarar deras värde, minskat med en skälig avgift som eventuellt uppbärs för inlösen. Från denna inlösningskyldighet får avvikelser göras genom avtal i fall där penningvärdet av de elektroniska pengar som skall lösas in är högst 10 euro. Villkoren för inlösen skall framgå av de avtalsvillkor som tillämpas på utgivningen av elektroniska pengar.

98 §

Kreditinstitutsbrott

Den som utövar verksamhet som avses i 1 § utan koncession skall för kreditinstitutsbrott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för gärningen stadgas i någon annan lag.

Straff för ingivande av osant intyg till myndighet bestäms i 16 kap. 8 § strafflagen.

För kreditinstitutsbrott doms dessutom den som uppsåtligen

1) i sådana fall som avses i 2 kap. 9 §, 4 kap. 9 eller 12 c §, 13 kap. 15 §, 14 kap. 16 § eller 14 a kap. 4 § lag om aktiebolag, 12 kap. 4, 5, 10 och 12 § lagen om andelslag samt 12 och 26 § sparbankslagen till en registermyndighet eller domstol ger felaktig anmälan, försäkran eller intyg om betalning av ett kreditinstituts aktiekapital, grundfondskapital, placeringsandelskapital eller om betalningen av i ett kreditinstituts skuld,

98 §

Kreditinstitutsbrott

Den som

1) från allmänheten tar emot medel som skall återbetalas på anfordran i strid med 2 a, 2 d eller 2 e § i denna lag,

2) bedriver verksamhet som avses i 1 § 1 mom. utan koncession för verksamheten eller i strid med beslut enligt 1 a § 3 mom.,

3) i sin affärsverksamhet använder ordet "insättning" i strid med 2 c § 2 mom. eller ordet "bank" i strid med 8 § 2 mom.,

4) i sådana fall som avses i 2 kap. 9 §, 4 kap. 9 eller 12 c §, 13 kap. 15 §, 14 kap. 16 § eller 14 a kap. 4 § lag om aktiebolag, 12 kap. 4, 5, 10 och 12 § lagen om andelslag samt 12 och 26 § sparbankslagen till en registermyndighet eller domstol ger felaktig anmälan, försäkran eller intyg om betalning av ett kreditinstituts aktiekapital, grundfondskapital, placeringsandelskapital eller om betalningen av i ett kreditinstituts skuld,

eller

2) bryter mot vad som i lagen om aktiebolag, lagen om andelslag eller sparbankslagen föreskrivs om en såsom oberoende sakkunnig fungerande revisors utlåtande.

eller

5) bryter mot vad som i lagen om aktiebolag, lagen om andelslag eller sparbankslagen föreskrivs om en såsom oberoende sakkunnig fungerande revisors utlåtande

*skall, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för den föreskrivs på något annat ställe i lag, för **kreditinstitutsbrott** dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.*

*Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 2 a § 4 mom. skall, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för den föreskrivs på något annat ställe i lag, för **brott mot bestämmelserna om erbjudande av skuldförbindelser till allmänheten** dömas till böter.*

Straff för ingivande av osant intyg till myndighet bestäms i 16 kap.8 § strafflagen.

99 §

Depositionsbanksbrott

Den som i strid med 50 § tar emot medel från allmänheten eller i strid med 8 § i sin firma eller annars använder benämningen "bank" för att ange sin verksamhet eller i strid med 82 § 4 mom. i marknadsföring använder benämningen deposition som enskilt ord eller i sammansättningar, skall för depositionsbanksbrott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för gärningen stadgas i någon annan lag.

101 §

Vite

Om en kreditinstitutssammanslutning inte i sin verksamhet har iakttagit denna lag eller de med stöd av den utfärdade stadganden eller bestämmelser, kan finansinspektionen vid vite ålägga den att uppfylla sin skyldighet.

99 §

Depositionsbanksbrott

(upphävs)

101 §

Vite

Om en kreditinstitutssammanslutning inte i sin verksamhet har iakttagit denna lag eller de bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den eller om ett aktiebolag eller ett andelslag som avses i 1 a § 2 mom. försummar den anmälningsskyldighet som föreskrivs i 1 a § 5 mom. eller underlåter att lämna de i nämnda moment avsedda uppgifter som Finansinspektionen begärt, kan Finansinspektionen vid vite ålägga

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

sammanslutningen eller aktiebolaget eller andelslaget att fullgöra sin skyldighet.

Denna lag träder i kraft den .

Ett företag som när lagen träder i kraft bedriver verksamhet enligt 1 § 1 mom. 2 punkten utan koncession för kreditinstitut skall ansöka om koncession enligt 1 § eller göra anmälan enligt 1 a § 3 mom. eller upphöra med den verksamhet som kräver koncession inom ett år efter ikraftträdandet. På medel som tagits emot före ikraftträdandet och på elektroniska pengar som getts ut före ikraftträdandet tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

Vad som bestäms i 10 § 5 mom. tillämpas inte på koncession som har beviljats före ikraftträdandet.

Uppgifter enligt 25 § 3 mom. och 68 § 2 mom. om avtal om utläggning av verksamhet som gällde vid lagens ikraftträdande skall meddelas Finansinspektionen senast sex månader efter att lagen har trätt i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen värdepappersföretag**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 juli 1996 om värdepappersföretag (579/1996) 13 och 16 §, 29 § 2 mom., 38 § 1 mom., 39 § 1 mom. och 40 § 1 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 13 § delvis ändrad i lag 49/1999, 16 § delvis ändrad i lag 801/2000, 29 § 2 mom. i lag 48/2002 samt 38 § 1 mom., 39 § 1 mom. och 40 § 1 mom. i lag 518/1998, samt

fogas till lagen en ny 16 b §, till 29 §, sådan den lyder i lag 1347/1997 och i nämnda lag 48/2002, ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. blir 3 mom., samt till 40 §, sådan den lyder i nämnda lag 518/1998, ett nytt 6 mom., som följer:

Gällande lydelse

13 §

Startkapital

Ett värdepappersföretag skall ha ett startkapital på minst fem miljoner mark.

Om värdepappersföretaget får tillhandahålla endast sådana investeringstjänster som avses i 3 § 1 mom. 1, 5 och 6 punkten, skall startkapitalet uppgå till minst en miljon mark. Om ett värdepappersföretag som bedriver i detta moment avsedd verksamhet också bedriver sådan verksamhet som avses i 16 § 1 mom. 9 punkten, skall i fråga om aktiekapitalet tillämpas 1 mom.

Startkapitalet skall vara helt inbetalt i pengar när verksamhetstillståndet beviljas.

Föreslagen lydelse

13 §

Minimikapital

Ett värdepappersföretag skall ha ett aktiekapital på minst 730 000 euro, om inte något annat bestäms nedan.

Värdepappersföretag, som får tillhandahålla endast sådana investeringstjänster som avses i 3 § 1 mom. 1, 5 och 6 punkten, skall ha ett aktiekapital på minst 125 000 euro. Om ett värdepappersföretag som bedriver i detta moment avsedd verksamhet också bedriver sådan verksamhet som avses i 16 § 2 mom. 5 punkten, skall aktiekapitalet dock uppgå till minst 730 000 euro.

Ett värdepappersföretag som bedriver verksamhet som avses i 16 § 2 mom. 1, 3 eller 4 punkten skall ha ett aktiekapital på minst 5 miljoner euro.

Aktiekapitalet skall vara tecknat i sin helhet när verksamhetstillståndet beviljar.

16 §

Rörelse

Ett värdepappersföretag får, utöver att tillhandahålla investeringstjänster enligt 3§, under de förutsättningar som anges i verksamhetstillståndet

1) ordna krediter och annan finansiering

1) *bevilja* krediter och annan finansiering

Gällande lydelse

för kunder i anslutning till investeringstjänster, *dock inte för egen räkning,*

2) tillhandahålla tjänster i samband med emission av värdepapper,

3) ordna offentlig handel med investeringsobjekt så som värdepappersmarknadslagen stadgar,

4) verka som kontoförande institut eller som ett kontoförande instituts underinstitut, i enlighet med lagen om värdeandelssystemet (826/1991),

5) tillhandahålla andra förvarings- och förvaltningstjänster för investeringsobjekt än sådana som avses i 3 1 mom. 5 punkten samt kassavalvstjänster,

6) tillhandahålla investerings- och finansieringsrådgivning som gäller investeringsobjekt,

7) tillhandahålla valutatjänster i anslutning till investeringstjänster,

8) verka som clearingmedlem enligt vad värdepappersmarknadslagen stadgar, samt

9) sköta de uppgifter som enligt lagen om placeringsfonder hör till en förvaringsbank.

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om tillhandahållande av sådana investeringstjänster som avses i denna paragraf.

Föreslagen lydelse

till kunder i anslutning till investeringstjänster,

2) *erbjuda företag rådgivning avseende kapitalstrukturer, affärsverksamhetsstrategi och andra närliggande frågor samt råd och tjänster avseende fusioner och företagsförvärv,*

3) tillhandahålla tjänster i samband med emission av värdepapper *och emissionsgaranti,*

4) tillhandahålla investerings- och finansieringsrådgivning som gäller investeringsobjekt,

5) tillhandahålla andra förvarings- och förvaltningstjänster för investeringsobjekt än sådana som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten samt kassavalvstjänster, samt

6) tillhandahålla valutatjänster i anslutning till investeringstjänster.

Dessutom får ett värdepappersföretag under de förutsättningar som anges i verksamhetstillståndet

1) utan hinder av vad som bestäms i kreditinstitutslagen samt i 52 § i denna lag i samband med en investeringstjänst av kunden ta emot återbetalbara medel på ett konto,

2) ordna offentlig handel med investeringsobjekt *enligt bestämmelserna i värdepappersmarknadslagen,*

3) verka som kontoförande institut eller ett kontoförande instituts underinstitut *enligt bestämmelserna i lagen om värdeandelssystemet (826/1991),*

4) verka som clearingmedlem *enligt bestämmelserna i värdepappersmarknadslagen,*

5) sköta *de uppgifter som enligt bestämmelserna i lagen om placeringsfonder hör till ett förvaringsinstitut,*

6) *tillhandahålla annan investerings- och finansieringsrådgivning än sådan som avses ovan i denna paragraf, samt*

7) *bedriva annan verksamhet som är nära jämförbar med verksamhet som avses i denna paragraf.*

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om tillhandahållande av sådana investeringstjänster som avses i denna paragraf.

16 b §

Förrättningsställe och anlitan­de av ombud

Värdepappersföretaget skall för sin verksamhet ha åtminstone ett fast förrättnings­ställe. Det kan dessutom bedriva verksamhet på andra verksamhetsställen. Värdepappersföretaget kan bedriva affärsverksamhet också genom ett ombud om anlita­det av ombud inte skadar värdepappersföretagets riskkontroll och interna kontroll eller övrig­skötsel av värdepappersföretagets affärs­verksamhet.

När värdepappersföretaget låter ett om­bud sköta affärsverksamheten skall det se till att ombudet fortlöpande ger värdepappersföretaget de uppgifter som behövs för myndighetstillsynen över värdepappersföretag och för värdepappersföretagets riskkontroll och interna kontroll, och att värdepappersföretaget kan lämna dessa uppgifter vidare till Finansinspektionen.

Ett värdepappersföretag som har för avsikt att bedriva affärsverksamhet genom ett ombud som inte hör till samma konsolide­ringsgrupp eller i lagen om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform (1504/2001) avsedda sammanslutning som värdepappersföretaget skall anmäla detta till Finansinspektionen innan verksamheten överförs till ombudet. Finansinspektionen meddelar närmare föreskrifter om innehållet i anmälan samt om när den affärsverksamhet som bedrivs genom ombud kan anses vara så ringa att anmälan inte behöver göras. Vad som bestäms i detta moment tillämpas dessutom på betydande ändringar som inträffar i avtalsförhållandet mellan värdepappersföretaget och ombudet.

29 §

Generalklausul om riskkontroll

På överföringen av uppgifter som ansluter sig till ett värdepappersföretags riskkontroll och övriga interna kontroll till ett sådant företag som inte hör till samma konsolide­ringsgrupp eller i lagen om andelsbanken

Gällande lydelse

Finansinspektionen utfärdar närmare föreskrifter om hur riskkontrollen och den interna kontrollen skall ordnas samt om kraven på en tillförlitlig förvaltning.

38 §

Investerarskyddets omfattning

Investerarskyddet omfattar investerare som har tillhandahållits investeringstjänster eller sådana förvarings- eller förvaltnings-tjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten.

39 §

Ersättningsskyldighetens inträde

Om ett värdepappersföretag i samband med tillhandahållande av investeringstjänster eller sådana förvarings- eller förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten, inte enligt lag eller avtal har betalt en i 38 § angiven investerares klara och ostridiga fordringar som värdepappersföretaget innehar eller förvaltar, kan investeraren anmäla detta till finansinspektionen.

Föreslagen lydelse

och andra kreditinstituten i andelslagsform avsedda sammanslutning som värdepappersföretaget tillämpas vad som bestäms i 16 b § 2 och 3 mom.

Finansinspektionen *meddelar* närmare föreskrifter om de krav som ställs på de i 1 mom. avsedda riskkontrollsystemen och på den övriga interna kontrollen samt på en tillförlitlig förvaltning liksom om anmälan som avses i 2 mom. och om när uppgifter, som överförts till ett annat företag enligt 2 mom kan anses vara så ringa att anmälan inte behöver göras.

38 §

Investerarskyddets omfattning

Investerarskyddet omfattar investerare som har tillhandahållits investeringstjänster eller sådana förvarings- eller förvaltnings-tjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten *eller av vilka värdepappersföretaget har tagit emot medel som avses i 2 mom. 1 punkten i nämnda paragraf.*

39 §

Ersättningsskyldighetens inträde

Om ett värdepappersföretag i samband med tillhandahållande av investeringstjänster eller *i samband med* sådana förvarings- eller förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten *eller tjänster som avses i 2 mom. 1 punkten* i nämnda paragraf inte enligt lag eller avtal har betalt en i 38 § angiven investerares klara och ostridiga fordringar som värdepappersföretaget innehar eller förvaltar, kan investeraren anmäla detta till Finansinspektionen.

40 §

Fordringar som ersätts

Av ersättningsfondens medel betalas i 38 § angivna investerares fordringar som innehas eller förvaltas av ett värdepappersföretag i samband med att detta tillhandahåller investeringstjänster eller sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten. Till en och samma investerare kan i ersättning betalas nio tiondedelar av investerarens fordran på ett värdepappersföretag, dock högst ett markbelopp som motsvarar 20 000 ecu.

40 §

Fordringar som ersätts

Av ersättningsfondens medel betalas i 38 § angivna investerares fordringar som innehas eller förvaltas av ett värdepappersföretag i samband med att detta tillhandahåller investeringstjänster eller sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten *eller tjänster som avses i 2 mom. 1 punkten i nämnda paragraf*. Till en och samma investerare kan i ersättning betalas nio tiondedelar av investerarens fordran på ett värdepappersföretag, dock högst 20 000 euro.

Vid tillämpningen av denna paragraf betraktas kreditinstitut som hör till sammanlutningen av andelsbanker som ett enda kreditinstitut.

Denna lag träder i kraft den .

Ett värdepappersföretag som när lagen träder i kraft bedriver inlåning av kundmedel skall inom 12 månader efter ikraftträdandet ansöka om rätt enligt 16 § 2 mom. 1 punkten att från kunder ta emot återbetalbara medel på konto eller upphöra med inlåningen av kundmedel.

Uppgifter enligt 16 b § 3 mom. och 29 § 2 mom. om sådana avtal om utläggning av verksamhet som varit i kraft vid ikraftträdandet skall meddelas Finansinspektionen senast sex månader efter att lagen har trätt i kraft.

3.

Lag**om ändring av 15 b och 20 § lagen om finansinspektionen**

enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 11 juni 1993 om finansinspektionen (503/1993) 15 b § 1 mom. och 20 § 1 mom., sådana de lyder, 15 b § 1 mom. i lag 521/1998 och 20 § 1 mom. i lag 80/1998, som följer:

Gällande lydelse

15 b §

Förbud mot och begränsning av tillhandahållande av investeringstjänster

Finansinspektionen kan för högst tre månader förbjuda ett värdepappersföretag eller ett kreditinstitut att tillhandahålla sådana investeringstjänster som avses i lagen om värdepappersföretag samt sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten nämnda lag, om den med beaktande av värdepappersföretagets eller kreditinstitutets finansiella tillstånd har anledning att misstänka att värdepappersföretaget eller kreditinstitutet hotas av insolvens samt att den ersättningsfond som ger investerarskydd uppenbarligen kan bli tvungen att ersätta investerarnas fordringar

Föreslagen lydelse

15 b §

Förbud mot och begränsning av tillhandahållande av investeringstjänster

Finansinspektionen kan för högst tre månader förbjuda ett värdepappersföretag eller ett kreditinstitut att tillhandahålla sådana investeringstjänster som avses i lagen om värdepappersföretag *och* sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten i nämnda lag *samt att ta emot medel som avses i 2 mom. 1 punkten i nämnda paragraf*, om den med beaktande av värdepappersföretagets eller kreditinstitutets finansiella tillstånd har anledning att misstänka att värdepappersföretaget eller kreditinstitutet hotas av insolvens samt att den ersättningsfond som ger investerarskydd uppenbarligen kan bli tvungen att ersätta investerarnas fordringar.

20 §

Tillsynsavgift

För täckande av kostnaderna för finansinspektionens verksamhet skall de under dess

20 §

Tillsynsavgift

För täckande av kostnaderna för finansinspektionens verksamhet *skall en tillsynsavgift*

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

tillsyn stående emittenterna av värdepapper som är föremål för offentlig handel betala en tillsynsavgift.

gift betalas av tillsynsobjekten, de aktiebolag och andelslag som avses i 1 a § 2 mom. kreditinstitutslagen och emittenterna av värdepapper som är föremål för offentlig handel.

Denna lag träder i kraft den .

5.

Lag**om ändring av 24 § lagen om införande av lagen om andelslag**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 24 § lagen den 28 december 2001 om införande av lagen om andelslag
(1489/2001) ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

De krav på andelskapital och medlemsantal i ett andelslag som ingår i 1 § 1 mom. i 21 kap. i den nya lagen tillämpas inte på ett andelslag som har inlett sparkasseverksamheten före den 1 juli 1996.

Denna lag träder i kraft den .

